

ความรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
ในกลุ่มประเทศอาเซียนบางประเทศ

โดย

นางสาวศศิธร นิลสวิต

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขากฎหมายธุรกิจ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ความรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
ในกลุ่มประเทศอาเซียนบางประเทศ

โดย

นางสาวศศิธร นิลสวิต

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขากฎหมายธุรกิจ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

PRODUCT LIABILITY LAW OF SOME ASEAN COUNTRIES

BY

MISS SASITHORN NILSWIT

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS

FOR THE DEGREE OF MASTER OF LAW

BUSSINESS LAW

FACULTY OF LAW

THAMMASAT UNIVERSITY

ACADEMIC YEAR 2015

COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะนิติศาสตร์

วิทยานิพนธ์

ของ

นางสาวศศิธร นิลสวาท

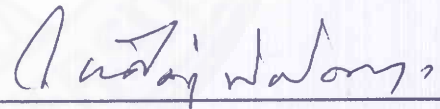
เรื่อง

ความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในกลุ่มประเทศอาเซียนบางประเทศ

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
นิติศาสตรมหาบัณฑิต

เมื่อ วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2559

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

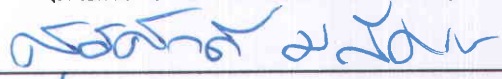
(ศาสตราจารย์ ดร. ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(ศาสตราจารย์ ดร. วิจิตรา วิเชียรชม)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ มณีศรี)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร. นันทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์)

คณบดี

(ศาสตราจารย์ ดร. อุดม รั้วอมฤต)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในกลุ่มประเทศอาเซียนบางประเทศ
ชื่อผู้เขียน	นางสาวศศิธร นิลสวิต
ชื่อปริญญา	นิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	สาขากฎหมายธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ศาสตราจารย์ ดร. วิจิตรา วิเชียรชม
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ มณีศรี
ปีการศึกษา	2558

บทคัดย่อ

สมาชิกประชาคมอาเซียน ได้ร่วมกันจัดทำข้อตกลงการยอมรับร่วม เพื่อรองรับให้มีการเคลื่อนย้ายสินค้าได้อย่างเสรีโดยมีผลบังคับพร้อมกับกำหนดเวลาเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน คือ เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2558 แต่ความแตกต่างของการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของแต่ละประเทศ อาจก่อให้เกิดปัญหาการคุ้มครองผู้เสียหายที่ไม่เท่าเทียมกัน และความไม่เป็นธรรมทางการค้า ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนมีความจำเป็นต้องร่วมกัน จัดทำมาตรฐานเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยเห็นสมควรศึกษากฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศกลุ่มสมาชิกประชาคมอาเซียนบางประเทศ ได้แก่ ประเทศเวียดนาม ประเทศมาเลเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศสิงคโปร์ และประเทศอินโดนีเซีย ในประเด็นเรื่อง หลักความรับผิดของผู้ประกอบการ เจือปนไขความรับผิด (ประเภทของสินค้า ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย บุคคลที่ได้รับความคุ้มครอง บุคคลที่ต้องรับผิด และขอบเขตความรับผิด) เหตุยกเว้นความรับผิด และภาระการพิสูจน์และอายุความ เพื่อศึกษาถึงจุดเด่นจุดด้อยของกฎหมายแต่ละประเทศ และนำเสนอให้จัดทำข้อกำหนดอาเซียนว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และนำผลของการศึกษามาเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายไทยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากการศึกษากฎหมายไทย ผู้เขียนพบว่ากฎหมายกำหนดความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า

ที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีจุดเด่น คือ การคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยทุกคน และกำหนดให้ผู้ว่าจ้างให้ผลิตเป็นบุคคลที่ต้องรับผิดชอบ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับรูปแบบการผลิตสินค้า และการประกอบธุรกิจในปัจจุบัน โดยขอบเขตความรับผิดชอบครอบคลุมถึงค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจและค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษด้วย และกำหนดเหตุยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิตและผู้ผลิตส่วนประกอบของสินค้าไว้เป็นการเฉพาะ โดยกำหนดอายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องในกรณีได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้เป็นการเฉพาะ แต่ในทางกลับกันยังมีประเด็นปัญหาอยู่หลายประการ กล่าวคือ ผลผลิตผลกระทบที่ไม่ผ่านการบวนการแปรรูปถือเป็นสินค้าที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย ซึ่งสร้างภาระให้แก่เกษตรกรรายย่อยมากเกินไป การใช้หลักความคาดหมายของผู้บริโภคในการพิจารณาลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอาจไม่เหมาะสมกับสินค้าที่มีความซับซ้อน ในส่วนของเหตุยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการยังขาดหลักบางประการที่เป็นธรรมต่อผู้ประกอบการ และภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายยังต้องพิจารณาว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ เพียงไร

ในส่วนของกฎหมายกำหนดความรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศในกลุ่มอาเซียน ผู้เขียนพบว่ามีเพียงประเทศเวียดนาม ประเทศมาเลเซีย และประเทศฟิลิปปินส์เท่านั้นที่มีกฎหมายกำหนดความรับผิดชอบต่อความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเป็นการเฉพาะ ส่วนกฎหมายอินโดนีเซียมีกฎหมายที่กำหนดความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าทั่วไปเท่านั้น และในประเทศสิงคโปร์ ผู้เสียหายจะต้องใช้สิทธิเรียกร้องตามหลักกฎหมายจารีตประเพณี ซึ่งหลักดังกล่าวถือว่าผู้ประกอบการมีหน้าที่ต้องระมัดระวังมิให้เกิดความเสียหาย และผู้ที่ได้รับความเสียหายมีภาระพิสูจน์หน้าที่ในการระมัดระวังของผู้ประกอบการ การกระทำผิดหน้าที่ดังกล่าว และความเสียหายได้เกิดขึ้นจากการกระทำผิดหน้าที่ ส่วนประเทศที่มีกฎหมายกำหนดความรับผิดชอบในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยทั้งสามประเทศ ต่างใช้หลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดในการกำหนดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ แต่มีเงื่อนไขความรับผิดชอบที่แตกต่างกัน โดยกฎหมายเวียดนามมีจุดเด่น คือ การกำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจจะใช้รายได้ของผู้บริโภคเป็นเกณฑ์ แต่มีข้อด้อย คือ มิได้กำหนดประเภทของสินค้า ให้ความคุ้มครองเฉพาะผู้ซื้อหรือใช้สินค้าเท่านั้น และเหตุยกเว้นความรับผิดชอบมีเพียงประการเดียว ประเทศมาเลเซียมีจุดเด่นที่คุ้มครองผู้เสียหายทุกคน และในกรณีความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพย์สินจะต้องเป็นทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อการอุปโภคหรือบริโภคส่วนบุคคล และไม่รวมถึงความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และยกเว้นมิให้นำกฎหมายนี้ไปใช้บังคับกับผลิตผลผลกระทบที่ไม่ผ่านการแปรรูป ส่วนประเทศฟิลิปปินส์ มีจุดเด่นที่ให้ความคุ้มครองถึงกรณีบริการที่ไม่ปลอดภัย และกำหนดให้ยารักษาโรค อาหาร และเครื่องสำอาง ไม่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย และมีขอบเขตความรับผิดชอบครอบคลุมค่าเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน

ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจและค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ แต่มีข้อด้อย คือ ให้ความคุ้มครองเฉพาะผู้ที่ซื้อ เช่า หรือได้รับสินค้าอุปโภคบริโภคเท่านั้น ส่วนบุคคลที่ต้องรับผิดชอบ มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันทั้งสามประเทศ ได้แก่ ผู้ผลิตสินค้า ผู้นำเข้า ผู้แสดงตนเสมือนเป็นผู้ผลิต และผู้จำหน่ายสินค้าในกรณีที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิตสินค้า ผู้นำเข้าได้ ส่วนภาระการพิสูจน์ และอายุความ พบว่าไม่มีประเทศใดกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ

ภายหลังจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบแล้ว ผู้เขียนขอเสนอจัดทำข้อกำหนดอาเซียน ว่าด้วยความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยนำหลักความรับผิดชอบ โดยเคร่งครัดมาใช้พิจารณาความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ ซึ่งได้แก่ ผู้ผลิตสินค้า ผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ที่อยู่ในสถานะเสมือนผู้ผลิต ผู้จำหน่ายสินค้าให้แก่ผู้บริโภคในกรณีที่ไม่สามารถระบุตัวบุคคล ที่จะต้องรับผิดชอบให้แก่ผู้เสียหายได้ทราบ เมื่อผู้เสียหายร้องขอภายหลังจากที่ได้รับ ความเสียหาย และให้ความคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายทุกคน โดยกำหนดให้ประเภทของสินค้าให้ครอบคลุมถึง สิ่งหามทรัพย์ซึ่งเป็นทรัพย์ที่สามารถหมุนเวียนเข้าสู่ตลาดได้อย่างซับซ้อนและรวดเร็ว โดยต้องเป็น สินค้าที่ผ่านกระบวนการผลิตทางอุตสาหกรรม และมีไว้เพื่อใช้บริโภคส่วนบุคคล เพื่อคุ้มครอง ผู้เสียหายอย่างแท้จริง และกำหนดให้กระแสไฟฟ้าเป็นสินค้าประเภทหนึ่ง เนื่องจากกระบวนการผลิต กระแสไฟฟ้าอยู่ในรูปของอุตสาหกรรมที่ผู้ผลิตเป็นผู้ประกอบธุรกิจเป็นผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีเพียงพอ ที่จะรับเอาความเสียหายที่จะเกิดขึ้นได้ รวมถึงผลิตผลเกษตรกรรม แต่จำกัดเฉพาะผลิตผล เกษตรกรรมที่ผ่านการแปรรูปแล้วเท่านั้น เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อเกษตรกรรายย่อย ทั้งนี้ สินค้า จะต้องผลิตโดยมีวัตถุประสงค์ในทางการค้า ซึ่งจะพิจารณาความไม่ปลอดภัยของสินค้าโดยใช้หลัก ความคาดหมายของผู้บริโภคและหลักความเสี่ยงและประโยชน์ร่วมกัน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม ทั้งสองฝ่าย ส่วนขอบเขตความรับผิดชอบกำหนดให้ครอบคลุมเฉพาะค่าเสียหายที่แท้จริง ส่วนค่าเสียหาย สำหรับความเสียหายต่อจิตใจและค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษให้เป็นสิทธิของประเทศสมาชิก โดยผู้เสียหายจะต้องพิสูจน์ถึงความเสียหายที่เกิดจากสินค้าของผู้ประกอบการ และได้ใช้หรือเก็บ รักษาสินค้าตามปกติธรรมดา แต่ผู้ประกอบการอาจหลุดพ้นความรับผิดเมื่อพิสูจน์ได้ว่าผู้เสียหาย รู้หรือควรจะรู้อยู่แล้วว่าสินค้าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และใช้สินค้านั้นโดยปราศจากเหตุอันสมควร หรือความเสียหายทั้งหมดเกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้เสียหายหรือบุคคลที่สาม หรือสถานะความรู้ ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะให้นำสินค้าเข้าสู่ตลาดไม่สามารถตรวจพบความไม่ปลอดภัย ของสินค้า นอกจากนี้ผู้ผลิตชิ้นส่วน ส่วนประกอบของสินค้าไม่ต้องรับผิดชอบหากพิสูจน์ได้ว่าความ ไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดขึ้นจากการกระทำของผู้ผลิตสินค้า ส่วนผู้ผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิต ไม่ต้องรับผิดชอบหากพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบ หรือจากการปฏิบัติ ตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิต โดยตนไม่ได้คาดเห็นหรือไม่ควรจะคาดเห็นถึงความไม่ปลอดภัย ทั้งนี้

อายุความเริ่มนับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้หรือควรรู้ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น และรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบโดยมีกำหนดอายุความชั้นสูงในการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้เสียหายนับแต่วันที่สินค้าได้ไปถึงผู้บริโภค และในกรณีที่ความเสียหายต้องอาศัยระยะเวลาในการแสดงผลให้อายุความเริ่มนับแต่วันที่เริ่มแสดงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ และมีกำหนดอายุความชั้นสูงนับแต่วันที่ปรากฏความเสียหาย ส่วนระยะเวลาของอายุความให้แต่ละประเทศกำหนดตามความเหมาะสม

อนึ่งในส่วนของกฎหมายไทยผู้เขียนได้เสนอแก้ไขเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับข้อกำหนดเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัยอาเซียนที่กล่าวถึงข้างต้น

คำสำคัญ: สินค้าที่ไม่ปลอดภัย, เหตุยกเว้นความรับผิด, ความรับผิดโดยเคร่งครัด, ความรับผิดในผลิตภัณฑ์

Thesis Title	Product Liability Law of Some ASEAN Countries
Author	Miss Sasithorn Nilswit
Degree	Master of Laws
Major Field/Faculty/University	Business Law Faculty of Laws Thammasat University
Thesis Advisor	Professor Wichitra Vichienchom, Ph.D
Thesis Co-Advisor	Assistant Professor Surasak Maneesorn, Ph.D
Academic Years	2015

ABSTRACT

The ASEAN members have jointly prepared an agreement to accept and support the free movement of goods, which was applicable at the time of opening the ASEAN by December 31, 2015. However, the difference of the product liability law of each country could cause inequitable protection of the person who injured from defective goods in the ASEAN and caused unfair trade. The author deems that the ASEAN members should have jointly prepared product liability law standard. And study product liability law in Thailand in comparison with other ASEAN members such as Vietnam, Malaysia, Philippines, Singapore and Indonesia in theories of product liability issue, condition of liability, such as type of covered goods, defective products, who can claim, who may be liable and what remedies are available liability exception, the burden of prove and limitation periods on pros and cons of each country then prepare the ASEAN product liability directives and bring the results of the study to recommend and amend law on product liability in Thailand.

In the study of Thai law, product liability law of Thailand has several notable points such as the protection of every injured person from defective products, impose the party that authorizing the production to be liable in order to be consistent with production and business operation. The scope of liability is cover mental damages and punitive damages. The party that authorizing the production and

component part or any raw material producer liability exception and limitation period for claim were specified especially. However, there were some issues such as primary agricultural product that comply with this law is being too much burden of the small farmer, Apply consumer expectation test to determine type of defective products might not be suitable in case of complicated goods. Lack some entrepreneur liability exception. The burden of proving of the damage party should be consider about appropriateness.

While product liability law of the ASEAN, the author found that only Vietnam, Malaysia and Philippines have pure law of product liability but Indonesia and Singapore lack pure law of product liability. Vietnam, Malaysia and Philippines use strict liability but condition of liability is difference. The pros of Vietnam's law is mental damages calculate from the damage party's income but the cons is protect only consumer and has only one exception of liability. The pros of Malaysia's law is protect every suffered person, exclude primary agriculture product from the scope of the law, the scope of liability include private use property damage and exclude defective product from the scope of liability. The pros of Philippines's law is the scope of liability include damage from defective service, exclude pharmacy food and cosmetic from products and the damage party can claim actual damages, mental damages and punitive damages. The cons is protect only consumer. In case of entrepreneur is similar in all 3 country include producer, importer, quasishersteller and seller but none defined the burden of prove and limitation period.

After the comparative analysis, the author proposed to prepare ASEAN product liability directives. The entrepreneur, producer or a party authorizing the production or importer or quasishersteller or seller of product who cannot identify their producer, party authorizing the production, or importer when the damage party asked for after damage arising from defective products, shall be strictly liable for damage caused by a defect in their product. The directives protect the damage party caused by defective product. Whereas product liability should apply to movables which have been industrially produced, put into the stream of commerce and private use or consumption. Electricity is a type of product because it produced by

industrial process. Products involve agricultural products except the primary agricultural products to protect the small farmers. The defectiveness of product determined by the expectation test and risk-utility test to be justify for consumer and entrepreneur. The scope of liability cover actual damage but the ASEAN members can define to mental damage and punitive damages. The damage party shall prove that the damaged party sustained damages from the product of the entrepreneurs, and the use or storage of the product was done in a normal manner. The entrepreneur shall not be liable for damages arising from an defective products if it can be determined that the damaged party had known and unreasonably use defective product or the damages occurred by fault of the damage party/third party or the defects of the good could not be detected with the scientific and technical knowledge at the time entrepreneur supplied the defective good to consumers. The party producing products by order of the party authorizing the production shall not be liable if evidence can be provided that the danger was caused by the design of the party authorizing the production or compliance to the instructions provided by the party authorizing the production, whereas the producing party had not expected such danger. The producer of the product components shall not be liable if it can be proved that the danger of the products was caused by the design, assembly, instructions for usage and storage, and warning or product information by the party producing the product. The limitation period start from the date the damaged party became aware of the damages and became aware of the entrepreneurs responsible, and define maximum period counting from the date the product was sold. In the event the damages were to life, body, health, or hygiene by the accumulation of chemicals in the body of the damaged party, or in the event a period of time must pass before any symptoms appear, the limitation period start from the date that he became aware of the damages and the entrepreneurs responsible, and define maximum period from the date he became aware of the damages. However the ASEAN members can define appropriate duration of limitation period.

Furthermore, on the Thai law, the author has recommended it to be amended and consistent with the employment termination of the ASEAN mentioned above.

Keywords: Defect Product, Liability Exception, Strict Liability, Product Liability

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ มณีศรี ที่ได้กรุณา
รับเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้กับผู้เขียน ในขณะที่ผู้เขียนอยู่ในระหว่างการฝึกเพื่อเข้ารับราชการ
ตำรวจ ซึ่งผู้เขียนแทบจะหาเวลามาพบอาจารย์ไม่ได้เลย แต่อาจารย์ได้กรุณาชี้แนะแนวทางในการทำ
วิทยานิพนธ์ ให้ความเมตตา และให้กำลังใจแก่ผู้เขียนจนสามารถสอบเข้าโครงวิทยานิพนธ์ผ่านได้
ด้วยดี ซึ่งเป็นเวลาเดียวกับที่อาจารย์เกษียณอายุราชการทำให้ไม่สามารถเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลักได้
จึงได้รับความกรุณาจากศาสตราจารย์ ดร.วิจิตรา วิเชียรชม รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
โดยท่านอาจารย์สุรศักดิ์ยังคงเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม หากไม่ได้ความเมตตาจากอาจารย์ทั้งสองท่าน
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงไม่อาจสำเร็จลุล่วงไปได้

ผู้เขียนขอขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์ ดร.ไพสิษฐ์ พิพัฒน์กุล ที่กรุณา
เป็นประธานการสอบวิทยานิพนธ์และให้ความเมตตาแก่ผู้เขียน ท่านรองศาสตราจารย์ ดร.นนทวัชร์
นวดระกุลพิสุทธ์ ที่ให้ความรู้กับผู้เขียนในรายวิชาปัญหากฎหมายธุรกิจ จนทำให้ผู้เขียนมีความสนใจ
ในเรื่องที่ได้ทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และกรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ โดยได้สละเวลา
อันมีค่าในการให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข การตรวจแก้ และให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ ทำให้
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ท้ายที่สุดนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และบุคคลในครอบครัวทุกคน
ทั้งที่ยังมีชีวิตอยู่และล่วงลับไปแล้ว ที่ได้อบรมสั่งสอน สนับสนุนและส่งเสริมในการดำเนินชีวิต
และการศึกษามาโดยตลอด

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีประโยชน์ในทางวิชาการอยู่บ้าง ผู้เขียนขออุทิศคุณความดี
และความชอบทั้งหมดให้กับ ครอบครัว ครูอาจารย์ รวมถึงกัลยาณมิตรทุกท่าน แต่หากมีข้อผิดพลาด
ประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

นางสาวศศิธร นิลสวิต

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(9)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	19
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	19
1.4 วิธีการศึกษา	20
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	20
บทที่ 2 ความรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในประเทศไทย	22
2.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากสินค้า	23
2.1.1 ความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	23
2.1.1.1 ความรับผิดชอบตามหลักกฎหมายสัญญา (Contractual or Warranty Liability)	23
2.1.1.2 ความรับผิดชอบตามหลักกฎหมายละเมิด (Negligence Liability)	30
2.1.2 ความรับผิดชอบตามกฎหมายพิเศษ	37
2.1.2.1 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522	37
2.1.2.2 พระราชบัญญัติว่าด้วยฉ้อฉล พ.ศ. 2535	39
2.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย	41
2.2.1 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551	41

2.2.1.1	หลักความรับผิดของผู้ประกอบการ	42
2.2.1.2	เงื่อนไขแห่งความรับผิด	44
	(1) ประเภทของสินค้า	44
	(2) ลักษณะของสินค้าไม่ปลอดภัย (Defective Products)	52
	(3) บุคคลที่ได้รับความคุ้มครอง	54
	(4) บุคคลที่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย	55
	(5) ขอบเขตความรับผิด	59
2.2.1.3	เหตุยกเว้นความรับผิด	67
2.1.3.4	ภาระการพิสูจน์ (Burden of prove) และอายุความ	70
	(1) ภาระการพิสูจน์	70
	(2) อายุความ	72
บทที่ 3	ความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในกลุ่มประเทศอาเซียน	76
3.1	กลุ่มประเทศที่มีกฎหมายกำหนดความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย	76
3.1.1	ประเทศเวียดนาม	76
3.1.1.1	กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้า	78
	(1) ประมวลกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 2005 (Civil Code 2005)	78
	(2) กฎหมายพาณิชย์ ค.ศ. 2005 (Commercial Law 2005)	88
	(3) กฎหมายคุณภาพสินค้าและผลิตภัณฑ์ ค.ศ. 2007 (Law on Quality of Products and Goods 2007)	93
3.1.1.2	กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย	96
	(1) กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ.2010 (The Law on Protection of Consumer's Right 2010)	96
	ก. หลักความรับผิดของผู้ประกอบการ	97
	ข. เงื่อนไขแห่งความรับผิด	97
	1) ประเภทของสินค้า	97
	2) ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Defective Products)	98

3) บุคคลที่ได้รับความคุ้มครอง	99
4) บุคคลที่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย	100
5) ขอบเขตความรับผิด	101
ค. เหตุยกเว้นความรับผิด	105
ง. ภาระการพิสูจน์ (Burden of Prove) และอายุความ	105
1) ภาระการพิสูจน์	105
2) อายุความ	106
3.1.2 ประเทศมาเลเซีย	107
3.1.2.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้า	108
(1) กฎหมายว่าด้วยสัญญา ค.ศ. 1950 (Contract Act 1950) และกฎหมายว่าด้วยการซื้อขาย ค.ศ. 1957 (Sale of Goods Act 1957: SOGA)	108
(2) หลักกฎหมายละเมิด (Tort Liability)	110
3.1.2.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย	111
(1) กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 (Consumer Protection Act 1999)	111
ก. หลักความรับผิดของผู้ประกอบการ	112
ข. เงื่อนไขแห่งความรับผิด	112
1) ประเภทของสินค้า	112
2) ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Defective Products)	114
3) บุคคลที่ได้รับความคุ้มครอง	116
4) บุคคลที่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย	116
5) ขอบเขตความรับผิด	119
ค. เหตุยกเว้นความรับผิด	120
ง. ภาระการพิสูจน์ (Burden of Prove) และอายุความ	122
1) ภาระการพิสูจน์	122
2) อายุความ	123

3.1.3 ประเทศฟิลิปปินส์	124
3.1.3.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้า	125
(1) ประมวลกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 1949	125
(Civil Code of The Philippines 1949)	
3.1.3.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย	130
(1) กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1992	130
(The Consumer Act of The Philippines 1992)	
ก. หลักความรับผิดของผู้ประกอบการ	130
ข. เงื่อนไขแห่งความรับผิด	131
1) ประเภทของสินค้า	131
2) ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Defective Products)	133
3) บุคคลที่ได้รับความคุ้มครอง	135
4) บุคคลที่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย	136
5) ขอบเขตความรับผิด	137
ค. เหตุยกเว้นความรับผิด	138
ง. ภาระการพิสูจน์ (Burden of Prove) และอายุความ	140
1) ภาระการพิสูจน์	140
2) อายุความ	140
3.2 กลุ่มประเทศที่ไม่มีกฎหมายกำหนดความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย	142
3.2.1 ประเทศสิงคโปร์	142
3.2.1.1 กฎหมายว่าด้วยการขายสินค้า ค.ศ.1999	143
(Sale of Goods Act 1999)	
3.2.1.2 หลักกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law)	146
3.2.1.3 กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ.2003 (การค้าที่เป็นธรรม)	147
(Consumer Protection (Fair Trading) Act 2003: CPFTA)	
3.2.2 ประเทศอินโดนีเซีย	153
3.2.2.1 ประมวลกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 1847	154

3.2.2.2 กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999	157
(Consumer Protection Act 1999)	
(1) หลักความรับผิดของผู้ประกอบการ	157
(2) เงื่อนไขแห่งความรับผิด	158
ก. ประเภทของสินค้า	158
ข. ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย	158
ค. บุคคลที่ได้รับความคุ้มครอง	159
ง. บุคคลที่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า	159
จ. ขอบเขตความรับผิด	161
(3) เหตุยกเว้นความรับผิด	162
(4) ภาระการพิสูจน์ (Burden of Prove) และอายุความ	163
ก. ภาระการพิสูจน์	163
ข. อายุความ	164
บทที่ 4 วิเคราะห์เปรียบเทียบความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย	168
ในกลุ่มประเทศอาเซียน	
4.1 หลักความรับผิดของผู้ประกอบการ	169
4.2 เงื่อนไขแห่งความรับผิด	174
4.2.1 ประเภทของสินค้า	174
4.2.2 ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Defective Products)	187
4.2.3 บุคคลที่ได้รับความคุ้มครอง	194
4.2.4 บุคคลที่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย	196
4.2.5 ขอบเขตความรับผิด	200
4.3 เหตุยกเว้นความรับผิด	210
4.4 ภาระการพิสูจน์ (Burden of Prove) และอายุความ	219
4.4.1 ภาระการพิสูจน์	219
4.4.2 อายุความ	222

บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	227
5.1 บทสรุป	227
5.2 ข้อเสนอแนะ	231
บรรณานุกรม	242
ประวัติผู้เขียน	252

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nation: ASEAN) มีสมาชิกทั้งหมด 10 ประเทศ ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บรูไนดารุสซาลาม เวียดนาม ลาว เมียนมาร์ และกัมพูชา มีวัตถุประสงค์ในการเพิ่มอำนาจต่อรอง และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับประเทศในภูมิภาคใกล้เคียงและในเวทีระหว่างประเทศ โดยมีกฎบัตรอาเซียน (ASEAN CHARTER) หรือธรรมนูญอาเซียน เปรียบเสมือนรัฐธรรมนูญของอาเซียนที่ทำให้อาเซียนมีสถานะเป็นนิติบุคคล เป็นการวางกรอบกฎหมายและโครงสร้างองค์กรให้กับอาเซียน¹ ต่อมาได้ทำความตกลงในการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ซึ่งประกอบด้วย 3 เสาหลักได้แก่ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community: ASCC) และประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community: APSC) โดยวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะศึกษาในประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกันในรูปแบบที่คล้ายคลึงกับสหภาพยุโรป (European Union: EU)² เพื่อให้มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ และเงินทุนอย่างเสรี ซึ่งในปี 2550 ได้มีการจัดทำพิมพ์เขียวเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) เพื่อเป็นแผนบูรณาการด้านเศรษฐกิจในภาพรวมในการมุ่งสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้บรรลุเป้าหมายในปี 2558 และเพื่อสร้างพันธมิตรยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศสมาชิก โดยกำหนดยุทธศาสตร์สำคัญ ได้แก่ 1) การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว (Single Market and Production Base)

¹ AEC ศูนย์ข้อมูลความรู้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน, “กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) หรือธรรมนูญอาเซียน,” องค์ความรู้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC), สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558, จาก <http://www.thai-aec.com>.

² สหภาพยุโรปเป็นความร่วมมือกันในการจัดตั้งองค์การที่มีสภาพเป็นองค์การระหว่างประเทศเหนือรัฐ (supra-national co-operation) ซึ่งเป็นรูปแบบของความร่วมมือระหว่างประเทศที่ประเทศสมาชิกยอมมอบอำนาจการบริหารงานบางอย่างให้แก่องค์กรกลาง (supra-national) เพื่อให้สามารถดำเนินการบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ในขณะที่อาเซียนมีการบริหารงานแบบอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกและจะไม่ก้าวล่วงกิจการภายในประเทศระหว่างกัน (inter-national co-operation) โดยใช้หลักฉันทามติ (consensus)

2) การเป็นภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขัน 3) การเป็นภูมิภาคที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน และ 4) การเป็นภูมิภาคที่มีการบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก

การคุ้มครองผู้บริโภค เป็นส่วนหนึ่งในยุทธศาสตร์การเป็นภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขันตามพิมพ์เขียวเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) จึงได้มีการตั้งคณะกรรมการอาเซียนด้านการคุ้มครองผู้บริโภค (ASEAN Coordinating Committee on Consumer Protection: ACCP) ภายใต้กฎบัตรอาเซียน (ASEAN CHARTER) ขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อปี 2551 เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานกลางเพื่อปฏิบัติและตรวจสอบการเตรียมการ และกลไกภายในภูมิภาค สนับสนุนการพัฒนาเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคที่ยั่งยืน มีภารกิจหลักในการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติเพื่อขับเคลื่อนงานด้านการคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศสมาชิกให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกับสถานการณ์โลกในแต่ละระยะ³ ปัจจุบันคณะกรรมการอาเซียนด้านการคุ้มครองผู้บริโภค มีคณะทำงานย่อย 3 คณะได้แก่ 1) คณะทำงานด้านระบบเตือนภัยและการแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างฉับไว เพื่อแจ้งเตือนหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัย 2) คณะทำงานด้านการเยียวยาความเสียหายของผู้บริโภคข้ามแดน เพื่อให้มีกลไกเยียวยาผู้บริโภคข้ามแดน และสร้างเครือข่ายการทำงานในการรับเรื่องร้องเรียนเยียวยาผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหาย และ 3) คณะทำงานด้านการอบรมและการให้ความรู้ เพื่อเพิ่มพูนสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ที่ทำงานด้านการคุ้มครองผู้บริโภคของสมาชิกรวมไปถึงองค์กรไม่แสวงหากำไร โดยคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคอาเซียนได้ก่อตั้งเว็บไซต์ <http://www.aseanconsumer.org> ขึ้น เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับการคุ้มครองผู้บริโภคในภูมิภาคอาเซียน เช่น ทำเนียบของหน่วยงานคุ้มครองผู้บริโภคประจำประเทศ ข้อมูลการติดต่อ ข่าวสารล่าสุด การแจ้งเตือนสินค้า นโยบายและการปรับปรุงที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคในภูมิภาคอาเซียน นอกจากนี้ยังได้จัดทำแผ่นพับเรื่องการร้องเรียนสำหรับผู้บริโภคอาเซียน (ASEAN Consumer Complaints Leaflet) เพื่อเป็นข้อมูลการเข้าถึงหน่วยงานหลักของประเทศสมาชิกในการรับเรื่องร้องเรียนผู้บริโภค เป็นต้น⁴ ทั้งนี้ เพื่อสนับสนุนการสร้าง ความน่าเชื่อถือและการแข่งขันที่เป็นธรรมระหว่างกันในอาเซียน

ปัจจุบันวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และอุตสาหกรรมพัฒนาไปอย่างกว้างขวาง ทำให้การผลิตสินค้าอยู่ในรูปแบบของอุตสาหกรรมที่มีการผลิตสินค้าในปริมาณมาก (Mass Production)

³ วิมลรัตน์ รุกขวรกุล, นักสืบสวนสอบสวนชำนาญการ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค, (17 ธันวาคม 2558), สัมภาษณ์.

⁴ กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, “อาเซียนมีความร่วมมือด้านการคุ้มครองผู้บริโภคหรือไม่”, ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์, สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558, จาก http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=3778&filename=index.

เพื่อให้สินค้าเพียงพอต่อความต้องการของประชากร และราคาถูกลง แต่สินค้าที่ผลิตได้อาจเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งสินค้าที่ไม่ปลอดภัย คือ สินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของบุคคล มิใช่สินค้าที่ด้อยคุณภาพหรือไม่เหมาะสมกับการใช้งาน และเมื่อเกิดความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้ที่ได้รับความเสียหายสามารถเรียกร้องให้ผู้ผลิตหรือผู้ขายรับผิดชอบโดยอาศัยหลักกฎหมายทั่วไป อันได้แก่ หลักกฎหมายละเมิด และหลักกฎหมายสัญญา ซึ่งเป็นหลักที่มีข้อจำกัด เช่น ข้อจำกัดในเรื่องภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหาย (Burden of Prove) หรือความสัมพันธ์ทางสัญญาระหว่างกัน (Privity of Contract) ทำให้ไม่สามารถเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างเพียงพอ หลายประเทศจึงได้บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้า เช่น กฎหมายยา กฎหมายมาตรฐานสินค้าอุตสาหกรรม เป็นต้น แต่กฎหมายเหล่านี้มิได้เป็นหลักประกันว่าผู้บริโภคจะปลอดภัยจากการใช้สินค้าอย่างแน่นอน เนื่องจากเป็นเพียงกฎหมายที่กำหนดคุณภาพ มาตรฐานขั้นต่ำของสินค้าที่ผลิตออกสู่ผู้บริโภคเท่านั้น ดังนั้นจึงมีการพัฒนากฎหมายกำหนดความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product Liability) ขึ้น เพื่อกำหนดความรับผิดของผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Defective Product) โดยใช้หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) และเยียวยาบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอย่างเพียงพอและเป็นธรรม⁵

จากการศึกษากฎหมายไทย และกฎหมายของประเทศในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน บางประเทศเบื้องต้นพบว่า แต่ละประเทศได้มีบทบัญญัติเฉพาะเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอยู่ในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค แต่ประเทศไทยได้บัญญัติกฎหมายเฉพาะแยกออกมาจากกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค คือ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ซึ่งกฎหมายของแต่ละประเทศมีหลักเกณฑ์ในการเยียวยาผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายแตกต่างกันอย่างมาก เช่น เหตุหลุดพ้นความรับผิด ตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศเวียดนาม⁶มาตรา 24⁷ กำหนดให้ผู้ประกอบการหลุดพ้นจากความรับผิด

⁵ ศักดา ธนิตกุล, คำอธิบายและคำพิพากษาเปรียบเทียบ กฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2553), น. 25.

⁶ Law on Consumer Protection 2010 (Vietnam) No 59/2010/QH12, adopted November 17, 2010, effective July 1, 2011 (“LoCP”).

⁷ LoCP Article 24. Exemption from liability for damage caused by defective goods
Organizations or individuals trading goods specified in Article 23 of this Law shall be exempt from compensation if they can prove that the defects of the good could not be detected with the scientific and technical knowledge at the time organizations or individuals trading goods supplied the defective good to consumers.

ในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หากสามารถพิสูจน์ได้ว่า สถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะที่มีการนำสินค้าออกวางจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคไม่สามารถตรวจพบความไม่ปลอดภัยของสินค้าที่มีอยู่ได้ (State of the Art Defense) แต่กฎหมายไทยไม่มีเหตุยกเว้นความรับผิดในประเด็นดังกล่าว จากความแตกต่างของกฎหมายแต่ละประเทศจะส่งผลให้วัตถุประสงค์ในการเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวของอาเซียนไม่อาจเกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม เพราะเมื่อกฎหมายแต่ละประเทศให้ความคุ้มครองผู้บริโภคไม่เท่าเทียมกัน ทำให้เงื่อนไขทางการค้าของแต่ละประเทศแตกต่างกัน และเกิดการถ่ายเทสินค้าไปยังประเทศที่มีกฎหมายที่ผ่อนคลายกว่าซึ่งสร้างความไม่เป็นธรรมในทางการค้า ซึ่งในการรวมกลุ่มของสหภาพยุโรปได้มีการประกาศใช้ EC Directive 85/374 EEC on the Approximation of the Laws, Regulations and Administrative Provision of the Member States Concerning Liability for Directive products (EC Directive 85/374 EEC) เพื่อเป็นมาตรฐานขั้นต่ำให้ประเทศสมาชิกออกกฎหมายภายในคุ้มครองบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยมีหลักการสำคัญในการสร้างความสมดุลของผลประโยชน์ของผู้บริโภคและคุ้มครองประโยชน์ในทางเศรษฐกิจของผู้ผลิต ซึ่งสหภาพยุโรปเห็นว่า⁸ การที่ประเทศสมาชิกมีกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแตกต่างกันย่อมบิดเบือนการแข่งขันทางการค้าที่เป็นธรรมและมีผลต่อการเคลื่อนย้ายสินค้าในตลาดด้วย และนำมาซึ่งการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายที่ไม่เท่าเทียมกัน

ผู้เขียนจึงเห็นสมควรศึกษากฎหมายว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศเพื่อศึกษาความแตกต่าง ข้อดี และข้อด้อยของกฎหมายประเทศต่าง ๆ และจัดทำเป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกฎหมายมาตรฐานว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเพื่อนำเสนอให้ประเทศสมาชิกจัดทำ “ข้อกำหนดอาเซียนว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (ASEAN Product Liability Directives)” เพื่อคุ้มครองบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอย่างเป็นธรรมและสอดคล้องกันมากขึ้น โดยขั้นตอนในการจัดทำข้อกำหนดต้องให้องค์กรการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวง

⁸ Whereas approximation of the laws of the Member States concerning the liability of the producer for damage caused by the defectiveness of his products is necessary because the existing divergences may distort competition and affect the movement of goods within the common market and entail a differing degree of protection of the consumer against damage caused by a defective product to his health or property.

การต่างประเทศของสมาชิกภาควิชาการร่วมลงนามรับรอง⁹ และประเทศสมาชิกที่ร่วมลงนามยอมรับข้อกำหนดดังกล่าว จะต้องออกกฎหมายหรือปรับปรุงกฎหมายภายในให้มีมาตรฐานขั้นต่ำตามข้อกำหนดฯ ซึ่งจะมีความคล้ายคลึงกับ EC Directive 85/374 EEC ของสหภาพยุโรปที่กำหนดแนวทางเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสมาชิกให้มีความสอดคล้องกันในลักษณะข้อกำหนด (Directive)¹⁰ ซึ่งประเทศสมาชิกต้องบัญญัติกฎหมายภายในที่มีมาตรฐานขั้นต่ำเทียบเท่ากับ EC Directive 85/374 EEC เพื่อรองรับข้อกำหนดดังกล่าวภายในระยะเวลาที่กำหนด และนำผลการศึกษามาเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 โดยเห็นควรศึกษาค้นคว้าในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1.1.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิด

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดเป็นการศึกษากฎหมายในภาพรวมของแต่ละประเทศว่า มีกฎหมายที่คุ้มครองผู้เสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอย่างไรบ้าง ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศมีกฎหมายที่เป็นพื้นฐานในการเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า คือกฎหมายแพ่งในเรื่องของกฎหมายละเมิดและกฎหมายสัญญา แต่กฎหมายดังกล่าวก็มีข้อจำกัดบางประการที่ทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างเพียงพอ ดังนั้นบางประเทศจึงได้บัญญัติกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยขึ้น โดยมีเงื่อนไขความรับผิด เหตุยกเว้นความรับผิด ภาระการพิสูจน์และอายุความที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ

ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าหลายฉบับ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติอยู่ในส่วนของลักษณะละเมิด

⁹ หากไม่ใช่รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศของสมาชิกภาควิชาการร่วมลงนามรับรองได้เมื่อแสดงหนังสือมอบอำนาจ (Full power)

¹⁰ ข้อกำหนด (Directives) ถือเป็นกฎหมายลำดับรองที่มีผลบังคับใช้เฉพาะประเทศที่มุ่งจะให้เกิดผลและให้ประเทศสมาชิกเป็นผู้กำหนดรูปแบบหรือมาตรการในการปฏิบัติให้เกิดผลตามข้อกำหนดเอง ทั้งนี้ ภายใต้มาตรา 191 แห่งสนธิสัญญาจัดตั้งประชาคมยุโรป ข้อกำหนดจะมีผลบังคับใช้ภายหลังจากที่ประชาคมได้แจ้งให้ประเทศที่เกี่ยวข้องทราบแล้ว

วิมลวรรณ ภัทโรดม, สหภาพยุโรป, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ยุโรปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546), น. 164-166.

และลักษณะสัญญา และกฎหมายเฉพาะ เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยสัญญาซื้อขาย พ.ศ. 2535¹¹ เป็นต้น และมีกฎหมายที่กำหนดความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยขึ้นเป็นการเฉพาะ คือ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551¹² ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยโดยการนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้ เพื่อแก้ปัญหาภาระการพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อในการก่อให้เกิดความเสียหายของผู้ประกอบการอันเป็นหน้าที่ของผู้เสียหาย

กฎหมายของประเทศในกลุ่มสมาชิกประชาคมอาเซียน เมื่อมีความเสียหายอันเกิดจากสินค้า ผู้เสียหายสามารถเรียกร้องค่าเสียหายโดยอาศัยกฎหมายพื้นฐานตามกฎหมายละเมิดและสัญญา นอกจากนี้ประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศได้บัญญัติกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เพื่อให้ความคุ้มครองผู้เสียหายมากขึ้น เช่น ประเทศเวียดนามได้บัญญัติกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ.2010 ขึ้น โดยกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดในค่าสินไหมทดแทนความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของผู้บริโภคที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แม้ว่าผู้ประกอบการมิได้รู้หรือก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยของสินค้านั้นก็ตาม¹³

ผู้เขียนจะทำการศึกษบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าในภาพรวมไม่ว่าจะเป็นความรับผิดทางละเมิด หรือความรับผิดในทางสัญญาตามกฎหมายแพ่งตลอดจนกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ที่ได้บังคับใช้ในประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศจะศึกษาถึงข้อดี ข้อด้อย ของกฎหมายแต่ละฉบับ โดยจะนำมาศึกษาเปรียบเทียบเพื่อเสนอเป็นข้อกำหนดอาเซียนว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนต้องออกกฎหมายรองรับให้มีมาตรฐานไม่ต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดดังกล่าว อีกทั้งนำมาปรับปรุงกฎหมายประเทศไทยให้ครอบคลุม

¹¹ พระราชบัญญัติว่าด้วยสัญญาซื้อขาย พ.ศ. 2535, *ราชกิจจานุเบกษา* เล่มที่ 109 ตอนที่ 39 (6 เมษายน 2535): น. 21-47.

¹² พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551, *ราชกิจจานุเบกษา* เล่มที่ 125 ตอนที่ 36 ก (20 กุมภาพันธ์ 2551): น. 17-22.

¹³ LoCP Article 23. Liability for compensation for damage caused by defective goods

1. Organizations or individuals trading goods shall be liable for damages in the case where defective goods, which supplied by them, cause damages to life, health, properties of consumers, even if the defects are not known to or not caused by those organizations or individuals, except as provided in Article 24 of this laws.

ทุกกรณี เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้เสียหายและผู้ประกอบการ โดยไม่สร้างภาระแก่ผู้ประกอบการมากเกินไป

1.1.2 หลักความรับผิดของผู้ประกอบการ

จากการศึกษาในเบื้องต้นพบว่าประเทศไทยมีกฎหมายที่กำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการโดยอาศัยหลักความรับผิดตามสัญญา (Contractual or Warranty Liability) และหลักกฎหมายละเมิด (Tort Liability) ซึ่งปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นอกจากนี้ได้นำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) มาใช้กับกรณีของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ดังที่ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ตามมาตรา 5 บัญญัติว่า “ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม” ตามบทบัญญัติดังกล่าว ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แม้ว่าตนจะไม่ได้รู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้านั้นก็ตาม เนื่องจากพระราชบัญญัตินี้มุ่งคุ้มครองผู้เสียหายให้ได้รับการเยียวยาความเสียหายเป็นสำคัญ

กฎหมายของประเทศในกลุ่มสมาชิกประชาคมอาเซียนส่วนใหญ่มีหลักความรับผิดในเรื่องสัญญาและละเมิดอยู่แล้ว เช่น ประเทศมาเลเซีย ความรับผิดทางสัญญามีกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือกฎหมายสัญญา ค.ศ.1950 (Contracts Act 1950) และมีกฎหมายเฉพาะเรื่องสัญญาซื้อขายสินค้า คือกฎหมายว่าด้วยการซื้อขายสินค้า ค.ศ.1957 (Sale of Goods Acts 1957: SOGA) ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผลประโยชน์ที่สามารถคาดหมายได้ของคู่สัญญาหากสัญญาได้เกิดขึ้นโดยสมบูรณ์ โดยฝ่ายที่ผิดสัญญาจะต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้น หรือในความเสียหายที่คู่สัญญาสามารถคาดเห็นได้ (Foreseeable Damages) ในขณะที่ทำสัญญา ส่วนหลักความรับผิดในทางละเมิด เช่น ประมวลกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 2005 (Civil Code 2005) ประเทศเวียดนาม มาตรา 604¹⁴ บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อละเมิดต่อชีวิต

¹⁴ Civil Code 2005 (Vietnam) Article 604. “Grounds for liability to compensate for damage

1. Those who intentionally or unintentionally infringe upon the life, health, honor, dignity, prestige, property, rights, or other legitimate interests of individuals or infringe upon the honor, prestige and property of legal persons or other subjects and thereby cause damage shall have to compensate.

2. In cases where the law provides that the persons who cause damage must compensate even when they are not at fault, such provision shall apply.”

สุขภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิตามกฎหมายของบุคคลอื่น จนเป็นเหตุให้ได้รับความเสียหายจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น ในกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบในความเสียหายแม้มิได้กระทำผิด ให้บังคับใช้ตามกฎหมายเช่นว่านั้น” นอกจากนี้ยังได้นำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมากำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการในกรณีสินค้าที่ไม่ปลอดภัยโดยเฉพาะ ดังปรากฏในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ.2010 มาตรา 23 บัญญัติว่า “ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบในความเสียหายต่อชีวิต สุขภาพ และทรัพย์สินของผู้บริโภคอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แม้จะ 모르ถึงความปลอดภัยของสินค้าหรือมิได้เป็นผู้ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยขึ้น”

ผู้เขียนจะทำการวิเคราะห์หลักกฎหมายที่นำมาใช้กำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการในประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศและความแตกต่างของหลักกฎหมายแต่ละประเทศ เพื่อเสนอเป็นข้อกำหนดอาเซียนว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนต้องออกกฎหมายรองรับไม่ต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดดังกล่าว และปรับปรุงหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.1.3 เจเนอรัลแห่งความรับผิด

1.1.3.1 ประเภทของสินค้า

การกำหนดประเภทของสินค้าที่จะอยู่ภายใต้บทบัญญัติกฎหมายความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก เนื่องจากเป็นฐานที่จะกำหนดว่าผู้ที่ได้รับความเสียหายจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายดังกล่าวหรือไม่ หากสินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายไม่ใช่สินค้าประเภทที่กฎหมายบัญญัติไว้ ผู้ที่ได้รับความเสียหายจะไม่สามารถเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบตามกฎหมายเฉพาะได้

กฎหมายไทยมีกฎหมายกำหนดความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย คือ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 โดยกำหนดให้สินค้าที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายฉบับนี้ ได้แก่¹⁵ สักริมทรัพย์ที่ได้ผลิตหรือนำเข้ามาในประเทศไทยเพื่อขาย ผลิตผลเกษตรกรรม และกระแสไฟฟ้า อย่างไรก็ตามสินค้าตามกฎหมายไทยมิได้หมายความรวมถึงบริการด้วย ดังนั้น แม้บริการจะมีความไม่ปลอดภัยและก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคก็ไม่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายดังกล่าว

กฎหมายของประเทศในกลุ่มสมาชิกประชาคมอาเซียน พบว่าประเทศเวียดนามมิได้กำหนดประเภทของสินค้าไว้ แต่ประเทศมาเลเซียได้กำหนดประเภทของสินค้าไว้อย่างชัดเจน

¹⁵ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 บัญญัติว่า “ในพระราชบัญญัตินี้ สินค้า หมายความว่า สักริมทรัพย์ทุกชนิดที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย รวมทั้งผลิตผลเกษตรกรรม และให้หมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้า ยกเว้นสินค้าตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

ในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 (Consumer Protection Act 1999)¹⁶ ซึ่งได้แก่¹⁷ สินค้าที่ซื้อขายในครั้งแรกโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ส่วนบุคคลหรือในครัวเรือนและหมายความรวมถึงชิ้นส่วน อุปกรณ์ หรือวัตถุดิบที่ประกอบขึ้นเป็นสินค้า สินค้าที่ติดอยู่กับสินค้าอื่นหรือทรัพย์สินส่วนบุคคล สัตว์ ยานพาหนะ สาธารณูปโภค ต้นไม้ พืช ธัญพืชที่ปลูกลงในดินหรือไม่ก็ตาม แต่ไม่รวมถึงเงินตรา หุ่น ตราสารหนี้ และความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจะไม่นำมาใช้กับสินค้าเกษตรกรรมที่ไม่ผ่านการแปรรูป¹⁸ ส่วนกฎหมายฟิลิปปินส์ให้ความคุ้มครองถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากบริการที่ไม่ปลอดภัยด้วย ดังที่ปรากฏในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1992 (The Consumer Act of The Philippines 1992) มาตรา 99¹⁹ ว่า “ผู้ให้บริการต้องรับผิดชอบต่อผู้บริโภคในความเสียหายอันเกิดจากบริการที่ไม่ปลอดภัย” จึงเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคมากกว่าประเทศสมาชิกอาเซียนส่วนใหญ่ที่ให้ความคุ้มครองเฉพาะสินค้าแต่ไม่รวมถึงบริการ ซึ่งการให้ความคุ้มครองไปถึงบริการนี้จะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมและสร้างภาระแก่ผู้ประกอบการมากเกินไปจนสมควรหรือไม่

¹⁶ Consumer Protection Act 1999 (Malaysia) Act 599, adopted August 27, 1999, effective September 9, 1999.

¹⁷ Consumer Protection Act 1999 (Malaysia), Article 3 (1) In this Act, unless the context otherwise requires—

“goods” means goods which are primarily purchased, used or consumed for personal, domestic or household purposes, and includes—

- (a) goods attached to, or incorporated in, any real or personal property;
- (b) animals, including fish;
- (c) vessels and vehicles;
- (d) utilities; and

(e) trees, plants and crops whether on, under or attached to land or not, but does not include choses in action, including negotiable instruments, shares, debentures and money;

¹⁸ Consumer Protection Act 1999 (Malaysia), Article 68 (5) “This section shall not apply to a person in respect of any defect in agricultural produce if the only supply of the agricultural produce by the person to another person was at a time when the agricultural produce has not undergone any industrial process.”

¹⁹ The Consumer Act of The Philippines 1992 Article 99 “Liability Defective Services
The service supplier is liable for redress, independently of fault for damages caused to consumers by defects relating to the rendering of the services, as well as for insufficient or inadequate information on the fruition and hazards thereof.”

ผู้เขียนจะทำการวิเคราะห์บทบัญญัติในส่วนของนิยามคำว่า “สินค้า” ของแต่ละประเทศ และจะศึกษาถึงข้อดี ข้อด้อย และความเหมาะสมที่จะกำหนดให้บริการอยู่ในขอบเขตของสินค้า โดยจะนำมาศึกษาเปรียบเทียบเพื่อเสนอเป็นข้อกำหนดอาเซียนว่าด้วยความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนต้องออกกฎหมายรองรับไม่ต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดดังกล่าว อีกทั้งนำมาปรับปรุงกฎหมายประเทศไทยให้คุ้มครองครอบคลุมทุกกรณี รวมถึงจะพิจารณาว่าสินค้าควรหมายความรวมถึงบริการด้วยหรือไม่ ทั้งนี้จักพิจารณาทั้งในส่วนการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค และการไม่สร้างภาระแก่ผู้ประกอบการมากเกินไป

1.1.3.2 ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Defective Products)

ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 คือ²⁰ สินค้าที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ ไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุความบกพร่องในการผลิต หรือการออกแบบหรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้ ซึ่งกฎหมายไทยใช้หลักความคาดหมายของผู้บริโภคในการพิจารณาความไม่ปลอดภัยของสินค้า โดยกำหนดลักษณะของความไม่ปลอดภัยได้ 3 ประการ ดังนี้

- (1) ความไม่ปลอดภัยเนื่องจากกระบวนการผลิต (Manufacturing Defect)
- (2) ความไม่ปลอดภัยเนื่องจากการออกแบบ (Design Defect)
- (3) ความไม่ปลอดภัยเนื่องจากการให้คำเตือนไม่เพียงพอ (Warning Defect)

กฎหมายของประเทศในกลุ่มสมาชิกประชาคมอาเซียนพบว่าได้กำหนดลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามกฎหมายเวียดนามคือ²¹ สินค้าที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต สุขภาพ และทรัพย์สินของผู้บริโภค แม้ว่าสินค้าจะได้ผลิตตามมาตรฐานที่กำหนดและไม่อาจตรวจพบความไม่ปลอดภัยในขณะที่มีการจำหน่ายสินค้าก็ตาม และหมายความรวมถึง ความไม่ปลอดภัยเนื่องจากการออกแบบ ความไม่ปลอดภัยเนื่องจากการผลิต การขนส่ง และการเก็บรักษา และความไม่ปลอดภัยเนื่องจากการไม่ให้คำแนะนำหรือคำเตือนที่เหมาะสม ส่วนลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศมาเลเซีย คือ²² สินค้าที่ไม่มีความปลอดภัยในระดับที่บุคคลทั่วไปสามารถคาดหมายได้ ซึ่งการพิจารณาระดับความคาดหมาย

²⁰ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

²¹ Article 3 of LoCP (Vietnam)

²² Article 67 of Consumer Protection Act 1999 (Malaysia)

จะพิจารณาตามประเภทของสินค้าและสถานการณ์ต่าง ๆ ประกอบ เช่น ลักษณะของสินค้า และวัตถุประสงค์ในการจัดจำหน่าย เวลาที่ได้มีการจำหน่ายสินค้า คำแนะนำการใช้สินค้าหรือคำเตือน เป็นต้น

ผู้เขียนจะทำการวิเคราะห์บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และหลักที่ใช้ในการพิจารณาความไม่ปลอดภัยของสินค้าในแต่ละประเทศโดยจะศึกษาถึงข้อดี และข้อด้อยของแต่ละหลักการและนำมาศึกษาเปรียบเทียบเพื่อนำเสนอเป็นข้อกำหนดอาเซียนว่าด้วยความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียน ต้องออกกฎหมายรองรับไม่ต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดดังกล่าว อีกทั้งนำมาปรับปรุงกฎหมายไทย ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.1.3.3 บุคคลที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

กฎหมายไทยตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 บุคคลที่ได้รับความคุ้มครองคือ ผู้เสียหาย ซึ่งมาตรา 4 บัญญัติว่า “ผู้เสียหาย หมายความว่า ผู้ที่ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ดังนั้น บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยทุกคนคือผู้ที่ได้รับความคุ้มครอง แม้จะไม่ได้เป็นผู้ใช้สินค้าโดยตรง หรือไม่ได้มีนิติสัมพันธ์กับผู้ประกอบการก็ตาม และสามารถเรียกร้องให้ผู้ประกอบการ รับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นได้

กฎหมายของประเทศในกลุ่มสมาชิกประชาคมอาเซียนให้ความคุ้มครองบุคคล จากความเสียหายในกรณีสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแตกต่างกัน เช่น ประเทศมาเลเซียให้ความคุ้มครอง บุคคลทุกคนที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย²³ ซึ่งเป็นการคุ้มครองเช่นเดียวกับกฎหมาย ไทย แต่กฎหมายฟิลิปปินส์ให้ความคุ้มครองเฉพาะผู้บริโภคเท่านั้น²⁴ ซึ่งได้แก่²⁵ บุคคลธรรมดาที่เป็น ผู้ซื้อ เข้า หรือได้รับสินค้าอุปโภคบริโภค บริการ หรือธุรกรรมทางการเงิน โดยมีได้คุ้มครองถึงบุคคล ที่ได้รับความเสียหายแต่ไม่ได้เป็นผู้ซื้อหรือใช้สินค้าด้วย (Bystander) ซึ่งอาจไม่เป็นธรรมต่อบุคคลดังกล่าว

ผู้เขียนจะทำการวิเคราะห์บทบัญญัติในส่วนของบุคคลที่จะได้รับความคุ้มครอง ตามกฎหมายของแต่ละประเทศที่ได้มีการบัญญัติไว้แตกต่างกัน โดยนำมาศึกษาเปรียบเทียบ

²³ Consumer Protection Act 1999 (Malaysia), Article 68 (2) Where damage is caused wholly or partly by a defect in a product, the person who suffered the damage may within a reasonable period after the damage occurs request the supplier to identify any or all of the persons referred to in subsection (1), whether or not he is or they are still in existence.

²⁴ Article 97 of The Consumer Act of The Philippines 1992

²⁵ Article 4(n) of The Consumer Act of The Philippines 1992

เพื่อนำเสนอเป็นข้อกำหนดอาเซียนว่าด้วยความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนต้องออกกฎหมายรองรับไม่ต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดดังกล่าว อีกทั้งนำมาปรับปรุงกฎหมายประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.1.3.4 บุคคลที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

การกำหนดบุคคลที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอีกประการหนึ่ง ที่ควรบัญญัติไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้เสียหายได้ทราบว่าตนมีสิทธิเรียกร้องให้บุคคลใดรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นบ้าง

กฎหมายไทย ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 ประกอบมาตรา 5 ผู้ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ได้แก่ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้ ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความ หรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้า โดยต้องร่วมกันรับผิดชอบเมื่อสินค้านั้นได้มีการให้แก่ผู้บริโภคแล้ว และยังคงต้องรับผิดชอบแม้ความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของตนหรือไม่ก็ตาม ดังนั้น บุคคลที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายไทย คือ ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัยทุกขั้นตอน โดยต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย

กฎหมายของประเทศในกลุ่มสมาชิกประชาคมอาเซียนพบว่า ได้กำหนดตัวบุคคลที่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นในลักษณะที่มีความใกล้เคียงกัน เช่น บุคคลที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายมาเลเซีย ได้แก่²⁶ ผู้ผลิตสินค้า ผู้ซึ่งใช้ชื่อหรือเครื่องหมายการค้าเพื่อแสดงออกว่าตนเป็นผู้ผลิต และผู้นำสินค้าเข้ามาในประเทศมาเลเซียเพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้า ส่วนประเทศเวียดนาม ได้แก่²⁷ บุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลใด ๆ ที่ผลิต กระจายสินค้า โดยปราศจากมาตรฐานอันเป็นสาเหตุ

²⁶ Consumer Protection Act 1999 (Malaysia) Article 68 (1) Where any damage is caused wholly or partly by a defect in a product, the following persons shall be liable for the damage:

(a) the producer of the product;

(b) the person who, by putting his name on the product or using a trade mark or other distinguishing mark in relation to the product, has held himself out to be the producer of the product; and

(c) the person who has, in the course of his business, imported the product into Malaysia in order to supply it to another person.

²⁷ Article 23 of LoCP (Vietnam)

ให้เกิดความเสียหายต่อผู้บริโภคจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยหมายความรวมถึง ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ที่ใช้ชื่อหรือเครื่องหมายการค้าของตนกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และผู้ขายสินค้าให้แก่ผู้บริโภคในกรณีที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายได้ ซึ่งมีความใกล้เคียงกับกฎหมายของประเทศมาเลเซีย

ผู้เขียนจะทำการวิเคราะห์บทบัญญัติในส่วนบุคคลที่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นที่แต่ละประเทศได้มีการบัญญัติไว้แตกต่างกัน โดยนำมาศึกษาเปรียบเทียบเพื่อนำเสนอเป็นข้อกำหนดอาเซียนว่าด้วยความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนต้องออกกฎหมายรองรับไม่ต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดดังกล่าว อีกทั้งนำมาปรับปรุงกฎหมายประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.1.3.5 ขอบเขตความรับผิด

เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ประเด็นเรื่องค่าเสียหายถือเป็นเรื่องสำคัญที่ควรมีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจนเพื่อไม่ให้เกิดข้อถกเถียงกันในภายหลังว่า ขอบเขตของค่าเสียหายจะเรียกร้องได้เพียงใด ค่าเสียหายต่อจิตใจ (Mental Damages) จะเรียกร้องได้หรือไม่ หรือควรมีการกำหนดค่าเสียหายสูงสุดที่สามารถเรียกร้องได้ไว้หรือไม่ เพียงไร เป็นต้น

กฎหมายไทยตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11²⁸ และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438²⁹ ผู้เสียหายจะได้รับการเยียวยาความเสียหาย ดังนี้

²⁸ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11 บัญญัติว่า “นอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ด้วย

(1) ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย และหากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามี ภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้น ชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ

(2) หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ประกอบการได้ผลิต นำเข้า หรือขายสินค้าโดยรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือมิได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเมื่อรู้ว่าสินค้านั้นไม่ปลอดภัย ภายหลังจากการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้วไม่ดำเนินการใด ๆ ตามสมควรเพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหาย ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ เช่น ความร้ายแรงของความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ การที่ผู้ประกอบการรู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ระยะเวลาที่ผู้ประกอบการปกปิดความไม่ปลอดภัยของสินค้า การดำเนินการของผู้ประกอบการเมื่อทราบ

(1) ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริง (Actual Damages) อันได้แก่ ค่าเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย และทรัพย์สิน ทั้งนี้ ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพย์สินจะไม่รวมถึงตัวทรัพย์สินที่มีความไม่ปลอดภัยนั้นด้วย

(2) ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ (Mental Damages) ซึ่งความเสียหายต่อจิตใจ คือ³⁰ ความเจ็บปวดความทุกข์ทรมาน ความหวาดกลัว ความวิตกกังวล ความเศร้า โศกเสียใจ ความอับอาย หรือความเสียหายต่อจิตใจอย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน

(3) ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ (Punitive Damages) ค่าเสียหายในส่วนนี้ ศาลสามารถกำหนดให้ได้เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ประกอบการได้รู้ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตั้งแต่ขายหรือนำเข้า หรือความไม่รู้เกิดจากความประมาทเลินเล่อ หรือรู้ในภายหลังแต่ไม่ป้องกันแก้ไขไม่ให้ความเสียหายเกิดขึ้น โดยพิจารณาพฤติการณ์อื่น ๆ ประกอบ เช่น ความร้ายแรงแห่งความเสียหาย สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการ ทั้งนี้ค่าเสียหายเชิงลงโทษจะต้องไม่เกิน 2 เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริง

กฎหมายของประเทศในกลุ่มสมาชิกประชาคมอาเซียนพบว่า ได้กำหนดขอบเขตความรับผิดที่แตกต่างกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของ ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ซึ่งเป็นหลักกฎหมายของระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) แต่ประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนแต่ละประเทศใช้ระบบกฎหมายที่แตกต่างกัน ดังนั้นบางประเทศจึงไม่มีค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในคดีแพ่ง ซึ่งประเทศเวียดนามได้กำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นในลักษณะที่คล้ายคลึงกับประเทศไทย แต่ไม่ได้กำหนดให้มีค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ อย่างไรก็ตามจากการศึกษากฎหมายของประเทศสมาชิกอาเซียนเกี่ยวกับขอบเขตความรับผิด พบว่า ไม่มีประเทศใดที่กำหนดอัตราสูงสุดในการเรียกค่าเสียหายไว้เลย ซึ่งการไม่กำหนดอัตราค่าเสียหายสูงสุดที่ผู้เสียหายสามารถเรียกร้องจากผู้ประกอบการไว้ จะมีผลกระทบต่อผู้ประกอบการมากเกินสมควรหรือไม่ เพราะในบางกรณีค่าเสียหายที่เกิดขึ้น

ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการ การที่ผู้ประกอบการได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย”

²⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 บัญญัติว่า “ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด

วรรคสอง อนึ่ง ค่าสินไหมทดแทนนั้น ได้แก่การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิด หรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้ก่อขึ้นนั้นด้วย”

³⁰ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

อาจมีจำนวนมากจนทำให้ผู้ประกอบการไม่สามารถชำระได้ และต้องเลิกกิจการในที่สุด ดังนั้นควรกำหนดอัตราค่าเสียหายสูงสุดที่ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดชอบไว้หรือไม่ เพียงไร

ผู้เขียนจะทำการวิเคราะห์ห้บทบัญญัติในขอบเขตความรับผิดที่แต่ละประเทศได้มีการบัญญัติไว้แตกต่างกัน โดยนำมาศึกษาเปรียบเทียบเพื่อนำเสนอเป็นข้อกำหนดอาเซียนว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนต้องออกกฎหมายรองรับไม่ต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดดังกล่าว อีกทั้งนำมาปรับปรุงกฎหมายประเทศไทยให้มีความเหมาะสม ครอบคลุม และสามารถคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างเป็นธรรมโดยไม่ก่อให้เกิดภาระแก่ผู้ประกอบการเกินสมควร

1.1.4 เหตุยกเว้นความรับผิด

กฎหมายไทยกำหนดเหตุยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการไว้ในมาตรา 7³¹ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เมื่อผู้ประกอบการพิสูจน์ได้ว่า สินค้านั้นมีได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้เสียหายรู้อยู่แล้วว่าสินค้ามีความไม่ปลอดภัย หรือความเสียหายเกิดขึ้นจากการที่ผู้บริโภคใช้สินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีการที่ผู้ประกอบการได้ให้ไว้อย่างถูกต้องแล้ว นอกจากนี้ มาตรา 8³² ได้เพิ่มเหตุยกเว้นความรับผิดของผู้ผลิตสินค้าตามคำสั่งของผู้ว่าจ้าง เมื่อพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยเกิดจากการออกแบบหรือคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิต โดยผู้ผลิตไม่ได้คาดเห็นและไม่ควรคาดเห็นได้ว่าจะมีความไม่ปลอดภัยเกิดขึ้น และผู้ผลิตชิ้นส่วนหรือส่วนประกอบของสินค้าก็ไม่ต้องรับผิดหากพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยเกิดจากการออกแบบ การประกอบ หรือการให้คำเตือนของผู้ผลิตสินค้า

กฎหมายของประเทศในกลุ่มสมาชิกประชาคมอาเซียนพบว่าการบัญญัติกำหนดเหตุยกเว้นความรับผิดที่แตกต่างกัน เช่น ประเทศเวียดนามได้บัญญัติเหตุยกเว้นความรับผิดไว้ในกฎหมาย

³¹ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 7 บัญญัติว่า “ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหากพิสูจน์ได้ว่า

- (1) สินค้านั้นมีได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
- (2) ผู้เสียหายได้รู้แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือ
- (3) ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้ การเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือนหรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องชัดเจนตามสมควรแล้ว”

³² พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 8 บัญญัติว่า “ผู้ผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิตไม่ต้องรับผิดหากพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบของผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือจากการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิต ทั้งผู้ผลิตไม่ได้คาดเห็นหรือไม่ควรจะได้คาดเห็นถึงความไม่ปลอดภัย”

คุ้มครองผู้บริโภค มาตรา 24³³ ว่า “ผู้ประกอบการจะหลุดพ้นความรับผิดเมื่อพิสูจน์ได้ว่าสถานะและความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะที่ได้มีการผลิตและจำหน่ายสินค้าไม่เพียงพอที่จะตรวจพบความไม่ปลอดภัยของสินค้า” ส่วนประเทศมาเลเซีย มีเหตุยกเว้นความรับผิดหลายประการ และมีเหตุยกเว้นความรับผิดบางประการที่แตกต่างจากประเทศไทย และประเทศเวียดนาม เช่น ผู้ประกอบการจะหลุดพ้นความรับผิดเมื่อพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมาย หรือเมื่อพิสูจน์ได้ว่าตนไม่ได้เป็นผู้จัดหาหรือจำหน่ายสินค้าที่มีความไม่ปลอดภัยให้แก่บุคคลอื่น ตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค มาตรา 72 (a) และ (b)³⁴

ผู้เขียนจะทำการวิเคราะห์บทบัญญัติเกี่ยวกับเหตุยกเว้นความรับผิดของแต่ละประเทศได้บัญญัติไว้แตกต่างกัน โดยนำมาศึกษาเปรียบเทียบเพื่อนำเสนอเป็นข้อกำหนดอาเซียนว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนต้องออกกฎหมายรองรับไม่ต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดดังกล่าว อีกทั้งนำมาปรับปรุงกฎหมายประเทศไทยให้มีความเหมาะสมและเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น

1.1.5 ภาระการพิสูจน์และอายุความ

กฎหมายไทยได้บัญญัติภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 6³⁵ ซึ่งกำหนดให้ผู้เสียหายพิสูจน์แต่เพียงว่ามีความเสียหายเกิดขึ้น และความเสียหายนั้นเกิดขึ้นจากสินค้าของผู้ประกอบการ

³³ LoCP (Vietnam) Article 24 “Exemption from liability for damage caused by defective goods

Organizations or individuals trading goods specified in Article 23 of this Law shall be exempt from compensation if they can prove that the defects of the good could not be detected with the scientific and technical knowledge at the time organizations or individuals trading goods supplied the defective good to consumers.”

³⁴ Consumer Protection Act 1999 (Malaysia) Article 72 (1) In any civil proceeding under this Part against any person in respect of a defect in a product, it shall be a defense for that person to show—

(a) that the defect is attributable to compliance with any requirement imposed under any written law;

(b) that he did not at any time supply the defective product to another person

³⁵ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 6 บัญญัติว่า “เพื่อให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดตามมาตรา 5 ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา 10 ต้องพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการและการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา แต่ไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการคนใด”

โดยได้ใช้หรือเก็บรักษาสินค้าตามปกติธรรมดา และไม่ต้องพิสูจน์ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดขึ้นจากการกระทำของผู้ประกอบการคนใด ทั้งนี้ เพื่อคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหาย เพราะขั้นตอนในการผลิต การเก็บรักษา และการจัดจำหน่ายอยู่ในความรู้เห็นของผู้ประกอบการทั้งหมด ทำให้ผู้เสียหายไม่อาจพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าได้ และในส่วนของอายุความในการเรียกร้องค่าเสียหายเป็นไปตาม พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 12³⁶ กล่าวคือ ผู้เสียหายจะต้องเรียกร้องค่าเสียหายภายใน 3 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ต้องรับผิด หรือภายใน 10 ปี นับแต่วันที่ได้มีการขายสินค้า แต่ในกรณีที่เป็นความเสียหายที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการแสดงผลาน เช่น สารที่สะสมในร่างกาย ผู้เสียหายต้องเรียกร้องค่าเสียหายภายใน 3 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ต้องรับผิด หรือภายใน 10 ปี นับแต่วันที่รู้ความเสียหาย

กฎหมายของประเทศในกลุ่มสมาชิกประชาคมอาเซียนพบว่าไม่ได้กำหนดภาระการพิสูจน์ไว้ ซึ่งกฎหมายเวียดนามมีได้บัญญัติไว้ตรงว่าผู้เสียหายมีภาระในการพิสูจน์เรื่องใดบ้าง แต่ได้บัญญัติไว้เพียงว่าผู้เสียหายต้องแสดงหลักฐานในการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์อันชอบธรรมของตนในทางแพ่ง แต่ไม่ต้องพิสูจน์ถึงความผิดของผู้ประกอบการ โดยเป็นหน้าที่ของผู้ประกอบการที่จะต้องแสดงให้เห็นว่าความเสียหายมิได้เกิดขึ้นเพราะความผิดของตน และศาลจะพิจารณาว่าคู่กรณีฝ่ายใดเป็นผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายที่แท้จริงในคดี³⁷ ส่วนในเรื่องอายุความตามกฎหมายคุ้มครอง

³⁶ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 12 บัญญัติว่า “สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัตินี้เป็นอันขาดอายุความเมื่อพ้นสามปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดหรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันที่มีการขายสินค้านั้น

วรรคสอง ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย โดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้เสียหายหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา 10 ต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายในสามปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิด แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย

³⁷ LoCP (Vietnam) Article 42 “Burden of proof in civil cases on protecting the interests of consumers

1. Consumers are obliged to provide evidence and prove as to the evidence in civil cases on protecting the legitimate rights and interests in accordance with the law on civil proceedings, except for proving the fault of the organization or individuals trading of goods and/or services.

2. Organizations or individuals trading goods and/or services are obliged to prove their innocence in causing the damage.

ผู้บริโภคมิได้กล่าวถึงไว้เป็นการเฉพาะจึงต้องใช้อายุความประมวลกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 2005 ตามมาตรา 607³⁸ โดยผู้เสียหายจะต้องเรียกร้องค่าเสียหายภายใน 2 ปี นับแต่วันที่ได้รับความเสียหาย ซึ่งจะต้องศึกษาถึงความเหมาะสมของการกำหนดอายุความต่อไป

ผู้เขียนจะทำการวิเคราะห์บทบัญญัติเกี่ยวกับภาระการพิสูจน์ และอายุความ ในการเรียกร้องค่าเสียหายที่แต่ละประเทศได้มีการบัญญัติไว้แตกต่างกัน โดยนำมาศึกษาเปรียบเทียบ เพื่อนำเสนอเป็นข้อกำหนดอาเซียนว่าด้วยความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนต้องออกกฎหมายรองรับไม่ต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดดังกล่าว อีกทั้งนำมาปรับปรุงกฎหมายประเทศไทยให้มีความเหมาะสม เพื่อไม่ให้ผู้เสียหายแบกรับภาระการพิสูจน์ที่มากเกินไปและเป็นธรรมต่อผู้ประกอบการ

โดยสรุปการเปิดเสรีทางการค้าของประเทศสมาชิกอาเซียนจะส่งผลกระทบต่อประชาชนในเรื่องความปลอดภัยของสินค้า ซึ่งประเทศสมาชิกมีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้เขียนจะทำการวิเคราะห์กฎหมายที่กำหนดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยที่แต่ละประเทศบัญญัติไว้แตกต่างกัน จุดเด่น จุดด้อยของกฎหมายแต่ละประเทศ ไม่ว่าจะเป็นหลักความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ เงื่อนไขความรับผิดชอบ เหตุยกเว้นความรับผิด ภาระการพิสูจน์และอายุความ เพื่อนำเสนอเป็นข้อกำหนดอาเซียนว่าด้วยความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (ASEAN Product Liability Directives) ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนต้องออกกฎหมายรองรับไม่ต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดดังกล่าว อีกทั้งนำมาปรับปรุงกฎหมายประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

3. Court shall decide which the party is faulty in civil cases on protecting the interests of consumers.”

³⁸ Civil Code 2005 (Vietnam) Article 607 “Limitation period for initiating legal action claiming compensation for damage

The limitation period for initiating legal action claiming compensation for damage shall be two years from the date on which the legal rights or interests of an individual, legal entity or other subject were infringed.”

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และหลักความรับผิดของผู้ประกอบการในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทยและประเทศในกลุ่มสมาชิกประชาคมอาเซียนบางประเทศ

1.2.2 เพื่อศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทย ในส่วนเงื่อนไขแห่งความรับผิด อันได้แก่ ประเภทของสินค้า ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย บุคคลที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย บุคคลที่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และขอบเขตความรับผิดหรือค่าเสียหาย เหตุยกเว้นความรับผิด ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายและอายุความในการเรียกร้องค่าเสียหาย

1.2.3 เพื่อศึกษากฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทยในกลุ่มสมาชิกประชาคมอาเซียนบางประเทศ ในส่วนเงื่อนไขแห่งความรับผิด อันได้แก่ ประเภทของสินค้า ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย บุคคลที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย บุคคลที่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และขอบเขตความรับผิดหรือค่าเสียหาย เหตุยกเว้นความรับผิด ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายและอายุความในการเรียกร้องค่าเสียหาย

1.2.4 เพื่อวิเคราะห์เชิงกฎหมายเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทยในกลุ่มสมาชิกประชาคมอาเซียนบางประเทศ กับกฎหมายไทย เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกฎหมายมาตรฐานกลางว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของอาเซียน

1.2.5 เพื่อเสนอแนะแนวทางจัดทำข้อกำหนดอาเซียนว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (ASEAN Product Liability Directives) และเพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทย ให้สามารถคุ้มครองผู้เสียหายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยไม่เป็นการเพิ่มภาระแก่ผู้ประกอบการเกินสมควร

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในกลุ่มประเทศอาเซียนบางประเทศ กล่าวคือ

ประเทศเวียดนาม ประเทศมาเลเซีย ประเทศสิงคโปร์ ประเทศอินโดนีเซีย และประเทศฟิลิปปินส์ กับประเทศไทย เนื่องจากประเทศเหล่านี้บางประเทศมีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ และมีประเด็นในการคุ้มครองที่เกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งให้ความคุ้มครองแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ และบางประเทศเป็นประเทศที่มีการพัฒนาและมีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ จึงเหมาะแก่การนำมาศึกษาเปรียบเทียบข้อเหมือนและข้อแตกต่างกัน เพื่อหาจุดร่วมที่มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และระบบกฎหมายของประเทศสมาชิกอาเซียน ในส่วนเรื่องไขแห่งความรับผิด อันได้แก่ ประเภทของสินค้า ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย บุคคลที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย บุคคลที่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และขอบเขตความรับผิดหรือค่าเสียหาย เหตุยกเว้นความรับผิด ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายและอายุความในการเรียกร้องค่าเสียหาย เพื่อเสนอเป็น ข้อกำหนดอาเซียนว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (ASEAN Product Liability Directives) ซึ่งสมาชิกประชาคมอาเซียนต้องออกกฎหมายรองรับ และเพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทยให้สามารถคุ้มครองผู้เสียหายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยไม่เป็นการเพิ่มภาระแก่ผู้ประกอบการเกินสมควร

1.4 วิธีการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ใช้วิธีการศึกษาโดยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีค้นคว้ารวบรวมข้อมูลที่เป็นเอกสาร (Documentary Research) โดยทำการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากตัวบทกฎหมาย หนังสือ วิทยานิพนธ์ บทความ คำพิพากษา สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทราบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และหลักความรับผิดของผู้ประกอบการในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทย และประเทศในกลุ่มสมาชิกประชาคมอาเซียนบางประเทศ

1.5.2 ทราบปัญหากฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทย ในส่วนเงื่อนไขแห่งความรับผิด อันได้แก่ ประเภทของสินค้า ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย บุคคลที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย บุคคลที่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และขอบเขตความรับผิดหรือค่าเสียหาย เหตุยกเว้นความรับผิด ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายและอายุความในการเรียกร้องค่าเสียหาย

1.5.3 ทราบกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทยในกลุ่มสมาชิกประชาคมอาเซียนบางประเทศ ในส่วนเงื่อนไขแห่งความรับผิด ได้แก่ ประเภทของสินค้า ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย บุคคลที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย บุคคลที่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และขอบเขตความรับผิดหรือค่าเสียหาย เหตุยกเว้นความรับผิด ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายและอายุความในการเรียกร้องค่าเสียหาย

1.5.4 ทราบความแตกต่างและความคล้ายคลึงกันของกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในกลุ่มประชาคมอาเซียนบางประเทศกับกฎหมายไทย

1.5.5 ได้แนวคิดและมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการบัญญัติข้อกำหนดอาเซียนว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (ASEAN Product Liability Directives) ซึ่งสมาชิกประชาคมอาเซียนต้องออกกฎหมายรองรับ และเพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัยของประเทศไทยให้สามารถคุ้มครองผู้เสียหายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยไม่เป็นการเพิ่มภาระแก่ผู้ประกอบการเกินสมควร

บทที่ 2

ความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในประเทศไทย

การเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในประเทศไทย เดิมเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนของลักษณะละเมิดและลักษณะสัญญา แต่การผลิตสินค้าในปัจจุบัน อยู่ในรูปของอุตสาหกรรมที่ผลิตสินค้าจำนวนมาก (mass product) การจำหน่ายสินค้าไม่ได้อยู่ในรูปแบบที่ผู้ผลิตจำหน่ายสินค้าให้แก่ผู้บริโภคโดยตรง แต่เป็นการจำหน่ายสู่พ่อค้าคนกลางหลาย ๆ ทอด จนถึงมือผู้บริโภค และเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้สินค้า การเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดโดยอาศัยหลักกฎหมายสัญญาหรือหลักกฎหมายละเมิดละเมิดไม่เพียงพอที่จะคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จึงได้มีการบัญญัติพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551¹ ขึ้น โดยนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) มาใช้ และกำหนดประเภทของสินค้า ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยให้ความคุ้มครองบุคคลทุกคนที่ได้รับความเสียหาย แม้ว่าบุคคลนั้นจะได้มีนิติสัมพันธ์ (Privity of Contract) กับผู้ประกอบการก็ตาม และผู้ประกอบการที่ต้องรับผิด มิได้จำกัดเฉพาะผู้ผลิตหรือผู้ขายเท่านั้น แต่ยังหมายความรวมถึงผู้นำเข้าสินค้าในกรณีที่สินค้านั้นมิได้ผลิตในประเทศไทย และผู้ที่ได้แสดงต่อบุคคลภายนอกว่าตนเป็นผู้ผลิตสินค้าโดยการใช้ชื่อหรือเครื่องหมายทางการค้าของตนกับสินค้า ซึ่งในการใช้สิทธิเรียกร้อง ผู้เสียหายมีภาระในการพิสูจน์เพียงว่า มีความเสียหายนั้นเกิดขึ้นจากสินค้าของผู้ประกอบการ และได้ใช้หรือเก็บรักษาสินค้าตามปกติธรรมดา โดยมีขอบเขตความรับผิดของผู้ประกอบการนอกจากจะสามารถเรียกค่าเสียหายที่แท้จริง (actual damages) แล้ว ยังสามารถเรียกค่าเสียหายต่อจิตใจ (mental damages) และค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ (punitive damages) ได้อีกด้วย ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด อย่างไรก็ตามแม้ผู้เสียหายจะพิสูจน์ได้ว่าตนได้รับความเสียหายจากการใช้สินค้าตามปกติ แต่ผู้ประกอบการอาจไม่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นหากเข้าข้อยกเว้นตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ผู้เสียหายรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นมีความไม่ปลอดภัยหรือสินค้านั้นมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เป็นต้น โดยในบทที่ 2 นี้ ผู้เขียนจะทำการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในประเทศไทย โดยศึกษาข้อดี ข้อเสีย และปัญหาของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้า

¹พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, *ราชกิจจานุเบกษา* เล่มที่ 125 ตอนที่ 36 ก (20 กุมภาพันธ์ 2551): น. 17-22.

ที่ไม่ปลอดภัยในประเทศไทย เพื่อนำไปศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิด
ในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศในกลุ่มสมาชิกประชาคมอาเซียนต่อไป

2.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้า

เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้า ผู้เสียหายสามารถใช้สิทธิเรียกร้องให้บุคคล
ที่เกี่ยวข้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นได้โดยอาศัยบทบัญญัติของกฎหมาย ดังนี้

2.1.1 ความรับผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

2.1.1.1 ความรับผิดตามหลักกฎหมายสัญญา (Contractual or Warranty Liability)

ความรับผิดตามสัญญาอยู่บนหลักเสรีภาพในการทำสัญญา (Freedom of Contract) และหลักของความศักดิ์ในการแสดงเจตนาของคู่สัญญา (The Autonomy of the Will-Private Autonomy)² ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 เอกเทศสัญญา ลักษณะ 1 ซื่อขาย ได้กำหนดหน้าที่ของผู้ขายไว้ประการหนึ่งคือ ผู้ขายต้องส่งมอบทรัพย์สินที่ปราศจากความชำรุดบกพร่อง³ ซึ่งเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้า โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

(1) ลักษณะทั่วไปของความชำรุดบกพร่อง

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 472 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในกรณีที่ทรัพย์สินซึ่งขายนั้นชำรุดบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใด อันเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติที่ดี ประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญาก็ดี

² หลักของความศักดิ์ในการแสดงเจตนาของคู่สัญญา (The Autonomy of the Will-Private Autonomy) คือหลักที่บุคคลมีเสรีภาพในการทำสัญญาโดยรัฐจะไม่เข้ามาแทรกแซง เว้นแต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนเท่านั้น คู่สัญญาจึงมีเสรีภาพในการทำสัญญาอย่างเต็มที่และหน้าที่เกิดจากสัญญาจึงเป็นหน้าที่เกิดขึ้นโดยสมัครใจ ดังนั้นหน้าที่ตามสัญญาจึงมีความยุติธรรมต่อคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย คู่สัญญาจึงต้องปฏิบัติตามสัญญาอย่างเคร่งครัด

Reinhard Zimmerman, The Law of Obligation Roman Foundation of the civil Tradition, (Cape Town: Juta&Co.Ltd., 1992), p576.

³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ทรัพย์สินซึ่งขายนั้นชำรุดบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใด อันเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติที่ดี ประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญาก็ดี ท่านว่าผู้ขายต้องรับผิด”

ความที่กล่าวมาในมาตรานี้ย่อมใช้ได้ ทั้งที่ผู้ขายรู้อยู่แล้วหรือไม่รู้ว่าความชำรุดบกพร่องมีอยู่”

ท่านว่าผู้ขายต้องรับผิดชอบ” จากบทบัญญัติมาตราดังกล่าว กรณีที่จะถือว่าทรัพย์สินที่ซื้อขายมีความชำรุดบกพร่องเมื่อเป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย 3 กรณี ดังนี้

ก. เสื่อมราคา ราคาในที่นี้หมายถึงราคาที่ซื้อขายกัน

ข. เสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้ตามปกติ การพิจารณาประโยชน์ที่มุ่งจะใช้ตามปกติต้องพิจารณาจากจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น ปกติประเพณี หรือมาตรฐานวิญญูชน หรือกรณีที่ทรัพย์สินที่ซื้อขายขาดอุปกรณ์บางอย่างที่กฎหมายกำหนดเป็นเงื่อนไขในการใช้งานก็ถือเป็นการเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้ตามปกติ⁴

ค. เสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งหมายโดยสัญญา อาจไม่ใช่ประโยชน์ของการใช้สอยตามปกติธรรมดา แต่เป็นกรณีที่ผู้ซื้อประสงค์จะเอาไปใช้อย่างอื่น โดยประโยชน์ที่มุ่งหมายจะต้องเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาไม่ว่าจะปรากฏโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย การพิจารณาประโยชน์อันมุ่งหมายโดยสัญญานี้จะต้องอาศัยการตีความสัญญาว่ามีประโยชน์ที่มุ่งหมายเช่นนั้นอยู่ในสัญญาด้วยหรือไม่ โดยจะต้องตีความตามความประสงค์ของคู่สัญญาในทางสุจริตและคำนึงถึงปกติประเพณีด้วย⁵

ความชำรุดบกพร่องอันเป็นเหตุให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบนั้นจะต้องเป็นความชำรุดบกพร่อง ที่มีอยู่ก่อนหรือในขณะที่ส่งมอบ หากความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นภายหลังการส่งมอบ ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบ⁶ ดังปรากฏในคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 1223/2545 “ความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินซึ่งขาย อันผู้ขายจะต้องรับผิดชอบต่อผู้ซื้อ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472 จะต้องเป็นความชำรุดบกพร่องที่มีอยู่ก่อนแล้ว หรือมีอยู่ในขณะทำสัญญาซื้อขาย หรือในเวลาส่งมอบทรัพย์สินที่ขาย ส่วนความชำรุดบกพร่องที่มีขึ้นภายหลัง ผู้ขายหาต้องรับผิดชอบไม่”⁷

(2) บุคคลที่ต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้า

⁴ กิตติศักดิ์ ปรกติ, ความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องในสัญญาซื้อขาย, (กรุงเทพมหานคร: งานวิจัยเสริมหลักสูตร โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541), น. 26.

⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 368 บัญญัติว่า “สัญญานั้นท่านให้ตีความไปตามความประสงค์ในทางสุจริตโดยพิเคราะห์ถึงปกติประเพณีด้วย”

⁶ จีราพร สุทันกิตระ, “พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551”, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2553), น. 15.

⁷ คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 1223/2545 สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2558, จาก <http://www.deka.in.th/view-42786.html>.

บุคคลที่ต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้าคือ ผู้ขาย ซึ่งผู้ขายยังคงต้องรับผิดชอบในความบกพร่องของสินค้า แม้มิได้รู้ถึงความชำรุดบกพร่องของสินค้า⁸ ถือเป็นความรับผิดที่ไม่ต้องอาศัยความผิดของผู้ขาย (Liability without Fault) ดังนั้น ผู้ซื้อไม่ต้องพิสูจน์ว่าผู้ขายได้ขายสินค้าโดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง

(3) ขอบเขตของความรับผิดในความชำรุดบกพร่องของสินค้า

ในกรณีที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้าต่อผู้ซื้อ กฎหมายมิได้บัญญัติไว้ว่าผู้ขายจะต้องรับผิดเพียงไร จึงต้องนำหลักกฎหมายลักษณะหนี้มาปรับใช้ โดยถือเป็นกรณีที่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ เป็นการชำระหนี้บกพร่อง ลูกหนี้จึงต้องรับผิดต่อเจ้าหนี้ในความเสียหายอันเกิดจากการชำระหนี้บกพร่องนั้น โดยอาศัยหลักเกณฑ์ตามมาตรา 222⁹ ซึ่งผู้ขายมีความรับผิด ดังนี้¹⁰

ก. ซ่อมแซมทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2389/2529 “จำเลยส่งสินค้าที่มีคุณภาพชำรุดบกพร่องทำให้ผู้ซื้อในต่างประเทศปฏิเสธไม่ยอมรับซื้อสินค้า เป็นเหตุให้โจทก์ขายสินค้านั้นไม่ได้ จำเลยต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องดังกล่าว ค่าเสียหายที่จำเลยจะต้องรับผิดต่อโจทก์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 222 คือ คืนเงินราคาสินค้าที่จำเลยรับไปจากโจทก์ ค่าที่โจทก์ได้ชำระค่าขนส่งสินค้า ค่าวัสดุสำหรับบรรจุหีบห่อสินค้าที่โจทก์จัดซื้อแล้วส่งให้จำเลยและค่าโกดังเก็บสินค้า ซึ่งถือว่าเป็นค่าเสียหายพิเศษที่จำเลยควรจะได้คาดคิดล่วงหน้าได้”¹¹

ข. รับคืนสินค้าและราคาให้แก่ผู้ซื้อ ในกรณีที่ผู้ขายไม่อาจหรือไม่ยอมซ่อมแซมหรือส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้ซื้อ ผู้ซื้อย่อมมีสิทธิเลิกสัญญา คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2830/2522

⁸ มาตรา 472 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

⁹ ปัญญา ด้านพัฒนามงคล, “ความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องในสัญญาซื้อขาย”, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537), น. 32.

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 222 บัญญัติว่า “การเรียกเอาค่าเสียหายนั้น ได้แก่ เรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายเช่นที่ตามปกติย่อมเกิดขึ้นแต่การไม่ชำระหนี้”

เจ้าหนี้จะเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ แม้กระทั่งเพื่อความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ หากว่าคู่กรณีที่เกี่ยวข้องได้คาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นพฤติการณ์เช่นนั้นล่วงหน้าก่อนแล้ว”

¹⁰ จีราพร สุทันกิตระ, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 6*, หน้า 16.

¹¹ คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 2389/2529 สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2558, จาก

“ผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง เท่ากับไม่ชำระหนี้ตามสัญญา ผู้ซื้อเลิกสัญญาและเรียกค่าเสียหายได้ ผู้ขายต้องให้ผู้ซื้อกลับคืนสู่ฐานะเดิม ผู้ขายไม่รับสินค้าคืนไม่ปรากฏว่าสินค้าที่ไม่รับคืนมีราคาเท่าใด ศาลให้ผู้ขายใช้ราคาคืนและค่าเสียหายเต็มจำนวน¹²”

ค. ในกรณีที่ผู้ซื้อยังไม่ชำระราคาหรือชำระราคาไม่ครบถ้วน ผู้ซื้อไม่มีสิทธิยึดหน่วงราคาสินค้าที่ยังมิได้ชำระทั้งหมดหรือบางส่วนโดยไม่ต้องรับผิดชอบในดอกเบี้ยผิดนัด เพราะเป็นกรณีที่มีการชำระหนี้มิได้กระทำลงเพราะพฤติการณ์ที่ลูกหนี้ (ผู้ซื้อ) ไม่ต้องรับผิดชอบ¹³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8141/2548 “การที่โจทก์ส่งมอบสินค้าและการที่ทำชำรุดบกพร่อง จำเลยชอบที่จะยึดหน่วงราคาสินค้าและค่าสินจ้างไว้ได้¹⁴”

ในประเด็นเรื่องค่าเสียหายจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องที่สามารถเรียกได้ตามมาตรา 222 มีความเห็นแตกต่างกันของนักวิชาการวิชาการสองฝ่าย เกี่ยวกับขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ขายตามมาตรา 473 โดยฝ่ายหนึ่งเห็นว่า¹⁵ ความรับผิดชอบของผู้ขายจำกัดเฉพาะความเสียหายต่อทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องเท่านั้น ไม่รวมถึงความเสียหายอย่างอื่นด้วย มิฉะนั้นแล้วจะทำให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบอย่างไม่สิ้นสุด แต่อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องทั้งหมดของผู้ซื้อ ไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินอื่น ๆ¹⁶ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าในกรณีมีความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง ผู้ขายควรต้องรับผิดชอบในความเสียหายนั้นทั้งหมดโดยไม่จำกัดเฉพาะความเสียหายที่เกิดขึ้นกับสินค้าที่ชำรุดบกพร่องเท่านั้น

¹² คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 2830/2522 สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2558, จาก

<http://www.deka.in.th/view-40387.html>

¹³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 488 บัญญัติว่า “ถ้าผู้ซื้อพบเห็นความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สิน ซึ่งตนได้รับซื้อ ผู้ซื้อชอบที่จะยึดหน่วงราคาที่ยังมิได้ชำระไว้ได้ทั้งหมด หรือแต่บางส่วน เว้นแต่ผู้ขายจะหาประกันที่สมควรให้ได้”

¹⁴ คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 8141/2548 สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2558, จาก

<http://www.deka.in.th/view-266476.html>

¹⁵ พจน์ บุษปาคม, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด, (กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานคร, 2525), น. 463.

วิชฌุ เครื่องงาม, คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้, พิมพ์ครั้งที่ 5, (กรุงเทพมหานคร: แสงสิทธิการพิมพ์, 2532), น. 276.

¹⁶ ปรีชา สุมาวงศ์, คำอธิบายลักษณะวิชากฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้, (กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานคร, 2528), น. 233.

ประพนธ์ ศาตะมาน และไพจิตร ปุญญพันธ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะซื้อขาย, (กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2510), น. 156.

ตราบเท่าที่ความเสียหายเหล่านั้นเป็นผลโดยตรงจากความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้น เนื่องจากการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการผิดสัญญา มิใช่ประสงค์จะคุ้มครองผู้ซื้อ ในประโยชน์ที่จะได้รับจากสัญญาซื้อขายเพียงอย่างเดียว แต่ควรจะคุ้มครองให้ได้รับค่าสินไหมทดแทนความเสียหายอย่างอื่นด้วย ซึ่งศาลฎีกาได้มีแนวทางไปในแนวทางที่สามารถเรียกค่าเสียหายอย่างอื่นนอกจากค่าเสียหายที่เกิดกับตัวสินค้าที่ชำรุดบกพร่องเท่านั้น แต่ค่าเสียหายดังกล่าวต้องเป็นค่าเสียหายที่สามารถคาดเห็นได้ล่วงหน้าด้วย โดยมีตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3496/2538¹⁷ “บัตรรับประกันในการซื้อขายรถ มีช้อยกเว้นความรับผิดในความเสียหาย ซึ่งเกิดจากอุบัติเหตุ เมื่อสาเหตุไฟลุกไหม้เกิดจากความชำรุดบกพร่องของระบบไฟ เป็นเหตุให้เครื่องยนต์ของรถยนต์คันพิพาทได้รับความเสียหาย มิได้เกิดจากการขับรถโดยประมาทเลินเล่อชนกับรถคันอื่น หรือวัตถุสิ่งของอื่นในถนน แม้เป็นเรื่องนอกเหนือความคาดหมายของโจทก์และจำเลย แต่มิใช่เกิดจากอุบัติเหตุ จำเลยจึงต้องรับผิด แม้ในบัตรรับประกันจะระบุว่า โจทก์จะต้องนำรถมาซ่อมที่ห้างจำเลยเท่านั้น แต่เมื่อโจทก์นำรถยนต์คันพิพาทไปจอดไว้ที่ห้างจำเลยเพื่อซ่อม จำเลยปฏิเสธไม่ยอมรับผิดอ้างว่าเป็นอุบัติเหตุ โจทก์จึงต้องนำรถยนต์คันพิพาทไปจ้างบริษัทอื่นซ่อม ดังนี้จำเลยต้องรับผิดใช้ค่าซ่อมแก่โจทก์ ค่ายกเครื่องค่าเปลี่ยนฝากระโปรงหน้าค่าเคาะพ่นสี ค่ายกรถ และขึ้นส่วนอุปกรณ์ที่มีการซ่อมและเปลี่ยนใหม่เป็นขึ้นส่วนอุปกรณ์ที่จำเป็นในการติดตั้งเครื่องยนต์ และเป็นส่วนประกอบ เพื่อให้รถอยู่ในสภาพที่เหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติขึ้นส่วนอุปกรณ์ต่าง ๆ ดังกล่าวไม่ถือว่าอยู่นอกเหนือเงื่อนไขของการรับประกัน”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5581/2533¹⁸ “โจทก์ซื้อกระป๋องสำหรับบรรจุปลา กับน้ำซอสมะเขือเทศ จากจำเลยเมื่อกระป๋องดังกล่าวเป็นสนิม และมีความชำรุดบกพร่องอย่างอื่น ซึ่งเป็นผลมาจากการผลิตของจำเลย อันเป็นเหตุให้เสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์ที่มุ่งหมาย โดยสัญญาจำเลยต้องรับผิดชดใช้ค่าเสียหายให้โจทก์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472 แม้โจทก์จะรับของจากจำเลยโดยไม่ติดเงื่อนไข แต่ขณะที่มีการส่งมอบของนั้น ความชำรุดบกพร่องยังไม่เป็นอันเห็นประจักษ์ จำเลยก็หาพ้นจากความรับผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 473 (2) ไม่ จำเลยทราบดีว่า โจทก์ซื้อกระป๋องดังกล่าวเพื่อนำไปขายต่อให้แก่

¹⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3496/2538, สืบค้นเมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2559, จาก <http://www.deka.in.th/view-2905.html>.

¹⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5581/2533, สืบค้นเมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2559, จาก <http://www.deka.in.th/view-110082.html>.

ผู้ซื้อในประเทศพม่า การที่โจทก์ต้องเสียค่าขนส่งกระป๋องทดแทนส่วนที่ชำรุดบกพร่อง ไปให้ผู้ซื้อเพิ่มเติม จึงเป็นค่าเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ ซึ่งจำเลยได้คาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็น พฤติการณ์เช่นนั้นล่วงหน้าก่อนแล้ว แม้โจทก์จะนำสืบจำนวนค่าเสียหายส่วนนี้ไม่ได้ความแน่ชัด ศาลก็กำหนดให้โจทก์ตามควรแก่พฤติการณ์”

(4) ภาระการพิสูจน์และอายุความ

ก. ภาระการพิสูจน์ ความรับผิดตามมาตรา 472 เป็นข้อยกเว้นของหลักผู้ซื้อต้องระวัง (Caveat Emptor) โดยและเป็นความรับผิดที่ไม่อาศัยความผิดของผู้ขาย (Liability without Fault) และผู้ซื้อมีภาระการพิสูจน์เพียง 3 ประการ คือ¹⁹ 1) ผู้ซื้อและผู้ขายมีสัญญาซื้อขายระหว่างกัน 2) สินค้ามีความชำรุดบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กฎหมายกำหนดไว้ และความชำรุดบกพร่องจะต้องมีอยู่ก่อนหรือขณะทำสัญญาซื้อขาย และ 3) ความชำรุดบกพร่องของสินค้าทำให้ผู้ซื้อได้รับความเสียหาย

ข. อายุความ ผู้ซื้อจะต้องฟ้องร้องให้ผู้ขายให้รับผิดในความชำรุดบกพร่องของสินค้า ภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ได้พบเห็นความชำรุดบกพร่อง

(5) เหตุยกเว้นความรับผิด

ผู้ขายไม่ต้องรับผิดในความชำรุดบกพร่องของทรัพย์สินที่ขาย ในกรณีดังต่อไปนี้²⁰

ก. เหตุยกเว้นความรับผิดตามกฎหมาย มี 3 ประการ ได้แก่ 1) ผู้ซื้อได้อยู่แล้วในเวลาซื้อทรัพย์สินนั้นมีความชำรุดบกพร่องหรือควรจะได้หากใช้ความระมัดระวังในระดับของมาตรฐานวิญญูชน 2) ความชำรุดบกพร่องนั้นเห็นประจักษ์ในเวลาที่มีการส่งมอบ แต่ผู้ซื้อรับเอาทรัพย์สินไว้โดยมิได้อัดเอื้อน และ 3) ผู้ซื้อได้ซื้อทรัพย์สินมาจากการขายทอดตลาด

¹⁹ จีราพร สุทันกิตระ, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 6*, น. 14.

²⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 473 บัญญัติว่า “ผู้ขายย่อมไม่ต้องรับผิดในกรณีดังกล่าวต่อไปนี้ คือ

(1) ถ้าผู้ซื้อได้รู้อยู่แล้วแต่ในเวลาซื้อทรัพย์สินว่า มีความชำรุดบกพร่อง หรือควรจะได้รู้เช่นนั้น หากได้ใช้ความระมัดระวังอันจะพึงคาดหมายได้แต่วิญญูชน

(2) ถ้าความชำรุดบกพร่องนั้นเป็นอันเห็นประจักษ์แล้วในเวลาส่งมอบ และผู้ซื้อรับเอาทรัพย์สินนั้นไว้โดยมิได้อัดเอื้อน

(3) ถ้าทรัพย์สินนั้นได้ขายทอดตลาด

ข. เหตุยกเว้นความรับผิดโดยสัญญา

ผู้ขายและผู้ซื้อสามารถตกลงกันให้ผู้ขายไม่ต้องรับผิดในความชำรุดบกพร่องของสินค้า ตามหลักความศักดิ์สิทธิ์ในการแสดงเจตนา ตราบเท่าที่ข้อตกลงดังกล่าวนั้นไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 483 บัญญัติว่า “คู่สัญญาซื้อขายจะตกลงกันว่าผู้ขายไม่ต้องรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องหรือการรอนสิทธิก็ได้” แต่ข้อสัญญาว่าจะไม่ต้องรับผิดนั้นไม่ทำให้ผู้ขายหลุดพ้นจากการต้องคืนเงินตามราคาที่ซื้อขายกัน เว้นแต่คู่สัญญาจะได้ตกลงกันเป็นอย่างอื่น²¹ แต่ข้อสัญญาดังกล่าวจะไม่สามารถใช้บังคับได้ ในกรณีที่ความชำรุดบกพร่องที่เป็นผลมาจากการกระทำของผู้ขาย หรือผู้ขายรู้ถึงความชำรุดบกพร่องนั้นแล้ว แต่ปกปิดมิให้ผู้ซื้อรู้ถึงความบกพร่องนั้น²²

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540²³ ขึ้น เพื่อกำหนดกรอบของการใช้หลักความศักดิ์สิทธิ์ในการแสดงเจตนาและหลักเสรีภาพของบุคคล เพื่อแก้ไขปัญหาความไม่เป็นธรรม และความไม่สงบสุขในสังคม อันเกิดจากผู้มีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจเอาเปรียบคู่สัญญาที่มีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจต่อยกกว่า ซึ่งมาตรา 6 ได้บัญญัติไว้ว่า “ข้อสัญญาระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพที่มีการชำระหนี้ด้วยการส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้บริโภค จะมีข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ เพื่อความชำรุดบกพร่องหรือเพื่อการรอนสิทธิไม่ได้ เว้นแต่ผู้บริโภคได้รู้ถึงความชำรุดบกพร่องหรือเหตุแห่งการรอนสิทธิอยู่แล้วในขณะทำสัญญา ในกรณีนี้ให้ข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดนั้นมีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น” ซึ่งตามบทบัญญัติดังกล่าวหากเป็นการซื้อขายสินค้าโดยผู้ขายเป็นผู้ประกอบธุรกิจทางการค้าหรือวิชาชีพ จะตกลงยกเว้นความรับผิดในความชำรุดบกพร่องของสินค้าไม่ได้ เว้นแต่ผู้ซื้อจะได้รู้ถึงความชำรุดบกพร่องของสินค้าแล้ว ในขณะที่ได้ทำสัญญา แม้กฎหมายจะให้สิทธิในการตกลงยกเว้นความรับผิดได้ ข้อตกลงนั้นก็ใช้บังคับได้เท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น ดังนั้น ข้อสัญญาว่าจะไม่ต้องรับผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 483-485 จะนำมาใช้บังคับเฉพาะกับกรณี que ผู้ขายมิใช่ผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพเท่านั้น แต่หากเป็นสัญญาที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ประกอบธุรกิจด้วยกันย่อมสามารถตกลงยกเว้นความรับผิดได้ โดยอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540

²¹ มาตรา 484 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

²² มาตรา 485 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

²³ พระราชบัญญัติข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 114 ตอนที่ 72 ก

(6) ข้อดีและข้อจำกัดของความรับผิดในความชำรุดบกพร่องของสินค้า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ก. ข้อดีของความรับผิดในความชำรุดบกพร่องของสินค้า คือ การนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้ ซึ่งผู้ขายจะต้องรับผิดชอบต่อผู้ซื้อ แม้จะมีได้เห็นหรือได้คาดเห็นถึงความชำรุดบกพร่อง และแม้ผู้ขายจะได้ใช้ความระมัดระวังในการซื้อขายสินค้าอย่างเพียงพอแล้ว เว้นแต่จะสามารถพิสูจน์ได้ตามข้อยกเว้นที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น และผู้ซื้อไม่ต้องพิสูจน์ว่าผู้ขายได้เห็นหรือคาดเห็นถึงความชำรุดบกพร่องของสินค้าก่อนหรือขณะที่ได้มีการซื้อขาย

ข. ข้อจำกัดของความรับผิดในความชำรุดบกพร่องของสินค้า

- ความรับผิดในชำรุดบกพร่องของสินค้ามีผลผูกพันเฉพาะคู่สัญญา (Privity of Contract) ดังนั้นหากมีการซื้อขายสินค้าหลายทอด ความเกี่ยวพันระหว่างผู้ผลิตและผู้ซื้อขาดตอน ทำให้เกิดปัญหาการฟ้องร้องกันเป็นทอด ๆ อาจทำให้คดีขึ้นสู่ศาลเป็นจำนวนมาก และหากผู้ซื้อไม่ได้เป็นผู้ได้รับความเสียหายก็จะไม่สามารถเรียกร้องให้ผู้ขายรับผิดชอบได้ เนื่องจากมิใช่ผู้ได้รับความเสียหายที่แท้จริง และกรณีบุคคลภายนอก (Bystander) เป็นผู้ได้รับความเสียหายก็จะไม่สามารถเรียกร้องให้ผู้ขายรับผิดชอบได้ เนื่องจากมิได้เป็นคู่สัญญาอันก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องในความชำรุดบกพร่องของสินค้าได้

- บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับความชำรุดบกพร่องของสินค้ามุ่งคุ้มครองผู้ซื้อ ในการใช้ประโยชน์จากตัวทรัพย์สินที่ได้ซื้อขายกัน เมื่อมุ่งถึงการใช้ประโยชน์ของตัวทรัพย์สินนั้นเอง ความเสียหายย่อมไม่ครอบคลุมถึงความเสียหายต่อทรัพย์สินอื่นหรือบุคคลอื่น²⁴

- ความชำรุดบกพร่องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบต่อผู้ซื้อ มี 3 ประการ คือ ความชำรุดบกพร่องอันเป็นเหตุให้เสื่อมราคา เสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติ และเสื่อมประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญา แต่สินค้าบางประเภทที่มิได้มีความชำรุดบกพร่องเป็นเหตุเสื่อมประโยชน์ดังที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนด แต่เป็นสินค้าที่อาจก่อให้เกิดอันตราย และเมื่อเกิดความเสียหายขึ้นจึงไม่อาจเรียกร้องให้ผู้ขายรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้าได้ เพราะไม่ถือเป็นความชำรุดบกพร่องตามมาตรา 472

2.1.1.2 หลักความรับผิดตามหลักกฎหมายละเมิด (Negligence Liability)

ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าสามารถเรียกร้องให้ผู้ขายหรือผู้ผลิตรับผิดชอบตามกฎหมายลักษณะละเมิดได้ ความรับผิดตามกฎหมายลักษณะละเมิดเป็นความรับผิดโดยผล

²⁴ จีราพร สุทันกิตระ, อ่างแล้ว เชิงอรรถที่ 6, น. 13.

ของกฎหมาย ผู้เสียหายจึงสามารถเรียกร้องให้รับผิดชอบได้โดยไม่ต้องมีนิติสัมพันธ์กับผู้ขายหรือผู้ผลิต ดังเช่นการใช้สิทธิเรียกร้องตามสัญญา แต่ความรับผิดตามกฎหมายลักษณะละเมิดเป็นความรับผิดที่ต้องอาศัยความผิด (Liability with Fault) ตามที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420²⁵ ซึ่งมีองค์ประกอบของความรับผิด ดังนี้²⁶

(1) มีการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ การกระทำหมายถึง การเคลื่อนไหวหรือไม่เคลื่อนไหวร่างกายโดยรู้สำนึก การไม่เคลื่อนไหวจะถือเป็นละเมิด เมื่อเป็นการงดเว้นกระทำการอันมีหน้าที่ต้องกระทำ โดยหน้าที่นั้นอาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย หน้าที่อันเกิดจากสัญญา หรือหน้าที่อันเกิดจากความสัมพันธ์ตามข้อเท็จจริงระหว่างคู่กรณีก็ได้ ทั้งนี้ การกระทำอันจะเป็นละเมิดนั้น จะต้องเป็นการกระทำโดย “จงใจ” หรือ “ประมาทเลินเล่อ” ด้วย ซึ่งการกระทำโดยจงใจนั้น ศาสตราจารย์ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช อธิบายว่า “จงใจ หมายถึง ความสามารถที่จะรู้ความตั้งใจของบุคคลอื่น อาการเคลื่อนไหวของบุคคลเกิดจากความตั้งใจต่อผลอย่างใดอย่างหนึ่ง ถ้าบุคคลผู้เป็นเจ้าของอาการเคลื่อนไหว รู้ความตั้งใจที่จะทำอะไรลงไปแล้ว หากได้ทำลงไปโดยประสงค์ต่อผลอันใด หรืออาจแลเห็นผลแห่งการกระทำนั้นได้ ก็ได้ชื่อว่าเป็นการกระทำโดยจงใจ²⁷” และศาสตราจารย์จิติ ดิงศภัทย์ อธิบายว่า “จงใจ เป็นการกระทำโดยรู้สำนึกถึงผลเสียหายที่จะเกิดจากการกระทำของตน ถ้ารู้ว่าการกระทำนั้นจะเกิดผลเสียหายแก่เขาแล้ว ก็ถือเป็นการกระทำโดยจงใจ แม้ผลเสียหายจะเกิดขึ้นมากกว่าที่เข้าใจ ถ้าได้ทำโดยที่เข้าใจว่าจะมีผลเสียหายอยู่บ้างแล้ว แม้จะเล็กน้อยเพียงใด ก็เป็นการกระทำความเสียหายโดยจงใจอยู่นั่นเอง²⁸” ดังนั้น การจงใจอาจเป็นการตั้งใจให้คนอื่นเสียหาย หรือไม่ได้ตั้งใจทำให้คนอื่นเสียหาย แต่รู้ว่าการกระทำของตนจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น ส่วนการกระทำโดยประมาทเลินเล่อในทางละเมิดเป็นการกระทำหรือละเว้นกระทำการอันมีหน้าที่ต้องกระทำเพื่อป้องกันผลโดยรู้สำนึก มีการเคลื่อนไหวร่างกายอยู่ภายใต้บังคับ

²⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 บัญญัติว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

²⁶ มานิตย์ วงศ์เสรี (และคณะ), “รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า (Product Liability)”, ทฤษฎีการวิจัยประเภทกำหนดเรื่องจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ, 2543, น.139.

²⁷ เสนีย์ ปราโมช, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้, (พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2510), น. 775.

²⁸ จิติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 354 ถึงมาตรา 452 ว่าด้วยมูลแห่งหนี้, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2526), น. 178.

ของจิตใจ แต่กระทำโดยไม่ตั้งใจและผู้กระทำไม่ได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควร²⁹ ซึ่งการพิจารณาว่าบุคคลใดกระทำการโดยประมาทหรือไม่จะต้องเปรียบเทียบกับบุคคลสมมุติที่มีสภาพร่างกายอย่างเดียวกับผู้กระทำแต่มีสติปัญญาและความสามารถทางจิตใจปกติ และบุคคลที่สมมุติขึ้น จะต้องอยู่ในพฤติการณ์ภายนอกเช่นเดียวกับผู้กระทำ ความเสียหาย เนื่องจากระดับความระมัดระวังย่อมแตกต่างกันไปตามพฤติการณ์แห่งตัวบุคคลและฐานะทางสังคม

(2) การกระทำนั้นจะต้องเป็นการกระทำโดยผิดกฎหมาย (Unlawfully) การกระทำ ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้โดยชัดแจ้ง และ รวมไปถึงกรณีที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง แต่การกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายแก่สิทธิเด็ดขาดของบุคคลอื่น เช่น สิทธิในชีวิต ร่างกาย เป็นต้น โดยไม่มีสิทธิหรือไม่มีมูลอันจะอ้างได้ตามกฎหมาย ก็ถือเป็นการผิดกฎหมายแล้ว

(3) มีความเสียหาย (Damage) เกิดขึ้นแก่บุคคลอื่น แม้จะมีการกระทำผิดกฎหมายแต่หากยังไม่เกิดความเสียหายของบุคคลใด ก็ไม่ถือว่ามี การกระทำละเมิดเกิดขึ้น โดยความเสียหายตามมาตรา 420³⁰ ได้แก่ ความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด และรวมถึงความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน ตามมาตรา 446³¹ ด้วย โดยลักษณะของความเสียหายในทางละเมิดมี ดังนี้³²

นอกจากความรับผิดในทางละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 แล้ว ยังมีบทบัญญัติเฉพาะสำหรับความรับผิดเพื่อการกระทำละเมิดในความเสียหายที่เกิดจากทรัพย์สิน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 437 ซึ่งบัญญัติว่า

²⁹ ดร.พร ปิงสุทธีวงศ์, “ความรับผิดเพื่อละเมิดอันเกิดจากการฝ่าฝืนบทบังคับแห่งกฎหมายอันมีที่ประสงค์เพื่อจะปกป้องบุคคลอื่น”, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551), น. 23.

³⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 บัญญัติว่า “ผู้ใดจงใจ หรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

³¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 บัญญัติว่า “ในกรณีทำให้เขาเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยก็ดี ในกรณีทำให้เขาเสียเสรีภาพก็ดี ผู้ต้องเสียหายจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินด้วยอีกก็ได้ สิทธิเรียกร้องนี้ไม่โอนกันได้ และไม่ตกสืบไปถึงทายาท เว้นแต่สิทธินั้นจะได้รับการรักษาไว้โดยสัญญาหรือได้เริ่มฟ้องคดีตามสิทธินั้นแล้ว

อนึ่ง หญิงที่ต้องเสียหายเพราะผู้ใดทำผิดอาญาเป็นทุรศีลธรรมแก่ตนย่อมมีสิทธิเรียกร้องทำนองเดียวกันนี้”

³² ดร.พร ปิงสุทธีวงศ์, อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ 29, น. 26.

“บุคคลใดครอบครองหรือควบคุมยานพาหนะอย่างใด ๆ อันเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกล บุคคลนั้นจะต้องรับผิดชอบเพื่อการเสียหายอันเกิดแต่ยานพาหนะนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการเสียหายนั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัย หรือเกิดเพราะความผิดของผู้ต้องเสียหายนั่นเอง

ความข้อนี้ให้ใช้บังคับได้ตลอดถึงผู้มีไว้ในครอบครองของตน ซึ่งทรัพย์สินอันเป็นของเกิดอันตรายได้โดยสภาพ หรือโดยความมุ่งหมายที่จะใช้ หรือโดยอาการกลไกของทรัพย์สินนั้นด้วย” โดยความรับในมาตรานี้เป็นความรับผิดที่ไม่ต้องการองค์ประกอบในเรื่องความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้กระทำ และมีหลักเกณฑ์ของความรับผิด ดังนี้³³

ทรัพย์สินที่จะอยู่ภายใต้บังคับของบทบัญญัติมาตรานี้คือยานพาหนะอันเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกล คือยานพาหนะที่ต้องอาศัยกำลังจากเครื่องจักรกลในการเคลื่อนที่ และขณะที่ก่อให้เกิดความเสียหายจะต้องกำลังเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกลอยู่ ยานพาหนะที่ไม่ได้เดินด้วยกำลังเครื่องจักรกล แต่อาศัยแรงทางกายภาพอื่น ๆ เช่น แรงคน หรือสัตว์ ไม่อยู่ภายใต้บังคับของบทบัญญัตินี้ และทรัพย์สินอีกประเภทหนึ่งที่อยู่ภายใต้บังคับของบทบัญญัตินี้ คือ ทรัพย์สินอันตราย โดยทรัพย์สินอันตรายสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) ทรัพย์สินอันตรายโดยสภาพ 2) ทรัพย์สินอันตรายโดยความมุ่งหมายที่จะใช้ และ 3) ทรัพย์สินอันตรายโดยอาการกลไกของทรัพย์สิน

บุคคลที่จะต้องรับผิดในความเสียหายจากยานพาหนะที่เดินด้วยกำลังเครื่องจักรกล หรือทรัพย์สินอันตราย คือ ผู้ครอบครองหรือควบคุมดูแลยานพาหนะอันเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกล หรือทรัพย์สินอันตรายอยู่ในขณะที่เกิดความเสียหาย โดยไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นเจ้าของทรัพย์สินเท่านั้น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3076/2522 “เจ้าของรถเม้าสูรานอนหลับอยู่ในรถยนต์ เพื่อนของเจ้าของรถขับรถไปธุระของเพื่อน รถชนผู้อื่น เจ้าของไม่ใช่ผู้ครอบครองรถหรือควบคุมรถตาม มาตรา 437³⁴” แม้ว่าความรับผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 437 จะเป็นความรับผิดอันเกิดจากข้อสันนิษฐานความผิดทางกฎหมายหรือเรียกว่าความรับผิดโดยเด็ดขาด³⁵ แต่ผู้ครอบครองหรือควบคุมดูแลทรัพย์สินอาจหลุดพ้นความรับผิดหากสามารถพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นเกิดจากเหตุสุดวิสัย หรือความเสียหายนั้นได้เกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้เสียหาย แต่จะนำสืบว่าตนมิได้จงใจหรือประมาทเลินเล่อเพื่อให้หลุดพ้นความรับผิดมิได้

³³ จีราพร สุทันกิตระ, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 6*, น.17-19.

³⁴ คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 3076/2522 สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2558, จาก <http://www.deka.in.th/view-40410.html>.

³⁵ เพิ่ง เพิ่งนิติ, *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยละเมิด พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง*, พิมพ์ครั้งที่ 8 ฉบับปรับปรุงใหม่, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ., 2556), น.233.

(4). บุคคลที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากการกระทำละเมิด

บุคคลที่จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายคือบุคคลที่ได้การกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อเท่านั้น เว้นแต่กรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบในการกระทำละเมิดของบุคคลอื่น เช่น ความรับผิดของนายจ้างในมูลละเมิดที่ลูกจ้างได้กระทำไปในทางการที่จ้าง

(5). ขอบเขตของความรับผิด

ผู้กระทำละเมิดจะต้องรับผิดชอบในค่าสินไหมทดแทนความเสียหายอันเกิดจากการกระทำละเมิด โดยค่าสินไหมทดแทนในทางละเมิดมีวัตถุประสงค์ในการชดเชย และเยียวยาความเสียหายที่เกิดแก่ผู้เสียหายเพื่อให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิมเสมือนไม่มีความเสียหายเกิดขึ้น แต่ในกรณีที่ไม่สามารถทำให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมได้ การเยียวยาความเสียหายจะต้องชดเชยกันด้วยวิธีอื่นเพื่อให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่สภาพที่ใกล้เคียงกับฐานะเดิมมากที่สุดเท่าที่จะทำได้³⁶ ซึ่งค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่เกิดจากการกระทำละเมิด มีทั้งค่าสินไหมทดแทนสำหรับค่าเสียหายที่สามารถคำนวณนับเป็นตัวเงินได้ (Pecuniary Loss) เช่น ค่าเสียหายต่อทรัพย์สิน ค่ารักษาพยาบาล ค่าปลงศพ ค่าขาดไร้อุปการะเลี้ยงดู และค่าเสียหายที่ไม่สามารถคำนวณนับเป็นตัวเงินได้ (Non-Pecuniary Loss) ซึ่งตามกฎหมายไทย คือ ค่าเสียหายที่สามารถเรียกได้เมื่อมีฐานมาจากความเสียหายต่อร่างกาย อนามัย หรือการเสียเสรีภาพ³⁷ หากความเสียหายที่ได้รับเป็นความเสียหายต่อทรัพย์สิน ผู้เสียหายไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินได้ โดยสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน เป็นสิทธิเฉพาะตัวของผู้เสียหายเท่านั้น และการคิดค่าเสียหายศาลจะต้องใช้ดุลพินิจกำหนดให้แก่ผู้เสียหายตามพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด³⁸ และศาลอาจกำหนดค่าเสียหายน้อยกว่าที่เสียหายจริง เพราะผู้เสียหายมีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นหรือผู้เสียหายไม่ยอมบรรเทาความเสียหายก็ได้ แต่ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน ไม่รวมถึงความเสียหายต่อชีวิตที่ทำให้บุคคลอื่นตาย แล้วก่อให้เกิดความเศร้าโศกเสียใจ หรือความว่าเหวให้กับญาติ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 789/2502 “สามีไม่มีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหายทางจิตใจที่เกิดความว่าเหว เพราะสูญเสีย

³⁶ จิตติ ดิงศักดิ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 354 ถึงมาตรา 452 ว่าด้วยมูลแห่งหนี้, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2526), น. 291.

³⁷ มาตรา 446 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

³⁸ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด”

ภริยาผู้เคยปฏิบัติให้ชีวิตของสามีมีความสุขจากผู้ที่ทำให้ภริยาของตนถึงแก่ความตาย เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้เรียกร้องได้³⁹”

(6) ภาระการพิสูจน์และอายุความ

ในการฟ้องเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมายละเมิดนั้น อยู่ภายใต้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1⁴⁰ ตามหลักผู้ใดกล่าวอ้าง ผู้นั้นต้องพิสูจน์ ผู้ปฏิเสธหาหน้าที่ต้องพิสูจน์ไม่ ดังนั้นเมื่อผู้เสียหายกล่าวอ้างว่า ผู้กระทำได้กระทำละเมิด ผู้เสียหายจะต้องพิสูจน์ให้ครบองค์ประกอบของการกระทำละเมิดตามที่ได้กล่าวถึงข้างต้น ซึ่งส่วนใหญ่พยานวัตถุหรือพยานบุคคลต่าง ๆ อยู่ในความรู้เห็น หรืออยู่ในความครอบครองของผู้ประกอบการแต่เพียงฝ่ายเดียว ทำให้ผู้เสียหายไม่สามารถพิสูจน์ได้ จึงไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น ส่วนอายุความสามารถแบ่งได้เป็น 2 กรณี คือ⁴¹

ก. ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายเพื่อละเมิดซึ่งไม่เป็นความผิดอาญา ผู้เสียหายต้องฟ้องคดีภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงการกระทำละเมิดและรู้ตัวผู้ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน

ข. ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายเพื่อละเมิดซึ่งเป็นความผิดอาญา ถือเป็นคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา หากอายุความตามกฎหมายอาญายาวกว่าอายุความตามกฎหมายลักษณะละเมิด การฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อการกระทำละเมิดจะต้องถือตามอายุความทางอาญา แต่หากอายุความทางอาญาสั้นกว่าต้องถือตามอายุความตามกฎหมายลักษณะละเมิด

³⁹ คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 789/2502 สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2558, จาก <http://www.deka.in.th/view-79771.html>.

⁴⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 บัญญัติว่า “คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนคำคู่ความของตน ให้คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น แต่ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายหรือมีข้อสันนิษฐานที่ควรจะเป็นปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว”

⁴¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 บัญญัติว่า “สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดนั้น ท่านว่าขาดอายุความเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้ซึ่งจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันทำละเมิด

แต่ถ้าเรียกร้องค่าเสียหายในมูลอันเป็นความผิดมิใช่โทษตามกฎหมายลักษณะอาญาและมีกำหนดอายุความทางอาญายาวกว่าที่กล่าวมาไซ้ ท่านให้อายุความที่ยาวกว่านั้นมาบังคับ”

(7) ข้อดีและข้อจำกัดของความรับผิดชอบตามหลักกฎหมายละเมิด

ก. ข้อดี การเรียกร้องให้รับผิดชอบตามกฎหมายละเมิดไม่อยู่ภายใต้หลักความสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญาจึงไม่ถูกจำกัดว่าจำเป็นต้องเป็นคู่สัญญาหรือมีสัญญาระหว่างกัน ดังนั้นผู้เสียหายย่อมสามารถฟ้องให้ผู้ทำละเมิดที่แท้จริงรับผิดชอบได้แม้จะมีไม่ใช่ผู้ซื้อสินค้า และความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการทำละเมิดไม่จำเป็นต้องเป็นผลตามปกติหรือเป็นผลที่ผู้ต้องรับผิดชอบตามที่ได้ตั้งเช่นความรับผิดชอบตามสัญญา แต่ความเสียหายนั้นจะต้องเป็นผลโดยตรงจากการกระทำเท่านั้น นอกจากนี้ค่าเสียหายที่สามารถเรียกร้องได้มีความหลากหลาย และครอบคลุมกว่าความรับผิดชอบตามสัญญา และมีข้อสันนิษฐานที่เป็นคุณต่อผู้เสียหายกรณีที่มีความเสียหาย เช่น กรณีความเสียหายเกิดจากยานพาหนะอันเดินด้วยเครื่องจักรกลหรือทรัพย์สินอันตราย ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้กระทำละเมิด ซึ่งช่วยลดภาระการพิสูจน์และคุ้มครองผู้เสียหายได้มากขึ้น

ข. ข้อจำกัดของความรับผิดชอบตามกฎหมายละเมิดมีหลายประการ ดังนี้

- การพิสูจน์ความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ทำละเมิดกระทำได้ยาก เนื่องจากข้อมูล กระบวนการ ขั้นตอนการผลิตต่าง ๆ อยู่ในความรู้เห็นของผู้ผลิตเพียงฝ่ายเดียว และไม่ใช่ว่าข้อเท็จจริงที่ประชาชนทั่วไปจะรู้และสามารถเข้าถึงได้

- แม้ความเสียหายอันเกิดจากทรัพย์สินตามมาตรา 437 ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้กระทำละเมิด แต่บทบัญญัติดังกล่าวจำกัดเฉพาะความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากยานพาหนะที่เดินด้วยเครื่องจักรกลและทรัพย์สินอันตรายเท่านั้น และในความเป็นจริงทรัพย์สินที่ก่อให้เกิดความเสียหายอยู่ในความครอบครองดูแลของผู้ซื้อหรือผู้บริโภครวม ซึ่งเมื่อเกิดความเสียหายขึ้นผู้ซื้อหรือผู้บริโภคมักต้องรับผิดชอบในฐานะที่เป็นผู้ครอบครองหรือดูแลทรัพย์สินมิใช่ผู้ประกอบการ และเมื่อผู้ซื้อหรือผู้บริโภครู้ได้ชัดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายไปแล้ว จะมาไล่เบี้ยเอาจากผู้ประกอบการไม่ได้ เพราะผู้ประกอบการมิใช่ผู้ครอบครองหรือควบคุมทรัพย์สิน ตามมาตรา 437 แต่ต้องไปเรียกร้องให้รับผิดชอบตามมาตรา 420 อันเป็นบทบัญญัติทั่วไปในเรื่องละเมิด ซึ่งยากแก่การพิสูจน์ถึงการกระทำละเมิดของผู้ประกอบการ

- อายุความในการฟ้องร้องคดีละเมิดมีกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่รู้เหตุแห่งการละเมิดและรู้ตัวผู้ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน แต่สินค้าบางประเภทที่ก่อให้เกิดความเสียหาย แต่มิได้แสดงความเสียหายออกมาในทันที และกว่าจะแสดงความเสียหายอาจพ้นกำหนดอายุความในการฟ้องร้องคดีไปแล้ว

- ค่าสินไหมทดแทนตามหลักกฎหมายละเมิดนั้น แม้ว่า จะมีขอบเขตที่กว้างขวางกว่าความรับผิดในทางสัญญา แต่ค่าสินไหมทดแทนดังกล่าว ก็จำกัดเฉพาะเพื่อความเสียหายตามจริงเท่านั้น โดยไม่รวมถึงค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษด้วย

และการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ผู้เสียหายก็ต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าตนได้รับความเสียหายจริงตามที่ได้ฟ้องร้องหากไม่สามารถพิสูจน์ได้ ศาลก็จะไม่กำหนดค่าสินไหมทดแทนในส่วนนั้นให้

2.1.2 ความรับผิดตามกฎหมายพิเศษ

2.1.2.1 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522⁴² และที่แก้ไขเพิ่มเติม บัญญัติขึ้นเพื่อให้ความเป็นธรรมกับผู้บริโภคจากการถูกเอาเปรียบโดยผู้ประกอบการค้า และผู้ที่ประกอบธุรกิจโฆษณา เพื่อระงับหรือยับยั้งการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้บริโภคได้อย่างทันทั่วทั้งโดยมีองค์กรของรัฐที่เหมาะสมในการตรวจตรา ดูแล และประสานงานกับส่วนราชการอื่น ๆ ในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค นอกจากนี้ยังได้กำหนดสิทธิและการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคและบทลงโทษเกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้ประกอบการไว้ให้ชัดเจนขึ้น ถือเป็นกฎหมายที่รัฐใช้เป็นมาตรการควบคุมและป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นต่อผู้บริโภค ให้การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านการโฆษณา ด้านฉลาก และด้านสัญญา และให้อำนาจแก่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคในการดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย โดยให้ความคุ้มครอง ผู้ซื้อหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจ หรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการและหมายความรวมถึงผู้ใช้สินค้าหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบ แม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม และจะต้องเป็นการซื้อหรือรับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจ อันได้แก่ผู้ขายผู้ผลิตเพื่อขาย ผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขายหรือผู้ซื้อเพื่อขายต่อซึ่งสินค้าหรือผู้ให้บริการ และหมายความรวมถึงผู้ประกอบการโฆษณาด้วย⁴³

อย่างไรก็ตามกฎหมายฉบับนี้ยังมิได้ให้ความคุ้มครองผู้บริโภคเป็นพิเศษแยกจากกฎหมายทั่วไป โดยเฉพาะสิทธิในการเรียกร้องให้ชดเชยความเสียหายอันเกิดจากการบริโภค และแม้จะมีบทบัญญัติกำหนดสิทธิของผู้บริโภค แต่มิได้กำหนดถึงการบังคับการให้เป็นไปตามสิทธิตามกฎหมาย และหากมีการละเมิดสิทธิดังกล่าวมีเพียงโทษทางกฎหมายมหาชนที่รัฐเป็นผู้เสียหาย และเป็นโจทก์ฟ้องร้องดำเนินคดีแก่ผู้ฝ่าฝืนเท่านั้น มิใช่โทษที่กำหนดขึ้นเพื่อเยียวยาความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับ และหากมีความเสียหายเกิดขึ้นกับผู้บริโภค การฟ้องร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบยังต้องอาศัยหลักความรับผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงจากหลักเดิม

⁴² พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม96 ตอนที่ 72 ฉบับพิเศษ (4 พฤษภาคม 2522): น. 20-47.

⁴³ มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522

เท่าที่ควร⁴⁴ นอกจากพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคแล้ว ประเทศไทยยังมีกฎหมายพิเศษที่บัญญัติขึ้นควบคุมสินค้าบางประเภท เพื่อป้องกันมิให้ความเสียหายเกิดขึ้นแก่ผู้บริโภค เช่น พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ.2522 เป็นต้น ซึ่งกฎหมายเหล่านี้กำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจไม่ว่าจะเป็นผู้ผลิต ผู้ขาย ผู้นำเข้า ฯลฯ จะต้องดำเนินการตามกฎหมายก่อนที่จะมีการทำธุรกิจเกี่ยวกับสินค้าที่กำหนด ซึ่งเป็นมาตรการของรัฐที่จะใช้อำนาจทางปกครองในการกำกับดูแลโดยเป็นการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคในเชิงป้องกัน แต่เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นแล้วกลับไม่มีมาตรการในการเยียวยาความเสียหายไว้เป็นการเฉพาะ

ข้อดีของการฟ้องคดีตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค เนื่องจากพระราชบัญญัติฉบับนี้มุ่งให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือผู้บริโภคเป็นสำคัญจึงได้กำหนดให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคและสมาคมที่มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจในการดำเนินคดีแทนผู้บริโภคได้ ซึ่งเป็นแนวทางที่จะช่วยเหลือผู้บริโภคที่มีมูลค่าความเสียหายไม่มาก ไม่คุ้มกับการเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการฟ้องคดี⁴⁵ เพื่อให้ได้รับการเยียวยาความเสียหาย และผู้บริโภคสามารถขอให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจดำเนินการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้าในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าสินค้าใดอาจเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค เพื่อแบ่งเบาภาระและค่าใช้จ่ายของผู้เสียหายในการทดสอบ⁴⁶

ข้อจำกัดในการฟ้องร้องตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค กฎหมายฉบับนี้กำหนดมาตรการในการกำกับดูแลและควบคุมสินค้าเพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายขึ้น แต่ขาดบทบัญญัติความรับผิดชอบในทางแพ่งของผู้ประกอบธุรกิจไว้เป็นการเฉพาะ เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้น

⁴⁴ สุขุม ศุภนิธย์, คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค, พิมพ์ครั้งที่ 3, ฉบับปรับปรุงแก้ไข (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540), น. 156-157.

⁴⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 มาตรา 39 บัญญัติว่า “ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นสมควรเข้าดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค หรือเมื่อได้รับคำร้องขอจากผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิ ซึ่งคณะกรรมการเห็นว่า การดำเนินคดีนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคเป็นส่วนรวม คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานอัยการโดยความเห็นชอบขออธิบดีกรมอัยการ หรือข้าราชการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางนิติศาสตร์ เป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคเพื่อให้มีหน้าที่ดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาแก่ผู้กระทำการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคในศาล และเมื่อคณะกรรมการได้แจ้งไปยังกระทรวงยุติธรรมเพื่อแจ้งให้ศาลทราบแล้ว ให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจดำเนินคดีตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้

ในการดำเนินคดีในศาล ให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจฟ้องเรียกทรัพย์สิน หรือค่าเสียหายให้แก่ผู้บริโภคที่ร้องขอได้ด้วย และในการนี้ให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง”

⁴⁶ อนันต์ จันทโรภากร, กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท โรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด, 2544), น. 116.

ผู้เสียหายต้องไปเรียกร้องให้ผู้ประกอบธุรกิจรับผิดชอบตามหลักสัญญาหรือละเมิด ซึ่งมีข้อจำกัดและไม่เหมาะสมกับรูปแบบการผลิตและจำหน่ายสินค้าในปัจจุบัน

2.1.2.2 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 เป็นกฎหมายพิเศษที่บัญญัติขึ้นเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ควบคุมวัตถุอันตรายเพื่อป้องกันและระงับอันตรายที่อาจเกิดขึ้นต่อสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อม หากผู้ใดฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ดังกล่าวจะต้องรับโทษทางอาญาตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ และได้มีบทบัญญัติกำหนดความรับผิดในทางแพ่งอันเป็นความรับผิดโดยเคร่งครัดเช่นเดียวกับหลักความรับผิดในทรัพย์สินอันตรายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 437⁴⁷ ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

วัตถุอันตรายที่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ตามมาตรา 4 หมายถึง วัตถุระเบิดได้ วัตถุไวไฟ วัตถุออกซิไดซ์และวัตถุเปอร์ออกไซด์ วัตถุมีพิษ วัตถุที่ทำให้เกิดโรค วัตถุกัมมันตรังสี วัตถุที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม วัตถุกัดกร่อน วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง วัตถุอย่างอื่นไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์หรือสิ่งอื่นใดที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดความรับผิดในทางแพ่งเพิ่มเติม ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายพิเศษที่มุ่งคุ้มครองป้องกันผู้บริโภคฉบับอื่น โดยได้ขยายความรับผิดของผู้ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุอันตรายให้กว้างออกไป และแตกต่างจากความรับผิดในทรัพย์สินอันตราย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่จำกัดความรับผิดเฉพาะผู้ครอบครองหรือดูแลควบคุมทรัพย์สินเท่านั้น โดยบัญญัติให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวัตถุอันตรายไม่ว่าจะเป็นผู้ผลิต⁴⁸ ผู้นำเข้า⁴⁹ ผู้ขนส่ง⁵⁰ และผู้ครอบครอง⁵¹

⁴⁷ จีราพร สุทันกิตระ, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 6*, น.24.

⁴⁸ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 มาตรา 59 บัญญัติว่า “ผู้ผลิตวัตถุอันตรายต้องระมัดระวังในการจัดหาวัตถุที่ใช้ในการผลิต การกำหนดวิธีการและขั้นตอนที่วางใจได้ของการผลิต การจัดให้มีภาชนะบรรจุที่มั่นคงแข็งแรงและปลอดภัยต่อการใช้ การเคลื่อนย้าย และการขนส่ง การจัดให้มีฉลากที่แสดงสภาพอันตรายของสิ่งนั้นที่ชัดเจนเพียงพอ ความเหมาะสมของการเก็บรักษา และตรวจสอบความเหมาะสมของผู้ที่รับมอบวัตถุอันตรายไปจากตน หรือผู้ที่คาดหมายได้ว่าจะได้รับมอบวัตถุอันตรายดังกล่าว”

⁴⁹ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 มาตรา 60 บัญญัติว่า “ผู้นำเข้าวัตถุอันตรายต้องระมัดระวังในการเลือกหาผู้ผลิตการตรวจสอบคุณภาพของวัตถุอันตราย การตรวจสอบความถูกต้องของภาชนะบรรจุและฉลาก การเลือกวิธีการขนส่งและผู้ขนส่ง ความเหมาะสมของการเก็บรักษา และการตรวจสอบความเหมาะสมของผู้ที่รับมอบวัตถุอันตรายจากตน หรือผู้ที่คาดหมายได้ว่าอาจจะได้รับมอบวัตถุอันตรายดังกล่าว”

⁵⁰ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 มาตรา 61 บัญญัติว่า “ผู้ขนส่งต้องระมัดระวังในการตรวจสอบความถูกต้องของสิ่งที่ใช้ในการขนส่งหรือยานพาหนะและอุปกรณ์ ความถูกต้องของภาชนะบรรจุ และฉลาก

มีหน้าที่ระมัดระวังในทุกขั้นตอนสำคัญที่อยู่ในความดูแลของตนเพื่อป้องกันมิให้เกิดอันตรายขึ้น โดยถือว่าทุกคนที่อยู่ในลูกโซ่ของการกระจาย (Chain of Distribution) วัตถุอันตรายมีส่วนรับผิดชอบที่จะมิให้เกิดอันตรายขึ้น นอกจากนี้ กฎหมายกำหนดให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขายส่ง ผู้ขายปลีก คนกลาง และผู้มีส่วนในการจำหน่ายจ่ายแจกทุกช่วงต่อจากผู้ผลิตจนถึงผู้รับผิดชอบ ณะเกิดความเสียหายต้องร่วมรับผิดชอบในผลแห่งการละเมิดด้วย⁵² และนายจ้าง ตัวการ ผู้ว่าจ้าง หรือเจ้าของกิจการต้องร่วมรับผิดชอบในเสียหายจากวัตถุอันตราย หากลูกจ้างผู้ต้องรับผิดชอบได้กระทำไป ในทางการที่จ้าง⁵³ ทั้งนี้ เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นผู้เสียหายจะต้องใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายภายใน 3 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงการเสียหาย ความเป็นวัตถุอันตราย และผู้ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน และในระหว่างอายุความหากได้มีการเจรจาเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนกฎหมายได้กำหนดให้อายุความ สะดุดหยุดอยู่ จนกว่าการเจรจานั้นไม่อาจตกลงกันได้⁵⁴ โดยมีเหตุยกเว้นความรับผิด 2 ประการคือ เมื่อบุคคลที่ต้องรับผิดชอบพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัย หรือความเสียหายนั้น เกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้เสียหายเอง

ข้อดีของการเรียกร้องให้รับผิดชอบตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 ความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัตินี้เป็นความรับผิดโดยเคร่งครัด ซึ่งช่วยผ่อนปรนภาระการพิสูจน์

ความเหมาะสมของวิธีการขนส่ง ความถูกต้องของการจัดวางบนยานพาหนะ และความไว้วางใจได้ของลูกจ้างหรือผู้จัดทำ การงานให้แก่ตนหรือร่วมกับตน”

⁵¹ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 มาตรา 62 บัญญัติว่า “ผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายต้องระมัดระวังในการตรวจสอบความเชื่อถือได้ของผู้นำเข้า หรือผู้ที่จัดหาวัตถุอันตรายนั้นให้แก่ตน ความถูกต้องของภาชนะบรรจุ และฉลาก ความเหมาะสมของการเก็บรักษา และความไว้วางใจได้ของผู้ที่ได้รับมอบ วัตถุอันตรายไปจากตน หรืออาจคาดหมายได้ว่าอาจได้รับมอบวัตถุอันตรายดังกล่าว

⁵² พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 มาตรา 66 บัญญัติว่า “ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขายส่ง ผู้ขายปลีก คนกลาง และผู้มีส่วนในการจำหน่ายจ่ายแจกทุกช่วงต่อจากผู้ผลิตจนถึงผู้รับผิดชอบขณะเกิดการละเมิด ตามมาตรา 63 หรือมาตรา 64 ต้องร่วมรับผิดชอบในผลแห่งการละเมิดด้วย”

⁵³ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 มาตรา 65 บัญญัติว่า “นายจ้าง ตัวการ ผู้ว่าจ้าง หรือเจ้าของกิจการต้องร่วมรับผิดชอบในผลแห่งละเมิด ที่บุคคลตามมาตรา 63 หรือมาตรา 64 ได้กระทำไปในการทำงาน ให้แก่ตน แต่ชอบที่จะได้ชดใช้จากบุคคลดังกล่าว เว้นแต่ตนจะมีส่วนผิดในการสั่งให้ทำ การเลือกหาตัวบุคคล การควบคุม หรือการอื่นอันมีผลโดยตรงให้เกิดการละเมิดขึ้นนั้น”

⁵⁴ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 มาตรา 67 บัญญัติว่า “สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่ วัตถุอันตรายตามพระราชบัญญัตินี้เป็นอันขาดอายุความเมื่อพ้นสามปีนับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการเสียหาย ความเป็นวัตถุอันตรายและผู้พึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน

ถ้ามีการเจรจาเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนที่พึงจ่ายระหว่างผู้ที่เข้าใจกันว่าต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหม ทดแทนและผู้มีสิทธิได้ค่าสินไหมทดแทนให้อายุความสะดุดหยุดอยู่จนกว่าจะปรากฏว่าการเจรจานั้นไม่อาจตกลงกันได้”

ของผู้เสียหาย หากความเสียหายจากวัตถุอันตรายเกิดขึ้นโดยมีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติฉบับนี้ ผู้เสียหายย่อมได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 422 ที่บัญญัติว่า “ถ้าความเสียหายเกิดแต่การฝ่าฝืนบทบังคับแห่งกฎหมายใดอันมีที่ประสงค์เพื่อจะปกป้องบุคคลอื่น ๆ ผู้ใดทำการฝ่าฝืนเช่นนั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นเป็นผู้ผิด” และมีอายุความในใช้สิทธิเรียกร้องยาวกว่าการใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมายละเมิด นอกจากนี้บทบัญญัติเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบทางแพ่งตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 ไม่เป็นการลบล้างหรือจำกัดหน้าที่และความรับผิดชอบทางแพ่งที่บุคคลมีอยู่ตามกฎหมายอื่น⁵⁵

ข้อจำกัดของการเรียกร้องให้รับผิดชอบตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 คือ เป็นการกำหนดความรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าบางประเภทที่มีอันตรายเท่านั้น หาได้ครอบคลุมถึงสินค้าประเภทอื่น ๆ ด้วยไม่ ดังนั้นจึงยังไม่มีครอบคลุมสินค้าที่อยู่ในห่วงโซ่แห่งการบริโภคอันจะเป็นการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างเพียงพอ

2.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

2.2.1 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย การใช้สิทธิร้องเรียกค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่โดยอาศัยหลักกฎหมายสัญญาและหลักกฎหมายละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีข้อจำกัดบางประการ ซึ่งไม่เหมาะสมกับรูปแบบการผลิตและการจำหน่ายสินค้าในปัจจุบัน และไม่เพียงพอที่จะคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหาย ประเทศไทยจึงบัญญัติกฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ (Product Liability) ขึ้น คือ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 โดยนำหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด (Strict Liability) มาใช้กำหนดความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของผู้ประกอบการ

⁵⁵ มาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535

ต่อผู้เสียหาย⁵⁶ เพื่อให้ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าและได้รับการชดเชยค่าเสียหายที่เป็นธรรม⁵⁷ และประกอบด้วยหลักการที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่⁵⁸

1) นำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้บังคับ โดยกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ตนผลิต นำเข้า หรือจำหน่าย ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ และกำหนดให้ผู้ประกอบการเป็นผู้รับภาระในการพิสูจน์ว่าความเสียหายมิได้เกิดจากความบกพร่องของสินค้าของตน

2) กำหนดให้การฟ้องคดีตามพระราชบัญญัตินี้ได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง และให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคและองค์กรเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจในการฟ้องคดีแทนผู้ได้รับความเสียหาย

3) กำหนดอายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายให้แตกต่างไปจากที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กล่าวคือ ภายในสามปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ต้องรับผิดหรือภายในสิบปีนับแต่วันที่ส่งมอบสินค้า โดยมีสาระสำคัญที่จะทำการศึกษาดังนี้

2.2.1.1 หลักความรับผิดของผู้ประกอบการ

หลักความรับผิดที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 คือหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดที่มีหลักนโยบายสาธารณะ (Public Policy) เป็นแนวคิดเบื้องหลัง แม้ผู้เสียหายจะไม่มีนิติสัมพันธ์กับผู้ผลิตสินค้า ผู้ผลิตก็ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น เพราะสินค้าของผู้ผลิตไม่ปลอดภัย โดยมีเหตุผล 5 ประการ ที่จะกำหนดนโยบายสาธารณะให้ผู้ผลิตต้องมีความรับผิดโดยเคร่งครัด ดังนี้⁵⁹

(1) ผู้ผลิตเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะที่ดีที่สุดที่จะป้องกันความเสียหาย เพราะสามารถเห็นหรือคาดเห็นอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากสินค้าของตนได้ดีกว่าผู้บริโภคและอาจป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นได้

⁵⁶ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์, “เอกสารประกอบการสอนชุดที่ 1 ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product Liability): ปัญหาและข้อจำกัด” (เอกสารประกอบการสอน วิชา น.751 ปัญหากฎหมายธุรกิจ), น. 7.

⁵⁷ “หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551”, *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 125, ตอนที่ 36 ก (20 กุมภาพันธ์ 2551): น. 22.

⁵⁸ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ..... เรื่องเสร็จที่ 525/2550, สิงหาคม 2550, น. 1-2.

⁵⁹ จีราพร สุทันกิตระ, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถ* ที่ 6, หน้า 70-71.

(2) เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นแล้ว ผู้เสียหายต้องแบกรับภาระอันหนักยิ่ง แต่เพียงผู้เดียว การให้ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น เนื่องจากผู้ผลิตสามารถกระจายภาระได้ โดยการทำประกันภัยอันมีผลเพียงการเพิ่มต้นทุนในการประกอบธุรกิจแก่ผู้ผลิตเท่านั้น และสามารถกระจายภาระต้นทุนของความเสียหายได้โดยการกำหนดราคาสินค้า

(3) การพิสูจน์ว่าผู้ผลิตประมาทเลินเล่อนั้นทำได้ยากมากและเป็นภาระอย่างยิ่งต่อผู้เสียหาย เนื่องจากกรรมวิธีการผลิตเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนยากที่ผู้บริโภคทั่วไปจะเข้าถึงข้อมูลและสามารถเข้าใจได้

(4) การนำหลัก Res Ipsa Loquitur (Things Speak for Itself) ซึ่งเป็นหลักกฎหมายจารีตประเพณีในความรับผิดทางละเมิดที่เกิดจากความประมาทเลินเล่อ โดยมีหลักการว่า เหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งตามปกติจะไม่เกิดขึ้น เว้นแต่มีความผิดปกติบางอย่างจึงทำให้เกิดเหตุการณ์นั้นขึ้น แม้ว่าจะไม่อาจจะบ่งชี้สาเหตุของเหตุการณ์ดังกล่าวและไม่มีหลักฐานโดยตรง แต่การเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้นก็เป็นเครื่องบ่งชี้ในตัวว่าต้องมีความผิดปกติอย่างหนึ่งอย่างใดเกิดขึ้น และเมื่อความเสียหายจากเหตุการณ์ดังกล่าวไม่ได้เป็นความผิดของฝ่ายผู้เสียหาย ก็ถือว่ามีภาระทำละเมิดและผู้ที่มีอำนาจควบคุมเหนือเหตุการณ์นั้นเพียงฝ่ายเดียวประมาทเลินเล่อจึงควรต้องรับผิดชอบ โดยผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์อย่างอื่นอีก ซึ่งเป็นข้อสันนิษฐานตามความเป็นจริงที่วางอยู่บนพื้นฐานของหลักการที่ว่าสิ่งทั้งหลายย่อมเป็นไปตามกฎแห่งธรรมชาติและบุคคลย่อมกระทำการไปโดยสุจริต

(5) ผู้ผลิตคือคนที่ชักจูงให้ผู้บริโภคไว้วางใจและคาดหวังว่าสินค้าที่ผลิตขึ้นมีความปลอดภัย ดังนั้นเมื่อเกิดความเสียหายขึ้น ผู้ผลิตจึงควรต้องรับผิดชอบหากผู้บริโภคใช้สินค้าตามปกติ และภาระการพิสูจน์ควรตกอยู่กับผู้ผลิต

หลักความรับผิดโดยเคร่งครัดเป็นหลักที่ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากความไม่ปลอดภัยของสินค้าของตน แม้ว่าจะมิได้ตั้งใจหรือประมาทเลินเล่อก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ดังปรากฏตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 5 ว่า “ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม” ความรับผิดของผู้ประกอบการเกิดขึ้นทันทีโดยไม่อาศัยความผิดของผู้ประกอบการ หากสินค้ามีความไม่ปลอดภัยและความเสียหายเกิดขึ้นจากความไม่ปลอดภัยของสินค้าที่ได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว และหากความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่ไกลกว่าเหตุ ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหม

ทดแทน⁶⁰ โดยความรับผิดของผู้ประกอบการจะเกิดขึ้นเมื่อครบเงื่อนไขแห่งความรับผิดซึ่งผู้เขียนจะได้ อธิบายในส่วนต่อไป

2.2.1.2 เงื่อนไขแห่งความรับผิด

ความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัติ ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จะเกิดขึ้นเมื่อครบ ตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนี้

(1) ประเภทของสินค้า

สินค้าที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายเป็นเงื่อนไขสำคัญประการแรกที่จะต้อง พิจารณามีขอบเขตความหมายอย่างไรบ้าง หากสิ่งทีก่อให้เกิดความเสียหายไม่อยู่ในขอบเขต ของคำว่าสินค้า ผู้เสียหายย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ โดยไม่ต้องพิจารณา องค์ประกอบอื่น ๆ เลย ซึ่งมาตรา 4 ได้บัญญัติไว้ว่า “สินค้า หมายความว่า สั้งหาริมทรัพย์ทุกชนิด ที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย รวมทั้งผลิตผลเกษตรกรรมและให้หมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้า ยกเว้น สินค้าที่กำหนดในกฎกระทรวง” จากบทบัญญัติดังกล่าวสามารถจำแนกประเภทของสินค้า ตามกฎหมายไทยได้ ดังนี้

ก. **สังหาริมทรัพย์** การกำหนดให้เฉพาะแต่สังหาริมทรัพย์เป็นสินค้า ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ เนื่องจากลักษณะของการผลิตและการจำหน่ายสินค้าในห่วงโซ่ การจำหน่าย สินค้ามีการเปลี่ยนมือไปสู่บริโภคโดยลักษณะที่เคลื่อนที่ทางกายภาพ ดังนั้น อสังหาริมทรัพย์จึงไม่อยู่ในข่ายของสินค้าตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ แต่พระราชบัญญัติฉบับนี้มีได้ กำหนดความหมายของคำว่า “สังหาริมทรัพย์” ไว้โดยเฉพาะจึงต้องอาศัยประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์มาใช้ในการพิจารณาตามมาตรา 140 ซึ่งบัญญัติว่า “สังหาริมทรัพย์ หมายความว่า ทรัพย์สินอื่นนอกจากอสังหาริมทรัพย์และหมายความรวมถึงสิทธิอันเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้นด้วย” ซึ่งเป็นการกำหนดนิยามของสังหาริมทรัพย์เป็นบทปฏิเสธของนิยามคำว่าอสังหาริมทรัพย์⁶¹ จึงต้องพิจารณาประกอบมาตรา 139 ที่บัญญัติว่า “อสังหาริมทรัพย์ หมายความว่า ที่ดินและทรัพย์สิน อันติดอยู่กับที่ดินมีลักษณะเป็นการถาวร หรือประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดินนั้น และหมายความรวมถึง ทรัพย์สินอันเกี่ยวกับที่ดินหรือทรัพย์สินอันติดอยู่กับที่ดินหรือประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดินนั้นด้วย” หากทรัพย์สินใดที่ไม่เป็นอสังหาริมทรัพย์ก็ถือได้ว่าเป็นสังหาริมทรัพย์ทั้งสิ้น และสามารถแยกพิจารณา

⁶⁰ อนันต์ จันทโรภากร, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถ* ที่ 46, น. 119.

⁶¹ มานิตย์ จุมปา, *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยทรัพย์สิน*, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี.พรินท์ (1991) จำกัด, 2551), น. 35.

ถึงสังหาริมทรัพย์ได้⁶² ทรัพย์ที่อาจเคลื่อนที่จากที่แห่งหนึ่งไปยังที่แห่งอื่นได้ โดยการเคลื่อนไปได้ตามธรรมดาแห่งทรัพย์นั่นเอง โดยอาจเคลื่อนที่นั้นอาจเป็นการเคลื่อนที่ด้วยแรงแห่งตัวทรัพย์นั่นเอง หรืออาจจะเคลื่อนที่โดยแรงกำลังจากภายนอกก็ได้

อย่างไรก็ตามมิใช่สังหาริมทรัพย์ทุกชนิดที่จะถือเป็นสินค้าตามกฎหมาย เพราะสังหาริมทรัพย์ที่จะถือเป็นสินค้าตามกฎหมายฉบับนี้จะต้องผ่านการผลิตหรือนำเข้าด้วย ซึ่งมาตรา 4 บัญญัติว่า “การผลิตหมายความว่าเป็น การผสม ประจุ แต่ง ประกอบ ประดิษฐ์ แปรสภาพ เปลี่ยนรูป ดัดแปลง คัดเลือก แบ่งบรรจุ แขน่เยือกแข็ง หรือฉายรังสี รวมถึงกระทำใด ๆ ที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน” การกระทำที่ถือเป็นการผลิตตามกฎหมายฉบับนี้มีความหลากหลายและกว้างมาก ซึ่งเป็นกรณีที่จะสร้างภาระให้แก่ผู้ประกอบการมากเกินสมควรหรือไม่ เช่น กรณีการคัดเลือก หรือแบ่งบรรจุ หากเกษตรกรนำผลิตผลทางการเกษตรมาบรรจุ (Packages) จะถือเป็นการผลิตสินค้า ที่เกษตรกรต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นหรือไม่ หรือเพียงแต่การนำสินค้ามาแช่เยือกแข็งก็ทำให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบหากมีความเสียหายเกิดขึ้นหรือไม่ หรือกรณีของการปรุงอาหารจำหน่ายจะถือเป็นการผลิตที่ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบตามกฎหมายฉบับนี้หรือไม่ อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้มีเหตุผลในการประกาศใช้เพื่อคุ้มครองผู้เสียหายจากสินค้าที่มีกระบวนการผลิตที่ใช้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จึงเป็นการบัญญัติกฎหมายที่อิงอยู่กับการผลิตสินค้าในเชิงอุตสาหกรรมที่มีปริมาณมาก ๆ (Mass product)⁶³ เพราะการที่ผู้เสียหายจะตรวจพบว่าสินค้ามีความไม่ปลอดภัยกระทำได้อย่างไร ดังนั้นสังหาริมทรัพย์ที่ผ่านการผลิตจะต้องเป็นการผลิตที่ใช้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้วย ซึ่งหมายความว่าสินค้าภูมิปัญญาชาวบ้านที่ไม่ได้ใช้เครื่องมือเครื่องจักร หรือเทคโนโลยีในการผลิต หรือสินค้าหัตถกรรม ย่อมไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายฉบับนี้ แต่ ดร.วรรณชัย บุญบำรุง เห็นว่า “เกณฑ์ในการพิจารณาที่ว่าการผลิตที่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติฉบับนี้จะต้องมีลักษณะทางอุตสาหกรรมนั้น น่าจะเป็นเพียงวิธีการหนึ่งในการพิจารณาว่าสินค้านั้นมีกระบวนการผลิตที่ยากต่อความเข้าใจของผู้เสียหาย⁶⁴” เพราะการผลิตบางอย่างที่ไม่มีลักษณะในเชิงอุตสาหกรรม แต่อาศัยความรู้ความเชี่ยวชาญในการผลิตเป็นพิเศษ โดยผู้เสียหายอาจไม่เข้าใจในการผลิตดังกล่าว ดังนั้นการผลิตที่มีลักษณะในทางอุตสาหกรรมจึงจะเป็นการผลิตตามพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงเป็นเพียงวิธีการพิจารณารูปแบบหนึ่งเท่านั้น จากความเห็นดังกล่าว

⁶² มานิตย์ วงศ์เสรี และคณะ, *อ่างแล้ว เชิงอรรถ* ที่ 26, น. 36-37.

⁶³ สรุปรโครงการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง “ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย” (โครงการสัมมนาทางวิชาการ ณ ห้องประชุม จิตติ ดิงศภัทย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ท่าพระจันทร์), 18 มิถุนายน 2552), น. 5.

⁶⁴ *เพ็ญอ่าง*, หน้า 6.

จึงควรพิจารณาว่าสินค้าที่จะอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายฉบับนี้ มุ่งหมายเฉพาะสินค้าที่ผลิตในเชิงอุตสาหกรรมเท่านั้นหรือไม่ หากสินค้าบางอย่างที่แม้ไม่ได้ผ่านกระบวนการอุตสาหกรรมแต่กรรมวิธีในการผลิตมีความยุ่งยากซับซ้อนที่ผู้เสียหายไม่อาจเข้าใจได้ ควรได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายฉบับนี้หรือไม่

ส่วนการนำเข้านั้น มาตรา 4 ได้ให้คำนิยามว่า “นำเข้า หมายความว่า นำหรือส่งสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย” ดังนั้น การนำเข้า คือ การนำเข้ามาในประเทศไทยด้วยตนเองหรือให้บุคคลอื่นนำเข้ามาโดยคำสั่งของตนเองซึ่งสังหาริมทรัพย์ที่ผ่านกระบวนการผลิตในเชิงอุตสาหกรรมหรือนำเข้ามาในประเทศไทย จะต้องเป็นการกระทำโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการขาย โดยมาตรา 4 บัญญัติว่า “ขาย หมายความว่า จำหน่าย จ่าย แจก หรือแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ทางการค้าและให้หมายความรวมถึงให้เช่า ให้เช่าซื้อ จัดหา ตลอดจนเสนอ ชักชวน หรือนำออกแสดงเพื่อการดังกล่าว” การขายตามพระราชบัญญัติฉบับนี้มีความหมายกว้างกว่าการขายตามความหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการโอนกรรมสิทธิ์ แต่ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ “ขาย” ยังขยายรวมถึงการให้เช่า การให้เช่าซื้อ และไม่จำเป็นต้องมีวัตถุประสงค์ในการโอนกรรมสิทธิ์เสมอไป และสินค้านั้นไม่จำเป็นต้องมีการขายสำเร็จแล้ว เพียงผลิตหรือนำเข้าโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขายหรือเพื่อประโยชน์ในทางการค้าก็เพียงพอแล้ว⁶⁵ เช่น สินค้าที่ผู้ประกอบการได้ผลิตขึ้นเพื่อแจก หรือเพื่อให้ผู้บริโภคทดลองใช้ ย่อมถือเป็นสินค้าตามความในกฎหมายฉบับนี้แล้ว เพราะแม้การผลิตขึ้นจะมีได้มีวัตถุประสงค์ในการขายแลกเปลี่ยนกับเงินตราหรือทรัพย์สินของผู้บริโภค แต่เป็นการผลิตขึ้นเพื่อประโยชน์ในทางการค้าของตน เพราะเมื่อผู้บริโภคได้ทดลองใช้แล้วพึงพอใจก็จะตามมาซื้อสินค้านั้นในภายหลัง

ข. ผลิตผลเกษตรกรรม มาตรา 4 ผลิตผลเกษตรกรรม หมายความว่า ผลิตผลอันเกิดจากเกษตรกรรมต่าง ๆ เช่น การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ เลี้ยงไหม เลี้ยงผึ้ง เพาะเห็ด แต่ไม่รวมถึงผลิตผลที่เกิดจากธรรมชาติ ร่างพระราชบัญญัติเดิมที่ผ่านการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา ตามเรื่องเสรีที่ 747/2546⁶⁶ คณะกรรมการกฤษฎีกาได้แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า “สินค้า” ให้หมายความรวมถึง ผลิตผลเกษตรกรรมที่ยังไม่ได้ผ่านกระบวนการผลิตด้วย เพื่อขยายขอบเขตการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคและสอดคล้องกับบทบัญญัติ

⁶⁵ เอมอมรา กฤษณะโหม, “กฎหมายความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ศึกษากรณีความรับผิดชอบของผู้จัดหาผลิตภัณฑ์”, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2557), น. 77.

⁶⁶ สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, “รายงานการวิจัย เรื่อง ผลกระทบจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551”, น. 13-14.

ของกฎหมายต่างประเทศ⁶⁷ แต่การเพิ่มเติมให้ผลผลิตเกษตรกรรมรวมถึงที่ยังไม่ได้ผ่านกระบวนการผลิต ได้รับการคัดค้านจากผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ) เนื่องจากเห็นว่าอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อเกษตรกรโดยรวมของประเทศ และกระทรวงพาณิชย์ได้มีข้อสังเกตว่าหลักการดังกล่าวอาจกระทบต่อภาคเกษตรโดยรวมของประเทศได้ แต่คณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่าเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้มุ่งคุ้มครองผู้บริโภคเป็นสำคัญ และกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ก็ได้กำหนดยกเว้นผลิตผลเกษตรกรรม และหากจะก่อให้เกิดผลเสียต่อประเทศไทยอันเป็นประเทศเกษตรกรรม ก็สามารถออกกฎกระทรวงยกเว้นผลิตผลเกษตรกรรมบางชนิดได้ ต่อมาได้มีการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติใหม่ ตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสรีที่ 525/2550⁶⁸ ซึ่งนิยามคำว่าสินค้า ในส่วนของผลิตผลเกษตรกรรมที่ยังไม่ได้ผ่านกระบวนการผลิตนั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคเป็นสำคัญ ดังนั้นเมื่อผู้บริโภครายใดได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้ผลิตสินค้าก็ย่อมต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย จึงไม่ตัดผลิตผลเกษตรกรรมที่ยังไม่ได้ผ่านกระบวนการผลิตออกจากร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว แต่ได้แก้ไขข้อความ “รวมทั้งผลิตผลเกษตรกรรมที่ยังไม่ได้ผ่านกระบวนการผลิต” เป็น “รวมทั้งผลิตผลเกษตรกรรม” โดยตัดข้อความ “ที่ยังไม่ได้ผ่านกระบวนการผลิต” ออก ซึ่งทำให้ผลิตผลทางการเกษตรกรรมทุกชนิดอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายฉบับนี้ ซึ่งมาตรา 4 ได้กำหนดถึงตัวอย่างของการเกษตรกรรมไว้ เช่น การทำนา การเพาะครั้ง เป็นต้น แต่ไม่รวมถึงผลิตผลที่เกิดจากธรรมชาติ คือ ผลิตผลที่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น น้ำผึ้ง เห็ดป่า อย่างไรก็ตามปัจจุบันได้มีการออกกฎกระทรวงกำหนดผลิตผลเกษตรกรรมเป็นสินค้าที่ได้รับยกเว้นตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบ

⁶⁷ เดิม Directives 1985 ของสหภาพยุโรปมิได้กำหนดให้สินค้าหมายความรวมถึงผลผลิตวัตถุดิบทางการเกษตร (primary agricultural products) ด้วย แต่กำหนดให้เป็นสิทธิของประเทศภาคีที่จะกำหนดเป็นการยกเว้นในกฎหมายภายในของตน ซึ่งประเทศฝรั่งเศสก็ได้กำหนดให้คำว่าสินค้าหมายความรวมถึงผลผลิตวัตถุดิบทางการเกษตรด้วย แต่ประเทศเยอรมันและประเทศอังกฤษ ผลผลิตวัตถุดิบทางการเกษตรมิได้รวมอยู่ในขอบเขตของคำว่า สินค้า แต่เมื่อปี 1999 ได้เกิดวิกฤติโรควัวบ้าระบาดในประเทศแถบยุโรป จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม Directives 1985 ลงวันที่ 10 พฤษภาคม 1999 และมีผลในวันที่ 4 มิถุนายน 1999 ให้คำว่าสินค้าหมายความรวมถึงผลผลิตวัตถุดิบทางการเกษตรด้วย และได้ยกเลิกสิทธิของประเทศภาคีที่จะกำหนดข้อยกเว้นดังกล่าวโดยประเทศภาคีจะต้องตรากฎหมายอนุวัติการตาม directives ภายในวันที่ 4 ธันวาคม 2000

⁶⁸ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, *อ้างแล้ว* เจริญธรรม ที่ 58, น. 14-15.

ต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2553⁶⁹ เพื่อยกเว้นไม่นำความรับผิด โดยเคร่งครัดตามกฎหมายมาใช้บังคับกับเกษตรกรที่มีผลผลิตทางการเกษตรในชั้นปฐมภูมิอันไม่มีลักษณะที่เป็นอันตราย และถือเป็นเกษตรกรรายย่อยของประเทศไทย โดยผลผลิตเกษตรกรรมที่ได้รับการยกเว้นตามกฎหมายกระทรวงฉบับนี้จะต้องเป็นของเกษตรกร⁷⁰ และมีแหล่งกำเนิดในประเทศไทย โดยกำหนดยกเว้นให้กระบวนการบางอย่างที่เกษตรกรได้ทำไม่ถือว่าเป็นสินค้าตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ซึ่งกระบวนการที่ได้รับการยกเว้นมี ดังนี้

1. การสี ผัด หรือขัดข้าว
2. การร่อนหรือล้างพีช หรือการคัดหรือแยกขนาดหรือคุณภาพของพีช
3. การปก ดัด บด ปั่น หรือย่อยพีช
4. การกะเทาะเมล็ดหรือเปลือกเมล็ดพีช
5. การอบใบยาสูบให้แห้งหรือการรูดก้านใบยาสูบ
6. การล้าง ขำ แหละ แกะ หรือบดสัตว์หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของสัตว์
7. การกระทำอื่นใดที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน

แม้ว่ากฎกระทรวงฉบับนี้จะมีผลดีต่อเกษตรกรไทยที่ได้รับยกเว้นไม่ให้ถือว่าผลผลิตเกษตรกรรมบางประเภทเป็นสินค้าที่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 แต่ผลผลิตเกษตรกรรมที่จะได้รับการยกเว้นจะต้องมีแหล่งกำเนิดในประเทศไทย ดังนั้นผลผลิตเกษตรกรรมที่ได้นำเข้ามาจากต่างประเทศจะต้องอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ในทุกกรณี ซึ่ง รศ.ดร.อนันต์ จันทโรภากร เห็นว่า “กรณีนี้อาจจะผิดความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศเนื่องจากในขณะที่ผลผลิตเกษตรกรรมของต่างประเทศต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย แต่ผลผลิตเกษตรกรรมของไทยกลับได้รับ

⁶⁹ กฎกระทรวงกำหนดผลผลิตเกษตรกรรมเป็นสินค้าที่ได้รับยกเว้นตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2553, *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 127 ตอนที่ 74 ก (3 ธันวาคม 2553): น. 11-13.

⁷⁰ เกษตรกร หมายความว่าเกษตรกรตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร และกลุ่มเกษตรกรตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ แต่ไม่รวมถึงชุมนุมสหกรณ์การเกษตร

การยกเว้น นอกจากนี้ผลผลิตทางการเกษตรของประเทศไทยจะเป็นที่มั่นใจได้เพียงไรในเวทีการค้าระดับประเทศ⁷¹”

ค. กระแสไฟฟ้า ประเทศไทยถือว่ากระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่ง เนื่องจากการลักกระแสไฟฟ้า เป็นการลักทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 877/2501 (ประชุมใหญ่) “การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สิน” หมายเหตุท้ายฎีกา ศ.จิตติ ดิงศภัทย์ “คำว่าสังหาริมทรัพย์ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็หมายความรวมถึงแรงแห่งธรรมชาติ เช่น แรงไฟฟ้าด้วยนั่นเอง แม้จะถือว่าแรงไฟฟ้าเป็นวัตถุไม่มีรูปร่าง แต่มีราคาและถือเอาได้ และนำไปเสียจากเจ้าของได้ ทั้งสามารถวัดปริมาณที่เอาไปได้ด้วย ดังนั้นก็ไม่มีเหตุอะไรที่จะเอาแรงไฟฟ้าของเขาไปโดยเจตนาทุจริตแล้วไม่ผิดฐานลักทรัพย์สินเหมือนเอาทรัพย์สินอื่น ๆ ของเขาไป” กระแสไฟฟ้าน่าจะอยู่ในความหมายของคำว่าสังหาริมทรัพย์ตาม ป.พ.พ. มาตรา 139 และอยู่ในขอบเขตของคำว่า “สินค้า” แล้วแต่การบัญญัติไว้โดยเฉพาะเช่นนี้ยิ่งทำให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นว่า กฎหมายฉบับนี้คุ้มครองไปถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากกระแสไฟฟ้าด้วย เดิมความเสียหายที่เกิดจากกระแสไฟฟ้าอยู่ภายใต้บทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 437⁷² เนื่องจากกระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์สินที่ก่อให้เกิดอันตรายได้โดยสภาพ ต่อมาเมื่อมีพระราชบัญญัติความรับผิดฯ ได้บัญญัติให้กระแสไฟฟ้าเป็นสินค้าตามกฎหมายดังกล่าวด้วย ดังนั้น หากมีความเสียหายเกิดขึ้นเนื่องจากความไม่ปลอดภัยของกระแสไฟฟ้า หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อาจต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้น

นอกจากกฎกระทรวงกำหนดผลผลิตเกษตรกรรมเป็นสินค้าที่ได้รับยกเว้นตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2553 ที่ได้กล่าวข้างต้นแล้ว รัฐได้ออก “กฎกระทรวงกำหนดยาและเครื่องมือแพทย์ที่ผู้ให้บริการสาธารณสุขได้ผลิตเพื่อนำมาใช้กับผู้ป่วยหรือสัตว์เฉพาะรายที่ผ่านการตรวจรักษาหรือได้ผลิตตามคำสั่งของผู้ให้บริการสาธารณสุขผู้ตรวจรักษาเป็นสินค้าที่ได้รับยกเว้นตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความ

⁷¹ สรุปรูปโครงการสัมมนาทางวิชาการ, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถ ที่ 63*, หน้า 3.

⁷² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 437 บัญญัติว่า “บุคคลใดครอบครองหรือควบคุมยานพาหนะอย่างใด ๆ อันเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกล บุคคลนั้นจะต้องรับผิดเพื่อการเสียหายอันเกิดแต่ยานพาหนะนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการเสียหายนั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัย หรือเกิดเพราะความผิดของผู้ต้องเสียหายนั่นเอง”

ความข้อนี้ให้ใช้บังคับได้ตลอดถึงผู้มีไว้ในครอบครองของตน ซึ่งทรัพย์สินอันเป็นของเกิดอันตรายได้โดยสภาพหรือโดยความมุ่งหมายที่จะใช้หรือโดยอาการกลไกของทรัพย์สินนั้นด้วย

เสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2554⁷³” เพื่อให้ยาหรือเครื่องมือแพทย์สำหรับใช้ในการให้บริการสาธารณสุขที่ผลิตขึ้นเพื่อให้มีความเหมาะสมกับผู้ป่วยหรือสัตว์เฉพาะรายที่ผ่านการตรวจรักษา หรือผลิตตามคำสั่งของผู้ให้บริการสาธารณสุขผู้ตรวจรักษาโดยมิได้มุ่งหมายผลิตขึ้นเพื่อขายให้แก่บุคคลทั่วไปเป็นสินค้าที่ได้รับการยกเว้นตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยที่ยา เครื่องมือแพทย์ หรือสังหาริมทรัพย์อื่นใด ที่ผลิตโดยบุคคลอื่นที่ผู้ให้บริการสาธารณสุขได้นำมาผลิตยาหรือเครื่องมือแพทย์อันได้รับการยกเว้นตามกฎหมายกระทรวงฉบับนี้ ยังคงเป็นสินค้าที่ผู้ประกอบการต้องถูกบังคับตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551

จากการศึกษานิยามของคำว่า “สินค้า” ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 พบว่ามีขอบเขตที่กว้างพอสมควร ซึ่งนอกจากจะหมายถึงสินค้าที่เป็นสังหาริมทรัพย์โดยทั่วไปแล้ว ยังรวมไปถึงผลิตผลเกษตรกรรมอีกด้วย ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าพิจารณาว่าบทบัญญัติดังกล่าวให้ความคุ้มครองผู้บริโภคมากเกินสมควร และก่อให้เกิดผลกระทบต่อเกษตรกรซึ่งเป็นผู้ที่มีรายได้น้อยในประเทศเกษตรกรรมเช่นประเทศไทยหรือไม่ แม้ว่าจะมีกฎกระทรวงกำหนดผลิตผลฯ กำหนดยกเว้นไม่ให้ผลิตผลเกษตรกรรมที่ผ่านกระบวนการบางอย่างเป็นสินค้าตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 แต่กรณีดังกล่าวจะถือว่าสร้างความเป็นธรรมกับเกษตรกรผู้ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากผลิตผลของตนแล้วหรือไม่ นอกจากนี้กฎกระทรวงกำหนดยาฯ ที่ได้บัญญัติขึ้น เพื่อให้ยาหรือเครื่องทางการแพทย์ได้รับการยกเว้น แต่เฉพาะกรณีที่เป็นยารักษาโรคหรือเครื่องมือที่ใช้กับแพทย์ใช้ในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลต่าง ๆ เท่านั้น โดยยารักษาโรคที่นำเข้ามีผู้แทนยาจัดจำหน่าย หรือการจำหน่ายยาของเภสัชกรตามร้านขายยาเอกชน ไม่ได้รับการยกเว้นตามกฎกระทรวงฉบับดังกล่าว ซึ่งยารักษาโรคเป็นสินค้าที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงความไม่ปลอดภัยได้ (Unavoidable Dangerous) เพราะยาก็คือสารเคมีที่เข้าสู่ร่างกายซึ่งได้ผ่านการศึกษาวิจัยมาแล้วว่าสามารถใช้รักษาโรคได้ แต่ยาทุกชนิดมีผลข้างเคียง (side effects) ทั้งสิ้น แต่จะปรากฏอาการมากขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ ประกอบ เช่น ร่างกายของผู้บริโภค การรับประทานอาหารหรือผลข้างเคียงจากการรับประทานยาร่วมกับยาชนิดอื่น เป็นต้น ดังนั้นควรชั่งน้ำหนักระหว่างประโยชน์ที่ได้รับจากสินค้ากับความไม่ปลอดภัยที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้เสียหาย หากมีประโยชน์มากกว่า

⁷³ กฎกระทรวงกำหนดยาและเครื่องมือแพทย์ที่ผู้ให้บริการสาธารณสุขได้ผลิตเพื่อนำมาใช้กับผู้ป่วยหรือสัตว์เฉพาะรายที่ผ่านการตรวจรักษาหรือได้ผลิตตามคำสั่งของผู้ให้บริการสาธารณสุขผู้ตรวจรักษาเป็นสินค้าที่ได้รับการยกเว้นตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2554, *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 128 ตอนที่ 6 ก (4 มกราคม 2554): น. 4-6.

ความไม่ปลอดภัยที่จะเกิดขึ้นแล้ว และสินค้านั้นได้ผลิตตามกระบวนการ มีข้อบ่งชี้ ค่าเดือนที่เหมาะสม ควรถือว่าสินค้านั้นไม่เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือเป็นอันตรายโดยไม่สมควรหรือไม่ เช่น วัคซีนป้องกันโรคสามารถใช้ในการป้องกันการเกิดโรคได้และมีประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติ แต่อาจมีผลข้างเคียงในบางคนซึ่งมีจำนวนน้อยมาก ๆ ยิ่งไปกว่านั้นขอบเขตของคำว่า “สินค้า” ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ได้รวมถึงการบริการ ทั้งที่ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้บริการมีความรุนแรงไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าความเสียหายที่เกิดจากการใช้สินค้าเลย และในครั้งที่มีการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ในชั้นของสภาผู้แทนราษฎรในสมัยคณะรัฐมนตรีของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ได้เพิ่มนิยามคำว่าสินค้าให้หมายความรวมถึงการบริการด้วย แต่เนื่องจากการบริการไม่ได้ผ่านการพิจารณาตามกระบวนการพิจารณาของฝ่ายบริหาร โดยไม่ได้มีการยกร่างมาตั้งแต่แรกของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่จะให้สินค้านั้นรวมถึงการบริการด้วย ประกอบกับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกายังมิได้พิจารณาในประเด็นเกี่ยวกับการให้บริการที่ไม่ปลอดภัย และยังไม่มีการทำวิจัยในเรื่องดังกล่าว ท้ายที่สุดแล้วพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงให้ความคุ้มครองเฉพาะในเรื่องของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยไม่รวมถึงการบริการที่ไม่ปลอดภัยด้วย ซึ่งหากผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากการบริการที่ไม่ปลอดภัย ต้องใช้สิทธิเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบตามกฎหมายทั่วไป ซึ่งจะมีความเหมาะสมและเพียงพอที่จะคุ้มครองผู้บริโภคได้หรือไม่ และเนื่องจากปัจจุบันมีการเปิดเสรีในการประกอบธุรกิจบริการ จึงมีธุรกิจบริการเกิดขึ้นมากมายหลายรูปแบบ เช่น ธุรกิจความงาม ธุรกิจในวงการแพทย์ ที่ในบางครั้งอาจให้ข้อมูลคำนำที่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค ควรมีการบัญญัติกฎหมายให้มีการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นการเฉพาะในการใช้บริการต่าง ๆ เหล่านี้ด้วย⁷⁴ ประเทศไทยเคยมีกรณีที่ผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากการใช้บริการเครื่องเล่นในสวนสนุก และคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ได้มีคำสั่ง ที่ 11/2550 เรื่อง ห้ามขายสินค้าเครื่องเล่นล่องแก่ง ชื่อ “อินเดียน่า ล็อก (Indiana Log) ในสวนสยามเป็นการชั่วคราว เนื่องจากมีผู้บริโภคเข้าไปใช้บริการเครื่องเล่นดังกล่าวแล้วเกิดอุบัติเหตุขึ้นจนเป็นเหตุให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต แม้ว่าคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจะมีอำนาจออกคำสั่งห้ามให้บริการเครื่องเล่นดังกล่าว ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 แต่การใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายของผู้เสียหายย่อมเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยละเมิดอันเป็นหลักทั่วไปที่ผู้เสียหายจะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการสวนสนุก ซึ่งสร้างภาระให้กับผู้เสียหายเป็นอย่างมาก ดังนั้นควรให้ขอบเขตของสินค้าตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ หมายความว่ารวมถึงการบริการด้วยหรือไม่ อย่างไรก็ตามการจะกำหนดให้ความเสียหายจากการบริการ

⁷⁴ มารยาท บุญดา, “ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัย,” (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี, 2552), น. 104.

ที่ไม่ปลอดภัยได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ จะต้องกำหนดกฎเกณฑ์อย่างไร เพื่อจะมีให้สร้างภาระแก่ผู้ประกอบการมากเกินไป เนื่องจากลักษณะของความเสียหายที่เกิดจากการบริการยังไม่มีขอบเขตที่ชัดเจนเหมือนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า นอกจากนี้ลักษณะของบริการที่ไม่ปลอดภัยถือเป็นประเด็นที่ต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมและความสมดุลระหว่างการคุ้มครองผู้เสียหายและภาระที่ผู้ประกอบการจะได้รับด้วย

(2). ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Defective Products)

เมื่อสินค้าก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้บริโภค สิ่งที่จะต้องพิจารณาในประการต่อมา คือ สินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Defective Products) หรือไม่ ซึ่งตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้ใช้คำว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” แทนการใช้คำว่า “สินค้าบกพร่อง” ตามความหมายที่แปลได้จากภาษาต่างประเทศ เนื่องจากเกรงว่าจะเป็นการทำให้เกิดความสับสนเพราะอาจมีผู้เข้าใจผิดว่าสินค้าบกพร่องตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นกรณีเดียวกับสินค้าชำรุดบกพร่องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์⁷⁵ ซึ่งกฎหมายทั้งสองฉบับมีความแตกต่างกันในวัตถุประสงค์ของการคุ้มครอง กล่าวคือ สินค้าชำรุดบกพร่องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นสินค้าที่ชำรุดเสียหายจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย 3 ประการคือ เสียมูลค่า เสียราคา หรือเสียความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติวิสัยของการใช้หรือข้อกำหนดในสัญญา ความเสียหายที่เกิดขึ้นมุ่งหมายเฉพาะความเสียหายในเนื้อของวัตถุหรือทรัพย์สินนั่นเอง⁷⁶ มุ่งเน้นที่ตัวทรัพย์สินเป็นสำคัญ ส่วนสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Defective Products) คือสินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นโดยความเสียหายที่เกิดขึ้นมิได้มุ่งถึงความเสียหายต่อตัวทรัพย์สินนั่นเอง และมีใช้เรื่องเกี่ยวกับคุณภาพของสินค้าด้วย แต่เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย สิทธิ และทรัพย์สินของบุคคลอื่น จึงเป็นกรณีที่พิจารณาเกี่ยวกับอันตรายของสินค้ามิใช่พิจารณาถึงความเหมาะสมในการใช้งานหรือประโยชน์ที่จะได้รับจากสินค้า

เมื่อได้พิจารณาพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 บัญญัติว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย หมายความว่า สินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา ค่าเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งาน

⁷⁵ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถ* ที่ 58, น. 16.

⁷⁶ วิษณุ เครืองาม, *คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้*, พิมพ์ครั้งที่ 10 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2549), น. 220.

และการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้” ดังนั้น สินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตามกฎหมายไทยได้แก่สินค้าที่มีความไม่ปลอดภัยเนื่องจากเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดใน 3 ประการ คือ

- ความไม่ปลอดภัยเนื่องจากการผลิต (Manufacturing defect) คือ สินค้าที่มีความไม่ปลอดภัยอันเนื่องมาจากการผลิต เป็นความผิดพลาดที่เกิดขึ้นระหว่างกระบวนการผลิต เช่น กระบวนการคัดเลือกส่วนผสม ชิ้นส่วน อุปกรณ์ ซึ่งอาจเกิดจากการกระทำของคนหรือเครื่องจักร รวมถึงกรณีที่สินค้ามีลักษณะไม่ตรงกับการออกแบบ แม้จะใช้เวลาระมัดระวังอย่างเต็มที่แล้ว

- ความไม่ปลอดภัยเนื่องจากการออกแบบ (Design defect) คือ ความไม่ปลอดภัยที่เกิดจากกระบวนการขั้นแรกในการออกแบบ เช่น การออกแบบรถยนต์ การคิดค้น สูตรยา หรือสัดส่วนของวัตถุดิบที่ใช้เป็นส่วนผสมต่าง ๆ ก่อนที่จะได้มีการผลิตสินค้าออกมา แม้จะผลิตออกมา ตรงตามความประสงค์ของผู้ผลิตทุกประการ แต่สินค้านั้นมีความไม่ปลอดภัยในขั้นตอน การออกแบบ ย่อมอาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น แม้จะได้ใช้งานตามปกติของสินค้านั้น ซึ่งรวมไปถึง กรณีที่มีความเสี่ยงที่จะเกิดอันตราย ที่ผู้ขายหรือผู้จัดจำหน่ายสามารถคาดเห็นและหลีกเลี่ยงได้ โดยออกแบบในลักษณะอื่นที่เหมาะสม และการไม่เลือกออกแบบในลักษณะอื่นทำให้สินค้ามีความ ไม่ปลอดภัย

- ความไม่ปลอดภัยเนื่องจากไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร (Warning defect) เป็นกรณีที่สินค้าบางประเภทอาจมีอันตรายโดยสภาพ เช่น ยาฆ่าแมลง สารเคมีต่าง ๆ หรือสินค้า ที่มีความซับซ้อนในการใช้งาน สินค้าเหล่านั้นไม่ได้มีความไม่ปลอดภัย เนื่องจากการผลิต หรือการออกแบบเลย แต่เนื่องจากความไม่ปลอดภัยของสินค้าสามารถคาดเห็น ลด หรือหลีกเลี่ยงได้ โดยให้ข้อมูล วิธีใช้ หรือคำเตือนอย่างเหมาะสม แต่ผู้ประกอบการมิได้กระทำและการยกเว้นการเตือน ทำให้สินค้านั้นมีความไม่ปลอดภัยโดยไม่สมควร การพิจารณาว่ามีการให้ข้อมูลหรือคำเตือนของสินค้า ไว้อย่างถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ สามารถพิจารณาโดยใช้องค์ประกอบ 2 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา และด้านรูปแบบ ในด้านเนื้อหาเป็นเรื่องของความชัดเจนของภาษา การสื่อความหมายในการเตือน หรือการให้ข้อมูล ที่ผู้บริโภคสามารถเข้าใจได้ ไม่กำกวม มีความถูกต้องแม่นยำ มีเหตุผล โดยเฉพาะเจาะจงถึงวิธีที่จะทำให้สินค้าเกิดอันตรายได้ และข้อมูลนั้นจะต้องสื่อให้เห็นถึงผล ของอันตรายที่อาจเกิดขึ้นด้วย ส่วนในเรื่องรูปแบบ คือ มีความชัดเจนในเรื่องของตัวอักษร สีที่ใช้ ให้มีความแตกต่างแยกออกอย่างชัดเจนกับข้อความอื่น ๆ ของสินค้า และการใช้ภาษาในการเตือน

จะต้องเป็นภาษาที่ผู้บริโภคสามารถเข้าใจได้ เช่น สินค้าจำหน่ายในประเทศไทย คำเตือนหรือข้อบ่งใช้ จะต้องเป็นภาษาไทย⁷⁷

อย่างไรก็ตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มุ่งคุ้มครองผู้เสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย มิใช่การรับรองคุณภาพหรือมาตรฐานของสินค้า ดังนั้นจึงไม่ให้คุ้มครองในกรณีที่ผู้บริโภคไม่พึงพอใจในคุณภาพของสินค้า⁷⁸ การพิจารณาลักษณะของความบกพร่องทั้ง 3 ประการของประเทศไทยยังไม่มี ความชัดเจนเนื่องจากยังมีได้มีการนำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อพิจารณาในประเด็นดังกล่าว

ความไม่ปลอดภัยของสินค้าตามที่กฎหมายกำหนดต้องเป็นเหตุที่ทำให้เกิดหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นด้วย การพิจารณาความไม่ปลอดภัยของสินค้าในประเทศไทยเป็นไปตามหลักความคาดหวังของผู้บริโภค (Consumer Expectation Test) โดยพิจารณาถึงสภาพของสินค้า ลักษณะการใช้งาน การเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้า ประกอบด้วย แต่การพิจารณาความไม่ปลอดภัยของสินค้าตามหลักความคาดหวังของผู้บริโภคมีข้อจำกัดในกรณีที่สินค้ามีความซับซ้อน อาจทำให้ผู้เสียหายไม่สามารถคาดหมายความปลอดภัยของสินค้าได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นประเทศไทยควรนำหลักการพิจารณาอื่น ๆ มาประยุกต์ใช้ในการพิจารณาความไม่ปลอดภัยของสินค้าให้มีความเหมาะสมและเป็นธรรมมากยิ่งขึ้นหรือไม่ อย่างไรก็ตามการพิจารณาลักษณะของความไม่ปลอดภัยของสินค้ายังไม่มี ความชัดเจน เนื่องจากยังมีได้มีการนำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อพิจารณาในประเด็นดังกล่าว นอกจากนี้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยมิใช่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของสินค้า ดังนั้นแม้ว่าสินค้าที่ผลิตในภายหลังจะมีคุณภาพหรือมีประสิทธิภาพมากกว่า หากทำให้สินค้าที่ได้ผลิตออกมาก่อนกลายเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ แต่ตามกฎหมายไทยมิได้บัญญัติกรณีที่ไม่ถือว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในกรณีดังกล่าวไว้เป็นลายลักษณ์อักษร จึงควรมีการเพิ่มเติมถ้อยคำเกี่ยวกับคุณภาพของสินค้านี้ในบทบัญญัติกฎหมายไทยเพื่อความชัดเจนหรือไม่

(3). บุคคลที่ได้รับความคุ้มครอง

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 5⁷⁹ กำหนดให้ผู้ประกอบการต้องร่วมรับผิดชอบผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้น

⁷⁷ มานิตย์ จุมปา, คำอธิบายกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554), น. 334-336.

⁷⁸ พงษ์เดช วานิชกิตติกูล, คำอธิบายพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551, (กรุงเทพมหานคร: รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2552), น. 39-40.

⁷⁹ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 5 บัญญัติว่า “ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมรับผิดชอบผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และ

จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองคือ ผู้เสียหาย และมาตรา 4 บัญญัติว่า “ผู้เสียหาย หมายความว่า ผู้ที่ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ดังนั้น บุคคลทุกคนที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย คือ ผู้ที่มีสิทธิได้รับการเยียวยาความเสียหายจากผู้ประกอบการ โดยไม่จำกัดว่าบุคคลที่ได้รับความเสียหายนั้นจะต้องมีนิติสัมพันธ์กับผู้ประกอบการเท่านั้น นอกจากนี้ มาตรา 5 ยังได้กำหนดให้ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เมื่อสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ซึ่งบทบัญญัตินี้ได้กล่าวถึง “ผู้บริโภค” แต่กฎหมายฉบับนี้มิได้กำหนดนิยามไว้ว่าหมายถึงบุคคลใดบ้าง ซึ่งผู้เขียนเห็นว่ากรณีนี้เป็นการบัญญัติเพื่อให้มีความชัดเจนว่าสินค้าที่ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดชอบเมื่อก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นจะต้องมีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว มิใช่กรณีที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองเฉพาะผู้บริโภคเท่านั้น ดังนั้น ผู้บริโภคที่กล่าวถึงในกฎหมายฉบับนี้ จึงมีความหมายเดียวกับผู้บริโภคซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ซึ่งหมายถึง ผู้ซื้อหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการ และหมายความรวมถึงผู้ใช้สินค้าหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบ และกฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองผู้เสียหายเป็นสำคัญโดยนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้ ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่า การกำหนดให้ผู้ได้รับความเสียหาย เป็นบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองมีความเหมาะสมและมีความครอบคลุมแล้ว เพราะการคุ้มครองผู้เสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ควรคุ้มครองบุคคลทุกคนที่ได้รับความเสียหายไม่ว่าจะเป็นผู้ใช้สินค้าหรือเป็นคู่สัญญากับผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม

(4). บุคคลที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

กฎหมายของประเทศไทยตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้ผู้ต้องรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย คือผู้ประกอบการ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 5 ว่า “ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าจะความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม” และเมื่อพิจารณามาตรา 4⁸⁰ ผู้เขียนพบว่าบุคคลทุกคนที่มีส่วน

สินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าจะความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม”

⁸⁰ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 บัญญัติว่า “ผู้ประกอบการ หมายความว่า

(1) ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต

เกี่ยวข้องในการผลิตการจำหน่ายสินค้าที่ไม่ปลอดภัยมีความรับผิดชอบร่วมกันต่อผู้เสียหาย โดยบุคคลที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายไทย ประกอบด้วย

ก. ผู้ผลิตหรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 บัญญัติว่า “ผลิต หมายความว่า ทำ ผสม ปُرุง แต่ง ประกอบ ประดิษฐ์ แปรสภาพ เปลี่ยนรูป ดัดแปลง คัดเลือก แบ่งบรรจุ แห่เยือกแข็ง หรือฉายรังสี รวมถึงกระทำการใด ๆ ที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน” ดังนั้น ผู้ผลิตจึงหมายถึง ผู้ที่ทำ ผสม ปُرุง แต่ง ประกอบ ประดิษฐ์ แปรสภาพ เปลี่ยนรูป ดัดแปลง คัดเลือก แบ่งบรรจุ แห่เยือกแข็ง หรือฉายรังสี รวมถึงกระทำการใด ๆ ที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน การกระทำกระบวนการผลิตสามารถแบ่งได้ 2 กรณี คือ กรณีที่การกระทำนั้นทำให้ผลิตค่าเปลี่ยนรูปไป เช่น การประดิษฐ์ การแปรสภาพ และกรณีที่การกระทำมิได้ทำให้สินค้าเปลี่ยนรูปไป เช่น การแบ่งบรรจุ การแห่เยือกแข็ง การฉายรังสี ซึ่งการกระทำที่มีได้ส่งผลให้สินค้าเปลี่ยนรูปไปอาจจะไม่ได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างใด ๆ ในตัวสินค้า อาทิ ร้านขายยาแบ่งบรรจุยาให้ลูกค้า ทำให้ผู้ที่แบ่งบรรจุถือเป็นผู้ผลิตตามกฎหมายที่จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความไม่ปลอดภัยของสินค้า เป็นกรณีที่สร้างความไม่เป็นธรรมเกินสมควรหรือไม่ การกระทำที่ถือเป็นการผลิตสินค้ามีขอบเขตที่กว้างเกินไปจนเป็นภาระต่อผู้ประกอบการหรือไม่ ในเรื่องการผลิตนี้ได้มีนักวิชาการให้ความเห็นว่า การผลิตต้องเป็นการกระทำที่เป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดสินค้านั้น อันได้แก่ การสร้างสินค้าขึ้นใหม่ (rebuild) และการปรับปรุงสินค้าขึ้นใหม่ (recondition) เพื่อให้สินค้าเดิมมีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น (renovate) โดยก่อกำให้ผู้บริโภคคาดหมายและเชื่อถือในความปลอดภัยของสินค้าเพิ่มขึ้น ถ้าไม่ได้เป็นการกระทำในลักษณะที่เป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดสินค้า เช่น การปรับปรุงเล็กน้อย (basic update) ไม่ได้ถือเป็นการผลิต เช่น การคัดเลือกสินค้าใส่ถุงแม้จะเป็นการแบ่งบรรจุแต่ไม่ได้เป็นการกระทำในลักษณะที่เป็นจุดเริ่มต้นของสินค้านั้น⁸¹ จึงไม่ควรถือว่าเป็นการผลิต ดังนั้น ในการพิจารณาว่าการกระทำเป็นการผลิตหรือไม่ นอกจากพิจารณาที่การกระทำแล้ว ควรต้องมีการพิจารณาถึงลักษณะของการเป็นจุดเริ่มต้นของสินค้าประกอบ เพื่อความเป็นธรรมต่อผู้ประกอบการด้วยหรือไม่ แต่อย่างไรก็ตาม การกระทำต่าง ๆ ที่จะถือว่าเป็นการผลิตตามกฎหมายฉบับนี้จะต้องเป็นการกระทำในเชิงอุตสาหกรรมอันเป็นการใช้

(2) ผู้นำเข้า

(3) ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้

(4) ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ อันมี

ลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้า”

⁸¹ พงษ์เดช วานิชกิตติกูล, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถ ที่ 78*, น. 31.

ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ในการกระทำด้วย หากเป็นการกระทำโดยใช้ ภูมิปัญญาชาวบ้าน ไม่ได้ผ่านกระบวนการอุตสาหกรรม แม้จะเป็นการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด ที่เป็นการผลิตตามกฎหมายฉบับนี้ก็ไม่ถือว่าเป็นการผลิตที่ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบตามกฎหมายฉบับนี้ และในกรณีที่สินค้ามีชิ้นส่วนประกอบหลายอย่าง และมีผู้ผลิตชิ้นส่วนต่าง ๆ แยกกัน เช่น การผลิต รถยนต์ประกอบด้วยขั้นตอนการประกอบเป็นรถยนต์ การผลิตถุงลมนิรภัย การผลิตล้อรถยนต์ ฯลฯ ซึ่งแต่ละชิ้นส่วนเหล่านี้อาจเป็นผู้ผลิตคนละรายกันซึ่งทำให้สินค้าชิ้นหนึ่งๆ มีผู้ผลิตหลายราย เช่น ผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย (Finish Products) ผู้ผลิตวัตถุดิบ (Raw Materials) และผู้ผลิตส่วนประกอบ ของสินค้า (Component Parts) บุคคลเหล่านี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตจึงถือเป็นผู้ผลิต ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้⁸² เหตุที่กฎหมายบัญญัติให้ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบเนื่องจากผู้ผลิตเป็นผู้ที่มีความ ใกล้ชิดกับสินค้า ทราบและเข้าใจกระบวนการให้การผลิตเป็นอย่างดี จึงอยู่ฐานะที่จะสามารถป้องกัน อันตรายได้ดีที่สุด เนื่องจากผู้บริโภคไม่อยู่ในฐานะที่จะตรวจสอบถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าได้ จึงต้องเชื่อว่าผู้ผลิตสินค้าจะไม่นำสินค้าที่เป็นอันตรายออกจำหน่าย นอกจากนี้กฎหมายไทย ได้กำหนดให้ผู้ว่าจ้างให้ผลิต ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยด้วย ซึ่งในชั้นพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทรวงพาณิชย์ให้ข้อเสนอแนะว่าควรให้ผู้ประกอบการ หมายความร่วมมือกับผู้ว่าจ้างให้ผลิตด้วย เนื่องจากปัจจุบันเจ้าของสินค้าหรือผู้มีสิทธิทางการค้า จำนวนมาก มิได้ผลิตสินค้าด้วยตนเองแต่ได้มีการว่าจ้างให้ผู้อื่นผลิตแทน จึงได้มีการกำหนดให้ ผู้ประกอบการหมายความร่วมมือกับผู้ว่าจ้างให้ผลิตด้วย

ข. ผู้นำเข้า

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า ที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 บัญญัติว่า “นำเข้า หมายความว่า นำหรือส่งสินค้าเข้ามา ในราชอาณาจักรเพื่อขาย” ผู้นำเข้าคือบุคคลที่นำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักรด้วยตนเองและรวมถึง ผู้ที่ได้ให้บุคคลอื่นนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักรโดยคำสั่งของตน โดยมีวัตถุประสงค์ในการนำเข้ามา เพื่อขาย การขายได้มีบัญญัติไว้ในมาตรา 4 ว่า “ขาย หมายความว่า จำหน่าย จ่าย แจก หรือ แลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ทางการค้าและให้หมายความรวมถึงให้เช่า ให้เช่าซื้อ จัดหา ตลอดจนเสนอ ชักชวน หรือนำออกแสดงเพื่อการดังกล่าว” กิจกรรมที่ถือเป็นการขายตามพระราชบัญญัตินี้ มีขอบเขตที่กว้างมาก และผู้ที่จะเป็นผู้นำเข้าสินค้าตามพระราชบัญญัติฉบับนี้จะต้องเป็น การนำเข้ามาเพื่อจำหน่าย จ่าย แจก หรือแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ทางการค้า และให้หมายความ รวมถึง ให้เช่า ให้เช่าซื้อ จัดหา ตลอดจนเสนอ ชักชวน หรือนำออกแสดงเพื่อการดังกล่าว

⁸² สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, *อ้างแล้ว* เจริญธรรมที่ 66, น. 39.

หากเป็นการนำเข้ามาเพื่อใช้ส่วนตัวหรือนำมาเป็นของฝากโดยไม่ได้มีวัตถุประสงค์ในทางการค้า หรือหากำไร จะไม่ถือเป็นผู้นำเข้า กฎหมายกำหนดให้ผู้นำเข้าสินค้าต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย แม้ผู้นำเข้าจะไม่มีส่วนในการผลิตเลย เนื่องจากต้องการคุ้มครองและอำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียหาย ในกรณีที่ผู้ผลิตสินค้าไม่มีสำนักงานหรือตัวแทนอยู่ในประเทศไทย อันจะเป็นการยุ่งยาก ในการฟ้องร้องคดีของผู้เสียหายและอาจจะเป็นกรณีที่ผู้เสียหายไม่ได้รับความคุ้มครองจากประเทศ ที่ผลิตสินค้า ประกอบกับผู้นำเข้าเป็นผู้สร้างความเสี่ยงขึ้นด้วยการนำสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเข้ามา ในประเทศไทยจนก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ดังนั้น ผู้นำเข้าจึงมีหน้าที่ในการตรวจสอบ ความปลอดภัยของสินค้าก่อนนำเข้า และความรับผิดชอบของผู้นำเข้าจะเกิดขึ้นเมื่อนำสินค้า ที่ไม่ปลอดภัยเข้ามาในประเทศไทยและก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้เสียหายโดยไม่คำนึงว่าสินค้านั้น จะมีแหล่งกำเนิด ณ ประเทศใด⁸³

ค. ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้าได้ โดยหลักแล้วผู้ขายสินค้าไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหากไม่มีการเปลี่ยนแปลงสินค้านั้นเลย เพราะมิได้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในกระบวนการผลิตเป็นแต่เพียงผู้ส่งต่อสินค้าให้ผู้บริโภคเพียงอย่างเดียว แต่ถ้าผู้ขายได้กระทำการ บางอย่างอันถือว่าเป็นการผลิตกับสินค้าที่ซื้อมาก่อนจะได้ขายไป ผู้ขายจะถือเป็นผู้ผลิตที่จะต้องรับผิดชอบ ในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย สำหรับผู้ขายที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการผลิต จะต้องรับผิดชอบในกรณีที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นประกันว่า จะต้องมิผู้รับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ช่วยให้ผู้เสียหายมีโอกาสได้รับการเยียวยาความเสียหายมากขึ้น ดังนั้นเมื่อผู้ขายไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิตต้องรับผิดชอบตามกฎหมายได้ ผู้ขายก็ต้องรับผิดชอบในความเสียหายนั่นเอง อย่างไรก็ตามหากมีความเสียหายเกิดขึ้นกับสินค้าที่ขาย ผู้ขายก็ต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้า ตามมาตรา 472 แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์อยู่แล้ว

ง. ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความ หรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้า

บุคคลตามที่ได้กล่าวข้างต้นนี้มีใช้ผู้ที่มีส่วนในการผลิตสินค้า อาทิ เจ้าของแฟรนไชส์ที่ยอมให้บุคคลอื่นให้ชื่อหรือยี่ห้อของตนในการจำหน่ายสินค้า เหตุที่กฎหมาย กำหนดให้บุคคลเหล่านี้เป็นผู้ต้องรับผิดชอบ เนื่องจากได้มีการแสดงออกต่อผู้บริโภคว่าตนเป็นผู้ผลิต

⁸³ เติ้งอ่าง, น. 38.

ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือเป็นผู้นำเข้าสินค้า อันเป็นสร้างสร้างความเชื่อมั่นและเชื่อถือให้แก่ผู้บริโภค ในการเข้าซื้อสินค้านั้น ดังนั้น เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้ที่ได้แสดงออกว่าตนเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือเป็นผู้นำเข้าสินค้า ก็ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วย ในขั้นตอนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ....⁸⁴ สภาอุตสาหกรรมได้เสนอแนะว่าควรยกเว้นมิให้ผู้ประกอบธุรกิจให้เช่าแบบลิสซิ่ง อยู่ภายใต้บังคับของร่างพระราชบัญญัตินี้ เนื่องจากผู้ประกอบธุรกิจให้เช่าแบบลิสซิ่ง ทำหน้าที่เพียงการให้บริการทางการเงิน มิได้เป็นผู้ขายสินค้าตามนัยแห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ การกำหนดให้กรรมสิทธิ์ในสินค้ายังอยู่กับผู้ประกอบธุรกิจให้เช่าแบบลิสซิ่งเป็นเพียงเพื่อให้เป็นหลักประกันการชำระหนี้เงินกู้ยืมเท่านั้น แต่คณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่ากฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจลิสซิ่งในประเทศไทยยังขาดความชัดเจนอยู่มากจึงเห็นควรไม่บัญญัติยกเว้นผู้ประกอบธุรกิจแบบลิสซิ่งไว้ นอกจากนี้ผู้ประกอบการจะมีความรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยต่อเมื่อ สินค้าได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว⁸⁵ ดังที่ได้กล่าวข้างต้นว่าการขายตามพระราชบัญญัติฉบับนี้มีความหมายที่กว้างมากซึ่งไม่จำเป็นต้องมีการชำระราคาหรือมีวัตถุประสงค์ในการโอนกรรมสิทธิ์ ดังนั้น หากมีการกระทำที่ถือเป็นการขายสินค้าของผู้ประกอบการไปสู่ผู้บริโภคแล้ว ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความไม่ปลอดภัยของสินค้า แต่หากไม่มีการกระทำที่เป็นการขายของผู้ประกอบการ เช่น ได้มีการผลิตสินค้าออกขายแต่ยังไม่ถึงกำหนดวันที่จะนำออกขาย แต่มีผู้ขโมยสินค้าจากโกดังเก็บสินค้าไปใช้ โดยที่สินค้านั้นมีความไม่ปลอดภัยซ่อนอยู่และมีความเสียหายเกิดขึ้น ดังนี้ ผู้ประกอบการก็ไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นเพราะสินค้านั้นยังไม่ได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภค ซึ่งการขายให้แก่ผู้บริโภคนี้จะเป็นการกระทำของผู้ประกอบการคนใดก็ได้ และผู้ประกอบการคนอื่นต้องร่วมรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วย จะอ้างว่าตนมิได้เป็นผู้ขายให้แก่ผู้บริโภคมิได้ เนื่องจากความรับผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นความรับผิดโดยเคร่งครัดจึงไม่ตกอยู่ภายใต้ข้อจำกัดในเรื่องความสัมพันธ์ทางสัญญา

(5) ขอบเขตความรับผิด

เมื่อมีความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเกิดขึ้นต่อสิทธิต่าง ๆ ที่กฎหมายรับรองของบุคคลอื่น ๆ ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบในความเสียหายดังกล่าว ค่าเสียหายที่ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกร้องได้ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

⁸⁴ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถ* ที่ 58, น. 11.

⁸⁵ มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551.

พ.ศ. 2551 ในมาตรา 11 ซึ่งบัญญัติว่า “นอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้ด้วย

(1) ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย และหากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามี ภรรยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ

(2) หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ประกอบการได้ผลิต นำเข้า หรือขายสินค้า โดยรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือมิได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเมื่อรู้ว่าสินค้าที่ไม่ปลอดภัยภายหลังจากการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้ว ไม่ดำเนินการใด ๆ ตามสมควร เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง ที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ เช่น ความร้ายแรงของความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ การที่ผู้ประกอบการรู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ระยะเวลาที่ผู้ประกอบการปกปิดความไม่ปลอดภัยของสินค้า การดำเนินการของผู้ประกอบการเมื่อทราบว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการ การที่ผู้ประกอบการได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย” จากบทบัญญัติดังกล่าวผู้ประกอบการจะต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายดังต่อไปนี้

(1) ค่าเสียหายตามหลักกฎหมายละเมิด

ความเสียหายที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 “ความเสียหาย หมายความว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน ทั้งนี้ ไม่รวมถึงความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั่นเอง” ซึ่งเป็นความเสียหายเช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อันได้แก่ ความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด และมีบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองเพิ่มเติม คือ ความเสียหายต่อสุขภาพ แต่พระราชบัญญัตินี้ไม่ได้นิยามไว้ว่าสุขภาพหมายถึงอย่างไร จึงน่าจะมีความหมายตามที่บุคคลทั่วไปเข้าใจกันอันเป็นเรื่องเกี่ยวกับสภาพของร่างกาย นอกจากนี้ความเสียหายต่อทรัพย์สินที่ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกได้ ไม่รวมถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยการเรียกค่าสินไหมทดแทนตามหลักละเมิดได้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

มาตรา 438 บัญญัติว่า “ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด

อนึ่ง ค่าสินไหมทดแทนนั้น ได้แก่การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไป เพราะละเมิด หรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความสะดวกเสียหายอย่างใด ๆ อันได้ก่อกำขึ้นนั้นด้วย”

มาตรา 442 บัญญัติว่า “ถ้าความเสียหายได้เกิดขึ้นเพราะความผิดอย่างหนึ่ง ใดของผู้เสียหายประกอบด้วยไซ้ร้ ท่านให้นำบทบัญญัติแห่งมาตรา 222 มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา 222 บัญญัติว่า “ถ้าฝ่ายผู้เสียหายได้มีส่วนทำความผิดอย่างใด อย่างไม่ก่อให้เกิดความเสียหายด้วยไซ้ร้ ท่านว่าหน้ันจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ฝ่ายผู้เสียหาย มากน้อยเพียงใดนั้น ต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาณ ข้อสำคัญก็คือว่าความเสียหายนั้นได้เกิดขึ้น เพราะฝ่ายไหนเป็นผู้ก่อยิ่งหย่อนกว่ากันเพียงไร”

มาตรา 443 บัญญัติว่า “ในกรณีทำให้เขาถึงตายนั้น ค่าสินไหมทดแทน ได้แก่ ค่าปลงศพรวมทั้งค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอื่น ๆ ด้วย

ถ้ามิได้ตายในทันที ค่าสินไหมทดแทนได้แก่ค่ารักษาพยาบาล รวมทั้ง ค่าเสียหายที่ต้องขาดประโยชน์ท่ามาหาได้เพราะไม่สามารถประกอบกรงานนั้นด้วย

ถ้าว่าเหตุที่ตายลงนั้นทำให้บุคคลคนหนึ่งคนใดต้องขาดไร้อุปการะ ตามกฎหมายไปด้วยไซ้ร้ ท่านว่าบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

มาตรา 444 บัญญัติว่า “ในกรณีทำให้เสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยนั้น ผู้ต้องเสียหายชอบที่จะได้ชดใช้ค่าใช้จ่ายอันตนต้องเสียไป และค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถ ในการประกอบกรงานสิ้นเชิงหรือแต่บางส่วนทั้งในเวลาปัจจุบันและในอนาคตด้วย

ถ้าในเวลาพิพาทษาคติ เป็นพันวิสัยจะหยั่งรู้ได้แน่ว่าความเสียหายนั้นได้ มีแท้จริงเพียงใด ศาลจะกล่าวในคำพิพาทษาว่ายังสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพาทษานั้นอีก ภายในระยะเวลาไม่เกินสองปีก็ได้”

มาตรา 445 บัญญัติว่า “ในกรณีทำให้เขาถึงตายหรือให้เสียหายแก่ร่างกาย หรืออนามัยก็ดี ในกรณีทำให้เขาเสียเสรีภาพก็ดี ถ้าผู้ต้องเสียหายมีความผูกพันตามกฎหมาย จะต้องทำกรงานให้เป็นคุณแก่บุคคลภายนอกไซ้ร้ ท่านว่าบุคคลผู้จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้น จะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอก เพื่อที่เขาต้องขาดแรงงานอันนั้นไปด้วย”

มาตรา 446 บัญญัติว่า “ในกรณีทำให้เขาเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยก็ดี ในกรณีทำให้เขาเสียเสรีภาพก็ดี ผู้เสียหายจะต้องเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความสะดวกเสียหาย

อย่างอื่น อันมิใช่ตัวเงินด้วยอีกก็ได้ สิทธิเรียกร้องอันนี้ไม่โอนกันได้ และไม่ตกสืไปยังทายาท เว้นแต่ สิทธินั้นจะได้รับสภาพกันไว้โดยสัญญาหรือได้เริ่มฟ้องคดีตามสิทธินั้นแล้ว

อนึ่ง หญิงที่ต้องเสียหายเพราะผู้ใดทำผิดทุศศีลธรรมแก่ตนก็ย่อมมีสิทธิ เรียกร้องทำนองเดียวกันนี้”

จากบทบัญญัติเกี่ยวกับการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหาย ในกรณีละเมิด เป็นบทบัญญัติที่กำหนดสิทธิและหลักเกณฑ์ในการเรียกร้องซึ่งเป็นกฎหมายทั่วไป โดยไม่มีข้อจำกัดในจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่ผู้เสียหายสามารถเรียกร้องได้ และจะต้องเป็น ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริงไม่ว่าจะเกิดขึ้นแล้วในปัจจุบันหรือจะเกิดขึ้นในอนาคตก็ได้ แต่พระราชบัญญัติ ความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 5 ได้กำหนดให้ ผู้ประกอบการรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น เมื่อพิจารณามาตรา 5 ประกอบกับมาตรา 4 แล้ว ค่าเสียหายที่ผู้เสียหายสามารถเรียกร้องได้จากผู้ประกอบการนั้นมีความครอบคลุมค่าเสียหาย ตามกฎหมายลักษณะละเมิดอยู่แล้ว พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายพิเศษ ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องบัญญัติถึงการเรียกค่าเสียหายตามกฎหมายละเมิดอันเป็นหลักกฎหมายทั่วไปอีก การมีบทบัญญัติ ดังกล่าว เป็นการบัญญัติฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็นหรือไม่ นอกจากนี้มีข้อควรพิจารณาว่า การกำหนดค่าสินไหมทดแทนในกรณีเสียหายต่อชีวิตร่างกายหรือทรัพย์สินควรจำกัดจำนวน ค่าเสียหายขั้นสูงที่ผู้บริโภคสามารถเรียกร้องได้หรือไม่ หากให้ผู้บริโภคเรียกร้องได้อย่างไม่จำกัด ในบางกรณีที่มีความเสียหายมีมากจนผู้ประกอบการรับผิดชอบไม่ไหวและทำให้ต้องปิดกิจการลง อาจส่งผลต่อภาพรวมเศรษฐกิจของประเทศและเกิดปัญหาการจ้างแรงงานตามมา ทั้งนี้ ต้องพิจารณา ร่วมกับประโยชน์ในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายประกอบด้วย ส่วนค่าเสียหายต่อทรัพย์สิน กฎหมายไทยควรบัญญัติให้ชัดเจนหรือไม่ว่าทรัพย์สินที่เสียหายที่จะได้รับความคุ้มครองต้อง เป็นทรัพย์สินที่มีไว้และได้ใช้เพื่อการบริโภคส่วนตัวเท่านั้น

(2) ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ (Mental Damages)

ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจเป็นการชดใช้ความเสียหาย อันเกิดขึ้นมาจากแนวคิดที่ว่าร่างกายและจิตใจมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ การมีสุขภาพที่ดีย่อมหมายถึงสุขภาพกายและสุขภาพจิตใจที่ดีด้วย สภาวะของจิตใจ ย่อมส่งผลถึงสภาพของร่างกายด้วย ในทางกลับกันหากสุขภาพร่างกายไม่ดีย่อมมีผลกระทบต่อสุขภาพของจิตใจด้วย⁸⁶ ปัจจุบันเมื่อความรู้ทางการแพทย์มีความเจริญก้าวหน้าทำให้สามารถพิสูจน์

⁸⁶ จรินทร์ ธานีรัตน์, อนามัยส่วนบุคคล, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2523), น. 1-3 และ 274-275.

ได้ว่าความเสียหายต่อจิตใจมีอยู่จริง ซึ่งนักกฎหมายที่ยอมรับการให้ค่าเสียหายต่อจิตใจมีทฤษฎีที่สนับสนุน 2 ทฤษฎี ที่แตกต่างกันออกไป กล่าวคือ⁸⁷

- การให้ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ เพื่อความพึงพอใจ ตามทฤษฎีนี้เห็นว่าการชดใช้ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจเพื่อให้ผู้เสียหายนำค่าเสียหายในส่วนนี้ไปหาความรื่นรมย์ตามที่ตนเองต้องการเพื่อบรรเทาความทุกข์ทรมานที่ได้รับ จึงมิใช่การประเมินมูลค่าของความพิการ การตีราคาของความโศกเศร้าเสียใจ แต่เป็นการบรรเทาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย

- การให้ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ เพื่อการลงโทษ ตามทฤษฎีนี้เห็นว่าการกำหนดค่าเสียหายต่อจิตใจเพื่อความพึงใจนั้น ไม่มีความแน่นอนและพิสูจน์ให้เห็นได้ยาก ดังนั้นค่าเสียหายต่อจิตใจควรเป็นไปเพื่อลงโทษผู้กระทำมากกว่า

ศาสตราจารย์โสภณ รัตนกร ให้คำอธิบายไว้ว่า ความเสียหายต่อจิตใจ เป็นความเสียหายที่ไม่ใช่ตัวเงิน (Non Pecuniary Loss) ตามมาตรา 446 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรียกว่า ความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน ได้แก่ ความเศร้าโศกเสียใจที่สูญเสียสมาชิกในครอบครัว ความเสียดาย ความรู้สึกอับอาย เสียหน้า⁸⁸

ศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทย์ อธิบายว่า จิตใจเป็นที่เกิดแห่งความรู้สึกที่ไม่มีรูปร่าง เกิดจากความรู้สึก ความคิด อารมณ์ และความสำนึก จิตใจมิใช่อารมณ์อันเป็นสิ่งที่กระทบจิตใจหรืออาการที่แสดงออกมา ซึ่งเป็นความรู้สึกที่เกิดจากจิตใจอีกชั้นหนึ่ง การกระทำที่กระทบจิตใจจะถือเป็นการทำร้ายอันก่อให้เกิดความเสียหายทางจิตใจหรือไม่ ต้องวินิจฉัยตามความคิดเห็นของวิญญูชนทั่วไป⁸⁹

กฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตามหลักกฎหมายละเมิด มาตรา 446 แม้มิได้มีบทบัญญัติในส่วนนี้ ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกค่าเสียหายต่อจิตใจได้อยู่แล้วเพราะถือเป็นค่าเสียหายอย่างหนึ่งตามกฎหมายละเมิด แต่ที่ต้องบัญญัติเอาไว้

⁸⁷ อังคนาวดี ปันแก้ว, ทฤษฎีการให้ค่าเสียหายทางจิตใจในกฎหมายละเมิดฝรั่งเศส ในแทนดอกไม้ไหว้ครู รวมบทความทางวิชาการด้านกฎหมายเนื่องในวันคล้ายวันเกิดปีที่ 60 ของศาสตราจารย์ ดร.วิญญู เครืองาม, (กรุงเทพมหานคร: ส.เจริญการพิมพ์, 2554), น. 427-432.

⁸⁸ โสภณ รัตนกร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย หนี้, พิมพ์ครั้งที่ 10, (กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณาการ, 2551), น. 169-170.

⁸⁹ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 และภาค 3, พิมพ์ครั้งที่ 5, (กรุงเทพมหานคร: กรุงสยามพรินติ้งกรุ๊ป, 2539), น. 2005.

เพื่อความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมายและเป็นแนวทางแก่ศาลในการพิจารณากำหนดค่าเสียหายประเภทนี้ และได้กำหนดเพิ่มเติมด้วยว่าความเสียหายต่อจิตใจต้องมีผลสืบเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหายด้วย เพื่อเป็นแนวทางในการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งรูปแบบของความเสียหายทางจิตใจที่มีการยอมรับให้ชดใช้กันในกฎหมายละเมิดของประเทศไทย คือความเสียหายทางจิตใจที่มีลักษณะควบคู่ไปกับการบาดเจ็บทางร่างกาย หรือต้องมีเงื่อนไขของการบาดเจ็บทางร่างกายเป็นตัวบ่งชี้ถึงความเสียหายทางจิตใจที่เกิดขึ้น หากเป็นเพียงรูปแบบความเสียหายทางจิตใจที่มีได้มีเงื่อนไขของการบาดเจ็บทางร่างกาย ศาลจะปฏิเสธที่จะชดเชยความเสียหาย⁹⁰ ส่วนค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจในตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 นั้น ตามมาตรา 4 กำหนดให้ ความเสียหายต่อจิตใจ คือ ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความหวาดกลัว ความวิตกกังวล ความเศร้าโศกเสียใจ ความอับอาย หรือความเสียหายต่อจิตใจอย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน ดังนั้น ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจจะต้องเป็นผลสืบเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพหรืออนามัยของผู้เสียหาย เช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ในกฎหมายละเมิด แต่มีจุดสำคัญที่มีความแตกต่างกันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ให้ความคุ้มครองมากกว่ากฎหมายละเมิด ในกรณีที่มีความเสียหายต่อชีวิต ตามกฎหมายละเมิด ญาติของผู้ตายไม่มีสิทธิเรียกค่าเสียหายต่อจิตใจ โดยถือว่าเป็นสิทธิเฉพาะตัวของผู้ตาย ส่วนค่าเสียหายต่อความเศร้าโศกเสียใจของญาติเองไม่ได้มีกฎหมายบัญญัติให้ไว้ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1742/2499 (ประชุมใหญ่) “จำเลยฆ่าบุตรโจทก์ถึงแก่ความตาย ย่อมถือว่าจำเลยได้กระทำการละเมิดต่อโจทก์ ทำให้โจทก์ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดูไป โดยมีต้องคำนึงว่า ในปัจจุบันบุตรที่ตายจะได้กำลังอุปการะเลี้ยงดูโจทก์ผู้เป็นมารดาอยู่หรือไม่ ส่วนค่าเสียหายจะเท่าใด ศาลย่อมกำหนดให้ตามสมควร ส่วนค่าเสียหายเพื่อความวิบวาทณ์นั้นนั้นเรียกไม่ได้ เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้เรียกร้องได้” คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 789/2502 “ในกรณีละเมิดทำให้เขาถึงตายนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 443 บัญญัติไว้โดยชัดเจนแล้วว่า ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนอะไรได้บ้าง สำหรับค่าที่ต้องเสียใจเนื่องจากสูญเสียบุตรไปนั้นไม่มีบัญญัติไว้ในมาตรา 443 ฉะนั้นจึงเรียกเอาไม่ได้” แต่พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้บัญญัติให้สามี ภรรยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของผู้ตาย มีสิทธิได้รับค่าเสียหาย สำหรับความเสียหายต่อจิตใจเอาไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ได้รับการเยียวยาความเสียหายต่อจิตใจที่ต้องสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักและเป็นสมาชิกในครอบครัว ค่าเสียหายต่อจิตใจที่สามี ภรรยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของผู้ตาย มีสิทธิเรียกร้องนี้มีความเห็นที่แตกต่างเห็น

⁹⁰ จักรินทร์ โกเมศ, ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายทางจิตใจตามกฎหมายลักษณะละเมิด, วารสารกระบวนการยุติธรรม, ปีที่ 5 (มกราคม – มีนาคม 2555), หน้า 80.

ว่าเป็นมรดกหรือไม่⁹¹ โดยถือว่าความเสียหายต่อจิตใจเกิดแก่ตัวผู้เสียหายเอง แต่ผู้เสียหายไม่ได้ใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนก่อนตาย สิทธินั้นจึงตกทอดแก่ทายาท ซึ่งหากเห็นว่าเป็นมรดกจะเป็นกรณีที่ต่างกับกฎหมายลักษณะละเมิดเพราะกฎหมายละเมิดนั้น สิทธิในการเรียกค่าเสียหายอย่างอื่น อันมิใช่เป็นตัวเงินไม่ตกทอดแก่ทายาท เว้นแต่จะได้มีการเริ่มต้นฟ้องคดีหรือได้รับสภาพหนี้กันไว้ก่อนแล้ว นอกจากนี้ค่าเสียหายต่ออารมณ์ ความรู้สึก ที่กฎหมายละเมิดมิได้ยินยอมให้มีการเรียกร้องได้ คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 1447/2523 “ความตกใจหรือความกระทบกระเทือนทางจิตใจ ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้เรียกร้องได้” แต่มาตรา 4 ได้กำหนดนิยามของความเสียหายต่อจิตใจ หมายความว่า ความเจ็บปวด ความทุกข์ ทรมาน ความหวาดกลัว ความวิตกกังวล ความเศร้าโศกเสียใจ ความอับอาย หรือความเสียหายต่อจิตใจอย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน ซึ่งเป็นกรณีที่ชัดเจนว่าความเสียหายต่อความรู้สึกและอารมณ์ เช่นความเศร้าโศกเสียใจ ความหวาดกลัว ถือเป็นความเสียหายที่ได้รับการคุ้มครองด้วย

(3) ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ (Punitive Damages)

ค่าเสียหายเชิงลงโทษเป็นรูปแบบของค่าเสียหายชนิดหนึ่ง ที่ได้เกิดขึ้นมานานแล้วในชื่อของค่าเสียหายทวีคูณ (Multiple Damages) ซึ่งได้มีการพัฒนาอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะประเทศในระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ค่าเสียหายเชิงลงโทษเป็นค่าเสียหายที่กำหนดเพิ่มเติมขึ้นจากค่าสินไหมทดแทนความเสียหายธรรมดาอันมีสาเหตุมาจากการประพฤดิชั่วร้ายของจำเลย โดยมีวัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้ที่กระทำที่มีพฤติการณ์จงใจไม่นำพาต่อกฎหมายและสิทธิของบุคคลอื่น อันเป็นการลงโทษจำเลยและป้องกันมิให้ผู้อื่น กระทำตามเป็นหลักการของระบบกฎหมายจารีตประเพณี และมีลักษณะสำคัญ ดังนี้⁹²

- เป็นค่าเสียหายที่กำหนดลงโทษตอบแทนผู้ถูกกระทำละเมิด เพื่อปรามมิให้กระทำเช่นนั้นอีก และเป็นเยี่ยงอย่างแก่ผู้อื่นมิให้กระทำตาม
- โจทก์ไม่ต้องพิสูจน์จำนวนค่าเสียหายเชิงลงโทษ โดยศาลจะพิจารณากำหนดเองโดยคำนึงถึงลักษณะความร้ายแรงแห่งละเมิด ปริมาณความเสียหายที่โจทก์ได้รับ และฐานะทางเศรษฐกิจของจำเลยประกอบกัน

⁹¹ สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถ* ที่ 66, หน้า 50.

⁹² เฉลิมศักดิ์ ภัทรสมันต์, “ปัญหาการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในคดีผู้บริโภค ศึกษาเฉพาะกรณีค่าเสียหายเชิงลงโทษ,” (การอบรมหลักสูตร “ผู้บริหารพระบวรการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.)” รุ่นที่ 14 วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, 2553), น. 9.

- เป็นค่าเสียหายที่เพิ่มเติมขึ้นนอกเหนือจากค่าเสียหายที่ชดใช้ทดแทนความเสียหายจริง แต่ในกรณีที่ไมปรากฏความเสียหายที่แท้จริง ศาลจะกำหนดให้เฉพาะค่าเสียหายเชิงลงโทษก็ได้

- ศาลจะกำหนดให้เฉพาะกรณีละเมิดที่มีพฤติการณ์รุนแรง มีลักษณะการกระทำเช่นเดียวกับคดีอาญา ที่ผู้กระทำละเมิดมุ่งหมายให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อจิตใจผู้เสียหาย หรือมุ่งหมายให้ผู้เสียหายอับอายหรือถูกเหยียดหยาม

การนำหลักค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมาใช้ในประเทศไทยได้มีแนวคิดของนักกฎหมายไทยที่แตกต่างกัน 2 ฝ่าย ดังนี้⁹³

1) ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับการนำค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมาใช้ เห็นว่าประเทศไทยใช้ระบบประมวลกฎหมายที่แบ่งแยกความรับผิดในทางแพ่งและทางอาญาออกจากกัน จึงไม่ควรนำหลักกฎหมายอาญามาใช้ปนกับกฎหมายแพ่งว่าด้วยละเมิด อีกทั้งการกำหนดค่าสินไหมทดแทนสามารถพิจารณาถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดได้อยู่แล้ว ประกอบกับค่าสินไหมทดแทนในระบบกฎหมายไทยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ของผู้เสียหาย มิได้มุ่งหมายที่จะให้ผู้ก่อความเสียหายได้รับความทรมาณ

2) ฝ่ายที่เห็นด้วยกับการนำค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมาใช้ เห็นว่า การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเป็นการลงโทษผู้กระทำให้เข็ดหลาบ ไม่ให้เป็นเยี่ยงอย่างในสังคม และป้องกันการกระทำความผิดที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตด้วย

การนำหลักค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมาใช้ในกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เป็นค่าเสียหายที่เรียกจากผู้ประกอบการเพื่อลงโทษที่ได้ผลิตหรือจำหน่ายสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จนก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้บริโภค การจะกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษหรือไม่ ขึ้นอยู่กับพฤติการณ์อื่น ๆ ประกอบ โดยมุ่งเน้นไปที่เจตนาชั่วร้ายของผู้ประกอบการ เช่น ผู้ประกอบการรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นไม่ปลอดภัย หรือการไม่รู้เกิดขึ้นเพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือรู้ภายหลังจากที่ได้จำหน่ายไปแล้วว่าเป็นสินค้าไม่ปลอดภัยแต่ไม่ดำเนินการใด ๆ เพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายต่อผู้บริโภค เป็นต้น นอกจากนี้กฎหมายจะบัญญัติให้คำนึงถึงพฤติการณ์ของผู้ประกอบการแล้วยังต้องคำนึงถึงพฤติกรรมของผู้เสียหายด้วยว่า มีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นหรือไม่ แต่ไม่ว่าพฤติการณ์ทางฝ่ายผู้ประกอบการและผู้เสียหายจะเป็นประการใด การกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษจะต้องไม่เกิน

⁹³ สุรชัย พ่วงชูศักดิ์, ค่าเสียหายเชิงลงโทษ: การนำมาใช้ในระบบกฎหมายไทย, *ตุลพาท*, ฉบับที่ 2, ปีที่ 53 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2549), น. 106-108.

สองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดภาวะค่าใช้จ่ายสำหรับการประกันภัยของผู้ประกอบการเกินสมควร โดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก แต่ปัญหาคือค่าเสียหายที่แท้จริงกฎหมายมิได้กำหนดอัตราสูงสุดที่จะเรียกร้องได้เอาไว้ โดยค่าเสียหายที่แท้จริงมีจำนวนเท่าใด ผู้เสียหายต้องได้รับการเยียวยาخذใช้เท่านั้น แต่ในมุมมองของผู้ประกอบการหากความเสียหายมีมากจนถึงขนาดที่ผู้ประกอบการไม่สามารถชำระได้ย่อมประสบปัญหาทางการเงินและอาจถึงขั้นที่ต้องเลิกกิจการไปเลย และแม้จะกำหนดอัตราสูงสุดของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเอาไว้ แต่ก็มีอีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าการกำหนดอัตราสูงสุดนี้ ยังไม่เหมาะสมเนื่องจากเจตนารมณ์ของการนำค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมาใช้เพื่อยับยั้งไม่ให้เกิดซ้ำซ้อน ควรใช้อัตราที่สูงกว่านี้⁹⁴ ดังนั้นเพื่อให้กฎหมายคุ้มครองประโยชน์ของผู้เสียหายควรกำหนดอัตราค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษสูงกว่าที่กฎหมายกำหนดอยู่ในปัจจุบันหรือไม่

2.2.1.3 เหตุยกเว้นความรับผิด

แม้ว่าความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจะนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้ แต่ผู้ประกอบการสามารถหลุดพ้นความรับผิดได้หากสามารถนำสืบพิสูจน์ข้อเท็จจริงบางประการได้ ซึ่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้กำหนดเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการไว้ในมาตรา 7 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหากพิสูจน์ได้ว่า

- (1) สินค้านั้นมีได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
- (2) ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือ
- (3) ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว”

จากบทบัญญัติในมาตรา 7 กฎหมายไทยได้กำหนดเหตุยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการไว้เพียง 3 ประการ ดังนี้

(1) สินค้าไม่มีใช่สินค้าที่ไม่ปลอดภัย เมื่อพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้บัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ดังนั้นหากสินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายมิใช่สินค้าที่ไม่ปลอดภัยผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดตามพระราชบัญญัติฉบับนี้

⁹⁴ มารยาท บุญดา, *อ้าวแล้ว เจริญรถ* ที่ 74, หน้า 117.

(2) ผู้เสียหายรู้อยู่แล้วว่าสินค้าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย การที่ผู้เสียหายรู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าแต่ยังบริโภคสินค้านั้นจนก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ถือได้ว่าการกระทำดังกล่าว เป็นการสมัครใจเข้าเสี่ยงภัยเองโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ซึ่งตามปกติวิญญูชนย่อมไม่ใช้หรือกระทำการใด ๆ อันอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ตนเอง จึงต้องรับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการยินยอมเข้ารับการเสี่ยงภัยของตนเอง อย่างไรก็ตามที่กฎหมายกำหนดว่าผู้เสียหาย “ได้รู้อยู่แล้ว” ว่าสินค้านั้นมีความไม่ปลอดภัยจะต้องเป็นการรู้ตั้งแต่ต้นก่อนเกิดความเสียหาย หรือนับตั้งแต่ที่มีการขายสินค้า หรือตั้งแต่มีสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้ครอบครอง ซึ่งเป็นกรณีที่ยากแก่การตีความว่าผู้เสียหายควรรู้ตั้งแต่เมื่อใด และอาจนำมาซึ่งปัญหาในทางปฏิบัติได้⁹⁵ แต่การ “ได้รู้อยู่แล้ว” ของผู้เสียหายเป็นการรู้ในระดับของวิญญูชนทั่วไปที่สามารถพิจารณาได้ว่าสินค้าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยโดยไม่ต้องอาศัยความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งสินค้าบางประเภท เช่น บุหรี่ สุรา ทุกคนรู้ว่าเป็นอันตรายต่อสุขภาพก่อให้เกิดโรคต่าง ๆ มากมาย เมื่อผู้เสียหายป่วยจากการสูบบุหรี่เป็นเวลานาน ย่อมไม่สามารถเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบได้ เนื่องจากผู้ประกอบการจะได้รับการยกเว้นความรับผิดจากการที่ผู้เสียหายรู้แล้วว่าบุหรี่เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ดังนั้นนอกจากการพิจารณาถึงการได้รู้ถึงความไม่ปลอดภัยของผู้เสียหายแล้ว ควรมีการชั่งน้ำหนักถึงความเข้าใจถึงอันตรายและประโยชน์ที่จะได้รับจากการสูบบุหรี่ว่ามีเท่าเทียมกันหรือไม่ ผู้เสียหายอาจรู้ว่าการสูบบุหรี่มีอันตราย แต่อาจไม่รู้ถึงความร้ายแรงของอันตรายดังกล่าวก็ได้ นอกจากนี้สินค้าบางอย่างแม้ผู้เสียหายจะรู้ว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแต่ก็มีความจำเป็นที่จะต้องใช้สินค้านั้น ดังนั้นการพิจารณาแต่เฉพาะความรู้ถึงความไม่ปลอดภัยของผู้เสียหายจะมีความไม่เหมาะสมหรือไม่ เหตุยกเว้นความรับผิดประการนี้ นอกจากจะต้องรู้ถึงความไม่ปลอดภัยแล้ว ควรมีการบัญญัติโดยชัดเจนเพื่อมิให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติว่าผู้ประกอบการจะหลุดพ้นจากความรับผิดได้ต้องเป็นกรณีที่ผู้เสียหายยอมเข้าเสี่ยงภัยที่อาจเกิดจากสินค้าโดยปราศจากเหตุอันสมควรด้วยหรือไม่

3) ความเสียหายเกิดจากการใช้หรือเก็บรักษาไม่ถูกวิธี สินค้าบางอย่างมีความจำเพาะในการใช้และควรเก็บรักษาในที่ที่ปลอดภัยและเหมาะสม เช่น วัตถุไวไฟ เมื่อผู้ประกอบการได้ผลิตและจำหน่ายสินค้าที่มีลักษณะดังกล่าว โดยได้ระบุวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา หรือคำเตือนไว้อย่างถูกต้อง เหมาะสมแล้ว เมื่อผู้เสียหายไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำจนเกิดความเสียหายขึ้น ถือได้ว่าความเสียหายเกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้เสียหายเอง ดังนั้นต้องรับผลเสียหายที่เกิดจากการกระทำของตน

⁹⁵ เติ้งฮ้าง, หน้า 109.

ในขณะที่ได้มีการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้โดยสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ตามเรื่องเสรีจที่ 525/2550⁹⁶ มีเหตุหลุดพ้นความรับผิดบางประการที่ถูกตัดออกไป คือ

1) สถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะที่ผู้ผลิตนำสินค้าออกวางจำหน่ายไม่อาจทำให้ตรวจพบความไม่ปลอดภัยของสินค้าที่มีอยู่ได้ ซึ่งในขั้นตอนการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา คณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตัดเหตุหลุดพ้นความรับผิดดังกล่าวออก เนื่องจากเห็นว่า ส่วนใหญ่ประเทศไทยนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมจากต่างประเทศ หากกำหนดเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการสำหรับกรณีนี้ไว้จะเป็นช่องทางให้ผู้ประกอบการต่างประเทศส่งสินค้าที่ใช้วิทยาการใหม่ ๆ ที่ยังไม่อาจตรวจพบได้ว่าสินค้านั้นไม่ปลอดภัยมาจำหน่ายในประเทศไทย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคในประเทศไทยเป็นอย่างมาก⁹⁷ แต่การตัดเหตุยกเว้นความรับผิดในข้อนี้ออกไป เป็นการสร้างภาระแก่ผู้ประกอบการเกินสมควรหรือไม่ เพราะในขณะที่ผลิตสินค้าผู้ประกอบการได้ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีอยู่ในขณะนั้นอย่างเต็มที่แล้ว แต่ไม่สามารถตรวจพบความไม่ปลอดภัยได้ อีกทั้งอาจส่งผลต่อการพัฒนาความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพราะหากพัฒนาไปแล้วตรวจพบความไม่ปลอดภัยในสินค้าที่ได้ผลิตก่อนหน้า ผู้ประกอบการก็ต้องรับผิดในความไม่ปลอดภัยนั้นอีก

2) ความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามข้อกำหนดหรือมาตรฐานของหน่วยงานของรัฐ (Mandatory Regulations) ที่ตรวจสอบควบคุมโดยคณะกรรมการกฤษฎีกา เห็นว่า⁹⁸ การปฏิบัติตามข้อกำหนดหรือมาตรฐานของรัฐมิได้เป็นการรับประกันว่า สินค้านั้นจะเป็นสินค้าที่ปลอดภัยเสมอไป และการตรวจสอบควบคุมของหน่วยงานของรัฐในประเทศไทย เป็นการตรวจสอบโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างสินค้าเท่านั้น ซึ่งเป็นไปได้สูงที่สินค้าที่ไม่ปลอดภัยจะไม่ถูกตรวจพบ หากกำหนดเหตุดังกล่าวเป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิด จะทำให้ผู้ประกอบการหลุดพ้นจากความรับผิดโดยสิ้นเชิง อันไม่เป็นการคุ้มครองผู้บริโภคตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย โดยประเด็นดังกล่าวผู้แทนจากสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ได้ตั้งข้อสังเกตว่า ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.2511 กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเพื่อความปลอดภัยของประชาชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความปลอดภัยหรือป้องกันความเสียหายอันอาจเกิดแก่ประชาชนไว้แล้ว ดังนั้น จึงควรคงเหตุหลุดพ้นความรับผิดในกรณีนี้ไว้ แต่คณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่า มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเป็นเพียงมาตรฐาน

⁹⁶ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, *อ้างแล้ว* เจริญธรรม ที่ 58, น. 13-15.

⁹⁷ ศักดา ธนิตกุล, *คำอธิบายและคำพิพากษาเปรียบเทียบ กฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร, วิญญูชน 2553), น. 162.

⁹⁸ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, *อ้างแล้ว* เจริญธรรม ที่ 58, น. 21-22.

เบื้องต้น หรือมาตรฐานขั้นต่ำเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคเท่านั้น และมีได้หมายความว่า หากสินค้าที่ผลิตตามมาตรฐานดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ผู้ประกอบการจะไม่มีควมรับผิดชอบแต่อย่างใด จึงได้ตัดเหตुकเว้นความรับผิดชอบในกรณีนี้ออก แต่เหตुकเว้นความรับผิดชอบนี้ต้องมีบัญญัติไว้ในประเทศอื่น เช่น ประเทศมาเลเซีย ประเทศไทยควรมีการบัญญัติเหตुकเว้นความรับผิดชอบประการนี้หรือไม่ ผู้ประกอบการที่ปฏิบัติตามระเบียบของรัฐแล้ว ยังมีหน้าที่ในการส่งมอบสินค้าที่ปลอดภัยให้แก่ผู้บริโภคหรือไม่ และควรจะได้รับการยกเว้นความรับผิดชอบต่อความไม่ปลอดภัยที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามระเบียบของรัฐหรือไม่

นอกจากเหตุหลุดพ้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น กฎหมายไทยได้กำหนดเหตุหลุดพ้นความรับผิดชอบของผู้ผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้าง และผู้ผลิตส่วนประกอบของสินค้าไว้เป็นกรณีเฉพาะด้วย ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 8 บัญญัติว่า

“ผู้ผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิตไม่ต้องรับผิดชอบหากพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้า เกิดจากการออกแบบของผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือจากการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิต ทั้งผู้ผลิตไม่ได้คาดเห็นและไม่ควรจะได้คาดเห็นถึงความไม่ปลอดภัย

ผู้ผลิตส่วนประกอบของสินค้าไม่ต้องรับผิดชอบหากพิสูจน์ได้ว่า ความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบหรือการประกอบหรือการกำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา ค่าเตือน หรือการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าของผู้ผลิตสินค้านั้น”

ตามบทบัญญัติดังกล่าว ผู้รับจ้างผลิตสินค้าตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างจะหลุดพ้นความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยต่อเมื่อสามารถพิสูจน์ได้ว่า ความไม่ปลอดภัยเกิดขึ้น จากการออกแบบหรือการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าจ้าง โดยผู้รับจ้างจะต้องไม่อาจคาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นได้ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หากผู้รับจ้างคาดเห็นได้ว่าการออกแบบหรือคำสั่งของผู้ว่าจ้างจะทำให้สินค้าที่ผลิตออกมามีความไม่ปลอดภัยแต่ยังผลิตสินค้านี้ดังกล่าว จะอ้างเหตुकเว้นความรับผิดชอบตามมาตรานี้ไม่ได้ ส่วนผู้ผลิตชิ้นส่วนประกอบของสินค้าก็ไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหาย หากความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดขึ้นเพราะการกระทำของผู้ผลิตสินค้า ผู้เขียนเห็นว่าเหตुकเว้นความรับผิดชอบเฉพาะสำหรับผู้ผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างและผู้ผลิตชิ้นส่วนประกอบมีความเหมาะสมแล้ว และช่วยสร้างความเป็นธรรมต่อบุคคลเหล่านั้นเพิ่มขึ้นด้วย

2.2.1.4 ภาระการพิสูจน์ (Burden of Prove) และอายุความ

(1) ภาระการพิสูจน์

ภาระการพิสูจน์เป็นประเด็นสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อภาระแพ้ชนะของคดี หากภาระการพิสูจน์ตกอยู่กับผู้ใด หากผู้นั้นไม่สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงดังกล่าวได้ ย่อมต้องเป็นฝ่าย

แพ็คดีไปในที่สุด ซึ่งพระราชบัญญัติความรับผิดฯ ได้นำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้ อันเป็นหลักที่กำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดแม้ไม่ได้ตั้งใจหรือประมาทเลินเล่อก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น พระราชบัญญัติความรับผิดที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 6 บัญญัติว่า “เพื่อให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดตามมาตรา 5 ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา 10 ต้องพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการและการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา แต่ไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการผู้ใด” ดังนั้น ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายหรือผู้ฟ้องคดีแทน มีดังนี้

ก. ผู้เสียหายได้รับความเสียหาย เป็นการพิสูจน์ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น เช่นเดียวกับในคดีละเมิดทั่วไปซึ่งสามารถแยกได้ 2 กรณี คือ⁹⁹

- ความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง ได้แก่ ความเสียหายที่เป็นตัวเงิน และความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน เมื่อผู้เสียหายพิสูจน์ให้เห็นถึงความเสียหายได้ แม้ไม่อาจนำสืบถึงจำนวนเงินที่แน่นอนได้ ศาลก็กำหนดให้ตามที่เห็นสมควร

- ความเสียหายที่กฎหมายกำหนดให้เป็นพิเศษ คือ ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ตามมาตรา 11(2) แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นค่าเสียหายที่ผู้เสียหายไม่มีภาระในการพิสูจน์แต่เป็นอำนาจของศาลในการพิจารณากำหนดจากข้อเท็จจริงในแต่ละคดี

ข. ความเสียหายเกิดจากสินค้าของผู้ประกอบการ เป็นการพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่า ความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับเป็นผลโดยตรงจากสินค้าของผู้ประกอบการ โดยผู้เสียหายไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่าสินค้าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่ความเสียหายจากสินค้าบางประเภทต้องอาศัยความรู้ความสามารถเฉพาะในการพิสูจน์ได้ซึ่งอาจสร้างภาระให้แก่ผู้เสียหาย เช่น อาหาร หากอาหารเป็นพิษก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นคงเป็นเรื่องที่พิสูจน์ได้ยาก เพราะในแต่ละวันผู้เสียหายรับประทานอาหารหลายประเภท จึงจำเป็นต้องใช้ความรู้หรือเทคนิคเฉพาะในการพิสูจน์ว่าได้รับความเสียหายจากอาหารประเภทใด ในบางกรณีอาจต้องใช้ข้อมูลถึงส่วนผสมของอาหารอันเป็นข้อมูลที่อยู่ในความรู้เห็นของผู้ประกอบการแต่เพียงฝ่ายเดียว อาจทำให้ผู้เสียหายไม่สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงดังกล่าวได้ และไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น

ค. ผู้เสียหายได้ใช้หรือเก็บรักษาสินค้านั้นตามปกติธรรมดา กรณีนี้หากความเสียหายเกิดขึ้นแก่ผู้ที่ไม่ได้ใช้สินค้า (Bystander) แล้ว ผู้เสียหายจะพิสูจน์ถึงการ

⁹⁹ สรณรินทร์ คงเกษม, “ปัญหาการพิสูจน์ของผู้เสียหายเพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ”, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: 2554), น. 102-103.

และการเก็บรักษาสินค้าได้อย่างไร ซึ่งมีนักวิชาการเห็นว่าการพิสูจน์ถึงการใช้และการเก็บรักษาสินค้า เป็นหน้าที่ของผู้ใช้สินค้าโดยตรง หากผู้เสียหายมิได้เป็นผู้ใช้สินค้าก็ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์¹⁰⁰ ในประเด็นนี้

ภาระการพิสูจน์ตามกฎหมายของผู้เสียหาย ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ ถึงความเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยคณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่า¹⁰¹ กระบวนการผลิตทุกขั้นตอน อยู่ในความรู้เห็นของผู้ประกอบการแต่เพียงผู้เดียว ผู้ประกอบการจึงอยู่ในฐานะที่เหมาะสมที่สุด ที่จะนำสืบพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่า สินค้ามิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หากกำหนดให้เป็นหน้าที่ในการ พิสูจน์ของผู้เสียหาย อาจจะทำให้ยากหรืออาจทำไม่ได้เลยในทางปฏิบัติ จนไม่อาจไม่ได้รับความ ค้ำครองตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ แต่สภาอุตสาหกรรมเห็นว่า การไม่กำหนดให้ผู้เสียหาย พิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าเป็นการสร้างภาระให้แก่ผู้ประกอบการมากเกินไปเกินสมควร ซึ่งกรณีดังกล่าวจะเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคมากเกินไปทำให้ผู้ประกอบการต้องรับภาระเกินสมควร หรือไม่ เพราะหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด กำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบแม้มิได้ตั้งใจ หรือประมาทเลินเล่อ ดังนั้น ผู้เสียหายควรได้รับการยกเว้นภาระในการพิสูจน์แค่เพียงเรื่องความตั้งใจ หรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการเท่านั้น การเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ข้อหนึ่งของความรับผิด ดังนั้นผู้เสียหายจึงต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงดังกล่าวหรือไม่ และกฎหมายไทย ควรเพิ่มบทบัญญัติให้ผู้เสียหายพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าด้วย หรือไม่

(2) อายุความ

กฎหมายไทยเกี่ยวกับเรื่องอายุความในการเรียกร้องให้รับผิดชอบในความเสียหาย อันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย บัญญัติไว้ใน พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 12 ความว่า

“สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นอันขาดอายุความเมื่อพ้นสามปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการ ที่ต้องรับผิด หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันที่มีการขายสินค้านั้น

ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย โดยผล ของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้เสียหายหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้เสียหาย หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา 10 ต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายในสามปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิด แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย”

¹⁰⁰ นนทวัชร์ นวตระกูลพิสุทธิ์, ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหาย ที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, วารสารกฎหมายใหม่, ฉบับที่ 103, ปีที่ 6 (มกราคม 2551), น. 16.

¹⁰¹ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, อ้างแล้ว เชิงอรรถ ที่ 58, น. 10.

จากบทบัญญัติดังกล่าว อายุความในการฟ้องร้องคดีตามกฎหมายไทยสามารถแบ่งได้ 2 กรณีคือ

ก. กรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยทั่วไป อายุความในการฟ้องร้องคดีในกรณีนี้มีลักษณะคล้ายกับกฎหมายของสหภาพยุโรป กล่าวคือผู้เสียหายต้องฟ้องคดี เพื่อเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยภายใน 3 ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ หรือภายใน 10 ปี นับแต่วันที่มีการขายสินค้านั้น

ข. กรณีความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการแสดงผล เช่น สารเคมี ยา ที่สะสมในร่างกายอาจจะไม่ได้แสดงผลกระทบต่อร่างกายออกมาในทันที แต่จะต้องอาศัยระยะเวลาและปริมาณที่มากเพียงพอในการแสดงผลเสียหายต่อร่างกาย กรณีดังกล่าวนี้หากใช้อายุความเช่นเดียวกับสินค้าทั่วไปย่อมไม่เป็นธรรมต่อผู้เสียหาย ดังนั้นจึงกำหนดให้ผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการแสดงผลต้องฟ้องคดีภายใน 3 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกิน 10 ปี โดยนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายมิใช่ นับแต่วันที่ได้มีการขายสินค้าดังกล่าวกรณีทั่วไป ซึ่งเป็นการขยายระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคมากขึ้น

นอกจากนี้หากในระหว่างที่อายุความในการฟ้องร้องคดีดำเนินอยู่ ผู้เสียหายและผู้ประกอบการได้มีการเจรจาตกลงกันกฎหมายก็กำหนดให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ ตามมาตรา 13 ซึ่งบัญญัติว่า “ถ้ามีการเจรจาเกี่ยวกับค่าเสียหายที่พึงจ่ายระหว่างผู้ประกอบการและผู้เสียหาย หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทน ตามมาตรา 10 ให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ไม่นับในระหว่างนั้นจนกว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้บอกเลิกการเจรจา” การเจรจาตกลงที่จะมีผลให้อายุความสะดุดหยุดอยู่จะต้องเป็นการเจรจาเกี่ยวกับค่าเสียหายด้วย และอายุความจะสะดุดหยุดอยู่จนกว่าจะได้มีการบอกเลิกการเจรจาจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งกรณีนี้ผู้เขียนเห็นว่าเป็นการเพิ่มความคุ้มครองและสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้เสียหาย เพราะในบางกรณีผู้ประกอบการอาจจะประวิงเวลาโดยการยืดเยื้อการเจรจาตกลงเรื่องค่าเสียหายออกไปจนคดีขาดอายุความ จนท้ายที่สุดผู้เสียหายก็จะได้ไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหาย แต่เมื่อมีการกำหนดให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ในระหว่างการเจรจาก็จะเป็นธรรมต่อผู้เสียหายมากขึ้น

โดยสรุปกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทยนั้น มีหลักการสำคัญในการนำหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดมาใช้กับสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่ไม่รวมถึงบริการที่ไม่ปลอดภัย ในการพิจารณาความไม่ปลอดภัยของสินค้าจะอาศัยหลักหลักความคาดหมายของผู้บริโภค ซึ่งความไม่ปลอดภัยอาจเกิดขึ้นจากเหตุ 3 ประการ

คือความไม่ปลอดภัยเนื่องจากการผลิต ความความไม่ปลอดภัยเนื่องจากการออกแบบ และความไม่ปลอดภัยเนื่องจากการขาดคำแนะนำ หรือการเตือน ทั้งนี้ จะต้องพิจารณาจากพฤติการณ์แวดล้อมอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น ลักษณะการใช้งาน การเก็บรักษา ฯลฯ และกฎหมายไทยให้ความคุ้มครองบุคคลทุกคนที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นผู้ซื้อหรือผู้ใช้สินค้าหรือไม่ก็ตาม โดยบุคคลที่จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นมิได้จำกัดเฉพาะผู้ผลิตเท่านั้น แต่ยังรวมถึงผู้นำเข้าสินค้า ผู้ที่ใช้ซื้อหรือเครื่องหมายการค้าของตนลงบนสินค้า และผู้ขายในกรณีที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าสินค้าด้วย โดยมีขอบเขตความรับผิด ได้แก่ ค่าเสียหายที่แท้จริง ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ และค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ซึ่งผู้เสียหายจะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้าของผู้ประกอบการ โดยผู้เสียหายได้ใช้หรือเก็บรักษาสินค้าตามปกติ อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการอาจจะไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหาย หากสามารถพิสูจน์ได้ว่าสินค้าไม่ใช่สินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้เสียหายรู้แล้วว่าสินค้าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือผู้เสียหายมิได้ใช้หรือเก็บรักษาสินค้าอย่างถูกต้องตามคำแนะนำหรือคำเตือนของผู้ประกอบการ นอกจากนี้ผู้รับจ้างให้ผลิตสินค้าจะหลุดพ้นจากความรับผิดเมื่อพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยเกิดขึ้นจากการออกแบบหรือคำสั่งของผู้ว่าจ้างโดยผู้รับจ้างไม่อาจคาดเห็นว่าสินค้านั้นจะไม่ปลอดภัย ส่วนผู้ผลิตขึ้นส่วนประกอบหลุดพ้นความรับผิดเมื่อพิสูจน์ได้ว่า ความไม่ปลอดภัยเกิดขึ้นเพราะการกระทำของผู้ผลิตสินค้า และผู้เสียหายต้องฟ้องคดีภายใน 3 ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิด หรือเมื่อพ้น 10 ปี นับแต่วันที่มีการขายสินค้านั้น แต่หากสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการแสดงผล ผู้เสียหายต้องฟ้องคดีภายใน 3 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิด แต่ไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย

ผู้เขียนเห็นว่ากฎหมายดังกล่าวยังมีประเด็นปัญหาหลายประการ กล่าวคือ ประเภทของสินค้าที่จะอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายฉบับนี้ คือ สินค้าที่เป็นสังหาริมทรัพย์เกือบทุกประเภท รวมถึงสินค้าที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงความไม่ปลอดภัยได้ที่ไม่ควรใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาความไม่ปลอดภัยเช่นเดียวกับสินค้าชนิดอื่น และ สินค้าที่มีได้ผ่านกระบวนการอุตสาหกรรมแต่มีความซับซ้อนในการผลิตควรอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายนี้ด้วยหรือไม่ นอกจากนี้ ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากบริการที่ไม่ปลอดภัยก็มีความรุนแรงไม่น้อยไปกว่าความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จึงควรมีการคุ้มครองผู้บริโภคจากบริการที่ไม่ปลอดภัยหรือไม่ การพิจารณาความไม่ปลอดภัยของสินค้าใช้หลักความคาดหมายของผู้บริโภคซึ่งเป็นหลักที่มีข้อจำกัดในกรณีของสินค้าที่มีความซับซ้อน ดังนั้น จึงควรพิจารณาความไม่ปลอดภัยของสินค้าโดยใช้หลักเกณฑ์ประการอื่นร่วมด้วย เพื่อความเหมาะสมกับสินค้าแต่ละประเภทหรือไม่ ในเรื่องค่าเสียหายแม้จะบัญญัติประเภท

ค่าเสียหายไว้ค่อนข้างครอบคลุมและเป็นประโยชน์ต่อผู้เสียหาย แต่หากพิจารณาให้แง่ความเป็นธรรม และการไม่สร้างภาระแก่ผู้ประกอบการเกินสมควรแล้ว ค่าเสียหายเหล่านี้ควรจะมีการกำหนดอัตราขั้นสูงสุดที่จะเรียกได้หรือไม่ นอกจากนี้ค่าเสียหายที่สามารถเรียกได้ตามกฎหมายฉบับนี้มีความครอบคลุมอยู่แล้วจึงจำเป็นหรือไม่ที่จะต้องนำหลักเรื่องค่าเสียหายตามกฎหมายละเมิดมาใช้บังคับ และค่าเสียหายเชิงลงโทษที่กำหนดไว้ไม่เกินสองเท่าจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้ประกอบการให้เด็ดขาดได้จริงหรือไม่ สำหรับเหตุยกเว้นความรับผิด กรณีที่ผู้เสียหายรู้อยู่แล้วว่าสินค้ามีความไม่ปลอดภัยนั้น ควรมีการเพิ่มเติมบทบัญญัติให้ชัดเจนว่าผู้เสียหายรู้ถึงความไม่ปลอดภัย และเสี่ยงเข้าใช้สินค้าโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือไม่ เพราะสินค้าบางประเภทแม้จะมีความไม่ปลอดภัย แต่ก็ยังเป็นสินค้าที่มีความจำเป็นต้องใช้ นอกจากนี้เหตุยกเว้นความรับผิดในประเทศไทยไม่รวมถึงกรณีที่สถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะที่ผู้ผลิตนำสินค้าออกวางจำหน่าย ไม่อาจตรวจพบความไม่ปลอดภัยของสินค้าที่มีอยู่ได้ และความไม่ปลอดภัยเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามกฎหมายของรัฐด้วย ประการสุดท้ายภาระการพิสูจน์ที่ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าจะเป็นการสร้างภาระให้กับผู้ประกอบการเกินสมควรหรือไม่

ทั้งนี้ ผู้เขียนจะนำจุดเด่น จุดด้อย และข้อควรแก้ไขของกฎหมายประเทศไทย มาประกอบการศึกษาข้อดีและข้อเสียของกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในกลุ่มประเทศอาเซียนในบทต่อไป เพื่อจัดทำกฎหมายมาตรฐานว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และนำผลการวิเคราะห์ดังกล่าวมาปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยสามารถให้ความเป็นธรรมต่อผู้บริโภคและไม่สร้างภาระแก่ผู้ประกอบการอย่างสมดุลกัน

บทที่ 3

ความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในกลุ่มประเทศอาเซียน

ความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในประเทศสมาชิกอาเซียน มีลักษณะที่แตกต่างกัน โดยในบทที่ 3 นี้ ผู้เขียนจะศึกษาแนวทางเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศเวียดนาม ประเทศมาเลเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศสิงคโปร์ และประเทศอินโดนีเซีย ว่า มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องบัญญัติไว้อย่างไรบ้าง และมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้หรือไม่ และมีหลักเกณฑ์อย่างไร โดยจะศึกษาในส่วนของหลักความรับผิดของผู้ประกอบการ เจื่อนใจแห่งความรับผิด อันได้แก่ ประเภทของสินค้า ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Defective Products) บุคคลที่ได้รับความคุ้มครอง บุคคลที่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และขอบเขตความรับผิด รวมถึงเหตุยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการ ภาระการพิสูจน์ (Burden of Prove) และอายุความ ซึ่งผู้เขียนจะนำเสนอและวิเคราะห์ด้วยบทกฎหมายที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละประเทศ เช่น กรณีกฎหมายเวียดนามกำหนดขอบเขตความรับผิดของผู้ประกอบการให้มีความครอบคลุมถึงค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ (Mental Damages) ด้วย โดยใช้รายได้ของผู้เสียหายและลักษณะของความเสียหายมาพิจารณากำหนดจำนวนค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ หรือประเทศมาเลเซียที่กำหนดให้ผู้ประกอบไม่ต้องรับผิดในความไม่ปลอดภัยของสินค้าที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามมาตรฐานหรือระเบียบที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ ผู้เขียนจะนำจุดเด่นและจุดด้อยของกฎหมายแต่ละประเทศมาเปรียบเทียบหาจุดร่วมและจุดต่างของกฎหมายอาเซียน เพื่อนำเสนอเป็นข้อกำหนดอาเซียนว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (ASEAN Product Liability Directives) ที่ประเทศสมาชิกอาเซียนต้องออกกฎหมายรองรับไม่ต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดดังกล่าว อีกทั้งนำมาปรับปรุงกฎหมายไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.1 กลุ่มประเทศที่มีกฎหมายกำหนดความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

3.1.1 ประเทศเวียดนาม

ประเทศเวียดนามหรือสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (The Social Republic of Vietnam) ใช้ระบบการปกครองแบบสังคมนิยม มีประธานาธิบดีเป็นประมุข และมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารและคณะรัฐมนตรี มีพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม (Communist Party of Vietnam) เป็นพรรคการเมืองเดียวและมีอำนาจสูงสุด ประเทศเวียดนามใช้ระบบกฎหมาย

แบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายแนวความคิดสังคมนิยม (Communist Legal Theory) และระบบประมวลกฎหมายของประเทศฝรั่งเศส (French Civil Law)¹ มีระบบศาลยุติธรรม 3 ระดับ ได้แก่

1) ศาลท้องถิ่นระดับอำเภอ (Local Court) ขึ้นตรง และรายงานต่อรัฐบาลท้องถิ่นระดับจังหวัด

2) ศาลท้องถิ่นระดับจังหวัด (The Provincial Municipal Court) ขึ้นตรง และรายงานต่อศาลฎีกาในกรุงฮานอย

3) ศาลฎีกา (Supreme People's Court) เป็นศาลสูงของประเทศเวียดนาม

ปัจจุบันประเทศเวียดนามได้พัฒนาในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องแบบก้าวกระโดด ภายหลังจากรัฐบาลประกาศใช้นโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจ “โด่ยเหมย” (Doi Moi) เพื่อลดการผูกขาด และการรวมศูนย์ที่รัฐบาลกลาง รวมทั้งพยายามปฏิรูประบบเศรษฐกิจภายในประเทศอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมการลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ การแก้ไขกฎระเบียบต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินธุรกิจส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศเวียดนามมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว การพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ได้นำมาสู่การบัญญัติกฎหมายใหม่หลายฉบับรวมไปถึงกฎหมายคุณภาพผลิตภัณฑ์และสินค้า ค.ศ. 2007: Law on Quality of Products and Goods 2007² ที่บัญญัติขึ้นเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 และมีผลใช้บังคับวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2551 เป็นบทบัญญัติกำหนดความรับผิดในสินค้า ในกรณีที่สินค้าเป็นอันตรายต่อบุคคลและทรัพย์สิน และกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 2010 (The Law on Protection of Consumer's Right 2010)³ บัญญัติขึ้นเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2553 และมีผลใช้บังคับในวันที่ 1 กรกฎาคม 2554 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดสิทธิหน้าที่ของผู้บริโภค ความรับผิดของผู้ประกอบการค้าสินค้าหรือบริการที่มีต่อผู้บริโภค หน้าที่ขององค์กรทางสังคมในการปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์

¹ สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ., ระบบบริหารราชการของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม, สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2558, จาก http://www.ocsc.go.th/ocsc/th/files/Asean_Unit/Vietnam.pdf, หน้า 46.

² Law on Quality of Products and Goods 2007: LoQPG (Law. No 05/2007/QH12), Accessed Aug 20, 2015, from http://www.moj.gov.vn/vbpq/en/lists/vn%20bn%20php%20lut/view_detail.aspx?itemid=3024.

³ The Law on Protection of Consumer's Right 2010: LoCP (Law. No 59/2010/QH12), Accessed Aug 20, 2015, from http://www.itpc.gov.vn/investors/how_to_invest/law/Law%20No.59_2010_QH12/mldocument_view/?set_language=en.

ของผู้บริโภค และใช้บังคับสำหรับผู้บริโภค บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่ทำการค้าสินค้าไว้เป็นการเฉพาะ

3.1.1.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้า

(1) ประมวลกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 2005 (Civil Code)⁴

ประมวลกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 2005 ของประเทศเวียดนามบัญญัติขึ้นเพื่อวางหลักกฎหมายเกี่ยวกับสถานะของบุคคล ประกอบด้วยบุคคลธรรมดา นิติบุคคล ในเรื่องสิทธิหน้าที่ในทรัพย์สิน และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ทางแพ่ง ได้แก่ การสมรส และครอบครัว การดำเนินธุรกิจ การค้า และการจ้างแรงงาน เพื่อคุ้มครองสิทธิและประโยชน์ของบุคคล ให้มีความเท่าเทียมกัน และเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยถือว่าประชาชนทุกคนมีเสรีภาพในการแสดงเจตนา ตราบเท่าที่การกระทำนั้นไม่ขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี⁵ เมื่อได้กระทำการให้มีภาระผูกพันในทางแพ่ง คู่กรณีจะต้องปฏิบัติตามข้อผูกพันนั้นอย่างเคร่งครัดและต้องรับผิดชอบเมื่อไม่สามารถกระทำการตามที่ตกลงไว้ได้ หากบุคคล

⁴ Civil code of Vietnam 2005, Accessed Aug 20, 2015, from <https://binhdinh.eregulations.org/media/vietnam-civil-code-2005.pdf>.

⁵ Article 1 Tasks and governing scope of Civil Code

The Civil Code regulates the legal status of and the legal standards for conduct of individuals, legal entities and other subjects; the rights and obligations of subjects in property and personal relations arising from civil relations, marriage and family, business, trade and labour (hereinafter together referred to as civil relations).

The Civil Code shall have the tasks of protecting the legal rights and interests of individuals and organizations and the interests of the State and the public; of ensuring equality and legal stability in civil relations; of contributing to the satisfaction of the physical and spiritual needs of the people, and of promoting socio-economic development.

⁶ Article 4 Principle of free and voluntary undertaking and agreement

The law guarantees the freedom to undertake and agree on the establishment of civil rights and obligations if such undertakings and agreements do not breach matters prohibited by law and are not contrary to social ethics.

In civil relations, parties shall be entirely voluntary and no party may force, prohibit, coerce, intimidate or hinder any other party.

All lawful undertakings and agreements shall bind the parties and must be respected by individuals, legal entities and other subjects.

ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงโดยความสมัครใจก็อาจถูกบังคับให้กระทำโดยกฎหมาย⁷ ประมวลกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 2005 มีบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้า ดังนี้

ก. หลักความรับผิดตามสัญญา (Contractual or Warranty Liability)

ประเภทของสัญญาที่มีความเกี่ยวข้องกับความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้า คือ สัญญาซื้อขาย ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 2005 บัญญัติไว้ในมาตรา 428 ว่า “สัญญาซื้อขายทรัพย์สิน หมายถึง ความตกลงระหว่างคู่กรณีฝ่ายหนึ่ง เรียกว่าผู้ขาย มีหน้าที่ในการส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้ซื้อ โดยได้รับค่าตอบแทน และผู้ซื้อมีหน้าที่ในการรับมอบทรัพย์สินและชำระราคา”⁸ และมีข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณภาพของทรัพย์สินที่ซื้อขายไว้ใน มาตรา 430 ที่กำหนดให้คุณภาพของทรัพย์สินที่ซื้อขายเป็นไปตามข้อตกลงระหว่างคู่สัญญา แต่หากมีกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อกำหนดหรือควบคุมมาตรฐานของทรัพย์สินไว้ ให้คุณภาพของทรัพย์สินที่ซื้อขายเป็นไปตามกฎหมายดังกล่าว แต่หากคู่สัญญามีได้ตกลงกันและไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะให้พิจารณาคุณภาพทรัพย์สินที่ซื้อขายโดยอาศัยค่าเฉลี่ยของคุณภาพและวัตถุประสงค์ในการใช้งานของทรัพย์สินประเภทเดียวกัน⁹ โดยผู้ขายมีหน้าที่จัดหาข้อมูลและคำแนะนำการใช้งาน ซึ่งเป็นข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ขาย ตลอดจนคำแนะนำการใช้งานให้แก่ผู้ซื้อ หากผู้ขายไม่จัดหาให้ ผู้ซื้อจะมีสิทธิเรียกให้ผู้ขายจัดหาข้อมูล

⁷ Article 7 Principle of bearing civil liability

Parties must perform strictly their civil obligations and shall be liable for the failure to perform or the incorrect performance of any such obligations. If a party does not perform its civil obligations voluntarily, it may be compelled to do so by law.

⁸ Article 428 Contracts for sale and purchase of property

Contract for sale and purchase means an agreement between parties whereby a seller has the obligation to deliver property to the purchaser and receive monetary payment, and a purchaser has the obligation to accept the property and pay the seller.

⁹ Article 430 Quality of objects for sale and purchase

1. The quality of an object for sale and purchase shall be as agreed by the parties.
2. Where the quality of an object has been proclaimed or is provided by the authorized State body, the quality of the object shall conform to the proclaimed standard or the stipulations of the authorized State body.

3. Where parties have not agreed on or the law does not provide for quality, the quality of an object for sale and purchase shall conform with the use purpose and average quality of an object of the same type.

เช่นว่านั้น และหากผู้ขายยังคงเพิกเฉยไม่ให้ข้อมูล ผู้ซื้อที่มีสิทธิยกเลิกสัญญาและได้รับค่าสินไหมทดแทน¹⁰ นอกจากนี้ผู้ขายยังมีหน้าที่จัดหาทรัพย์สินที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมอันเป็นการรับประกันคุณภาพของสินค้าตามที่กฎหมายกำหนด หากผู้ขายฝ่าฝืนจะต้องรับผิดชอบผู้ซื้อ ตามมาตรา 444 ซึ่งเป็นเรื่องการประกันคุณภาพของสินค้าที่ซื้อขาย และกำหนดให้ผู้ขายต้องมั่นใจว่าทรัพย์สินที่ซื้อขายมีคุณสมบัติหรือลักษณะที่เหมาะสม หากผู้ขายพบว่าสินค้ามีความบกพร่องเนื่องจากขาดความเหมาะสมในการใช้งาน ผู้ขายต้องแจ้งให้ผู้ซื้อทราบถึงความบกพร่องเช่นว่านั้นในทันที และผู้ซื้อที่มีสิทธิเรียกให้ผู้ขายซ่อมแซมหรือจัดหาทรัพย์สินอื่น หรือลดราคาสินค้า และเรียกค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย เว้นแต่จะได้ตกลงเป็นอย่างอื่น นอกจากนี้ผู้ขายต้องมั่นใจว่าทรัพย์สินที่ขายมีความถูกต้องตรงตามรายละเอียดต่าง ๆ ที่ปรากฏบนบรรจุภัณฑ์ หรือเครื่องหมายการค้า หรือตัวอย่างที่ผู้ซื้อได้เลือกไว้ แต่ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบ หากผู้ซื้อหรือควรรู้ว่าความบกพร่องมีอยู่แล้ว ในขณะที่ได้มีการซื้อขาย หรือเป็นการซื้อโดยการประมูลหรือร้านขายสินค้ามือสอง หรือเมื่อผู้ซื้อเป็นผู้ทำให้เกิดความบกพร่อง¹¹ ทั้งนี้ คู่สัญญาสามารถตกลงกำหนดเป็นอย่างอื่นได้ การรับประกัน

¹⁰ Article 442 Obligation to provide information and instructions for use

A seller has the obligation to provide a purchaser with necessary information on the property for sale and purchase and instructions on the use of the property. If the seller fails to perform this obligation, the purchaser has the right to demand the seller to perform [such obligation] and, if the seller still fails to perform [such obligation], the purchaser has the right to cancel the contract and demand compensation for damage.

¹¹ Article 444 Assurances as to quality of objects for sale and purchase

1. A seller must assure the utility value or the characteristics of the object for sale and purchase. If, after having purchased an object, a purchaser discovers defects which cause the object to lose its value or diminish its utility value, the purchaser must notify [the seller] immediately of such defects and has the right to demand the seller to repair or replace the defective object with another object, to reduce its price and to compensate for damage, unless otherwise agreed.

2. A seller must assure that an object for sale corresponds to descriptions on any package, to any trademarks or to any samples selected by the purchaser.

3. A seller shall not be liable for any defect of an object in the following cases:

(a) Where the purchaser knew or should have known of the defect at the time of purchase;

(b) Where the object was sold at an auction or a second-hand shop;

(c) Where the purchaser was at fault for causing the defect.

สินค้าไม่ว่าจะเป็นการรับประกันโดยกฎหมายหรือโดยข้อตกลงในสัญญาจะเป็นการรับประกันภายในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งเรียกว่าระยะเวลาการรับประกันและจะเริ่มนับตั้งแต่วันที่ผู้ซื้อมีหน้าที่รับมอบทรัพย์สิน¹² หากผู้ซื้อพบความบกพร่องของสินค้านี้ระหว่างระยะเวลาประกัน มีสิทธิเรียกให้ผู้ขายซ่อมแซมทรัพย์สินนั้นโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย หรือลดราคา หรือหาทรัพย์สินอื่นมาทดแทน หรือคืนทรัพย์สินโดยได้รับเงินคืน¹³ การซ่อมแซมทรัพย์สินภายในระยะเวลาประกันนั้น ผู้ขายต้องมั่นใจว่าจะมีความสอดคล้องกับมาตรฐานคุณภาพหรือคุณลักษณะภายใต้ข้อกำหนดในสัญญา และจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง โดยรับและส่งคืนทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องระหว่างถิ่นที่อยู่หรือสำนักงานใหญ่ของผู้ซื้อและสถานที่ซ่อมแซมทรัพย์สิน และต้องซ่อมแซมทรัพย์สินให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่ตกลงกันหรือภายในระยะเวลาที่เหมาะสม หากผู้ขายไม่ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว ผู้ซื้อจะมีสิทธิได้รับการลดราคาหรือได้รับการเปลี่ยนทรัพย์สินอื่นแทน หรือคืนทรัพย์สินนั้นและรับเงินคืน¹⁴ และแม้ว่าผู้ซื้อได้เรียกร้องให้ผู้ขายปฏิบัติตามสัญญาประกันแล้วผู้ซื้อยังมีสิทธิเรียกร้องให้ผู้ขายรับผิดชอบในค่าสินไหมทดแทนความเสียหายเนื่องจากข้อบกพร่องทางเทคนิคของทรัพย์สิน แต่หากความเสียหายเกิดขึ้น

¹² Article 445 Warranty obligations

If agreed by parties or provided by law, a seller has the obligation to provide a warranty for the object for sale and purchase for a [certain] period, hereinafter referred to as the warranty period. The warranty period shall be calculated from the time when the purchaser has the obligation to accept the object.

¹³ Article 446 Right to claim on warranty

If a purchaser discovers a defect in a purchased object during the warranty period, it has the right to demand the seller to repair the object free of charge, or reduce its price or replace it with another object, or it has the right to return the object in exchange for a refund.

¹⁴ Article 447 Repairs of objects during warranty periods

1. A seller must repair a [defective] object and assure that it satisfies the quality standards or characteristics as undertaken.

2. A seller shall pay the costs for repairing a [defective] object and for transporting it from the place of residence or head office of the purchaser to the place of repair and vice versa.

3. A purchaser has the right to demand the seller to complete the repairs within a time-limit agreed by the parties or within a reasonable time. If the seller is not able to make or complete the repairs within such time, the purchaser has the right to demand a price reduction or replacement of the defective object with another object, or it has the right to return the object in exchange for a refund.

เพราะความผิดของผู้ซื้อ ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบ และในกรณีที่ผู้ซื้อไม่ดำเนินการใด ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงความเสียหายที่เกิดขึ้น ค่าสินไหมทดแทนที่ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบจะมีมูลค่าลดลง¹⁵

แม้ผู้ซื้อจะใช้สิทธิเรียกร้องให้ผู้ขายปฏิบัติการแก้ไขหรือเลิกสัญญาแล้ว ผู้ซื้อยังมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนความเสียหายด้วย โดยค่าสินไหมทดแทนความเสียหายตามประมวลกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 2005 เป็นไปตามมาตรา 307 ที่บัญญัติว่า

“ความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย ประกอบด้วย

(1) ความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนความเสียหายทางกายภาพ และความเสียหายทางจิตใจ

(2) ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายทางกายภาพ ได้แก่ ความเสียหายต่อร่างกายอันมีสาเหตุมาจากการผิดสัญญาซึ่งสามารถคำนวณเป็นเงินได้ ความเสียหายต่อทรัพย์สิน ค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมในการป้องกัน หลีกเลี่ยง และแก้ไขความเสียหาย และความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงหรือการขาดรายได้

(3) บุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อจิตใจต่อบุคคลอื่น อันเนื่องมาจากอันตรายต่อชีวิต สุขภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ชื่อเสียง จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายต่อจิตใจต่อบุคคลที่ได้รับความเสียหาย¹⁶

¹⁵ Article 448 Compensation for damage during warranty periods

1. In addition to demanding the performance of warranty obligations, a purchaser has the right to demand the seller to compensate for damage caused during the warranty period due to technical defects of the object.

2. A seller shall not be liable to compensate for damage if it is able to prove that the damage was caused due to the fault of the purchaser. The seller shall be entitled to a reduction in the amount of compensation for the damage where the purchaser has failed to take [all] necessary measures available to it to mitigate⁵⁷ the damage.

¹⁶ Article 307 Liability to compensate for damage

1. Liability to compensate for damage comprises the liability to compensate for physical damage and the liability to compensate to make up for spiritual damage.

2. The liability to compensate for physical damage is the responsibility to make up for those actual physical losses caused by the party in breach which is able to be calculated in terms of money, comprising loss of property, reasonable expenses to prevent, mitigate or restore damage, and the actual loss or reduction of income.

ค่าสินไหมทดแทนตามประมวลกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 2005 ของประเทศ เวียดนาม ครอบคลุมค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจด้วยและมีได้จำกัดว่าจะต้องมีฐาน มาจากความเสียหายต่อชีวิต ร่างกายเท่านั้น แม้เป็นความเสียหายต่อชื่อเสียง บุคคลที่ได้รับความเสียหายมีสิทธิได้รับค่าเสียหายต่อจิตใจด้วย และการฟ้องร้องดำเนินคดีตามกฎหมายเกี่ยวกับสัญญา ทางแพ่งจะต้องฟ้องร้องภายใน 2 ปีนับแต่วันที่สิทธิและประโยชน์ตามกฎหมายถูกละเมิด มาตรา 427¹⁷

อย่างไรก็ตามความรับผิดโดยอาศัยหลักความรับผิดตามสัญญา ในประมวลกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 2005 มุ่งคุ้มครองผู้ซื้อให้สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินที่ซื้อขาย อย่างเต็มที่ มากกว่าคุ้มครองผู้ซื้อจากอันตรายที่เกิดจากสินค้า นอกจากนี้สัญญามีผลผูกพันเฉพาะ คู่สัญญา ดังนั้นเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นผู้ที่จะมีสิทธิได้รับการเยียวยาความเสียหายก็คือผู้ซื้อเท่านั้น โดยไม่รวมถึงผู้ที่ได้รับความเสียหายโดยไม่ได้ใช้ทรัพย์สินที่ซื้อขาย (Bystander) ด้วย

ข. ความรับผิดตามหลักกฎหมายละเมิด (Tort Liability)

ความรับผิดตามหลักกฎหมายละเมิดเป็นไปตาม ประมวลกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 2005 มาตรา 604 ที่กำหนดให้ บุคคลต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เมื่อได้กระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อชีวิต สุขภาพ เกียรติศักดิ์ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน หรือสิทธิ อื่น ๆ ตามกฎหมายหรือประโยชน์อื่นใดของบุคคลธรรมดา หรือก่อให้เกิดอันตรายต่อเกียรติ ศักดิ์ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของนิติบุคคล แต่ในกรณีที่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดให้บุคคลใดต้องรับผิดชดใช้ ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายแม้ไม่มีความผิดให้ใช้บังคับตามกฎหมายดังกล่าว¹⁸ ค่าสินไหมทดแทน

3. A person causing spiritual damage to another person by harming his or her life, health, honour, dignity or reputation must, in addition to ceasing the harmful acts and making a public apology and retraction, pay a sum of money to such other person to make up for the spiritual damage caused.

¹⁷ Article 427 Limitation period for initiating legal action with respect to civil contracts

The limitation period for initiating legal action to request a court to resolve a dispute relating to a civil contract is two years from the date on which the lawful rights and interests of the individual, legal entity or other subject were infringed.

¹⁸ Article 604 Grounds giving rise to liability to compensate for damage

1. A person intentionally or unintentionally harming the life, health, honour, dignity, reputation, property, or other legal rights or interests of an individual, or harming the honour, reputation, or property of a legal entity or other subject, thereby causing damage, must compensate [for such damage].

ความเสียหายจะต้องได้รับการชดเชยอย่างเต็มจำนวนและทันท่วงที เว้นแต่กฎหมายจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ทั้งนี้ คู่กรณีมีสิทธิตกลงเกี่ยวกับจำนวนค่าเสียหาย และรูปแบบของค่าสินไหมทดแทน ความเสียหาย ซึ่งอาจอยู่ในรูปของเงิน หรือการกระทำอย่างอื่น รูปแบบการชำระเงิน และวิธีการชำระค่าสินไหมทดแทน โดยค่าสินไหมทดแทนความเสียหายอาจถูกลดจำนวนลงหากเป็นการกระทำโดยประมาท และเมื่อเปรียบเทียบกับความสามารถทางการเงินของผู้กระทำ นอกจากนี้ผู้เสียหายสามารถร้องขอต่อศาลให้กำหนดจำนวนค่าสินไหมทดแทนความเสียหายใหม่ได้ เมื่อเห็นว่าค่าสินไหมทดแทนที่ศาลกำหนดให้ไม่มีความเหมาะสมอีกต่อไป¹⁹ หากผู้เสียหายมีส่วนผิดผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบเฉพาะความเสียหายที่ตนเป็นผู้ก่อขึ้นเท่านั้น เว้นแต่ผู้เสียหายเป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นทั้งหมด ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายดังกล่าว²⁰ โดยความเสียหายแต่ละประเภทที่กฎหมายกำหนดมีขอบเขต ดังนี้

1) ความเสียหายต่อทรัพย์สิน²¹ ค่าเสียหายที่ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย ได้แก่ ความเสียหายที่เกิดขึ้นในกรณีที่ทรัพย์สินสูญไป เสียหาย หรือถูกทำลาย ความเสียหาย

2. Where the law provides that a person causing damage must compensate for such damage even if [that person] was not at fault, such provision shall be applied.

¹⁹ Article 605 Principles of compensation for damage

1. Damage must be compensated in full and promptly. Unless otherwise provided by law, parties may agree on the amount of compensation; on the form of compensation, which may be money, in kind or the performance of an act; on one-off payment or payment in installments; and on the method of compensation.

2. The compensation payable by a person having caused damage may be reduced if such damage was caused unintentionally and is very large in comparison to the short-term and long-term financial positions of such person.

3. If the amount of compensation [determined] becomes unrealistic, the aggrieved person, or the person having caused damage, has the right to request a court or another authorized State body to change the amount of compensation.

²⁰ Article 617 Compensation for damage where aggrieved person is at fault

If an aggrieved person is at fault for causing the damage, the person having caused the damage shall only be liable for a share of the damage in proportion to the degree to which [such person] is at fault for causing such damage. If the aggrieved person is totally at fault for causing the damage, the person causing the damage shall not be liable to compensate.

²¹ Article 608 Damage caused by infringement of property

จากการขาดประโยชน์ที่จะได้รับจากการใช้งานหรือใช้ประโยชน์จากทรัพย์สิน และค่าใช้จ่ายที่ผู้เสียหายได้จ่ายไปสำหรับการป้องกัน บรรเทา และเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น

2) ความเสียหายต่อสุขภาพ²² เมื่อมีความเสียหายต่อสุขภาพ ค่าเสียหายที่ผู้เสียหายจะได้รับ ได้แก่ ค่ารักษาพยาบาล การฟื้นฟูสุขภาพและฟื้นฟูสมรรถภาพที่สูญเสียไป การสูญเสียหรือการลดลงของรายได้ หากผู้เสียหายสูญเสียความสามารถในการทำงานอย่างถาวร ค่าเสียหายรวมถึงค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้เสียหาย ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายของนายจ้างในระหว่างที่ผู้เสียหายเข้ารับการรักษานอกจากนี้ค่าเสียหายต่อสุขภาพรวมถึงค่าเสียหายต่อจิตใจของผู้เสียหาย โดยมีจำนวนตามที่ตกลงกัน หากไม่สามารถตกลงกันไว้จำนวนค่าเสียหายต่อจิตใจสูงสุดคือค่าจ้างขั้นต่ำที่รัฐกำหนดไม่เกิน 30 เดือน

In the event of an infringement of property, the compensatable damage shall comprise:

1. Property which was lost.
2. Property which was destroyed or damaged.
3. Interests associated with the use and exploitation of the property.
4. Reasonable costs for the prevention, mitigation and remedy of the damage.

²² Article 609 Damage caused by harm¹ to health

1. Damage caused by harm to health shall comprise:
(a) Reasonable costs for treating, nursing and rehabilitating health, and functional losses and impairment of the aggrieved person;

(b) Loss of or reduction in the actual income of the aggrieved person. If the actual income of the aggrieved person is irregular and is not able to be determined, the average income level for the type of work performed by the aggrieved person shall be applied;

(c) Reasonable costs and actual income losses of the carers of the aggrieved person during the period of treatment. If the aggrieved person loses his or her ability to work and requires a permanent carer, the damage shall also include reasonable costs for taking care of the aggrieved person.

2. A person causing harm to the health of another person must pay the items provided in clause 1 of this article together with an amount of money as compensation for mental suffering of the aggrieved person. The amount of compensation for mental suffering shall be as agreed by the parties; if the parties are not able to agree, the maximum sum shall not exceed thirty (30) months wages at the minimum monthly wage rate provided by the State.

3) ความเสียหายต่อชีวิต²³ เมื่อผู้เสียหายถึงแก่ความตาย ผู้กระทำ จะต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายต่อชีวิต ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล และการดูแลผู้ตายก่อนที่จะ เสียชีวิต ค่าใช้จ่ายในการจัดการศพ และค่าอุปการะบุคคลที่อยู่ในอุปการะผู้ตาย นอกจากนี้ ผู้ก่อให้เกิดความเสียหาย จะต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายต่อจิตใจของญาติในลำดับแรกของผู้ตาย หากไม่มี บุคคลเช่นนั้นให้จ่ายให้แก่ผู้ที่ได้รับการอุปการะโดยตรงจากผู้ตาย โดยค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจเป็นไปตามที่ตกลงกัน หากไม่สามารถตกลงกันได้ ให้กำหนดไม่เกินค่าแรงขั้นต่ำที่รัฐ กำหนดไม่เกิน 60 เดือน โดยกฎหมายกำหนดให้มีระยะเวลาในการชำระค่าสินไหมทดแทนความเสียหายต่อสุขภาพ หรือความเสียหายที่เป็นผลจากการเสียชีวิต ดังนี้

- กรณีที่ผู้เสียหายสูญเสียความสามารถในการทำงานอย่างถาวร ให้ได้รับค่าชดเชยจนกว่าจะตาย
- กรณีที่ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บถึงตาย ผู้ที่อยู่ในอุปการะ ของผู้ตายจะต้องได้รับสิทธิในการชดเชยความเสียหาย ได้แก่ บุตรของผู้ตายไม่ว่าจะเกิดก่อน หรือภายหลังจากผู้ตายถึงแก่ความตายมีสิทธิได้รับค่าชดเชยจนถึงอายุ 18 ปี เว้นแต่บุคคลที่อายุ ระหว่าง 15-18 ปี ที่ทำงานและมีรายได้เพียงพอในการใช้จ่าย และผู้ใหญ่ที่ไม่สามารถประกอบ กิจการงานได้จะต้องได้รับค่าชดเชยจนกว่าจะถึงแก่ความตาย²⁴

²³ Article 610 Damage caused by harm to life

1. Damage caused by harm to life shall comprise:

(a) Reasonable costs for treating, nursing and caring for the aggrieved person prior to the death of the aggrieved person;

(b) Reasonable funeral costs;

(c) Support for the dependants of the aggrieved person.

2. A person causing death to another person must pay compensation for damage as provided in clause 1 of this article together with an amount of money as compensation for mental suffering of the closest relatives in the first line of succession to the deceased. If there are no such relatives, this sum shall be paid to the persons who were directly reared by the deceased or to the persons who directly reared the deceased. The amount of compensation for mental suffering shall be as agreed by the parties; if the parties are not able to agree, the maximum sum shall not exceed sixty (60) months wages at the minimum monthly wage rate provided by the State.

²⁴ Article 612 Period of entitlement to compensation for damage caused by harm to health or resulting from loss of life

4) ความเสียหายต่อชื่อเสียง²⁵ ชื่อเสียงที่ผู้เสียหายได้รับคือความเสียหายต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เกียรติศักดิ์และชื่อเสียง โดยผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบในค่าชดเชยสำหรับการหลีกเลี่ยงหรือชดเชยความเสียหาย ค่าเสียหายสำหรับการขาดรายได้ นอกจากนี้ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายต่อจิตใจตามที่ตกลงกัน หากไม่สามารถตกลงกันได้ จะต้องไม่เกิน 10 เดือนของค่าจ้างขั้นต่ำที่กำหนดโดยรัฐ

ความรับผิดชอบอันมิได้เกิดขึ้นจากสัญญาแต่เกิดขึ้นจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อตามกฎหมายนี้ มิได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับภาระการพิสูจน์เอาไว้โดยเฉพาะ แต่ในเรื่องของค่าเสียหายทางกายภาพถือว่ามีครอบคลุมมาก และมีประเด็นที่น่าสนใจ คือ ความเสียหายต่อจิตใจไม่จำเป็นต้องมีฐานมาจากความเสียหายต่อชีวิตและร่างกายเท่านั้น แต่รวมถึงค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจกรณีที่ได้รับ ความเสียหายต่อชื่อเสียงด้วย แต่ในกรณีที่ทรัพย์สินเสียหาย กฎหมายมิได้กำหนดให้ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหาย

1. Where an aggrieved person loses totally the ability to work, the aggrieved person shall receive compensation until the time of his or her death.

2. Where the aggrieved person dies, his or her dependants shall be entitled to receive support for the following durations:

(a) A child of the deceased, whether living or conceived prior to his or her death, shall be entitled to compensation until the age of eighteen (18) years, except a child between fifteen (15) and eighteen (18) years of age who is employed and earns sufficient income to look after himself or herself;

(b) An adult who is not able to work shall be entitled to receive support until his or her death.

²⁵ Article 611 Damage caused by harm to honour, dignity or reputation

1. Damage caused by harm to the honour, dignity or reputation of an individual or harm to the honour or reputation of a legal entity or another subject shall comprise:

(a) Reasonable costs for mitigating and remedying the damage;

(b) Loss of or reduction in actual income.

2. A person causing harm to the honour, dignity or reputation of another person must pay compensation for damage as provided in clause 1 of this article together with another amount of money as compensation for mental suffering of the aggrieved person. The amount of compensation for mental suffering shall be as agreed by the parties; if the parties are not able to agree, [the maximum sum] shall not exceed ten (10) months wages at the minimum monthly wage rate provided by the State.

ต่อจิตใจอันเนื่องมาจากความเสียหายต่อทรัพย์สินแต่อย่างใด นอกจากนี้ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจจะกำหนดจากฐานรายได้ขั้นต่ำที่รัฐกำหนดและมีเพดานสูงสุดที่กฎหมายกำหนดสำหรับความเสียหายต่อจิตใจที่เกิดขึ้นจากความเสียหายแต่ละประเภทด้วย และค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจมิได้เป็นสิทธิเฉพาะตัวของผู้เสียหายเท่านั้น ในกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตายญาติของบุคคลนั้นมีสิทธิได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจอันเกิดขึ้นจากความตายของบุคคลดังกล่าวด้วย

บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 2005 ของประเทศเวียดนามที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้า นอกจากความรับผิดตามหลักกฎหมายสัญญา และความรับผิดตามหลักกฎหมายละเมิดแล้ว ยังมีบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคไว้ โดยเฉพาะในมาตรา 630 ซึ่งบัญญัติว่า การชดเชยความเสียหายอันเกิดจากการละเมิดสิทธิประโยชน์ของผู้บริโภค บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการผลิตหรือดำเนินธุรกิจและล้มเหลวในการส่งมอบสินค้าที่มีคุณภาพและก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้บริโภคจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย เช่นว่านั้น²⁶ แต่แม้ว่าจะมีบทบัญญัติเฉพาะที่กำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการเกี่ยวกับสินค้าที่ไม่มีคุณภาพและก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้บริโภคให้ต้องรับผิดชอบแต่ก็ได้บัญญัติไว้ว่าความเสียหายที่ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบนั้นมีขอบเขต หรือมีหลักเกณฑ์อื่น ๆ ประกอบอย่างไร

(2) กฎหมายพาณิชย์ ค.ศ. 2005 (Commercial Law 2005)²⁷

กฎหมายพาณิชย์ ค.ศ. 2005 บัญญัติขึ้นเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2548 มีผลใช้บังคับในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2549 เป็นกฎหมายที่กำหนดกฎเกณฑ์ข้อบังคับในกิจกรรมเชิงพาณิชย์ ซึ่งความรับผิดที่เกี่ยวข้องกับสินค้าตามกฎหมายฉบับนี้เป็นหลักความรับผิดตามหลักกฎหมายสัญญาเช่นเดียวกับประมวลแพ่ง ค.ศ. 2005 แต่มีลักษณะเป็นกฎหมายเฉพาะนอกจากที่กำหนดในประมวลแพ่ง ค.ศ. 2005 ที่ใช้บังคับเฉพาะคู่สัญญาที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจทางการค้ากับผู้บริโภค จึงเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและอำนาจต่อรองที่ด้อยกว่า โดยกำหนดให้กิจกรรมเชิงพาณิชย์ที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย คือ กิจกรรม

²⁶ Article 630 Compensation for damage caused by infringement of consumer interests

An individual, legal entity or other subject carrying out production or business and failing to ensure the quality of goods, thereby causing damage to consumers, must compensate [for such damage].

²⁷ Commercial Law 2005 (Vietnam), Accessed Aug 20, 2015, from http://vipatco.vn/uploads/file/Luat%20tieng%20anh/9_%20Commercial%20Law%202005.pdf.

ที่มีวัตถุประสงค์ในการหากำไร ได้แก่ การซื้อขายสินค้า การให้บริการ การลงทุน และกิจกรรมอื่น ๆ ที่มีวัตถุประสงค์ในการหากำไร²⁸ และประเภทของสินค้าที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายฉบับนี้เป็นไปตามบทบัญญัติใน มาตรา 3(2) “สินค้า ได้แก่

(a) ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ หมายความรวมทั้งทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้อันจะเกิดขึ้นในอนาคต

(b) ทรัพย์สินอันติดอยู่กับที่ดิน²⁹”

ดังนั้น ประเภทของสินค้าตามกฎหมายฉบับนี้ คือ สหกรณ์ทรัพย์ซึ่งอาจมีอยู่แล้วในปัจจุบันหรืออาจมีขึ้นได้ในอนาคต และแม้จะไม่รวมถึงที่ดินอันเป็นอสังหาริมทรัพย์ แต่สินค้านี้รวมถึงทรัพย์สินอันติดอยู่กับที่ดิน เช่น บ้าน โรงงาน ด้าย และเมื่อมีสัญญาระหว่างผู้บริโภคและผู้ประกอบธุรกิจเกิดขึ้น ผู้ประกอบธุรกิจต้องปกป้องสิทธิของผู้บริโภคโดยมีหน้าที่ในการให้ข้อมูลที่ถูกต้องและสมบูรณ์เกี่ยวกับสินค้าและบริการ และต้องรับผิดชอบในความถูกต้องของข้อมูล คุณภาพ มาตรฐานของสินค้าหรือบริการที่ตนได้ดำเนินธุรกิจตามที่กฎหมายกำหนด³⁰ นอกจากนี้ผู้ขายยังต้องรับผิดชอบต่อผู้ซื้อ ในกรณีที่

²⁸ Article 3 Interpretation of terms

In this Law, the following terms shall be construed as follows:

1. Commercial activity means activity for profit-making purposes, comprising purchase and sale of goods, provision of services, investment, commercial enhancement, and other activities for profit-making purposes.

²⁹ Article 3 Interpretation of terms

In this Law, the following terms shall be construed as follows:

2. Goods comprises:

(a) All types of moveable assets, including moveable assets to be formed in the future;

(b) Objects attached to land.

³⁰ Article 14 Principle of protection of legitimate interests of consumers

1. Any business entity conducting commercial activities has the obligation to provide consumers with complete and accurate information about the goods and services in which such business entity conducts business, and shall be liable for the accuracy of such information.

2. Any business entity conducting commercial activities shall be liable for the quality and lawfulness of the goods and services in which such business entity conducts business.

มีความเสียหายเกิดขึ้นจากการผิดสัญญา ซึ่งหากข้อสัญญาไม่ได้กำหนดลักษณะของสินค้าโดยเฉพาะ สินค้าจะถือว่าไม่เป็นไปตามสัญญาเมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้

1) สินค้าไม่มีความเหมาะสมสำหรับการให้ใช้งานตามวัตถุประสงค์ปกติของสินค้าชนิดเดียวกัน

2) สินค้าไม่มีความเหมาะสมสำหรับวัตถุประสงค์เฉพาะที่ผู้ซื้อได้แจ้งให้ผู้ขายทราบแล้ว หรือผู้ขายควรรู้ถึงวัตถุประสงค์เช่นว่านั้นในขณะที่ทำสัญญา

3) สินค้าไม่ได้มีคุณภาพตรงตามสินค้าตัวอย่างที่ผู้ขายได้ส่งให้ผู้ซื้อดูเพื่อตกลงซื้อขาย

4) สินค้าไม่ได้ถูกเก็บรักษาหรือบรรจุในลักษณะปกติเช่นเดียวกับสินค้าประเภทเดียวกัน หรือการเก็บรักษาไม่มีความเหมาะสมตามวิธีการปกติที่ใช้เก็บรักษาสินค้าชนิดเดียวกัน

หากสินค้าไม่เป็นไปตามสัญญา ผู้ซื้อมีสิทธิปฏิเสธไม่ยอมรับสินค้าได้³¹ และผู้ขายจะต้องรับผิดชอบผู้ซื้อ ในความบกพร่องของสินค้าที่มีอยู่ภายในระยะเวลาที่กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้ร้องเรียน รวมทั้งกรณีที่ความชำรุดบกพร่องนั้นถูกพบภายหลังจากที่พ้นกำหนดระยะเวลาในการร้องเรียนแล้วด้วย และแม้ความชำรุดบกพร่องจะเกิดขึ้นหลังจากพ้นระยะเวลาในการร้องเรียนแล้ว ผู้ขายก็ต้องรับผิดชอบต่อผู้ซื้อหากความชำรุดบกพร่องนั้นเกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้ขาย ทั้งนี้ คู่สัญญาสามารถตกลงเป็นอย่างอื่นได้ แต่ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องเลย หากผู้ซื้อได้รู้ถึงความชำรุดบกพร่องของสินค้าอยู่แล้วในเวลาที่ทำสัญญาซื้อขาย³² หรือในกรณีที่คู่กรณีตกลงให้มีการ

³¹ Article 39 Goods not conforming with contract

1. Where the contract does not contain any specific clause, goods shall be deemed not to conform with a contract if the goods belong to one of the following cases:

(a) The goods are unfit for the ordinary use purpose of goods in the same category;

(b) The goods are unfit for any specific purpose of which the purchaser informed the seller or of which the seller should have known at the time of entering into the contract;

(c) The goods are not of the same quality as sample goods previously provided by the seller to the purchaser;

³² Article 40 Liability for goods not conforming with contract

Unless the parties otherwise agree, liability for goods which do not conform with the contract shall be regulated as follows:

1. The seller shall not be liable for any defect in the goods if at the time of entering into the contract the purchaser knew or should have known of such defect.

ตรวจสอบสินค้าก่อนส่งมอบ ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบในความบกพร่องของสินค้าที่ผู้ซื้อได้รู้หรือควรจะรู้ถึงความบกพร่องนั้น แต่ไม่ได้แจ้งถึงความบกพร่องไปยังผู้ขายภายในระยะเวลาอันสมควรภายหลังจากที่ได้ตรวจสอบสินค้า ทั้งนี้ ผู้ขายยังคงต้องรับผิดชอบในความบกพร่องของสินค้าที่ไม่สามารถตรวจพบได้ง่าย และผู้ขายได้รู้หรือควรจะรู้ถึงความบกพร่องนั้นแต่ไม่แจ้งให้ผู้ซื้อทราบ³³ นอกจากนี้ผู้ซื้อจะมีสิทธิปฏิเสธไม่ยอมรับสินค้าตามมาตรา 39(2) แล้ว หากมีความเสียหายเกิดขึ้นผู้ขายจะต้องรับผิดชอบต่อผู้ซื้อตามมาตรา 302 ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย คือ ค่าเสียหายซึ่งฝ่ายที่ผิดสัญญาจะต้องชดเชยให้กับคู่สัญญาที่ได้รับ ความเสียหายจากการผิดสัญญา โดยมูลค่าของค่าสินไหมทดแทนความเสียหายประกอบด้วย ค่าเสียหายที่แท้จริง และเป็นความเสียหายโดยตรงที่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งได้รับจากการผิดสัญญา รวมถึงผลประโยชน์ที่เขาค่าจะได้รับหากไม่มีการกระทำผิดสัญญาดังกล่าว³⁴ ความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนความเสียหายของผู้ขายจะเกิดขึ้นต่อเมื่อมีการทำผิดสัญญา มีความเสียหายเกิดขึ้น และการผิดสัญญาเป็นเหตุโดยตรงที่ทำให้เกิดความเสียหาย³⁵

2. Except in the case stipulated in clause 1 of this article, during the limitation period for lodging a complaint as stipulated in this Law, the seller shall be liable for any defect in the goods which existed prior to the time risk passed to the purchaser, including where such defect is discovered after the time risk passed.

3. The seller shall be liable for any defect in the goods arising after the time risk passed if such defect results from a breach of contract by the seller.

³³ Article 44 Examination of goods prior to delivery

4. The seller shall not be liable for any defect in the goods of which the purchaser or its representative knew or should have known and failed to notify to the seller within a reasonable time after conducting the examination of the goods.

5. Where the purchaser or its representative has examined the goods, the seller shall remain liable for any defect in the goods which could not have been discovered during examination by normal means and of which the seller knew or should have known and failed to notify to the purchaser.

³⁴ Article 302 Damages for loss

1. Damages for loss means the defaulting party pays compensation for the loss caused to the aggrieved party by a breach of the contract.

2. The value of damages for loss shall comprise the value of the actual and direct loss which the aggrieved party has borne due to [the breach of] the defaulting party as well as the direct profits which the aggrieved party would have earned in the absence of such breach.

³⁵ Article 303 Grounds for liability to pay damages for loss

ดังนั้น ผู้ซื้อจะต้องมีภาระในการพิสูจน์ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยแสดงให้เห็นว่ามีความเสียหายเกิดขึ้น และความเสียหายนั้นเป็นผลมาจากการผิดสัญญา และประโยชน์โดยตรงที่จะได้รับหากไม่มีการกระทำผิดสัญญา

แม้ว่าความรับผิดตามกฎหมายพาณิชย์ ค.ศ. 2005 เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคจากการถูกเอาเปรียบจากผู้ประกอบธุรกิจที่มีความรู้และมีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจมากกว่า แต่ฐานในการเรียกร้องค่าเสียหายก็มาจากหลักสัญญา ซึ่งมีผลผูกพันเฉพาะคู่สัญญาเท่านั้น และความรับผิดเกิดขึ้นในกรณีที่สินค้าไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในสัญญา หรือมีความชำรุดบกพร่องไม่เหมาะสมต่อการใช้งานอันเป็นการคุ้มครองถึงประโยชน์ที่ผู้ซื้อจะได้รับจากสัญญา มิได้มุ่งโดยตรงต่อความเสียหายที่ผู้ซื้อได้รับจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หากมีความเสียหายเกิดขึ้นต่อผู้ที่มีใช้ผู้ซื้อสินค้า ผู้เสียหายย่อมไม่ได้รับการเยียวยาตามกฎหมายฉบับนี้ และค่าเสียหายสามารถเรียกได้เฉพาะค่าเสียหายที่แท้จริง เพราะมิได้บัญญัติถึงค่าเสียหายต่อจิตใจไว้เลย

นอกจากความรับผิดตามประมวลกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 2005 และกฎหมายพาณิชย์ ค.ศ. 2005 ซึ่งอาศัยความรับผิดตามหลักกฎหมายสัญญาและความรับผิดตามหลักกฎหมายละเมิดแล้ว ยังมีกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดในสินค้าบางประเภทไว้โดยเฉพาะ เช่น อาหาร ตามกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยของอาหาร ค.ศ. 2010 (Law on Food Safety 2010)³⁶ บัญญัติขึ้นเพื่อกำหนดสิทธิและหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวกับความปลอดภัยของอาหาร โดยกำหนดเงื่อนไขในการผลิตอาหารให้ปลอดภัย การทำธุรกิจเกี่ยวกับอาหารและการนำเข้าและส่งออกอาหาร ได้แก่ การโฆษณา การติดฉลากสินค้า การทดสอบและการวิเคราะห์ความปลอดภัยของอาหาร ตลอดจนป้องกันมิให้อาหารไม่ปลอดภัย³⁷ ผลลัพธ์ทางกฎหมายนั้น อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายยา

Except in the cases of immunity from liability stipulated in article 294 of this Law, the liability to pay damages for loss shall arise when the following factors exist:

1. There is an act in breach of the contract;
2. There occurs an actual loss;
3. The act in breach of the contract is the direct cause of the loss.

³⁶ Law on Food Safety 2010 (LoFS) , Accessed Aug 20, 2015, from [http://seafood.vasep.com.vn/pic/files/law-on-food-safety-55-2010-qh12_\(17-3-2014-1415\).pdf](http://seafood.vasep.com.vn/pic/files/law-on-food-safety-55-2010-qh12_(17-3-2014-1415).pdf).

³⁷ Article 1. Scope of regulation This Law provides for rights and obligations of organizations and individuals in assuring food safety: conditions for assuring safety of foods and food production, trading, import and export; food advertisement and labeling; food testing; food safety risk analysis: prevention, stopping and remedying of food safety incidents; food safety

ค.ศ. 2005 (Law on Pharmacy 2005³⁸) ซึ่งเป็นมาตรการของรัฐในการจัดการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ยาและ วัตถุชีวภาพ เช่น กระบวนการผลิต การขึ้นทะเบียน การกระจายสู่ตลาดและการใช้ การทดลองผลิต ยา การโฆษณา เป็นต้น ยึดตามกฎหมายฉบับนี้ ได้แก่ ส่วนผสมหรือสารที่ใช้กับมนุษย์เพื่อการป้องกัน การ วินิจฉัย การรักษาโรค หรือการแก้ปัญหาทางสรีรวิทยาของร่างกายมนุษย์ และหมายความรวมถึง ยา สำเร็จรูป วัตถุดิบในการผลิตยา วัคซีน และผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์อื่น ๆ ที่ออกฤทธิ์ทางการแพทย์ มากกว่าใช้เป็นอาหาร³⁹ แม้ว่ากฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวจะใช้บังคับกับสินค้าที่เฉพาะเจาะจง แต่ก็ เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อควบคุม ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสินค้า เทำนั้น และหากมีการฝ่าฝืนจะมีมาตรการบังคับตามกฎหมายซึ่งเป็นมาตรการการลงโทษ ในทางมหาชน แต่ไม่ได้มีความรับผิดชอบในทางแพ่งกำหนดไว้ เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นความรับผิด ในทางแพ่งของบุคคลที่เกี่ยวข้องเหล่านั้น ย่อมเป็นไปตามกฎหมายแพ่ง แสดงให้เห็นว่าสิทธิ ของผู้บริโภคยังไม่ได้ได้รับการคุ้มครองตามสมควร

(3) กฎหมายคุณภาพสินค้าและผลิตภัณฑ์ ค.ศ. 2007 (Law on Quality of Products and Goods 2007)

กฎหมายคุณภาพสินค้าและผลิตภัณฑ์ ค.ศ. 2007 บัญญัติขึ้นเพื่อกำหนดสิทธิ และหน้าที่ของผู้ประกอบการที่ผลิต หรือขาย หรืออยู่ในฐานะเช่นเดียวกับผู้ผลิตหรือผู้ขาย เกี่ยวกับ คุณภาพของสินค้าและการจัดการคุณภาพของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์⁴⁰ โดยใช้บังคับกับบุคคล

information, education and communication; and responsibilities for state management of food safety.

³⁸ Law on Pharmacy 2005, Accessed Aug 20, 2015, from http://moj.gov.vn/vbpc/en/lists/vn%20bn%20php%20lut/view_detail.aspx?itemid=6838.

³⁹ Article 2.- Interpretation of terms

In this Law, the following terms shall be construed as follows:

2. Drugs mean substances or mixtures of substances for human use for purposes of prophylaxis, therapy or diagnosis of disease or modification of physiological functions of human bodies, and consist of finished drugs, raw materials for drug manufacture, vaccines and medical biological products other than functional foods.

⁴⁰ Article 1. Governing scope

This Law provides for the rights and obligations of organizations and individuals producing or trading in products or goods as well as organizations and individuals conducting

หรือนิติบุคคลที่ผลิตหรือประกอบธุรกิจค้าขายหรือดำเนินกิจการในลักษณะเดียวกันในประเทศเวียดนาม⁴¹ อันมีบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากผลิตภัณฑ์และสินค้าที่สามารถก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัย (Products and Goods Incapable of Causing Unsafety) ซึ่งเป็นกรณีที่ผลิตภัณฑ์และสินค้าเป็นเหตุให้เกิดความไม่ปลอดภัยซึ่งใช้คนละคำกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัยโดยกำหนดให้⁴² ผู้ผลิตและผู้นำเข้าต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายแก่ผู้ขายหรือผู้บริโภคที่ได้รับอันตรายจากผลิตภัณฑ์และสินค้าที่ไม่มีคุณภาพ ส่วนผู้ขายจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายแก่ผู้ซื้อหรือผู้บริโภคอันเนื่องมาจากคุณภาพของผลิตภัณฑ์และสินค้า แต่ไม่ได้กำหนดว่าผู้บริโภคหมายถึงบุคคลใดบ้าง และน่าจะสังเกตว่าผู้ผลิตและผู้นำเข้าไม่ต้องรับผิดชอบต่อผู้ซื้อ แต่ต้องรับผิดชอบต่อผู้ขายเหตุใดจึงเป็นเช่นนี้ หากจะถือว่ากฎหมายฉบับนี้กำหนดหลักความรับผิดชอบต่อผู้ซื้อ แต่ต้องรับผิดชอบต่อผู้ขายเหตุใดจึงเป็นเช่นนี้ หากจะถือว่ากฎหมายฉบับนี้กำหนดหลักความรับผิดชอบต่อผู้ซื้อ แต่เหตุใดจึงต้องรับผิดชอบต่อผู้บริโภค หรืออาจเพราะผู้ซื้อจะรวมอยู่ในความหมายของผู้บริโภค นอกจากนี้ความเสียหายที่กฎหมายคุ้มครองมีเพียงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากคุณภาพของผลิตภัณฑ์และสินค้าเท่านั้น และค่าสินไหมทดแทนความเสียหายเป็นความเสียหายอันเกิดจากการฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์และสินค้า โดยการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจะต้องได้รับการชดเชยอย่างเต็มจำนวนและอย่างรวดเร็วตามที่กฎหมายกำหนดหรือตามที่คู่กรณีได้ตกลงกัน⁴³ ความเสียหายที่เกิดจากผลิตภัณฑ์และสินค้า

activities related to product and goods quality; and the management of product and goods quality.

⁴¹ Article 2. Subjects of application

This Law applies to organizations and individuals producing or trading in products or goods and organizations and individuals conducting activities related to product and goods quality in Vietnam.

⁴² Article 61 Compensation liabilities

1. Producers and importers shall pay compensation to sellers or consumers when their goods cause harms to the latter due to their failure to ensure the goods' quality, except for cases specified in Clause 1, Article 62 of this Law. Compensation shall be paid according to agreements between involved parties or court decisions or arbitral awards.

2. Sellers shall pay compensation to purchasers or consumers for damage caused by their failure to ensure the goods' quality, except for cases specified in Clause 2, Article 62 of this Law. Compensation shall be paid according to agreements between involved parties or court decisions or arbitral awards.

⁴³ Article 59 Principles for compensation

มีคุณภาพต่ำที่กฎหมายรับรอง ได้แก่⁴⁴ ความเสียหายอันเกิดจากสินค้าหรือทรัพย์สินแตกหักหรือถูกทำลาย ความเสียหายต่อร่างกายและสุขภาพ ความเสียหายจากการขาดประโยชน์ในการใช้สอยสินค้าหรือทรัพย์สิน และค่าใช้จ่ายที่เสียไปเพื่อป้องกันและบรรเทาความเสียหาย และผู้ผลิต หรือผู้นำเข้า หรือผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบพิสูจน์ได้ ดังนี้⁴⁵

1. Damage caused by violations of regulations on product and goods quality must be compensated wholly and promptly.

2. Damage to be compensated is specified in Article 60 of this Law, unless otherwise agreed upon by disputing parties.

⁴⁴ Article 60 Damage to be compensated due to goods' poor quality

1. Damage in terms of value of broken or destroyed goods or assets.

2. Damage in terms of human life or health.

3. Damage in terms of interests associated with the use or exploitation of goods or assets.

4. Reasonable expenses for prevention, mitigation and overcoming of damage.

⁴⁵ Article 62 Cases in which compensation needs not be paid

1. Producers and importers need not pay compensation in the following cases:

a/ Sellers sell or users use goods of which the use duration has expired;

b/ The statute of limitations for complaint or initiation of lawsuits has expired;

c/ The withdrawal of defective goods has been notified to sellers and users before the goods cause harms;

d/ Products or goods are defective due to their compliance with regulations of competent state agencies;

e/ The world's scientific and technological level is not high enough to detect that products may be unsafe by the time they cause harms;

f/ The damage is caused at the seller's fault;

g/ The damage is caused at the purchaser's or consumer's fault.

2. Sellers need not pay compensation to purchasers or consumers in the following cases:

a/ Consumers use goods of which the use duration has expired;

b/ The statute of limitations for complaint or denunciation has expired;

c/ That the goods are defective has been notified to purchasers or consumers but they still purchase or use those goods;

เหตุยกเว้นความรับผิด	
ผู้ผลิต/ผู้นำเข้า	ผู้ขาย
ผู้ขายได้ขายหรือผู้บริโภคดีได้บริโภคสินค้า ภายหลังจากที่สินค้าหมดอายุ	ผู้บริโภคได้ใช้สินค้าภายหลังจากที่สินค้าหมดอายุ
สิทธิเรียกร้องขาดอายุความ	สิทธิเรียกร้องขาดอายุความ
เมื่อได้แจ้งและเรียกคืนสินค้าที่ไม่ปลอดภัยให้ ผู้ขายหรือผู้บริโภคนก่อนที่จะเกิดอันตรายขึ้น	เมื่อได้แจ้งถึงความชำรุดบกพร่องแก่ผู้ซื้อหรือ ผู้บริโภคแล้วแต่ยังมีการซื้อหรือใช้สินค้านั้นอยู่
ผลิตภัณฑ์หรือสินค้ามีความไม่ปลอดภัย เนื่องมาจากการปฏิบัติตามกฎหมายของรัฐ	ผลิตภัณฑ์หรือสินค้ามีความไม่ปลอดภัยเนื่องจาก ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าปฏิบัติตามกฎหมายของรัฐ
ระดับความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของ โลกในเวลาที่ยกข้ออ้างให้เกิดอันตรายไม่สามารถ ตรวจสอบได้ว่าสินค้าที่ไม่ปลอดภัย	ระดับความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของ โลกในเวลาที่ยกข้ออ้างให้เกิดอันตรายไม่สามารถ ตรวจสอบได้ว่าสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
ความเสียหายเกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้ขาย ผู้ซื้อหรือผู้บริโภค	ความเสียหายเกิดขึ้นจากความผิดของผู้ซื้อหรือ ผู้บริโภค

แม้ว่ากฎหมายฉบับนี้จะให้ความคุ้มครองผู้บริโภคและมีความชัดเจนมากกว่ากฎหมายแพ่งและกฎหมายพาณิชย์ แต่สินค้าที่ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบนั้นยังคงเป็นเรื่องของสินค้าที่ไม่มีคุณภาพโดยมิได้เจาะจงถึงสินค้าที่ไม่ปลอดภัยโดยเฉพาะอาจไม่เพียงพอที่จะคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

3.1.1.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

(1) กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 2010 (The Law on Protection of Consumer's Right 2010)

กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 2010 บัญญัติขึ้น เพื่อกำหนดสิทธิและหน้าที่ของผู้บริโภค ความรับผิดของผู้ประกอบการค้าสินค้าหรือบริการ หน้าที่ขององค์กรสาธารณะในการคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภค รวมถึงการระงับข้อพิพาทระหว่างผู้บริโภคและผู้ประกอบการ

d/ The goods are defective because the producers or importers comply with regulations of competent state agencies;

e/ The world's scientific and technological level is not high enough to detect that the goods may be unsafe by the time they cause harms;

f/ The damage is caused at the purchaser's or consumer's fault.

ค้าสินค้าและบริการ และหน้าที่ของรัฐในการคุ้มครองผู้บริโภค⁴⁶ โดยกฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับกับผู้บริโภค ผู้ประกอบการค้าสินค้าและบริการ ตัวแทน องค์กรสาธารณะที่ดำเนินกิจกรรมในการคุ้มครองผู้บริโภคภายในประเทศเวียดนาม⁴⁷ ยิ่งไปกว่านั้นกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคยังมีบทบัญญัติที่กำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการเกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยมีสาระสำคัญดังนี้

ก. หลักความรับผิดของผู้ประกอบการ

หลักความรับผิดของผู้ประกอบการในส่วนที่เกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตามมาตรา 23 อันเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งบัญญัติว่า “...ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดแม้จะไม่รู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าหรือไม่ได้เป็นผู้ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยนั้นก็ตาม...” เมื่อผู้ประกอบการยังคงต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นแม้ไม่มีความผิด จึงเป็นความรับผิดที่ไม่อาศัยความผิด (Liability without Fault) ดังนั้นหลักความรับผิดของผู้ประกอบการในกรณีที่สินค้าที่ไม่ปลอดภัย คือ หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability)

ข. เจ็อนไขแห่งความรับผิด

1) ประเภทของสินค้า

กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 2010 มาตรา 3 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดนิยามของคำต่าง ๆ ในกฎหมาย แต่ไม่ได้กำหนดประเภทของสินค้าไว้โดยชัดแจ้ง แต่ตามปกติแล้วสินค้าหมายถึงสิ่งที่ได้จัดการโดยผู้ประกอบการไม่ว่าจะได้ผลิตในประเทศเวียดนามหรือไม่ และครอบคลุมถึงสิ่งอื่น ๆ ที่หลากหลาย เช่น ผลิตภัณฑ์เกษตรกรรม เกม ส่วนประกอบของสินค้า กระแสไฟฟ้า ยานพาหนะ และผลิตภัณฑ์ทางเภสัชกรรมด้วย ซึ่งจากตัวอย่างที่กล่าวถึง สินค้าที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายฉบับนี้มีความหมายที่กว้างมาก และอาจก่อให้เกิดปัญหาในการตีความว่า

⁴⁶ Article 1 Scope of Regulation

This Law regulates the rights and obligations of consumers, the liability of organizations or individuals trading goods and/or services to consumers, the liability of social organizations in protecting the interests of consumers; resolving disputes between consumers and organizations or individuals trading goods and/or services, the liability of the State on the protection of consumers' interests.

⁴⁷ Article 2. Subjects of Application

This law applies to consumers; organizations or individuals trading goods, services; agencies, organizations or individuals involved in activities to protect the interests of consumers in the territory of Vietnam.

สิ่งใดบ้างที่เป็นสินค้าตามกฎหมายฉบับนี้⁴⁸ สินค้าทุกชนิดที่ขายตามท้องตลาดจะถือเป็นสินค้าตามกฎหมายฉบับนี้หรือไม่ อสังหาริมทรัพย์เป็นสินค้าที่ได้รับความคุ้มครองหรือไม่

2) ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Defective Products)

แม้ว่ากฎหมายประเทศเวียดนามมิได้กำหนดประเภทของสินค้าไว้ แต่ได้กำหนดลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้ในมาตรา 3 (3) ว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย หมายถึงสินค้าที่ไม่มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค และอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของผู้บริโภค แม้ว่าสินค้านั้นจะผลิตภายใต้มาตรฐานของเทคโนโลยีหรือระเบียบที่มีอยู่ในขณะนั้น และแม้จะไม่พบความไม่ปลอดภัยในเวลาที่ยังจำหน่ายไปยังผู้บริโภค และหมายความรวมทั้ง

a) สินค้าอุตสาหกรรมที่ความไม่ปลอดภัยเกิดขึ้นเนื่องจากการออกแบบทางวิศวกรรม

b) สินค้าที่มีความไม่ปลอดภัยเนื่องจากการผลิต กระบวนการต่าง ๆ การขนส่ง การเก็บรักษา

c) สินค้าที่ความไม่ปลอดภัยจะลดลงในระหว่างการใช้งาน แต่ผู้ประกอบการไม่จัดให้มีคำแนะนำหรือคำเตือนให้แก่ผู้บริโภค⁴⁹”

ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน ได้แก่ สินค้าที่ไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภคซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน แม้ว่าจะได้

⁴⁸ Pham Thi Phuong Anh, Vietnamese Law on Consumer Protection (LoCP): some points for traders, Accessed Aug 20, 2015, from <http://www.mondaq.com/x/337026/Consumer+Trading+Unfair+Trading/Vietnamese+Law+on+Consumer+Protection+LoCP+some+points+for+traders>

⁴⁹ Article 3. Interpretation of Terms

In this Law, the terms below are construed as follows:

3. Defective goods are goods that do not ensure safety to consumers, likely causing damage to lives, health and property of consumers, even though such goods are manufactured in accordance with current technical standards or norms, with no defects being detected at the time the goods are supplied to consumers, including:

a) Mass-produced goods with defects arising from engineering design;

b) Single goods with defects arising from the production, processing, transportation and storage;

c) Goods with the potential to deteriorate the safety during use, but no adequate instructions, warning being provided to consumers.

ผลิตตามมาตรฐานทางเทคนิคหรือปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนดแล้ว และแม้ว่าผู้ประกอบการจะรู้ถึงความไม่ปลอดภัยดังกล่าวในเวลาที่ได้มีการจำหน่ายก็ยังถือว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งตามนิยามดังกล่าว คุณภาพของสินค้าไม่ใช่ปัจจัยในการพิจารณาความไม่ปลอดภัยของสินค้า⁵⁰ นอกจากนี้ แม้จะได้ผลิตหรือจำหน่ายสินค้าที่เป็นไปตามมาตรฐานการผลิตหรือเป็นไปตามกฎระเบียบแล้ว แต่หากอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภคก็ถือว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย อย่างไรก็ตามการพิจารณาความไม่ปลอดภัยของสินค้ายังไม่มีความชัดเจนว่าประเทศเวียดนามใช้หลักความคาดหมายของผู้บริโภค หรือหลักความเสี่ยงหรือประโยชน์ หรือหลักอื่นใดในการพิจารณา ซึ่งต้องอาศัยการตีความของศาลในทางปฏิบัติต่อไปว่าจะอาศัยหลักเกณฑ์ใดมาประกอบการพิจารณา

3) บุคคลที่ได้รับความคุ้มครอง

จากการศึกษา มาตรา 3 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กำหนดนิยามต่าง ๆ ไว้ มิได้กำหนดถึงผู้เสียหายเอาไว้ แต่กฎหมายนี้เป็นกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคและพบว่ามาตรา 3 (1) บัญญัติว่า “ผู้บริโภคหมายถึงบุคคลที่ซื้อหรือใช้สินค้าหรือบริการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการบริโภคส่วนบุคคล ในครัวเรือน หรือองค์กร”⁵¹ จากนิยามดังกล่าวเป็นความหมายที่ไม่เฉพาะเจาะจงไปถึงผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยทั้งหมด และเมื่อพิจารณาทบทวนบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัยพบว่า มาตรา 23⁵²ว่า “ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบในค่าสินไหมทดแทน ความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของผู้บริโภค...” จากบทบัญญัตินี้ดังกล่าว บุคคลที่ได้รับความคุ้มครอง คือ ผู้บริโภค และเมื่อพิจารณานิยามของผู้บริโภคในมาตรา 3 พบว่าจำกัดเฉพาะ ผู้ซื้อหรือผู้ใช้สินค้าเท่านั้น โดยการซื้อหรือใช้สินค้าจะต้องมีวัตถุประสงค์ในการบริโภคส่วนบุคคลด้วย หากซื้อหรือใช้เพื่อการประกอบธุรกิจผู้ซื้อหรือผู้ใช้สินค้านั้นย่อมไม่ได้รับความคุ้มครอง และหากผู้ที่ได้รับ

⁵⁰ Pham Thi Phuong Anh, Vietnamese Law on Consumer Protection (LoCP): some points for traders, Footnote 58.

⁵¹ Article 3. Interpretation of Terms

In this Law, the terms below are construed as follows:

1. Consumer is a person who purchase or use goods and/or services for personal use or use for families or use for organizations.

⁵² Article 23. Liability for compensation for damage caused by defective goods

1. Organizations or individuals trading goods shall be liable for damages in the case where defective goods, which supplied by them, cause damages to life, health, properties of consumers, even if the defects are not known to or not caused by those organizations or individuals, except as provided in Article 24 of this Laws.

ความเสียหายไม่ได้ซื้อหรือใช้สินค้า (Bystander) ย่อมไม่ได้รับความคุ้มครอง ซึ่งยังไม่เพียงพอที่จะคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายทุกคนได้

4) บุคคลที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

แม้ว่าบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเวียดนามไม่ครอบคลุมบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยทุกคน แต่บุคคลที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายตามมาตรา 23 คือผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แม้ว่าผู้ประกอบการจะไม่รู้ถึงความปลอดภัยหรือความปลอดภัยของสินค้าไม่ได้เกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้ประกอบการ และผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ ได้แก่ ผู้ผลิตสินค้า ผู้นำเข้าสินค้า ผู้ใช้ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เพื่อแสดงออกว่าตนเป็นผู้ผลิตหรือผู้นำเข้า และผู้ที่จัดจำหน่ายสินค้าแก่ผู้บริโภคโดยตรงแต่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิตสินค้า หรือผู้นำเข้าสินค้า หรือผู้ใช้ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เพื่อแสดงออกว่าตนเป็นผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าได้⁵³ กฎหมายเวียดนามในส่วนของบุคคลที่ต้องรับผิดชอบบัญญัติค่อนข้างชัดเจน แต่ยังไม่แน่ชัดว่าผู้ผลิตในกรณีนี้จะจำกัดเฉพาะผู้ผลิตในขั้นสุดท้ายเท่านั้น หรือรวมถึงผู้ผลิตชิ้นส่วนหรือส่วนประกอบของสินค้าด้วย

⁵³ Article 23. Liability for compensation for damage caused by defective goods

1. Organizations or individuals trading goods shall be liable for damages in the case where defective goods, which supplied by them, cause damages to life, health, properties of consumers, even if the defects are not known to or not caused by those organizations or individuals, except as provided in Article 24 of this Laws.

2. Organizations or individuals trading in goods as defined in clause 1 of this article include:

- a) Organizations or individuals producing goods;
- b) Organizations or individuals importing goods;
- c) Organizations or individuals attaching trade name to goods or using trademark or commercial instruction, by which organizations or individuals producing or importing goods are identified;
- d) Organizations or individuals directly providing defective goods to consumers in case of failure to identify organizations or individuals responsible for damages prescribed in Points a, b and c of this Clause.

3. The compensation complies with civil laws.

5) ขอบเขตความรับผิด

ขอบเขตความรับผิดมีบัญญัติไว้ใน มาตรา 23 (1) มีหลักว่า “ผู้ประกอบการต้องรับผิดในความเสียหายต่อชีวิต สุขภาพ และทรัพย์สินของผู้บริโภค อันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของตน” ความเสียหายที่ได้รับความคุ้มครองคือ ความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน โดยมีได้จำกัดประเภทของทรัพย์สินที่ได้รับความคุ้มครองไว้ และขอบเขตของค่าเสียหายได้บัญญัติไว้ในมาตรา 23(3) ว่า “ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่ง” ดังนั้นค่าสินไหมทดแทนความเสียหายจึงมีหลักเกณฑ์เดียวกับความรับผิดตามหลักกฎหมายละเมิดที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น โดยมาตรา 604 กำหนดให้กรณีที่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดให้บุคคลใดต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย แม้ไม่มีความผิดให้ใช้บังคับตามกฎหมายดังกล่าว ในกรณีนี้ถือว่าความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยมีกฎหมายเฉพาะให้ผู้ประกอบการรับผิดโดยไม่มีความผิดแล้ว ซึ่งหลักเกณฑ์ในการใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายจะต้องได้รับการชดเชยอย่างเต็มจำนวนและทันที่ และให้สิทธิผู้กรณีตกลงเกี่ยวกับจำนวนค่าเสียหาย และรูปแบบของค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย รูปแบบการชำระเงิน และวิธีการชำระค่าสินไหมทดแทน และผู้เสียหายสามารถร้องขอต่อศาลให้กำหนดจำนวนค่าสินไหมทดแทนความเสียหายใหม่ได้ในภายหลัง เมื่อค่าสินไหมทดแทนที่ศาลกำหนดให้ไม่มีความเหมาะสมแล้ว⁵⁴ โดยความเสียหายแต่ละประเภทที่กฎหมายกำหนดมีขอบเขต ดังนี้

● **ความเสียหายต่อทรัพย์สิน** ประมวลกฎหมายแพ่ง มาตรา 608 กำหนดให้ค่าเสียหายต่อทรัพย์สิน ได้แก่

- ความเสียหายจากทรัพย์สินสูญไป
- ความเสียหายจากทรัพย์สินเสียหายหรือถูกทำลาย
- ประโยชน์จะได้รับการให้งานหรือใช้ประโยชน์จากทรัพย์สิน

ทรัพย์สิน

- ค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมซึ่งผู้เสียหายได้จ่ายไปสำหรับการป้องกัน บรรเทา และเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น

● **ความเสียหายต่อร่างกาย** ตามมาตรา 609 แห่งกฎหมายแพ่ง ค่าเสียหายที่ผู้เสียหายจะได้รับเมื่อมีความเสียหายต่อสุขภาพ ร่างกาย ได้แก่

- ค่าใช้จ่ายที่ได้จ่ายไปอย่างเหมาะสมสำหรับการรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสุขภาพและฟื้นฟูสมรรถภาพที่สูญเสียไป

⁵⁴ Article 605 of Civil code 2005 of Vietnam.

- การสูญเสียหรือการลดลงของรายได้ หากรายได้ของผู้เสียหายไม่แน่นอนและไม่สามารถกำหนดได้ ให้ใช้รายได้เฉลี่ยของงานประเภทเดียวกับที่ผู้เสียหายทำ

- ความเสียหายของนายจ้างในระหว่างที่ผู้เสียหายเข้ารับการรักษา หากผู้เสียหายสูญเสียความสามารถในการทำงานอย่างถาวร ค่าเสียหายต้องรวมถึงค่าใช้จ่ายในการต้องดูแลผู้เสียหายด้วย

- ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายต่อจิตใจของผู้เสียหายตามที่ตกลงกัน หากไม่สามารถตกลงกันได้ จำนวนค่าเสียหายต่อจิตใจสูงสุดคือค่าจ้างขั้นต่ำที่รัฐกำหนดไม่เกิน 30 เดือน

● **ความเสียหายต่อชีวิต** เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่ง มาตรา 610 ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล และการดูแลผู้ตายก่อนที่จะเสียชีวิต ค่าใช้จ่ายในการจัดการศพ ค่าอุปการะบุคคลที่อยู่ในอุปการะผู้ตาย และค่าเสียหายต่อจิตใจของญาติในลำดับแรกของผู้ตาย หากไม่มีบุคคลเช่นว่านั้นให้จ่ายให้แก่ผู้ที่ได้รับการอุปการะโดยตรงจากผู้ตาย โดยค่าเสียหายต่อจิตใจเป็นไปตามที่ตกลงกัน หากไม่สามารถตกลงกันได้ ให้กำหนดไม่เกินค่าแรงขั้นต่ำที่รัฐกำหนดไม่เกิน 60 เดือน โดยกฎหมายกำหนดให้มีระยะเวลาในการชำระค่าสินไหมทดแทนความเสียหายต่อสุขภาพ หรือความเสียหายที่เป็นผลจากการเสียชีวิต ดังนี้

- กรณีที่ผู้เสียหายสูญเสียความสามารถในการทำงานอย่างถาวร ให้ได้รับค่าชดเชยจนกว่าจะตาย

- กรณีที่ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บถึงตาย ผู้ที่อยู่ภายใต้อุปการะของผู้ตายมีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ได้แก่ บุตรของผู้ตายไม่ว่าจะเกิดก่อนหรือภายหลังจากผู้ตายถึงแก่ความตายโดยมีสิทธิได้รับค่าชดเชยจนถึงอายุ 18 ปี เว้นแต่บุคคลที่อายุระหว่าง 15-18 ปี ที่มีงานทำและมีรายได้เพียงพอในการใช้จ่าย และผู้ใหญ่ที่ไม่สามารถประกอบกิจการงานได้จะต้องได้รับค่าชดเชยจนกว่าจะถึงแก่ความตาย⁵⁵

⁵⁵ Article 612 Period of entitlement to compensation for damage caused by harm to health or resulting from loss of life

1. Where an aggrieved person loses totally the ability to work, the aggrieved person shall receive compensation until the time of his or her death.

2. Where the aggrieved person dies, his or her dependants shall be entitled to receive support for the following durations:

จากหลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินตามกฎหมายแพ่ง พบว่า ค่าเสียหายมีความครอบคลุม และครอบคลุมถึงค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ การกำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจตามกฎหมายเวียดนามมีความน่าสนใจ คือ กำหนดโดยอาศัยรายได้ของผู้เสียหายเป็นเกณฑ์ และมีอัตราขั้นสูงที่แตกต่างกันตามลักษณะของความเสียหาย กล่าวคือ ความเสียหายต่อชีวิตสามารถกำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจในอัตราสูงสุดมากกว่าความเสียหายต่อร่างกาย นอกจากนี้ในกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย ญาติของผู้ตายมีสิทธิได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ และได้รับเงินค่าอุปการะตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด แต่ในกรณีที่มีความเสียหายต่อทรัพย์สินเพียงอย่างเดียว ผู้เสียหายไม่มีสิทธิได้รับค่าเสียหายต่อจิตใจแต่อย่างใด นอกจากนี้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายไม่รวมถึงค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

นอกจากความรับผิดชอบในการชดเชยความเสียหายแล้วผู้ประกอบการมีหน้าที่ที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ การเรียกคืนสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตามมาตรา 22⁵⁶ มีหลักว่า

(a) A child of the deceased, whether living or conceived prior to his or her death, shall be entitled to compensation until the age of eighteen (18) years, except a child between fifteen (15) and eighteen (18) years of age who is employed and earns sufficient income to look after himself or herself;

(b) An adult who is not able to work shall be entitled to receive support until his or her death.

⁵⁶ Article 22. Responsibility for recalling defective goods

Upon detection of defective goods, organizations or individuals manufacturing or importing the goods shall:

1. Promptly take all necessary measures to stop the supply of defective goods in the market;

2. Inform publicly about the defective goods and the recovery of the goods by at least 05 consecutive issues of daily newspaper or 05 consecutive days through the radio or television in area where such goods are circulated with the following details:

a) Description of the goods to be recovered;

b) Reasons for recovery of the goods and warning on the risk of damage caused by the defects of the goods;

c) Time, place and way of recovery of the goods;

d) Time and mode of overcoming the defects of the goods;

ผู้ประกอบการมีหน้าที่ในการเรียกคืนสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเมื่อตรวจพบความไม่ปลอดภัยของสินค้านั้น โดยจะต้องดำเนินมาตรการที่จำเป็นโดยพลัน เพื่อหยุดยั้งการกระจายสินค้าสู่ตลาด และต้องแจ้งข้อมูลให้แก่สาธารณชนทราบถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า และการเรียกคืนสินค้าในหนังสือพิมพ์ รายวันอย่างน้อย 5 ฉบับ หรือทางวิทยุ โทรทัศน์ในเขตพื้นที่ ที่สินค้าได้วางจำหน่ายอย่างต่อเนื่อง เป็นเวลา 5 วันทำการ พร้อมรายละเอียดอื่น ๆ ดังนี้

- รายละเอียดเกี่ยวกับสินค้าที่จะเรียกคืน
- เหตุผลในการเรียกคืน และคำเตือนให้ระมัดระวังอันตราย

จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

- เวลา สถานที่ และวิธีการในการคืนสินค้า
- ระยะเวลาและวิธีการในการแก้ไขปัญหาความไม่ปลอดภัย

ของสินค้า

- มาตรการที่จำเป็นในการคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภค

ในระหว่างที่มีการเรียกคืนสินค้า

การเรียกคืนสินค้าจะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับข้อมูลที่เผยแพร่ให้แก่ประชาชน โดยผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด และต้องรายงานผลการเรียกคืนสินค้าไปยังหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภค หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการเรียกคืนสินค้า หากมีการเรียกคืนสินค้าในหลายพื้นที่ต้องรายงานผลไปยังหน่วยงานกลาง เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภค ผู้เขียนเห็นว่ามาตรการเรียกคืนสินค้าของประเทศเวียดนาม เป็นมาตรการที่น่าสนใจ และสามารถยับยั้งความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้ เพราะนอกจากเรียกคืนสินค้าแล้ว ต้องแจ้งให้ประชาชนทราบถึงความไม่ปลอดภัยอีกด้วย หากความเสียหายเกิดขึ้นในท้องที่หนึ่ง

e) The measures necessary to protect the interests of consumers in the course of recovery of the goods;

3. Implementation of the recovery of the defective goods in line with the publicly-informed content and bear the expenses incurred in the recalling process;

4. Reporting the results to the provincial state management agency for the protection of consumers' interests where the recovery of the defective goods take place after completion of the recall, in the case where the recall of the defective goods is conducted on the territories of two or more provinces, the results shall be reported to the central state management agencies for the protection of consumers' interests.

ท้องถิ่นที่อยู่ห่างไกลออกไปอาจไม่ทราบถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า มาตรการดังกล่าวจึงเป็น มาตรการที่ดี ที่จะแจ้งให้ผู้บริโภคตระวัง และช่วยลดความเสียหาย และความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้น

ค. เหตุยกเว้นความรับผิด

เหตุยกเว้นความรับผิดตามกฎหมายเวียดนามมีเพียงประการเดียว ตามมาตรา 24⁵⁷ ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า ที่ไม่ปลอดภัยเมื่อสามารถพิสูจน์ได้ว่า สถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีอยู่ในขณะ ที่กระจายสินค้าไปสู่ผู้บริโภคไม่สามารถตรวจพบความไม่ปลอดภัยได้ ซึ่งมีความแตกต่างกับกฎหมาย ว่าด้วยความปลอดภัยและคุณภาพของสินค้า ค.ศ. 2007 ที่กำหนดเวลาในการพิจารณาถึงสถานะ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะที่พบความไม่ปลอดภัยของสินค้า แต่ตามกฎหมายนี้ ถือเอาสถานะความรู้ ในเวลาที่ได้มีการกระจายสินค้าสู่ผู้บริโภค ซึ่งช่วยสร้างความเป็นธรรมและลด ความเสี่ยงให้กับผู้ประกอบการมากกว่า เพราะหากถือเอาความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในขณะที่พบความไม่ปลอดภัยของสินค้าความเสี่ยงของผู้ประกอบการย่อมเพิ่มมากขึ้นตามระยะเวลา ที่ผ่านไป แต่หากพิจารณาความรู้ในขณะที่ได้มีการกระจายสินค้าจะช่วยให้เป็นธรรมมากขึ้น เพราะ เป็นระยะเวลาที่ผู้ประกอบการสามารถจัดการสินค้าได้ อย่างไรก็ตามการมีเหตุหลุดพ้นความรับผิด เพียงประการเดียวจะเป็นการสร้างภาระแก่ผู้ประกอบการมากเกินไปหากความเสียหาย เกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้บริโภคย่อมไม่เป็นธรรมต่อผู้ประกอบการที่จะต้องรับผิดในความเสียหาย ที่เกิดขึ้น

ง. ภาระการพิสูจน์ (Burden of Prove) และอายุความ

1) ภาระการพิสูจน์

กฎหมายเวียดนามมิได้บัญญัติภาระการพิสูจน์ของผู้บริโภค ในกรณี ใช้สิทธิเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดในความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้ แต่หากพิจารณา ตามมาตรา 23 พบว่า ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นแม้ว่าจะไม่ทราบหรือมิได้ ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยขึ้นก็ตาม ดังนั้นผู้บริโภคจึงไม่ต้องพิสูจน์ถึงการกระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ตน อย่างไรก็ตามก็อาจทราบว่า

⁵⁷ Article 24. Exemption from liability for damage caused by defective goods

Organizations or individuals trading goods specified in Article 23 of this Law shall be exempt from compensation if they can prove that the defects of the good could not be detected with the scientific and technical knowledge at the time organizations or individuals trading goods supplied the defective good to consumers.

ผู้บริโภคควรจะต้องพิสูจน์เพียงไร จะต้องพิสูจน์เฉพาะความเสียหายที่เกิดขึ้น และความสัมพันธ์ระหว่างความเสียหายและสินค้า หรือต้องพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าด้วย

2) อายุความ

ประเทศเวียดนามไม่ได้กำหนดอายุความในการเรียกร้องค่าเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้เป็นการเฉพาะ จึงต้องอาศัยอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่ง คือ 2 ปี นับแต่วันที่ได้รับความเสียหาย ตามประมวลกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 2005 มาตรา 607⁵⁸ แต่การกำหนดอายุความดังกล่าวจะมีความเหมาะสมกับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรือไม่ และควรกำหนดอายุความขึ้นสูงเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและไม่สร้างภาระแก่ผู้ประกอบการมากเกินไป

กล่าวโดยสรุปกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศเวียดนามมีหลายฉบับ ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 2005 ตามหลักกฎหมายสัญญา และหลักกฎหมายละเมิด กฎหมายพาณิชย์ ค.ศ. 2005 อาศัยหลักกฎหมายสัญญาเช่นเดียวกับกฎหมายแพ่ง แต่เป็นกฎหมายเฉพาะที่ใช้บังคับตามสัญญาระหว่างผู้ประกอบการและผู้บริโภค กฎหมายว่าด้วยคุณภาพของสินค้าและผลิตภัณฑ์ ค.ศ. 2007 เป็นกฎหมายที่กำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการในกรณีที่ผลิตภัณฑ์และสินค้าไม่มีคุณภาพตามสัญญาหรือตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ มีความชัดเจนและให้ความคุ้มครองผู้บริโภคมากขึ้น แต่ยังคงขาดบทบัญญัติเกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 2010 ซึ่งมีบทบัญญัติเฉพาะกำหนดความรับผิดในความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยความรับผิดของผู้ประกอบการเป็นหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด โดยลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย คือ สินค้าที่ไม่มีความปลอดภัย และอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค และบุคคลที่ได้รับความคุ้มครอง คือ ผู้บริโภค ได้แก่ ผู้ซื้อหรือใช้สินค้า ส่วนบุคคลที่ต้องรับผิดตามกฎหมาย ได้แก่ ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออกเป็นผู้ผลิตหรือผู้นำเข้า รวมถึงผู้ขายที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ต้องรับผิดได้ โดยมีขอบเขตความรับผิด ได้แก่ ค่าเสียหายต่อร่างกาย และค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ ซึ่งหลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าเสียหายเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่ง แต่ไม่ได้รวมถึงค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ และไม่ชัดเจนว่าค่าเสียหายต่อทรัพย์สินจะรวมถึงความเสียหายต่อทรัพย์สินที่ไม่ปลอดภัยหรือไม่ ส่วนเหตุยกเว้นความรับผิดได้กำหนดไว้เพียงประการเดียว

⁵⁸ Civil code 2005 of Vietnam Article 607 Limitation period for initiating legal action claiming compensation for damage

The limitation period for initiating legal action claiming compensation for damage shall be two years from the date on which the legal rights or interests of an individual, legal entity or other subject were infringed.

คือ สถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะที่จำหน่ายสินค้าไม่สามารถตรวจพบความไม่ปลอดภัยได้ นอกจากนี้กฎหมายเวียดนามมีจุดเด่น คือ การกำหนดอัตราค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจที่ไร้รายได้ของผู้บริโภคในการกำหนด แต่มีจุดที่ควรมีการแก้ไขหลายประการ กล่าวคือ กฎหมายดังกล่าวยังขาดบทบัญญัติที่สำคัญ ได้แก่ ประเภทของสินค้าที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายและอายุความ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ ส่วนเหตุยกเว้นความรับผิดแม้จะได้บัญญัติไว้ แต่มีเพียงประการเดียวซึ่งอาจไม่เพียงพอที่จะให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ประกอบการ ทั้งนี้ เมื่อมีความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยย่อมต้องใช้กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 2010 ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะก่อน และนำบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 2005 มาใช้บังคับในกรณีที่กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 2010 ไม่ได้กำหนดไว้ ซึ่งผู้เขียนจะนำข้อดีและข้อเสียจากการศึกษากฎหมายประเทศเวียดนามไปประกอบการนำเสนอกฎหมายมาตรฐานว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอาเซียน และแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายไทยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

3.1.2 ประเทศมาเลเซีย

ประเทศมาเลเซียเคยเป็นอาณานิคมของประเทศอังกฤษจึงได้รูปแบบการเมืองการปกครองของประเทศอังกฤษมาใช้ ซึ่งมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขเรียกว่าสมเด็จพระราชาธิบดี หรือ ยงดี เปอร์กวน อากง (Yang de-Pertuan Agong) อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ และมีระบบรัฐบาลทั้งรัฐบาลกลางแห่งสหพันธรัฐ (Federal Government) และรัฐบาลแห่งรัฐ (State Government) มีรูปแบบการปกครองแบบรัฐสภา (Parliament System) แบ่งโครงสร้างการปกครองออกเป็น 3 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ และฝ่ายบริหาร ส่วนระบบกฎหมายมีรากฐานมาจากระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ของประเทศอังกฤษ และมีระบบศาลเป็นแบบศาลเดี่ยว (Unified Court)⁵⁹

ความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามกฎหมายของประเทศมาเลเซียปรากฏอยู่ในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 (Consumer Protection Act 1999: CPA⁶⁰) หมวดที่ 10 (Part X) ซึ่งบัญญัติขึ้นเพื่อเพิ่มความคุ้มครองแก่ผู้บริโภค ที่ได้รับความเสียหายจากการใช้สินค้า ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเป็นความรับผิดทางแพ่ง

⁵⁹ สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ., ระบบบริหารราชการของสหพันธรัฐมาเลเซีย, สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2558, จาก http://www.ocsc.go.th/ocsc/th/files/Asean_Unit/Malaysia.pdf.

⁶⁰ Consumer Protection Act 1999 (CPA), Accessed Aug 20, 2015, from http://mystandard.kpdnkk.gov.my/mystandard_portal2014/document/akta_perlindunganpengguna1999.pdf.

ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการคุ้มครองผู้บริโภคที่สำคัญ จึงให้ความคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายทุกคน ไม่ว่าจะเป็นผู้ซื้อสินค้า ผู้ใช้สินค้า และผู้ที่ได้รับความเสียหายที่มีได้ใช้สินค้า กฎหมายฉบับนี้มีต้นแบบในการร่างและพัฒนามาจากกฎหมายของประเทศอังกฤษ⁶¹ นอกจากกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 แล้ว ยังมีกฎหมายอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าด้วย เช่น กฎหมายว่าด้วยสัญญา ค.ศ. 1950 (Contract Act 1950⁶²) โดยผู้เขียนจะได้ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งหมดในประเทศมาเลเซีย ดังนี้

3.1.2.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากสินค้า

ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในประเทศมาเลเซีย ก่อนจะมีการบัญญัติกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคนั้นเป็นไปตามหลักกฎหมายสัญญาและหลักกฎหมายละเมิด⁶³ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

(1) กฎหมายว่าด้วยสัญญา ค.ศ. 1950 (Contract Act 1950) และกฎหมายว่าด้วยการซื้อขาย ค.ศ. 1957 (Sale of Goods Act 1957: SOGA⁶⁴)

ประเทศมาเลเซียมีกฎหมายว่าด้วยสัญญา ค.ศ. 1950 เป็นกฎหมายทั่วไปเกี่ยวกับสัญญา โดยใช้บังคับกฎหมายฉบับนี้ควบคู่กับหลักกฎหมายของระบบกฎหมายจารีตประเพณี ต่อมาได้บัญญัติกฎหมายว่าด้วยการซื้อขาย ค.ศ. 1957 ขึ้น เพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ที่มุ่งหมายตามสัญญาของคู่สัญญา ในกรณีของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้บริโภคสามารถเรียกร้องให้ผู้ขายรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายตามปกติที่เกิดขึ้นจากการผิดสัญญา หรือความเสียหายที่คู่สัญญาไม่รู้ในขณะที่ทำสัญญาว่าจะต้องเกิดขึ้นหากไม่ปฏิบัติตามสัญญา⁶⁵ หากเรื่องใดไม่ได้

⁶¹ Naemah Amin, Strict Liability for Defective Products: Balancing of Interests between Consumers and Producers, Accessed Aug 20, 2015, from http://irep.iium.edu.my/6279/1/Macfea_journal.pdf. p. 31.

⁶² Contract Act 1950, Accessed Aug 20, 2015, from http://psasir.upm.edu.my/1109/1/LG_173_S45_S981_no.59.pdf.

⁶³ Junaidah Abd. Karim and Wan Izatul Asma Wan Talaat, "INSTITUTING CONSUMER CLAIMS FOR DEFECTIVE PRODUCT AGAINST MANUFACTURERS UNDER THE MALAYSIAN LAWS," *International Journal of Humanities and Social Science* 1, No. 15 (Special Issue – October, 2011): p.155.

⁶⁴ Sale of Goods Act 1957, Accessed Aug 31, 2015, from <http://www.agc.gov.my/agcportal/uploads/files/Publications/LOM/EN/Act%20382.pdf>.

⁶⁵ Lim Chee Wee, ASEAN PRODUCT LIABILITY AND CONSUMER PRODUCT SAFETY LAW

บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะในกฎหมายว่าด้วยการซื้อขาย ค.ศ. 1957 จะนำกฎหมายว่าด้วยสัญญา ค.ศ. 1950 และหลักกฎหมายของระบบกฎหมายจารีตประเพณีมาใช้บังคับร่วมกัน

กฎหมายว่าด้วยการซื้อขาย ค.ศ. 1957 มาตรา 2 กำหนดให้ ผู้ซื้อหมายถึงบุคคลที่ได้ซื้อหรือได้เห็นชอบในการซื้อสินค้า⁶⁶ และผู้ขายหมายถึงบุคคลที่ได้ขายหรือได้เห็นชอบในการขายสินค้า⁶⁷ สินค้าที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายฉบับนี้ ได้แก่ สงหาริมทรัพย์ทุกชนิด สิทธิเรียกร้อง เงิน และหมายความรวมถึง ทุนตราสารหนี้ต่างๆ ธัญพืช หญ้า และสิ่งซึ่งติดกับที่ดิน หรือเป็นส่วนหนึ่งของที่ดินที่มีข้อตกลงที่จะตัดตามสัญญาซื้อขาย⁶⁸ โดยหน้าที่ของผู้ขายเป็นไปตามมาตรา 31 ให้ผู้ขายมีหน้าที่ส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้ซื้อ ส่วนผู้ซื้อมีหน้าที่ในการรับมอบสินค้าและชำระราคาให้ถูกต้องภายใต้ข้อกำหนดในสัญญา⁶⁹ ความรับผิดชอบตามสัญญาเป็นความรับผิดชอบตามการรับประกันโดยชัดแจ้ง (Express Warranty) และการรับประกันโดยปริยาย (Implied Warranty) ซึ่งสิทธิ หน้าที่ หรือความรับผิดชอบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายใต้กฎหมายว่าด้วยสัญญา ค.ศ. 1950 คู่สัญญาอาจตกลงยกเว้นเป็นอย่างอื่นโดยชัดแจ้งไว้ในสัญญา และข้อตกลงดังกล่าวสามารถใช้บังคับได้ และมีผลผูกพันคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย⁷⁰ การเรียกร้องให้รับผิดชอบตามกฎหมายฉบับนี้ เป็นหลักความรับผิด

: MALAYSIA, ed.Luke Nottage and Sukda Thanitkul (Bangkok: Winyuchon Publication House, 2016), p.155.

⁶⁶ Interpretation

2. In this Act, unless the context otherwise requires—

“buyer” means a person who buys or agrees to buy goods.

⁶⁷ 2. In this Act, unless the context otherwise requires—

“seller” means a person who sells or agrees to sell goods.

⁶⁸ 2. In this Act, unless the context otherwise requires—

“goods” means every kind of movable property other than actionable claims and money; and includes stock and shares, growing crops, grass and things attached to or forming part of the land which are agreed to be severed before sale or under the contract of sale.

⁶⁹ Duties of seller and buyer

31. It is the duty of the seller to deliver the goods and of the buyer to accept and pay for them in accordance with the terms of the contract of sale.

⁷⁰ Exclusion of implied terms and conditions

62. Where any right, duty or liability would arise under a contract of sale by implication of law, it may be negated or varied by express agreement or by the course of dealing between the parties, or by usage, if the usage is such as to bind both parties to the contract.

ตามกฎหมายสัญญาที่อาศัยการกระทำผิดสัญญาเป็นฐานในการเรียกร้องค่าเสียหาย ดังนั้น ผู้บริโภคมีข้อได้เปรียบที่พิสูจน์เพียงว่าได้มีการผิดสัญญาโดยไม่ต้องพิสูจน์ถึงความผิดหรือความประมาทเลินเล่อของผู้ขาย อย่างไรก็ตามความรับผิดตามกฎหมายจะคุ้มครองเฉพาะคู่สัญญาที่มีนิติสัมพันธ์ระหว่างกัน (Doctrine of Privity of Contract) เท่านั้น จึงเป็นข้อจำกัดของการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้บริโภค เพราะในความเป็นจริงแล้วสินค้าที่ผู้ผลิตได้ผลิตขึ้นส่วนใหญ่จะกระจายไปยังผู้บริโภคโดยผ่านพ่อค้าคนกลาง ทำให้ผู้ผลิตกับผู้บริโภคไม่มีนิติสัมพันธ์ต่อกันผู้ผลิตจึงหลุดพ้นความรับผิดตามสัญญาในกรณีดังกล่าว สินค้าที่ไม่ปลอดภัยเป็นเพียงรูปแบบหนึ่งของสินค้าที่ไม่เป็นไปตามสัญญาที่ถือว่าผู้ขายผิดสัญญา แต่การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยโดยอาศัยหลักความรับผิดตามกฎหมายสัญญายังไม่เพียงพอที่จะให้ความคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้

(2) หลักกฎหมายละเมิด (Tort Liability)

ในกรณีที่ผู้บริโภคและผู้ผลิตไม่มีนิติสัมพันธ์ระหว่างกัน ทำให้ไม่สามารถเรียกร้องให้ผู้ผลิตรับผิดโดยอาศัยหลักกฎหมายสัญญาได้ ผู้บริโภคสามารถเรียกให้ผู้ประกอบการรับผิดตามหลักความรับผิดในทางละเมิดได้ ซึ่งหลักดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศมาเลเซียได้รับอิทธิพลมาจากหลักกฎหมายของประเทศอังกฤษ ในคดี *Donoghue v. Stevenson*⁷¹ ที่เกิดขึ้นเมื่อปี ค.ศ.1932 ซึ่งผู้บริโภคเป็นโจทก์ฟ้องบริษัทจำเลยซึ่งผลิตน้ำขิง (Ginger-Bear) ให้รับผิดเนื่องจากมีซากหอยทาก (Snail) เน่าเปื่อยอยู่ในขวดที่โจทก์ได้ซื้อจากร้านค้าเป็นเหตุให้โจทก์เกิดอาการคลื่นเหียนอาเจียนและป่วย คดีนี้ผู้บริโภคกับผู้ผลิตไม่มีสัญญาระหว่างกันโดยตรง แต่ผู้พิพากษา Lord Arkin ได้อธิบายว่าผู้ผลิตสินค้าที่อยู่ในลักษณะที่ผู้บริโภคไม่สามารถตรวจสอบความบกพร่องได้ย่อมต้องมีหน้าที่ระมัดระวัง (Duty of Care) ในกระบวนการผลิตสินค้า หากมีความบกพร่องต่อหน้าที่ดังกล่าว จนก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้บริโภค ผู้ผลิตจะต้องรับผิดค่าพิพาทฉบับนี้ถือเป็นบรรทัดฐานในการคุ้มครองผู้บริโภคที่สำคัญของประเทศอังกฤษ ซึ่งประเทศมาเลเซียได้นำมาปรับใช้โดยศาลฎีกาในคดี *The Khem On v. Yeoh & Wu Development* ที่กำหนดให้ผู้ผลิตมีหน้าที่ในการดูแลรับผิดชอบต่อผู้บริโภคสินค้า (Ultimate Consumer) ที่ได้รับความเสียหายจากการบริโภคสินค้าของตน ความรับผิดของผู้ผลิตจะเกิดขึ้นเมื่อผู้ผลิตได้เห็น

⁷¹ *Donoghue v Stevenson (1932) AC 562*, Accessed Aug 31, 2015, from <http://lawgovpol.com/case-study-donoghue-v-stevenson-1932/>.

หรือคาดเห็นว่า การละเลยหน้าที่ที่จะต้องระมัดระวังของตน อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้บริโภค⁷² ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ซื้อสินค้า แต่ต้องพิสูจน์ให้ได้ดังต่อไปนี้⁷³

ก. ผู้ผลิตมีหน้าที่ในการระมัดระวัง (Duty of care) ในกระบวนการผลิต เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายขึ้นกับผู้บริโภค

ข. มีการกระทำผิดหน้าที่ในการระมัดระวังซึ่งมีผลทำให้สินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

ค. มีความเสียหายเกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำผิดหน้าที่ดังกล่าว (มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล)

ในทางปฏิบัติ ภาระในการพิสูจน์ทั้งสามประการดังกล่าวเป็นเรื่องที่พิสูจน์ได้ยาก เพราะกระบวนการผลิตอาศัยความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่ผู้บริโภคไม่มีความรู้เพียงพอ และกระบวนการผลิตเป็นสิ่งที่อยู่ในความรู้เห็นของผู้ผลิตแต่ฝ่ายเดียว การเรียกร้องให้รับผิดชอบโดยอาศัยหลักความรับผิดตามกฎหมายละเมิดดังกล่าว จึงไม่มีความเหมาะสมกับสภาพของการผลิตและจำหน่ายสินค้าในปัจจุบันและอาจทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างเพียงพอ

3.1.2.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

(1) กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 (Consumer Protection Act 1999)

เมื่อการเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบโดยอาศัยความรับผิดตามหลักกฎหมายสัญญา และหลักกฎหมายละเมิด มีข้อจำกัดและไม่เหมาะสมกับรูปแบบการผลิตและจำหน่ายสินค้าในปัจจุบัน ทำให้ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหาย ดังนั้น ประเทศมาเลเซียจึงบัญญัติกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 ขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาและข้อจำกัดดังกล่าว และขยายความคุ้มครองผู้บริโภคให้เพิ่มขึ้นอย่างเหมาะสมกับสภาวะการณ์ปัจจุบัน ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคหรือผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้า

⁷² Junaidah Abd. Karim and Wan Izatul Asma Wan Talaat, "INSTITUTING CONSUMER CLAIMS FOR DEFECTIVE PRODUCT AGAINST MANUFACTURERS UNDER THE MALAYSIAN LAWS," p. 156.

⁷³ *Ibid*, 156-157.

ที่ไม่ปลอดภัยและความคุ้มครองเพิ่มมากขึ้นจากกฎหมายเดิมที่มีอยู่⁷⁴ โดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอยู่ในหมวดที่ 10 (Part X) ว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ (Product Liability) ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

ก. หลักความรับผิดของผู้ประกอบการ

บทบัญญัติ มาตรา 68 (2)⁷⁵ มีหลักว่า “เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้ได้รับความเสียหายสามารถเรียกให้ผู้ประกอบการรับผิดในความเสียหายนั้น” จากบทบัญญัตินี้กล่าวอนุมานได้ว่าหลักความรับผิดในส่วนที่เกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เป็นไปตามหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) ซึ่งความรับผิดเกิดขึ้นโดยไม่ต้องมีองค์ประกอบในเรื่องความผิดของผู้ประกอบการ นอกจากนี้มีได้นำหลักความสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญา (Privity of Contract) มาใช้กับกรณีความรับผิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หลักความรับผิดโดยเคร่งครัดเป็นหลักที่พิจารณาอยู่บนพื้นฐานของประโยชน์สาธารณะ และตรงตามวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้บริโภค แต่ความรับผิดโดยอาศัยหลักดังกล่าวจะต้องมีความเหมาะสมและสมดุลกันระหว่างประโยชน์ของผู้บริโภคและหน้าที่ความรับผิดของผู้ประกอบการ อย่างไรก็ตามแม้ความรับผิดตามกฎหมายฉบับนี้จะเป็นความรับผิดโดยเคร่งครัด แต่หากผู้ประกอบการสามารถพิสูจน์ได้ตามที่กฎหมายกำหนดผู้ประกอบการก็จะหลุดพ้นจากความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยความรับผิดตามกฎหมายฉบับนี้จะเกิดขึ้นได้ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด

ข. เงื่อนไขแห่งความรับผิด

1) ประเภทของสินค้า

แม้ว่ากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 จะมุ่งเน้นการคุ้มครองผู้บริโภคแต่มีใช้สินค้าทุกประเภทที่จะอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายฉบับนี้ ในหมวดที่ 10 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้บัญญัติถึงผลิตภัณฑ์ที่อยู่ภายใต้บังคับของบทบัญญัติในหมวดนี้ตามมาตรา 66⁷⁶ ว่า “ผลิตภัณฑ์ หมายถึง สินค้าทุกชนิด ชิ้นส่วน อุปกรณ์

⁷⁴ Naemah Amin, Strict Liability for Defective Products: Balancing of Interests between Consumers and Producers, p. 30.

⁷⁵ Liability for defective products

68 (2) Where damage is caused wholly or partly by a defect in a product, the person who suffered the damage may within a reasonable period after the damage occurs request the supplier to identify any or all of the persons referred to in subsection (1), whether or not he is or they are still in existence.

⁷⁶ Interpretation

หรือวัตถุดิบที่ประกอบขึ้นเป็นสินค้า” ดังนั้น ผลิตภัณฑ์ที่อยู่ภายใต้บังคับของบทบัญญัติในหมวดนี้ ได้แก่ สินค้า และชิ้นส่วนอุปกรณ์ส่วนประกอบของสินค้า ตลอดจนวัตถุดิบต่าง ๆ ด้วย โดยขอบเขตของสินค้าเป็นไปตาม มาตรา 3 (1) อันเป็นบทบัญญัติทั่วไปว่า⁷⁷

“สินค้า หมายถึง สินค้าที่ได้มีการซื้อขายครั้งแรก เพื่อการใช้งาน หรือการบริโภคส่วนบุคคล, ภายในประเทศ, หรือเพื่อใช้ในครัวเรือน และหมายความรวมถึง สินค้าที่ติดอยู่กับสินค้าอื่นหรือทรัพย์สินส่วนบุคคล สัตว์ รวมถึงปลา ยานพาหนะ สาธารณูปโภค และต้นไม้พืช รั้วพืชที่ปลูกลงในดินหรือไม่ก็ตามแต่ไม่รวมถึงเงินตรา หุ่น ตราสารหนี้”

จากบทบัญญัติตามมาตรา 66 ประกอบมาตรา 3(1) สินค้าที่อยู่ภายใต้บังคับของบทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ครอบคลุมถึงสินค้าอุปโภคบริโภคทุกประเภท สินค้าที่ติดอยู่กับที่ดินหรือสังหาริมทรัพย์ เช่น เครื่องปรับอากาศ เพอร์นิเจอร์ เป็นต้น และรวมถึงสาธารณูปโภค เช่น น้ำและกระแสไฟฟ้าด้วย นอกจากนี้ยานพาหนะยังรวมอยู่ในขอบเขตของสินค้าด้วย แต่ยานพาหนะบางชนิดที่มีขนาดใหญ่ เช่น เรือยนต์ เครื่องบิน ย่อมไม่รวมอยู่ในขอบเขตของคำว่าสินค้าเนื่องจากตามปกติแล้วยานพาหนะเหล่านี้ได้มีการซื้อมาเพื่อกิจกรรมเชิงพาณิชย์⁷⁸ แม้ว่าประเภทของสินค้าตามกฎหมายจะมีขอบเขตที่กว้าง แต่กฎหมายมาเลเซีย

66. (1) In this Part, unless the context otherwise requires— “product” means any goods and, subject to subsection (2), includes a product which is comprised in another product, whether by virtue of being a component part, raw material or otherwise.

⁷⁷ Interpretation

3. (1) In this Act, unless the context otherwise requires—“goods” means goods which are primarily purchased, used or consumed for personal, domestic or household purposes, and includes—

(a) goods attached to, or incorporated in, any real or personal property;

(b) animals, including fish;

(c) vessels and vehicles;

(d) utilities; and

(e) trees, plants and crops whether on, under or attached to land or not, but does not include *choses in action*, including negotiable instruments, shares, debentures and money.

⁷⁸ Naemah Amin, *Strict Liability for Defective Products: Balancing of Interests between Consumers and Producers*, p. 32.

ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนให้มีสินค้าทางการเกษตรที่ไม่ผ่านการแปรรูปอยู่ภายใต้บังคับของบทบัญญัติในส่วนนี้ ตามมาตรา 68(5)⁷⁹ เพื่อคุ้มครองเกษตรกรซึ่งเป็นผู้ที่ดำเนินธุรกิจขนาดเล็กและมีรายได้น้อย⁸⁰

ประเภทของตามกฎหมายมาเลเซียค่อนข้างชัดเจนและครอบคลุมซึ่งรวมไปถึงกระแสไฟฟ้าด้วย นอกจากนี้กฎหมายยังได้กำหนดให้สินค้าทางการเกษตรที่มีได้ผ่านการแปรรูปไม่ถึงเป็นสินค้าภายใต้บังคับของกฎหมาย แต่เมื่อพิจารณาตามบทบัญญัติของกฎหมายแล้ว ยาหรือเครื่องมือทางการแพทย์ต่าง ๆ ย่อมอยู่ในบังคับของคำว่าสินค้าด้วย ซึ่งยาหรืออุปกรณ์ทางการแพทย์เป็นสินค้าที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงความไม่ปลอดภัยได้อย่างเหมาะสม (Unavoidably Dangerous) ดังนั้น จะเหมาะสมหรือไม่ที่ใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาความรับผิดของผู้ประกอบการเหมือนสินค้าประเภทอื่น จะเป็นการสร้างภาระแก่ผู้ผลิต วิจัย หรือพัฒนายามากเกินสมควรหรือไม่ เพราะนอกจากค่าใช้จ่ายในการวิจัยที่มหาศาลแล้วยังต้องแบกรับความรับผิดที่อาจเกิดขึ้นเพราะความไม่ปลอดภัยที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้อีกด้วย ซึ่งย่อมส่งผลไปถึงราคาขายที่จะเพิ่มสูงขึ้นตามความเสี่ยงที่จะต้องรับผิดของผู้ประกอบการด้วย

2) ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Defective Products)

ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยมีบัญญัติไว้ในมาตรา 67(1)⁸¹ ซึ่งมีหลักว่า “สินค้าจะถือเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเมื่อไม่มีความปลอดภัยตามที่บุคคลทั่วไปสามารถ

⁷⁹ Liability for defective products

68. (5) This section shall not apply to a person in respect of any defect in agricultural produce if the only supply of the agricultural produce by the person to another person was at a time when the agricultural produce has not undergone any industrial process.

⁸⁰ Naemah Amin, *Strict Liability for Defective Products: Balancing of Interests between Consumers and Producers*, p. 32.

⁸¹ Meaning of “defect”

67. (1) Subject to subsections (2) and (3), there is a defect in a product for the purposes of this Part if the safety of the product is not such as a person is generally entitled to expect.

(2) In determining what a person is generally entitled to expect in relation to a product, all relevant circumstances shall be taken into account including—

(a) the manner in which, and the purposes for which, the product has been marketed;

(b) the get-up of the product;

(c) the use of any mark in relation to the product;

คาดหวังได้” การพิจารณาความไม่ปลอดภัยของสินค้าตามกฎหมายมาเลเซีย ใช้หลักความคาดหวังของผู้บริโภค (Consumer Expectations Test) หากสินค้าไม่มีความปลอดภัยตามที่ผู้บริโภคคาดหวังได้ จะถือว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยการพิจารณาถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าจากความคาดหวังของผู้บริโภคต้องพิจารณาองค์ประกอบอื่น ๆ ประกอบด้วย ตามมาตรา 67(2)⁸² ได้แก่ ลักษณะและวัตถุประสงค์ของสินค้าที่ได้นำออกจำหน่าย การใช้เครื่องหมายใด ๆ กับผลิตภัณฑ์ คำแนะนำหรือคำเตือนในการใช้งานสินค้า สิ่งที่สามารถคาดหวังได้ตามสมควรจากสินค้านั้น ๆ และเวลาที่ได้นำสินค้าไปยังผู้บริโภค ซึ่งความปลอดภัยของสินค้ามีข้อพิจารณา

(d) instructions for or warnings with respect to doing or refraining from doing anything with or in relation to the product;

(e) what may reasonably be expected to be done with, or in relation to, the product; and

(f) the time when the product was supplied by its producer to another person.

(3) Nothing in this section shall require a defect to be inferred from the mere fact that the safety of a product which is subsequently supplied is greater than the safety of the product in question.

(4) For the purposes of this section, “safety”, in relation to a product, shall include—

(a) safety with respect to products comprised therein;

(b) safety in the context of risk of damage to property; and

(c) safety in the context of risk of death or personal injury.

⁸² 67(2) In determining what a person is generally entitled to expect in relation to a product, all relevant circumstances shall be taken into account including—

(a) the manner in which, and the purposes for which, the product has been marketed;

(b) the get-up of the product;

(c) the use of any mark in relation to the product;

(d) instructions for or warnings with respect to doing or refraining from doing anything with or in relation to the product;

(e) what may reasonably be expected to be done with, or in relation to, the product; and

(f) the time when the product was supplied by its producer to another person.

ตามมาตรา 67(4)⁸³ ความปลอดภัยของสินค้าหมายความรวมถึง ความปลอดภัยในส่วนประกอบของสินค้า ความปลอดภัยจากความเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน และความปลอดภัยจากความเสี่ยงจากการเสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บ

กฎหมายของประเทศมาเลเซียจะพิจารณาความไม่ปลอดภัยของสินค้าจากความคาดหวังของผู้บริโภคซึ่งระดับความคาดหวังของผู้บริโภคอาจไม่เหมาะสมในกรณีที่ใช้เทคโนโลยีที่มีความซับซ้อนมากในการผลิตอาจทำให้ผู้บริโภคไม่มีความรู้เพียงพอที่จะคาดหวังถึงความปลอดภัยของสินค้าได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นการพิจารณาถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าควรใช้หลักในการพิจารณาประการอื่น ๆ ประกอบด้วยหรือไม่

3) บุคคลที่ได้รับความคุ้มครอง

บทบัญญัติ มาตรา 68 (2) กำหนดให้ผู้ได้รับความเสียหายมีสิทธิเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จากบทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า บุคคลที่ได้รับความคุ้มครอง คือ ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยทุกคนโดยไม่จำกัดเฉพาะแต่ผู้ซื้อเท่านั้น⁸⁴ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่ามีความเหมาะสมและเพียงพอในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแล้ว

4) บุคคลที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

ความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอยู่บนพื้นฐานของประโยชน์สาธารณะ ดังนั้นบุคคลที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหาย ได้แก่ บุคคลที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงที่จะเกิดอันตรายขึ้นกับผู้บริโภคโดยการจัดหาสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเข้าสู่ตลาด และมีวัตถุประสงค์ในทางการค้า บุคคลที่อยู่ในฐานะที่ดีที่สุดในการควบคุมคุณภาพและความปลอดภัย

⁸³ 67(4) For the purposes of this section, “safety”, in relation to a product, shall include—

- (a) safety with respect to products comprised therein;
- (b) safety in the context of risk of damage to property; and
- (c) safety in the context of risk of death or personal injury.

⁸⁴ Naemah Amin, *Strict Liability for Defective Products: Balancing of Interests between Consumers and Producers*, p. 32.

ของสินค้า และบุคคลที่มีความสามารถในการทำประกันภัยสำหรับความเสียหายดังกล่าว ซึ่งกฎหมายของมาเลเซียได้กำหนดให้ผู้ต้องรับผิดชอบไว้ในมาตรา 68 (1)⁸⁵ ซึ่งได้แก่

● ผู้ผลิต โดยผู้ผลิตได้มีการขยายความไว้ในมาตรา 66 (1)⁸⁶ว่า “ผู้ผลิต หมายถึงบุคคลที่ผลิตสินค้า ในกรณีของสสารที่ไม่ได้ถูกผลิตแต่ถูกทำให้ได้มาหรือถูกนำออกมา คือ บุคคลที่ทำให้ได้สินค้ามาหรือนำสินค้าออกมา และในกรณีที่สินค้าไม่ถูกผลิต ถูกทำให้ได้มาหรือถูกนำออกมา แต่มีคุณลักษณะที่สำคัญต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับงานอุตสาหกรรมหรือกระบวนการอื่นใดซึ่งถูกดำเนินการ (เช่น ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตทางเกษตรกรรม) คือบุคคลที่ดำเนินการกระบวนการนั้น” จะเห็นได้ว่าผู้ผลิตที่จะต้องรับผิดชอบตามกฎหมายนั้นมีความหมายกว้างและค่อนข้างครอบคลุม โดยหมายความรวมถึงผู้ผลิตชิ้นส่วน อุปกรณ์ของสินค้า เช่น บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากเบรกรถยนต์มีความไม่ปลอดภัย ผู้เสียหายสามารถฟ้องร้องให้ผู้ผลิตเบรกและผู้ผลิตรถยนต์ให้รับผิดชอบในความเสียหายดังกล่าวได้ อย่างไรก็ตามผู้ผลิตไม่ได้หมายความรวมถึง ผู้ออกแบบและผู้ให้บริการ เช่น ผู้ติดตั้ง ซ่อมแซม ทำความสะอาด หรือกระทำการในลักษณะทำนองเดียวกัน แม้จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับสินค้าก็ตาม⁸⁷

⁸⁵ 68. (1) Where any damage is caused wholly or partly by a defect in a product, the following persons shall be liable for the damage:

(a) the producer of the product;

(b) the person who, by putting his name on the product or using a trade mark or other distinguishing mark in relation to the product, has held himself out to be the producer of the product; and

(c) the person who has, in the course of his business, imported the product into Malaysia in order to supply it to another person.

⁸⁶ Interpretation

66. (1) “producer”, in relation to a product, means—

(a) the person who manufactured it;

(b) in the case of a substance which is not manufactured but is won or abstracted, the person who won or abstracted it;

(c) in the case of a product which is not manufactured, won or abstracted but the essential characteristics of which are attributable to an industrial or other process having been carried out, the person who carried out that process;

⁸⁷ Naemah Amin, *Strict Liability for Defective Products: Balancing of Interests between Consumers and Producers*, p. 33.

- ผู้ใช้ชื่อ เครื่องหมายการค้า หรือเครื่องหมายอื่นใดในทำนองเดียวกันอันเป็นเหตุให้บุคคลภายนอกเข้าใจว่าตนเป็นผู้ผลิต

- ผู้นำสินค้าเข้ามาในประเทศมาเลเซียตามปกติในธุรกิจของตนหรือตามคำสั่งหรือความต้องการของบุคคลอื่น

นอกจากนี้มาตรา 68 (2)⁸⁸ กำหนดให้ ผู้เสียหายแจ้งให้ผู้ขายสินค้า (Supplier) ระบุตัวผู้ต้องรับผิดชอบตามมาตรา 68 (1) หากผู้ขายไม่ปฏิบัติตามคำขอของผู้เสียหาย กล่าวคือ ไม่แจ้งให้ผู้เสียหายทราบถึงบุคคลที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น เช่น ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ภายในระยะเวลาอันสมควร ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น⁸⁹ ซึ่งผู้ขาย ได้แก่⁹⁰ บุคคลที่จำหน่ายสินค้าให้แก่ผู้เสียหาย ผู้ผลิตที่ได้ใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยในการผลิตของตน รวมถึงบุคคลอื่นใดในลักษณะทำนองเดียวกัน บุคคลที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัย ครอบคลุมถึงทุกคนที่มีส่วนในกระบวนการผลิต การนำเข้า และหากผู้เสียหายไม่สามารถเรียกให้บุคคลที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ เนื่องจากไม่รู้ว่าบุคคลเหล่านั้นเป็นใคร ผู้ที่จะต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย คือ ผู้ขายหรือผู้ที่จำหน่ายสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้นด้วย ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าบทบัญญัติในส่วนนี้มีความเหมาะสม และเพียงพอที่จะให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแล้ว

⁸⁸ 68(2) Where damage is caused wholly or partly by a defect in a product, the person who suffered the damage may within a reasonable period after the damage occurs request the supplier to identify any or all of the persons referred to in subsection (1), whether or not he is or they are still in existence.

⁸⁹ 68(4) Where the supplier fails to comply with a request under subsection (2) within a reasonable time having regard to all the circumstances, the supplier shall be held liable for the loss or damage.

⁹⁰ 68(3) For the purpose of subsection (2), it is immaterial whether the supplier supplied the defective product to—

(a) the person who suffered the damage;

(b) the producer of a product in which the defective product is comprised therein;

or

(c) any other person.

5) ขอบเขตความรับผิด

จากบทบัญญัติในมาตรา 68 (1) กำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ความเสียหายเป็นไปตามบทบัญญัติในมาตรา 66 (1)⁹¹ ได้แก่ ความตายหรือการได้รับบาดเจ็บหรือความสูญเสียหรือเสียหายใด ๆ อันเกิดขึ้นกับทรัพย์สิน รวมถึงที่ดินแล้วแต่กรณี” และบทบัญญัติในมาตรา 69 (1)⁹² มีหลักว่า “เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นเนื่องจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ความรับผิดของบุคคลตามมาตรา 68 จะไม่รวมถึงความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ส่วนประกอบหรืออุปกรณ์ซึ่งประกอบเข้ากับสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ในเวลาที่ได้เกิดความเสียหายขึ้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้ส่วนบุคคล เพื่อการประกอบอาชีพ หรือการบริโภค และโดยวัตถุประสงค์ในการใช้งานของผู้เสียหายไม่ได้มีไว้เพื่อใช้ส่วนบุคคล เพื่อการประกอบอาชีพ หรือการบริโภค เมื่อพิจารณาบทบัญญัติในมาตรา 69(1) ประกอบมาตรา 66 (1) พบว่าความเสียหายที่ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดตามกฎหมายฉบับนี้ ได้แก่ ความเสียหายที่เกิดต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินซึ่งไม่รวมถึงสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และความเสียหายต่อทรัพย์สินจะต้องเป็นทรัพย์สินที่มีไว้ใช้เพื่อการบริโภคเท่านั้น ดังนั้นหากทรัพย์สินใดที่มีไว้เพื่อวัตถุประสงค์ในทางการค้าจะไม่ได้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายฉบับนี้ อย่างไรก็ตามมิได้กฎหมายบัญญัติไว้โดยละเอียดว่าค่าเสียหายแต่ละประเภทสามารถเรียกได้เพียงใดบ้าง ดังนั้นจึงต้องอาศัยหลักเกณฑ์

⁹¹ 66 (1) In this Part, unless the context otherwise requires— “damage” means death or personal injury, or any loss of or damage to any property, including land, as the case may require.

⁹² Extent of liability for loss or damage

69. (1) Where any damage is caused wholly or partly by a defect in a product, the liability of the person liable for the damage under section 68 shall not include the loss of or damage to—

(a) the defective product;

(b) the whole or any part of the product which comprises the defective product; or

(c) any property which at the time it is lost or damaged is not—

(i) of a description of property ordinarily intended for private use, occupation or consumption; and

(ii) intended by the person suffering the loss or damage mainly for his own private use, occupation or consumption.

ตามกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 1956 (Civil Law Act 1956)⁹³ ซึ่งได้แก่ ค่าเสียหายที่แท้จริง ค่าขาดรายได้ ในปัจจุบันและที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้น เพื่อความชัดเจนในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหาย ควรกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับค่าเสียหายที่ผู้เสียหายสามารถเรียกร้องได้หรือไม่ อย่างไรก็ตาม ทั้งกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 และกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 1956 มิได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับ ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจและค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ นอกจากนี้ค่าเสียหาย ที่ผู้เสียหายสามารถเรียกร้องได้มิได้กำหนดอัตราสูงสุดไว้ แต่ในคดีเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคนั้น ควรจะมีการกำหนดอัตราค่าเสียหายสูงสุดเอาไว้เพื่อให้ความเป็นธรรมและลดความเสี่ยงในการ ประกอบธุรกิจให้แก่ผู้ประกอบการหรือไม่

ค. เหตุยกเว้นความรับผิด

แม้ว่าความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 ของประเทศมาเลเซียจะให้หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด มากำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการ แต่ผู้ประกอบการอาจหลุดพ้นความรับผิดได้หากสามารถ นำสืบพิสูจน์ ตามมาตรา 72 (1)⁹⁴ ดังนี้

⁹³ Law of Malaysia Act 67 CIVIL LAW ACT 1956, Accessed Aug 20, 2015, from <http://www.agc.gov.my/Akta/Vol.%202/Act%2067.pdf>.

⁹⁴ 72. (1) In any civil proceeding under this Part against any person in respect of a defect in a product, it shall be a defence for that person to show—

(a) that the defect is attributable to compliance with any requirement imposed under any written law;

(b) that he did not at any time supply the defective product to another person;

(c) that the defect did not exist in the product at the relevant time;

(d) that the state of scientific and technical knowledge at the relevant time was not such that a producer of products of the same description as the product in question may reasonably be expected to discover the defect if it had existed in his product while it was under his control; or

(e) that the defect—

(i) is a defect in a product in which the product in question is comprised therein (the “subsequent product”); and

(ii) is wholly attributable to—

(A) the design of the subsequent product; or

(B) compliance by the producer of the product in question with instructions given by the producer of the subsequent product.

1) ความไม่ปลอดภัยเกิดจากการปฏิบัติตามกฎหมาย

หากผู้ประกอบการได้ปฏิบัติตามมาตรฐานหรือระเบียบต่าง ๆ ที่กฎหมายกำหนดและก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยกับสินค้าขึ้น ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยดังกล่าว อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผู้ประกอบการจะปฏิบัติตามหน้าที่ตามกฎหมาย แต่ผู้ประกอบการควรมีหน้าที่ระมัดระวัง (Duty of Care) มิให้สินค้ามีความไม่ปลอดภัยขึ้นด้วยหรือไม่ การบัญญัติให้เหตุดังกล่าวเป็นเหตุยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภคหรือไม่

2) ผู้ประกอบการไม่ได้เป็นผู้กระจายสินค้าไปยังบุคคลอื่น

เมื่อผู้ประกอบการมิได้เป็นผู้ทำให้สินค้ากระจายไปสู่มือผู้บริโภคจึงไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น เช่น กรณีที่สินค้าถูกขโมย เป็นต้น

3) ความไม่ปลอดภัยไม่ได้มีอยู่ในขณะที่ได้จำหน่ายสินค้า

เมื่อความไม่ปลอดภัยของสินค้าไม่ได้มีอยู่ในเวลาที่ได้จำหน่ายสินค้าย่อมถือได้ว่าผู้ประกอบการมิได้ผลิตและจำหน่ายสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เมื่อสินค้านั้นไม่ใช่สินค้าที่ไม่ปลอดภัยก็ไม่เข้าเงื่อนไขที่ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดชอบตามกฎหมายฉบับนี้ นอกจากนี้การที่ความไม่ปลอดภัยเกิดขึ้นในภายหลังจากที่สินค้าได้หลุดพ้นไปจากเงื้อมมือของผู้ประกอบการแล้วย่อมหมายความว่าผู้ประกอบการมิใช่บุคคลที่อยู่ในฐานะที่เหมาะสมที่สุดที่จะป้องกันระมัดระวังไม่ให้สินค้ามีความไม่ปลอดภัยและก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้ประกอบการ ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย

4) สถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะที่

จำหน่ายสินค้าไม่อาจพบความไม่ปลอดภัยของสินค้าได้อย่างสมเหตุสมผล แม้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นในภายหลังจะสามารถตรวจพบว่าสินค้าที่ได้ผลิตและจำหน่ายในอดีตมีความไม่ปลอดภัย แต่หากในเวลาที่จำหน่ายสินค้า ความรู้ทางวิทยาศาสตร์

(2) For the purposes of subsection (1), “relevant time”—

(a) in relation to electricity, means the time at which it was generated, being a time before it was transmitted or distributed; and

(b) in relation to any other product, means—

(i) where section 68 applies, the time when the producer supplied the product to another person; and

(ii) where section 68 does not apply, the time when the product was last supplied by a person to whom section 68 applies to another person.

และเทคโนโลยีในขณะนั้นไม่อาจตรวจพบความไม่ปลอดภัยดังกล่าวได้ ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบในความไม่ปลอดภัยดังกล่าว

5) ความไม่ปลอดภัยนั้นเป็นความไม่ปลอดภัยที่เกิดขึ้นจากการประกอบ หรือการออกแบบสินค้าซึ่งผู้ประกอบการเป็นเพียงผู้ผลิตชิ้นส่วนเท่านั้น หรือเกิดจากการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิต เหตุยกเว้นความรับผิดชอบนี้เป็นเหตุเฉพาะสำหรับผู้ผลิตชิ้นส่วน หรือส่วนประกอบของสินค้า ซึ่งความเสียหายมิได้เกิดขึ้นจากส่วนประกอบนั้น แต่เกิดขึ้นจากการกระทำของผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายโดยการประกอบหรือการออกแบบ หรือการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างแต่กรณีดังกล่าว ควรกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมว่าเหตุหลุดพ้นความรับผิดชอบของผู้รับจ้างผลิตจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลนั้นมิได้คาดเห็นหรือควรจะคาดเห็นได้ว่า คำสั่งของผู้ว่าจ้างจะทำให้สินค้ามีความไม่ปลอดภัย หรือไม่ เพราะหากผู้รับจ้างผลิตคาดเห็นอยู่แล้วว่าการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นจะทำให้สินค้ามีความไม่ปลอดภัย ควรต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วย

เหตุยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการของประเทศมาเลเซีย มีหลายประการ ซึ่งเหตุยกเว้นความรับผิดชอบบางประการอาจสร้างความไม่เป็นธรรมต่อผู้เสียหาย เช่น ความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการปฏิบัติตามกฎหมาย เพราะนอกจากผู้ประกอบการมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายแล้วผู้ประกอบการควรมีหน้าที่ต้องระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหายต่อผู้บริโภคด้วย ดังนั้น ควรพิจารณาว่าเหตุยกเว้นความรับผิดชอบแต่ละประการมีความเหมาะสมและเป็นธรรมต่อผู้บริโภคและผู้ประกอบการหรือไม่ และควรมีการปรับปรุงแก้ไขหรือไม่ เพียงไร

ง. ภาระการพิสูจน์และอายุความ

1) ภาระการพิสูจน์

กฎหมายมาเลเซียมิได้กำหนดภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายไว้ ทำให้ขาดความชัดเจนว่า ผู้เสียหายจะต้องมีภาระในการพิสูจน์ในเรื่องใดบ้าง แต่ความรับผิดชอบตามกฎหมายในส่วนนี้เป็นความรับผิดโดยเคร่งครัดที่ไม่ต้องอาศัยความสัมพันธ์ทางสัญญาระหว่างผู้ประกอบการและผู้เสียหาย และเป็นความรับผิดที่เกิดขึ้นแม้ผู้ประกอบการไม่มีความผิด ดังนั้น ผู้เสียหายจึงมีภาระในการพิสูจน์เพียงว่ามีความเสียหายเกิดขึ้น สินค้าชิ้นนั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และมีความสัมพันธ์ระหว่างความเสียหายกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น⁹⁵ อย่างไรก็ตามควรจะมีการบัญญัติไว้ให้ชัดเจนถึงภาระในการพิสูจน์ของผู้เสียหายหรือไม่เพื่อให้มีความชัดเจนและป้องกันมิให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติขึ้น

⁹⁵ Naemah Amin, Strict Liability for Defective Products: Balancing of Interests between Consumers and Producers, p. 32.

2) อายุความ

กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 มิได้บัญญัติอายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้เสียหายเอาไว้ แต่มาตรา 70 (4)⁹⁶ กำหนดให้การใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลเกี่ยวกับความรับผิดตามบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดในผลิตภัณฑ์ถือว่าเป็นความรับผิดตามหลักกฎหมายละเมิดจึงพิจารณาตามกฎหมายว่าด้วยอายุความ ค.ศ. 1953 (The Limitation Act 1953)⁹⁷ ซึ่งกำหนดให้การใช้สิทธิเรียกร้องภายใต้หลักกฎหมายละเมิดจะต้องเรียกร้องภายใน 6 ปี นับแต่วันที่ได้รับ ความเสียหาย แต่การเรียกร้องให้รับผิดตามหลักความรับผิดในผลิตภัณฑ์ใช้หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด ซึ่งไม่อาศัยความผิดตั้งเช่นหลักความรับผิดในทางละเมิด การใช้อายุความเกี่ยวกับการเรียกร้องในคดีละเมิดอาจไม่มีความเหมาะสม ดังนั้น ควรมีบัญญัติเกี่ยวกับอายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องไว้เป็นการเฉพาะหรือไม่ นอกจากนี้การเริ่มนับอายุความถือเป็นประเด็นที่สำคัญ เนื่องจากสินค้าบางประเภทอาจใช้ระยะเวลาเวลานานกว่าจะแสดงความเสียหายให้ปรากฏแก่ผู้เสียหาย เช่น ยาที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการสะสมในร่างกายเป็นเวลานานจึงควรกำหนดอายุความให้เริ่มนับแตกต่างกับสินค้าประเภทอื่นหรือไม่ และควรกำหนดอายุความสูงสุดไว้เพื่อสร้างความเป็นธรรมแก่ผู้ประกอบการด้วยหรือไม่

โดยสรุปประเทศมาเลเซียมีกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดในสินค้า ได้แก่ กฎหมายว่าด้วยสัญญา ค.ศ. 1950 ประกอบกฎหมายว่าด้วยการซื้อขาย ค.ศ. 1957 ซึ่งความรับผิดจะเกิดขึ้นเมื่อกระทำผิดสัญญา ส่วนหลักกฎหมายละเมิดจะสามารถใช้บังคับได้ ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ว่าผู้ประกอบการมีหน้าที่ระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหาย มีการกระทำผิดหน้าที่ซึ่งมีผลให้สินค้าที่ไม่ปลอดภัย และความเสียหายเกิดจากการกระทำผิดหน้าที่นั้น แต่การพิสูจน์ดังกล่าวกระทำได้ยาก นอกจากกฎหมายทั้งสองประการข้างต้น ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกร้องโดยอาศัยกฎหมายเฉพาะ คือ กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 ซึ่งมีบทบัญญัติกำหนดความรับผิดสำหรับสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้โดยเฉพาะ โดยนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้กำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการ และกำหนดประเภทของสินค้า ได้แก่ สินค้า ชิ้นส่วน อุปกรณ์ ส่วนประกอบต่าง ๆ สาธารณูปโภค (ซึ่งรวมถึงกระแสไฟฟ้า) ต้นไม้ พืช ัญพืช สินค้าที่ติดอยู่กับสินค้าอื่นหรือทรัพย์สินส่วนบุคคล สัตว์ รวมถึงปลา ยานพาหนะ และต้องเป็นสินค้าที่ซื้อขายครั้งแรก เพื่อการใช้งานหรือบริโภคส่วนบุคคล

⁹⁶ Application of other written law

70. (4) For the purposes of any written law conferring jurisdiction on any court with respect to any matter, liability for damage under this Part shall be treated as liability in tort.

⁹⁷ The Limitation Act 1953, Accessed Aug 20, 2015, from http://www.hba.org.my/laws/limitation_act_1953.htm.

แต่ไม่รวมถึง เงินตรา หุ่น ตราสารหนี้ ผลผลิตทางการเกษตรที่ไม่ผ่านการแปรรูป ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย คือ สินค้าที่ไม่มีความปลอดภัยตามที่ผู้บริโภคราคาดหมาย ซึ่งระดับความคาดหวังของผู้บริโภคจะใช้ข้อเท็จจริงอื่น ๆ ประกอบการพิจารณา เช่น ลักษณะของสินค้า ระยะเวลาที่ได้จำหน่ายสินค้า เป็นต้น บุคคลที่ได้รับความคุ้มครอง คือ ผู้ที่ได้รับความเสียหายทุกคน ส่วนบุคคลที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายมีความครอบคลุมถึงผู้ผลิต (รวมถึงผู้ผลิตชิ้นส่วน อุปกรณ์) ผู้นำเข้า ผู้แสดงตนเป็นผู้ผลิตหรือผู้นำเข้า และรวมถึงผู้ขายในกรณีที่ผู้ขายไม่แจ้งให้ผู้เสียหายทราบถึงบุคคลที่ต้องรับผิดชอบหรือไม่แจ้งภายในระยะเวลาอันสมควรตามที่ผู้เสียหายร้องขอ โดยมีขอบเขตความรับผิดชอบสำหรับความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินซึ่งไม่รวมถึงความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ และค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ส่วนเหตุยกเว้นความรับผิดมีหลายประการ ได้แก่ ความไม่ปลอดภัยเกิดจากการปฏิบัติตามกฎหมาย ผู้ประกอบการไม่ได้จำหน่ายสินค้าสู่ผู้บริโภค ความไม่ปลอดภัยไม่ได้มีอยู่ในขณะที่ได้จำหน่ายสินค้า สถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะจำหน่ายสินค้าไม่อาจตรวจพบความไม่ปลอดภัยของสินค้าได้นอกจากนี้ผู้ผลิตชิ้นส่วนอุปกรณ์ไม่ต้องรับผิดชอบเมื่อความเสียหายเกิดจากการประกอบหรือออกแบบสินค้า หรือการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิต แม้ว่ากฎหมายมาเลเซียจะมีเหตุยกเว้นความรับผิดหลายประการแต่บางประการอาจยังไม่มีความเหมาะสม เช่น อาจยังไม่เป็นธรรมต่อผู้เสียหายซึ่งผู้เขียนจะได้ทำการวิเคราะห์ในบทต่อไป ส่วนในเรื่องภาระการพิสูจน์ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่สำคัญประการหนึ่งในการเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบ แต่กฎหมายก็ไม่ได้บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ และอายุความมีกำหนด 6 ปี นับแต่วันที่ได้รับความเสียหายเช่นเดียวกับความรับผิดตามหลักกฎหมายละเมิด ซึ่งอาจยังไม่เหมาะสมกับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ทั้งนี้ ผู้เขียนจะนำข้อดีและข้อเสียจากการศึกษากฎหมายประเทศมาเลเซียไปประกอบการนำเสนอกฎหมายมาตรฐานว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอาเซียน และแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายไทยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

3.1.3 ประเทศฟิลิปปินส์

ประเทศฟิลิปปินส์หรือสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ (Republic of the Philippines) ปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐอันมีประธานาธิบดีเป็นประมุข ประเทศฟิลิปปินส์เคยตกอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศสเปน ประเทศสหรัฐอเมริกา และเป็นประเทศที่นับถือศาสนาอย่างเคร่งครัด จึงส่งผลให้ระบบกฎหมายของประเทศฟิลิปปินส์ได้อิทธิพลมาจากศาสนาอิสลามและระบบกฎหมายของประเทศสเปนและประเทศสหรัฐอเมริกาที่เข้ามาปกครองทำให้ระบบกฎหมาย

ของประเทศฟิลิปปินส์มีลักษณะเป็นการรวมกันของระบบกฎหมายแองโกลอเมริกัน กฎหมายโรมัน กฎหมายสเปน กฎหมายอเมริกา และกฎหมายคัมภีร์อัลกุรอาน⁹⁸

เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในประเทศฟิลิปปินส์ ผู้เสียหาย มีสิทธิเรียกให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบได้ โดยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับซึ่งมีหลักความรับผิดชอบของผู้ประกอบการที่แตกต่างกันไป แต่หลักความรับผิดชอบเหล่านั้นต่างมีข้อจำกัดที่ไม่เหมาะสม บางประการ ประเทศฟิลิปปินส์จึงได้บัญญัติกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1992 (The Consumer Act of the Philippines 1992)⁹⁹ ขึ้น เพื่อขยายขอบเขตความคุ้มครองและเพื่อให้มีความชัดเจนเพิ่มขึ้น ซึ่งกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1992 ดังกล่าวมีบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบในกรณีสินค้าที่ไม่ปลอดภัยด้วย และผู้เขียนจะทำการศึกษากฎหมายฟิลิปปินส์ที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

3.1.3.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากสินค้า

การใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าในประเทศฟิลิปปินส์ มีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(1) ประมวลกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 1949 (Civil Code of The Philippines 1949¹⁰⁰)

ก. ความรับผิดตามหลักกฎหมายสัญญา (Contractual or Warranty Liability)

ความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยที่อาศัยหลักความรับผิดตามสัญญา เป็นเรื่องของการรับประกันสินค้า (Warranty) ซึ่งประกอบด้วย การรับประกันโดยชัดแจ้ง (Express Warranty) และการรับประกันโดยปริยาย (Implied Warranty) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

⁹⁸ สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ., ระบบบริหารราชการของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์, สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2558, จาก http://www.ocsc.go.th/ocsc/th/files/Asean_Unit/The_Philippines.pdf.

⁹⁹ The Consumer Act of The Philippines 1992, Accessed Aug 25, 2015, from <http://www.bu.edu/bucflp/files/2012/01/Consumer-Act-No.-7394-of-the-Philippines.pdf>.

¹⁰⁰ Civil Code of The Philippines 1949 (Republic Act No.386), Accessed Aug 30, 2015, from <http://www.gov.ph/downloads/1949/06jun/19490618-RA-0386-JPL.pdf>.

1) การรับประกันโดยชัดแจ้ง (Express Warranty)

ประมวลกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 1949 มาตรา 1546¹⁰¹ บัญญัติว่า “การยืนยันข้อเท็จจริง หรือการสัญญาใดๆ โดยผู้ขายอันเกี่ยวกับสินค้า ถือว่าเป็นการรับประกันโดยชัดแจ้ง หากการยืนยันหรือการสัญญานั้นมีผลให้ผู้ซื้อตัดสินใจซื้อสินค้าเพราะเชื่อถือในการยืนยันหรือการสัญญาของผู้ขาย” การรับประกันโดยชัดแจ้งถือเป็นข้อสัญญาประการหนึ่งที่ผู้ขายได้ทำไว้แก่ผู้ซื้อ ซึ่งเป็นการรับรองเกี่ยวกับสินค้าที่ทำให้ผู้ซื้อเชื่อถือในการรับรองของผู้ขาย และเข้าซื้อสินค้าโดยอาศัยความเชื่อเช่นนั้น แต่ข้อความที่ผู้ขายทำขึ้นโดยเป็นความเห็นของผู้ขายและไม่ได้อันยันข้อเท็จจริงใด ๆ ไม่ถือว่าเป็นการรับประกันสินค้า ซึ่งปรากฏตามคดี *Gochangco v. Dean*¹⁰² เป็นกรณีที่โจทก์และจำเลยตกลงซื้อที่ดินกัน โดยจำเลยแจ้งแก่โจทก์ว่ามีต้นมะพร้าวกว่า 6,000 ต้น ในที่ดินดังกล่าว ก่อนที่จะได้ทำสัญญาซื้อขาย โจทก์ได้ไปสำรวจดูที่ดินดังกล่าวและประมาณการเองว่าที่ดินดังกล่าวน่าจะมีต้นมะพร้าวมากกว่า 6,000 ต้น จึงได้ตกลงทำสัญญา แต่ปรากฏว่าที่ดินดังกล่าวไม่ได้มีต้นมะพร้าวตามจำนวนที่จำเลยกล่าวอ้าง โจทก์จึงฟ้องให้จำเลยรับผิดชอบตามสัญญารับประกัน ศาลฎีกาของประเทศฟิลิปปินส์ได้ตัดสินว่า คำพูดที่แสดงถึงความเชื่อของจำเลยโดยไม่ได้มีเจตนาหลอกลวงหรือปกปิดความจริงไม่ถือเป็นการรับประกันที่จำเลยจะต้องรับผิดชอบตามความเชื่อนั้น และการที่โจทก์เข้าทำสัญญาซื้อขายไม่ได้เกิดขึ้นเพราะเชื่อถือในข้อความของจำเลย แต่เกิดจากโจทก์ได้ดูที่ดินก่อนตกลงซื้อขายและประมาณการถึงจำนวนต้นมะพร้าวเอง

2) การรับประกันโดยปริยาย (Implied Warranty)

การรับประกันโดยปริยายเป็นการรับประกันสินค้าที่ผู้ขายมิได้กระทำขึ้นโดยชัดแจ้ง แต่เป็นการรับประกันโดยผลของกฎหมาย ที่ถือว่าผู้ขายได้รับประกันเช่นนั้น การรับประกันโดยปริยายตามกฎหมายฟิลิปปินส์ ประกอบด้วย

¹⁰¹ Article 1546 Any affirmation of fact or any promise by the seller relating to the thing is an express warranty if the natural tendency of such affirmation or promise is to induce the buyer to purchase the same, and if the buyer purchases the thing relying thereon. No affirmation of the value of the thing, nor any statement purporting to be a statement of the seller's opinion only, shall be construed as a warranty, unless the seller made such affirmation or statement as an expert and it was relied upon by the buyer.

¹⁰² SANTIAGO GOCHANGCO, ET AL. vs. R.L. DEAN, Accessed Aug 30, 2015, from http://www.lawphil.net/judjuris/juri1925/mar1925/gr_l-23109_1925.html.

- การรับประกันว่าสินค้าปราศจากความชำรุดบกพร่อง

ตามมาตรา 1566¹⁰³ “กำหนดให้ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้าแม้ว่าจะมิได้เกิดขึ้นจากความผิดของตน หรือผู้ขายมิได้รู้ถึงความชำรุดบกพร่องนั้น เว้นแต่จะได้มีการตกลงยกเว้นเป็นอย่างอื่นในสัญญา”

- การรับประกันว่าสินค้ามีความสามารถใช้งานได้

สมประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ มาตรา 1562¹⁰⁴ ในสัญญาซื้อขาย เมื่อผู้ซื้อได้แสดงเจตนาโดยชัดแจ้ง หรือโดยปริยายต่อผู้ขายให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการซื้อสินค้า และปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ซื้อเชื่อถือทักษะและการประเมินของผู้ขาย ไม่ว่าจะผู้ขายจะได้พัฒนาหรือผลิตสินค้าขึ้นหรือไม่ ถือได้ว่าการรับประกันโดยปริยายว่าสินค้านั้นสามารถใช้งานได้สมประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งดังกล่าว

- การรับประกันในเชิงการค้าพาณิชย์ (Warranty of Merchantability)

เป็นการรับประกันว่าสินค้าที่ได้ซื้อขายกันนั้นมีความเหมาะสมและมีคุณภาพเพียงพอในการจำหน่ายในเชิงธุรกิจการค้า มี 2 ประเภท ได้แก่ (1) การซื้อขายสินค้าโดยคำพรรณนา¹⁰⁵ หากผู้ขายได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับสินค้า ซึ่งผู้ขายไม่อาจรู้ว่าคำพรรณนานั้นจริงหรือเท็จแต่ได้เชื่อว่าเป็นความจริง ถือว่าผู้ขายได้กระทำการให้เกิดสัญญาซื้อขายขึ้นโดยได้รับประกันว่าสินค้าจะเป็นไปตามคำพรรณนาของผู้ขาย และได้รับประกันโดยปริยายว่าสินค้ามีคุณภาพที่สามารถซื้อขายได้ และ (2) การซื้อขายตามสินค้าตัวอย่าง¹⁰⁶ หากสินค้าได้ขายตามตัวอย่างถือว่า

¹⁰³ Article 1566. The vendor is responsible to the vendee for any hidden faults or defects in the thing sold, even though he was not aware thereof.

This provision shall not apply if the contrary has been stipulated, and the vendor was not aware of the hidden faults or defects in the thing sold.

¹⁰⁴ Article 1562. In a sale of goods, there is an implied warranty or condition as to the quality or fitness of the goods, as follows:

(1) Where the buyer, expressly or by implication, makes known to the seller the particular purpose for which the goods are acquired, and it appears that the buyer relies on the seller's skill or judgment (whether he be the grower or manufacturer or not), there is an implied warranty that the goods shall be reasonably fit for such purpose;

¹⁰⁵ Article 1562. (2) Where the goods are brought by description from a seller who deals in goods of that description (whether he be the grower or manufacturer or not), there is an implied warranty that the goods shall be of merchantable quality.

¹⁰⁶ Article 1565. In the case of a contract of sale by sample, if the seller is a dealer in goods of that kind, there is an implied warranty that the goods shall be free from any defect

ได้มีการรับประกันโดยปริยายว่าสินค้าจะเป็นไปตามตัวอย่างที่ได้เสนอขายและปราศจากความไม่เหมาะสมในการเป็นสินค้าที่มีคุณภาพตามซึ่งสามารถซื้อขายได้

การพิสูจน์ถึงความรับผิดของผู้ขายตามสัญญารับประกันโดยปริยาย มีคดีตัวอย่างที่ปรากฏคือ คดี Nutrimix Feeds Corporation v. Court of Appeals and Spouses Efrén and Maura Evangelista¹⁰⁷ เป็นคดีที่โจทก์กล่าวหาว่า อาหารสัตว์ของบริษัทจำเลย มีสารปนเปื้อนจนเป็นเหตุให้ปศุสัตว์ของจำเลยตาย ศาลได้ยกคำฟ้องของโจทก์ เนื่องจาก โจทก์ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าอาหารสัตว์ที่ได้ส่งมาให้โจทก์นั้นมีความบกพร่อง หรือมีการปนเปื้อนของสาร จากคำพิพากษาดังกล่าว การเรียกร้องให้ผู้ขายรับผิดตามรับประกันโดยปริยาย โจทก์จะต้องนำสืบ พิสูจน์ว่าโจทก์ได้รับความเสียหายจากสินค้า ความเสียหายนั้นเกิดขึ้นจากสินค้ามีความชำรุดบกพร่อง หรือมีความไม่ปลอดภัยอย่างไม่สมเหตุผล และความชำรุดบกพร่องมีขึ้นตั้งแต่สินค้าอยู่ในความ ควบคุมของผู้ผลิตหรือผู้ขาย หรือสินค้าไปถึงผู้ใช้หรือผู้บริโภค โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญ ภายใต้เงื่อนไขที่ซื้อขาย นอกจากนี้การรับประกันโดยชัดแจ้งจะไม่นำไปใช้กับการซื้อขายสินค้า ตามสภาพที่เป็นอยู่และการซื้อขายสินค้ามือสอง

ความรับผิดของผู้ขายความสัญญารับประกันเป็นกฎหมายที่มุ่งคุ้มครอง ประโยชน์ของผู้ซื้อให้ได้รับประโยชน์จากสินค้าที่ซื้อมากกว่าคุ้มครองผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหาย จากสินค้า นอกจากนี้การจะเรียกร้องให้ผู้ขายรับผิดผู้ที่มีสิทธิเรียกร้องได้ต้องเป็นผู้ซื้อ ที่มีความสัมพันธ์ทางสัญญาระหว่างกันเท่านั้น

ข. ความรับผิดตามหลักกฎหมายละเมิด (Quasi-Delict)

ความรับผิดตามหลักกฎหมายละเมิดที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความรับผิด ในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย บัญญัติไว้ในมาตรา 2176¹⁰⁸ ผู้ใดกระทำหรือละเว้น

rendering them unmerchantable which would not be apparent on reasonable examination of the sample.

¹⁰⁷ Nutrimix Feeds Corporation v. Court of Appeals and Spouses Efrén and Maura Evangelista, Accessed Aug 30, 2015, from <http://sc.judiciary.gov.ph/jurisprudence/2004/oct2004/152219.htm>.

¹⁰⁸ Article 2176. Whoever by act or omission causes damage to another, there being fault or negligence, is obliged to pay for the damage done. Such fault or negligence, if there is no pre-existing contractual relation between the parties, is called a quasi-delict and is governed by the provisions of this Chapter.

การกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นต้องรับผิด

ในความเสียหายนั้น การกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ นั้น หากไม่ได้มีสัญญาระหว่างคู่กรณี อยู่ก่อน จะเรียกว่าการกระทำเปรียบเสมือนละเมิด (Quasi-Delict) การเรียกร้องความรับผิด ตามหลักดังกล่าวจะต้องมีความเสียหายเกิดขึ้นกับโจทก์ มีการกระทำผิดโดยจงใจหรือประมาท เลินเล่อของจำเลย และมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของจำเลย กับความเสียหายของโจทก์ แม้ว่าความรับผิดตามกฎหมายละเมิดจะเป็นความรับผิดที่ผู้เสียหาย ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ซื้อเท่านั้น แต่โดยที่ความรับผิดดังกล่าวเป็นความรับผิดที่อยู่บนพื้นฐานของความผิด ดังนั้น โจทก์จึงต้องนำสืบพิสูจน์ถึงความผิดโดยการกระทำการโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ของจำเลยซึ่งมีความไม่เหมาะสมเมื่อนำมาปรับใช้กับการเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิด ในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

ค. ความรับผิดตามหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability)

กฎหมายแพ่ง ค.ศ. 1949 ของประเทศฟิลิปปินส์ได้กำหนดความรับผิด ในสินค้าบางประเภทโดยนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้บังคับ ในมาตรา 2187¹⁰⁹บัญญัติว่า “ผู้ผลิตอาหาร เครื่องดื่ม หรือสุขภัณฑ์ต่าง ๆ หรือสินค้าอื่นใดอันมีลักษณะทำนองเดียวกันจะต้อง รับผิดในความตาย หรือการได้รับบาดเจ็บอันเกิดขึ้นจากอันตรายหรือความเป็นพิษที่มีอยู่ในสินค้า เหล่านั้น แม้ว่าจะไม่มีสัญญาระหว่างผู้บริโภคและผู้ผลิตก็ตาม” ตามบทบัญญัติในมาตรานี้เป็นการ กำหนดความรับผิดของผู้ผลิตขึ้นโดยไม่อาศัยการกระทำผิดของผู้ผลิต หรือนิติสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิต และผู้ได้รับความเสียหาย อย่างไรก็ตามแม้ความรับผิดตามบทบัญญัตินี้ดังกล่าวจะเป็นความรับผิด โดยเคร่งครัด แต่ใช้เฉพาะกรณีสินค้าบางประเภทเท่านั้น จึงยังไม่ครอบคลุมถึงสินค้าประเภทอื่นด้วย นอกจากนี้ผู้ต้องรับผิดก็มีแต่เพียงผู้ผลิตเท่านั้น ไม่รวมถึงผู้นำเข้าสินค้าหรือผู้ประกอบการอื่น ๆ ด้วย และความเสียหายที่ผู้ผลิตต้องรับผิดก็มีเฉพาะความเสียหายต่อชีวิตและร่างกายเท่านั้น

แม้ว่าผู้เสียหายจะสามารถเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดโดยอาศัย หลักกฎหมายสัญญา หลักกฎหมายละเมิด และหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดในกรณีที่เป็นสินค้า ประเภทอาหาร เครื่องดื่ม สุขภัณฑ์ แต่การเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดโดยอาศัยหลักดังกล่าว เหล่านี้ก็มีข้อจำกัดและความไม่เหมาะสมบางประการ เช่น หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด ตามมาตรา 2187 ใช้บังคับกับสินค้าบางประเภทตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น ส่วนการเรียกร้อง

¹⁰⁹ Article 2187. Manufacturers and processors of foodstuffs, drinks, toilet articles and similar goods shall be liable for death or injuries caused by any noxious or harmful substances used, although no contractual relation exists between them and the consumers.

ให้รับผิดชอบตามหลักกฎหมายสัญญาที่มีข้อจำกัดที่ผู้เสียหายที่จะมีสิทธิเรียกร้องได้จะต้องเป็นผู้ซื้อ ซึ่งเป็นคู่สัญญากับผู้ประกอบการเท่านั้น

3.1.3.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

(1) กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1992 (The Consumer Act of The Philippines 1992)

กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1992 ของประเทศฟิลิปปินส์บัญญัติขึ้นเพื่อขยายขอบเขตและให้ความคุ้มครองผู้บริโภคในระดับสูงขึ้นและมีความชัดเจนมากขึ้น โดยมีพื้นฐานมาจากนโยบายสาธารณะที่ว่า รัฐมีหน้าที่ในการคุ้มครองประโยชน์และส่งเสริมสวัสดิการให้แก่ผู้บริโภคและสร้างมาตรฐานในการประกอบธุรกิจและอุตสาหกรรม จึงมีหน่วยงานของรัฐที่กำกับดูแลและควบคุมให้เป็นไปตามกฎหมายฉบับนี้หลายหน่วยงาน เช่น กระทรวงสาธารณสุข (Department of Health) กำกับดูแลเกี่ยวกับอาหาร ยา เครื่องสำอาง กระทรวงการค้าและอุตสาหกรรม (Department of Trade and Industry) กำกับดูแลสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภคอื่น ๆ ที่ไม่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงอื่น ๆ ทั้งหมด นอกจากนี้ได้กำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เพื่อแก้ไขปัญหาข้อจำกัดของกฎหมายที่ได้บังคับใช้อยู่เดิมให้มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมในปัจจุบัน ซึ่งมีรายละเอียดในส่วนที่เกี่ยวกับความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ดังนี้

ก. หลักความรับผิดของผู้ประกอบการ

ความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยบัญญัติไว้ในหมวดที่ 5 (Chapter V) ว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์และบริการ มาตรา 97¹¹⁰ กำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยความรับผิดดังกล่าวเป็นความรับผิดที่เกิดขึ้นโดยปราศจากความผิดของผู้ประกอบการ ดังนั้นจึงเป็นการนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) มาใช้บังคับ โดยความรับผิดโดยเคร่งครัดจะมาช่วยแก้ปัญหาข้อจำกัดของการเรียกร้องให้รับผิดชอบตามกฎหมายแพ่ง ที่กำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดในความเสียหาย

¹¹⁰ Article 97 Liability for the Defective Products.

Any Filipino or foreign manufacturer, producer, and any importer, shall be liable for redress, independently of fault, for damages caused to consumers by defects resulting from design, manufacturer, construction, assembly and erection formulas and handling and making up, presentation or packing of their products, as well as for the insufficient or inadequate information on the use and hazards thereof.

ที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแม้จะมีได้กระทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยหรือแม้จะไม่รู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้านั้น

ข. เจื่อนไขแห่งความรับผิด

1) ประเภทของสินค้า

ความรับผิดในความไม่ปลอดภัยของสินค้าของประเทศฟิลิปปินส์บัญญัติอยู่ในหมวดที่ 5 ว่าด้วยความรับผิดในสินค้าและบริการ แต่บทบัญญัติในหมวดนี้มีได้กำหนดประเภทของสินค้าไว้เป็นการเฉพาะว่า ดังนั้น จึงต้องพิจารณาประเภทของสินค้าโดยอาศัยบทนิยามทั่วไปที่บัญญัติไว้ในส่วนต้นของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1992 ในมาตรา 4 (q)¹¹¹ มีหลักว่า “สินค้าอุปโภคบริโภคและบริการหมายถึงสินค้า บริการ สินเชื่อ ตราสารหนี้ หนี้ ที่มีขึ้นเพื่อใช้ในครอบครัวครัวเรือน หรือเพื่อการเกษตร แต่ไม่รวมถึงอาหาร ยา และเครื่องสำอาง” จากบทบัญญัติดังกล่าวยังไม่ไม่ทราบแน่ชัดว่าสินค้าตามกฎหมายฟิลิปปินส์หมายถึงสิ่งใดบ้าง เนื่องจากมิได้กำหนดประเภทของสินค้าไว้ ทำให้เข้าใจได้ว่าทุกสิ่งที่ได้ผลิตออกมาถือเป็นสินค้าทั้งหมด สาธารณูปโภค เช่น กระแสไฟฟ้า อยู่ในความหมายของคำว่าสินค้าด้วยหรือไม่ อย่างไรก็ตาม แม้จะไม่มีกฎหมายกำหนดประเภทของสินค้าที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1992 โดยตรง แต่ได้กำหนดลักษณะเฉพาะไว้ว่าสินค้าจะต้องเป็นสิ่งที่มิใช่ไว้เพื่อใช้ในครัวเรือนหรือการเกษตรเท่านั้น โดยไม่รวมถึงสิ่งซึ่งมิใช่ไว้เพื่อใช้ในการประกอบธุรกิจ และไม่รวมถึง อาหาร ยา และเครื่องสำอาง ด้วย นอกจากนี้ มาตรา 99 กำหนดให้ผู้ประกอบต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากบริการที่ไม่ปลอดภัยด้วย ดังนั้น บริการจึงเป็นสิ่งที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศฟิลิปปินส์ มาตรา 4 (bo)¹¹² ได้บัญญัติไว้ว่า “บริการ หมายถึง การซ่อมแซม การให้บริการ การจัดจำหน่าย การให้บริการติดต่อกับบุคคลอื่นเพื่อการก่อสร้าง การซ่อมบำรุง การประมวลผล การรักษา การดูแลความสะอาดของสินค้าหรือสังหาริมทรัพย์ การกระจายสินค้า หรือการขนส่งสินค้า” บริการตามกฎหมายดังกล่าว เป็นการกำหนดไว้แบบกว้าง ๆ ซึ่งการให้ความรับผิดของผู้ประกอบการรวมถึงการบริการที่ไม่ปลอดภัยด้วย จะเป็นการสร้างภาระแก่ผู้ประกอบการมากเกินไปหรือไม่ ในกรณีของอาหาร ยา และเครื่องสำอาง ที่มีได้อยู่ในขอบเขตของสินค้าตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคนั้น

¹¹¹ Article 4(q). "Consumer products and services" means goods, services and credits, debts or obligations which are primarily for personal, family, household or agricultural purposes, which shall include but not limited to, food, drugs, cosmetics and devices.

¹¹² Article 4(bo). "Service" shall mean, with respect to repair and service, firm services supplied in connection with a contract for construction, maintenance, repair, processing, treatment or cleaning of goods or of fixtures on land, or distribution of goods, or transportation of goods.

ได้มีกฎหมายเฉพาะบัญญัติเกี่ยวกับอาหาร และยาไว้ในกฎหมายว่าด้วยอาหาร ยา และเครื่องสำอาง ค.ศ. 1963 (Food, Drug and Cosmetic Act 1963)¹¹³ บัญญัติขึ้น เพื่อควบคุมสินค้าประเภทอาหาร ยา และเครื่องสำอางให้มีความปลอดภัยและมีคุณภาพมาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด และยังมีกฎหมายควบคุมเฉพาะอีกฉบับหนึ่งคือ กฎหมายว่าด้วยยา ค.ศ. 1969 (Pharmacy Law 1969)¹¹⁴ บัญญัติขึ้นเพื่อกำหนดมาตรฐานและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยยา การขึ้นทะเบียนยา การศึกษาทางด้านเภสัชกรรม และการควบคุมตรวจสอบร้านขายยาในประเทศฟิลิปปินส์ กฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวบัญญัติขึ้นโดยคำนึงถึงความปลอดภัยของประชาชนเป็นสำคัญ แต่มีสาระสำคัญเป็นเพียงการควบคุม บังคับ และกำหนดมาตรการต่าง ๆ ให้ผู้ประกอบการต้องปฏิบัติโดยมีหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เข้าไปควบคุมกำกับดูแล หากพบการฝ่าฝืนกฎหมายหรือข้อบังคับ ผู้ประกอบการจะถูกดำเนินมาตรการทางการปกครอง แต่ไม่ได้กำหนดความรับผิดทางแพ่งของผู้ประกอบการในกรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้นจากยา อาหาร หรือเครื่องสำอางที่ไม่ปลอดภัยแต่อย่างใด แต่ในส่วนของอาหารหากมีความไม่ปลอดภัยหรือเป็นอันตรายผู้เสียหายสามารถเรียกให้ผู้ผลิตรับผิดชอบได้โดยอาศัยกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 1949 มาตรา 2187 ดังที่ได้กล่าวถึงข้างต้น ซึ่งครอบคลุมเฉพาะความเสียหายต่อชีวิตและการบาดเจ็บเท่านั้น ส่วนยาและอาหารเสริมมิได้มีบทบัญญัติกำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการไว้โดยเฉพาะและยังได้รับยกเว้นไม่ให้อถือว่าเป็นสินค้าตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1992 ดังนั้น เมื่อเกิดความเสียหายจากยาที่ไม่ปลอดภัยขึ้นจึงต้องใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายตามหลักกฎหมายสัญญา หรือหลักกฎหมายละเมิด ซึ่งจะมีความเหมาะสมหรือไม่หรือหากจะนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้กับความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากยาซึ่งเป็นสินค้าประเภทที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงความไม่ปลอดภัยได้จะเป็นการเหมาะสมหรือไม่

สินค้าตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1992 ของประเทศฟิลิปปินส์มิได้กำหนดไว้ว่าเป็นสินค้าประเภทใดบ้าง แต่สินค้าจะต้องมีลักษณะสำคัญคือมีไว้เพื่อใช้ในครัวเรือนหรือการเกษตรเท่านั้น และสินค้าไม่รวมถึงอาหาร ยา และอาหารเสริมด้วยกันจากการศึกษาพบว่า มีเพียงอาหารเท่านั้นที่กำหนดความรับผิดของผู้ผลิตในกรณีที่อาหารมีความไม่ปลอดภัยหรือมีอันตรายโดยนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้บังคับ ตามกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 1949 มาตรา 2187 แต่ในส่วนของยาและอาหารเสริมไม่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดไว้ ดังนั้น

¹¹³ Republic Act No. 3720 (Food, Drug and Cosmetic Act 1963), Accessed Dec 25, 2015, from <http://www.fda.gov.ph/attachments/article/29044/RA%205921%20-%20Pharmacy%20Law.pdf>.

¹¹⁴ Pharmacy Law 1969 (Republic Act No. 5921), Accessed Dec 25, 2015, from <http://www.fda.gov.ph/attachments/article/29044/RA%205921%20-%20Pharmacy%20Law.pdf>.

เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นย่อมต้องใช้สิทธิเรียกร้องตามหลักกฎหมายสัญญา หรือหลักกฎหมายละเมิด ซึ่งอาจไม่เพียงพอที่จะให้ความเป็นธรรมกับผู้บริโภคได้ นอกจากนี้กฎหมายฟิลิปปินส์ยังให้ความคุ้มครองไปถึงบริการที่ไม่ปลอดภัยด้วย โดยบริการ หมายถึง การซ่อมแซม การให้บริการ การจัดทำหมาย การให้บริการติดต่อกับบุคคลอื่นเพื่อการก่อสร้าง การซ่อมบำรุง การประมวลผล การรักษา การดูแลความสะอาดของสินค้าหรือสิ่งหาปริมาณ การกระจายสินค้า หรือการขนส่งสินค้า ซึ่งมีขอบเขตกว้างมาก กรณีดังกล่าวจะสร้างภาระต่อผู้ประกอบการมากเกินไปหรือไม่

2) ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Defective Products)

ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามกฎหมายฟิลิปปินส์เป็นไปตามมาตรา 97¹¹⁵ ซึ่งบัญญัติว่า

“ผู้ผลิตและผู้นำเข้าที่มีสัญชาติฟิลิปปินส์หรือไม่ก็ตามจะต้องรับผิดชอบต่อผู้บริโภคสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความไม่ปลอดภัยของสินค้าอันเกิดขึ้นจากการผลิต การออกแบบ การประกอบ โครงสร้าง การโฆษณา หรือบรรจุภัณฑ์ รวมถึงการให้ข้อมูลหรือคำเตือนเกี่ยวกับการใช้งานและอันตรายจากสินค้าที่ไม่เพียงพอต่อผู้บริโภคด้วย

สินค้าจะเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเมื่อมิได้มีความปลอดภัยตามที่บุคคลทั่วไปจะพึงคาดหวังได้โดยนำพฤติการณ์แวดล้อมอื่น ๆ มาประกอบการพิจารณาถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าด้วย ได้แก่ การนำเสนอสินค้า การใช้และอันตรายที่อาจเกิดขึ้นอย่างสมเหตุสมผล และเวลาที่สินค้าได้วางจำหน่าย

¹¹⁵ Article 97. Liability for the Defective Products.

Any Filipino or foreign manufacturer, producer, and any importer, shall be liable for redress, independently of fault, for damages caused to consumers by defects resulting from design, manufacturer, construction, assembly and erection formulas and handling and making up, presentation or packing of their products, as well as for the insufficient or inadequate information on the use and hazards thereof.

A product is defective when it does not offer the safety rightfully expected of it, taking relevant circumstances into consideration, including but not limited to:

- a) presentation of product;
- b) use and hazards reasonably expected of it;
- c) the time it was put into circulation.

A product is not considered defective because another better quality product has been placed in the market.

ทั้งนี้ สินค้าจะไม่ถูกพิจารณาว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเพียงเพราะมีสินค้าที่มีคุณภาพมากกว่าเข้าสู่ตลาดในภายหลัง”

สินค้าจะเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เมื่อไม่มีความปลอดภัยตามที่บุคคลทั่วไปสามารถคาดหมายได้ โดยสาเหตุของการเกิดความไม่ปลอดภัยของสินค้าอาจเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ เช่น การผลิต การออกแบบ รวมไปถึงการบรรจุสินค้า ฯลฯ และการพิจารณาถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าใช้หลักความคาดหมายของผู้บริโภคเป็นเกณฑ์ ระดับความคาดหมายที่ใช้ในการพิจารณามีใช้ความคาดหมายเฉพาะบุคคลแต่เป็นระดับความคาดหมายของผู้บริโภคทั่วไป และนำสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกัสินค้า ประกอบการพิจารณาด้วย ได้แก่ การนำเสนอสินค้า การใช้และอันตรายที่อาจเกิดขึ้นอย่างสมเหตุสมผล และเวลาที่สินค้าได้วางจำหน่าย หากในภายหลังมีสินค้าที่มีคุณภาพดีกว่าออกวางจำหน่าย จะไม่ถือว่าสินค้าที่ได้จำหน่ายก่อนหน้านี้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งตามปกติหลักความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์มุ่งคุ้มครองผู้บริโภคจากความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแต่สินค้าที่ด้อยคุณภาพมิใช่สินค้าที่ไม่ปลอดภัยเพียงแต่ด้อยประสิทธิภาพในการใช้งานแต่ไม่ถึงขนาดก่อให้เกิดความเสียหายอยู่แล้ว แต่การที่กฎหมายฟิลิปปินส์ได้กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรย่อมเพิ่มความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมายมากขึ้น อย่างไรก็ตามหลักความคาดหมายของผู้บริโภคอาจไม่เหมาะสมในกรณีที่สินค้ามีความซับซ้อน ทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถคาดหมายถึงความปลอดภัยที่แท้จริงได้ จึงควรนำหลักเกณฑ์การพิจารณาประการอื่นมาใช้ร่วมด้วยหรือไม่

กฎหมายฟิลิปปินส์ให้ความคุ้มครองผู้บริโภคไปถึงบริการที่ไม่ปลอดภัยด้วยโดยกำหนดความรับผิดชอบในบริการที่ไม่ปลอดภัยไว้ในมาตรา 99¹¹⁶ ซึ่งบัญญัติว่า

¹¹⁶ Article 99. Liability Defective Services –

The service supplier is liable for redress, independently of fault, for damages caused to consumers by defects relating to the rendering of the services, as well as for insufficient or inadequate information on the fruition and hazards thereof.

The service is defective when it does not provide the safety the consumer may rightfully expect of it, taking the relevant circumstances into consideration, including but not limited to:

- a) the manner in which it is provided.
- b) the result of hazards which may reasonably be expected of it;
- c) the time when it was provided.

A service is not considered defective because of the user or introduction of new techniques.

“ผู้ให้บริการต้องรับผิดชอบผู้บริโภคในความเสียหายอันเกิดจากบริการที่ไม่ปลอดภัย รวมทั้งการให้ข้อมูลที่ไม่เพียงพอในการป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้น

บริการจะเป็นบริการที่ไม่ปลอดภัยเมื่อไม่มีความปลอดภัยในระดับที่บุคคลทั่วไปสามารถคาดหมายได้โดยนำพฤติการณ์แวดล้อมอื่น ๆ มาประกอบการพิจารณาด้วย ได้แก่ ลักษณะของการให้บริการ อันตรายสามารถเกิดขึ้นได้อย่างสมเหตุสมผล ระยะเวลาที่มีการให้บริการ

ทั้งนี้ บริการจะไม่ถูกพิจารณาว่าเป็นบริการที่ไม่ปลอดภัยเพราะได้มีการใช้หรือแนะนำเทคนิคใหม่ ๆ ”

บริการจะเป็นบริการที่ไม่ปลอดภัยที่ไม่ปลอดภัยเมื่อไม่มีความปลอดภัยในระดับที่บุคคลทั่วไปคาดหมายได้ และใช้หลักความคาดหมายของผู้บริโภคในการพิจารณาความไม่ปลอดภัยของบริการเช่นเดียวกับสินค้า โดยนำลักษณะของการให้บริการ อันตรายสามารถเกิดขึ้นได้อย่างสมเหตุสมผล และระยะเวลาที่มีการให้บริการ มาประกอบการพิจารณาความไม่ปลอดภัยของบริการ ทั้งนี้ บริการจะไม่เป็นบริการที่ไม่ปลอดภัยเพียงเพราะได้มีการใช้หรือแนะนำเทคนิคใหม่ ๆ ในการให้บริการ เนื่องจากเทคนิคใหม่เป็นเพียงวิธีการที่ทำให้บริการดีขึ้นและบริการด้วยเทคนิคเดิมอาจจะด้อยประสิทธิภาพกว่าเท่านั้น แต่มิได้ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นจึงไม่สมควรที่จะถูกพิจารณาให้เป็นบริการที่ไม่ปลอดภัยเพราะเหตุดังกล่าว แต่การพิจารณาถึงความไม่ปลอดภัยของบริการก็อาจมีปัญหาเช่นเดียวกับกรณีของสินค้า กล่าวคือบริการที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในการให้บริการอาจทำให้ผู้บริโภคมีข้อมูลความรู้ไม่เพียงพอที่จะคาดหวังในความปลอดภัยของบริการได้อย่างเหมาะสม นอกจากผู้ประกอบการด้านบริการจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากความไม่ปลอดภัยของบริการแล้ว ยังต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากการให้ข้อมูลที่ไม่เพียงพอในการป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากบริการด้วย

กฎหมายของประเทศฟิลิปปินส์ใช้หลักความคาดหมายของผู้บริโภคพิจารณาถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า และบริการ ซึ่งหลักดังกล่าวอาจก่อให้เกิดความไม่เหมาะสมในกรณีที่สินค้าและบริการมีความซับซ้อนทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถคาดหมายถึงความปลอดภัยของสินค้าและบริการนั้นได้อย่างเหมาะสม จึงควรนำหลักเกณฑ์อื่น ๆ มาประกอบการพิจารณาหรือไม่ นอกจากนี้การให้ความคุ้มครองครอบคลุมไปถึงความเสียหายที่เกิดจากบริการที่ไม่ปลอดภัยมีความเหมาะสมหรือไม่

3) บุคคลที่ได้รับความคุ้มครอง

บทบัญญัติในมาตรา 97 เกี่ยวกับความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และมาตรา 99 เกี่ยวกับความรับผิดในบริการที่ไม่ปลอดภัย กำหนดให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบต่อผู้บริโภค ดังนั้น บุคคลที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายในกรณีเหล่านี้คือ ผู้บริโภค และเมื่อพิจารณา

บทบัญญัติในหมวดที่ว่าด้วยความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ไม่พบที่กำหนดขอบเขตของผู้บริโภคไว้อย่างไร ดังนั้น จึงต้องพิจารณาจากบททั่วไปซึ่งได้ให้คำนิยามของผู้บริโภคในมาตรา 4(n)¹¹⁷ ว่า “ผู้บริโภค หมายถึง บุคคลธรรมดาที่เป็นผู้ซื้อ เช่า ได้รับ สินค้าอุปโภคบริโภค บริการ หรือธุรกรรมทางการเงิน” จากบทบัญญัติมาตรา 97 มาตรา 99 ประกอบมาตรา 4(n) พบว่าผู้ที่ได้รับความคุ้มครองจำกัดเฉพาะผู้ที่ซื้อ เช่า หรือได้รับสินค้าหรือบริการเท่านั้น โดยไม่คุ้มครองถึงผู้ที่ไม่ได้ซื้อหรือใช้สินค้า (Bystander) แต่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จึงยังไม่มีความเหมาะสมและเป็นธรรมเท่าที่ควร เนื่องจากบทบัญญัติในส่วนนี้มีความมุ่งหมายที่จะให้ความคุ้มครองและเยียวยาความเสียหายจากความไม่ปลอดภัยของสินค้าและบริการ ดังนั้นผู้ที่ได้รับความคุ้มครองจึงควรรวมถึงผู้ที่ได้รับความเสียหายอย่างแท้จริงทุกกรณีแม้ว่าจะมิได้เป็นผู้บริโภคสินค้าหรือบริการหรือไม่

4) บุคคลที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

ในความรับผิดชอบเกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 97 กำหนดให้ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าต้องรับผิดชอบต่อผู้บริโภคในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ดังนั้นบุคคลที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ได้แก่ ผู้ผลิตและผู้นำเข้า ซึ่งขอบเขตของผู้ผลิตได้กำหนดไว้ใน มาตรา 4(as)¹¹⁸ ว่า “ผู้ผลิต หมายถึง บุคคลผู้ผลิต ประกอบ หรืออยู่ในกระบวนการผลิตสินค้าอุปโภคบริโภค เว้นแต่สินค้าได้ผลิตขึ้นโดยใช้ชื่อหรือเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นให้ถือว่าผู้ผลิต คือ เจ้าของชื่อหรือเครื่องหมายการค้า หรือในกรณีที่เป็นสินค้านำเข้าให้ถือว่าตัวแทนผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าเป็นผู้ผลิตสินค้า” ดังนั้น เมื่อพิจารณาบทบัญญัติในมาตรา 97 ประกอบมาตรา 4(as) พบว่าบุคคลที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายฟิลิปปินส์ ได้แก่ ผู้ผลิต ผู้ผลิตชิ้นส่วน ผู้ประกอบ ที่อยู่ในขั้นตอนการผลิตทุกคน ผู้นำเข้า และผู้ที่แสดงออกต่อบุคคลอื่นว่าเป็นผู้ผลิตหรือผู้นำเข้า นอกจากนี้มาตรา 98¹¹⁹ ได้บัญญัติให้ “ผู้ค้าหรือผู้ขายต้องรับผิดชอบตามความ

¹¹⁷ Article 4 (n). "Consumer" means a natural person who is a purchaser, lessee, recipient or prospective purchase, lease or recipient of consumer products, services or credit.

¹¹⁸ Article 4 (as) "Manufacturer" means any person who manufactures, assembles or processes consumer products except that if the goods are manufactured, assembled or processed for another person who attaches his own brand name to the consumer products, the latter shall be deemed the manufacturer. In case of imported products, the manufacturer's representative or, in his absence, the importer, shall be deemed the manufacturer.

¹¹⁹ Article 98. Liability of Tradesman or Seller –

The tradesman/seller is likewise liable, pursuant to preceding article when:

a) it is not possible to identify the manufacturer, builder, producer, or importer;

ในมาตรา 97 เมื่อไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าสินค้าได้ หรือจำหน่ายสินค้าโดยมิได้มีการระบุตัวผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าอย่างชัดเจน หรือไม่เก็บรักษาสินค้าที่เป็นของเสียหายอย่างเพียงพอ ทั้งนี้ผู้ที่ได้รับผิดในการชำระค่าเสียหายมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายเอาจากบุคคลผู้ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นตามสัดส่วนแห่งความรับผิดชอบ” ความรับผิดชอบของผู้ขายในประเทศฟิลิปปินส์นอกจากจะเกิดขึ้นจากการไม่สามารถระบุตัวผู้ต้องรับผิดชอบตามปกติได้แล้ว ยังอาจเกิดขึ้นจากการไม่เก็บรักษาสินค้าที่เป็นของเสียหายอย่างเพียงพอด้วย ในกรณีดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่าผู้บริโภคสามารถเรียกให้ผู้ขายรับผิดชอบตามหลักกฎหมายสัญญาได้อยู่แล้ว ดังนั้นการกำหนดให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบจะเป็นการสร้างภาระต่อผู้ขายเพิ่มขึ้นโดยไม่จำเป็นหรือไม่ แต่โดยรวมผู้เขียนเห็นว่าทบทบัญญัติในส่วนนี้มีความครอบคลุมและเหมาะสมเพียงพอที่จะให้ความคุ้มครองผู้บริโภคแล้ว

ในส่วนของความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากบริการที่ไม่ปลอดภัย มาตรา 99 บัญญัติให้ผู้ต้องรับผิดชอบต่อผู้บริโภค คือ ผู้ให้บริการ แต่มิได้ให้นิยามไว้ว่าใครบ้างที่ถือเป็นผู้ให้บริการ ซึ่งอาจมีปัญหาในการตีความเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นว่าผู้ให้บริการ คือ บุคคลใดบ้าง มีเกณฑ์ในการพิจารณาอย่างไร หากเจ้าของธุรกิจบริการเป็นชาวต่างชาติแต่มีลูกจ้างสัญชาติฟิลิปปินส์เป็นผู้ดูแล เช่นนี้ผู้ให้บริการจะหมายความรวมถึงลูกจ้างผู้ดูแลด้วยหรือไม่ หรือในกรณีที่เฟรนไชส์ของการให้บริการ ผู้เป็นเจ้าของเฟรนไชส์จะต้องรับผิดชอบหรือไม่

5) ขอบเขตความรับผิด

ในส่วนของขอบเขตความรับผิดในสินค้าและบริการที่ไม่ปลอดภัย ไม่มีกฎหมายที่บัญญัติถึงค่าเสียหายที่สามารถเรียกร้องได้ไว้เป็นการเฉพาะ รวมถึงความเสียหายที่เกิดกับผู้บริโภคก็ได้มีบัญญัติไว้ว่าหมายความถึงความเสียหายในส่วนใดบ้าง ดังนั้น ค่าเสียหายที่ผู้บริโภคจะสามารถเรียกร้องได้จะต้องพิจารณาตามกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 1949 ซึ่งบัญญัติไว้ในหมวดที่ 18 ว่าด้วยค่าเสียหาย ซึ่งมาตรา 2197¹²⁰ ได้กำหนดค่าเสียหายในทางแพ่งของประเทศ

b) the product is supplied, without clear identification of the manufacturer, producer, builder or importer;

c) he does not adequately preserve perishable goods. The party making payment to damaged party may experience the right to recover a part of the whole of the accordance with their part or responsibility in the case of damaged effected.

¹²⁰ Article 2197. Damages may be:

- (1) Actual or compensatory;
- (2) Moral;
- (3) Nominal;
- (4) Temperate or moderate;

ฟิลิปปินส์ ได้แก่ ค่าเสียหายที่แท้จริง ค่าเสียหายในทางสันนิษฐาน ค่าเสียหายเพื่อปลอบขวัญ ค่าเสียหายเพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างหรือค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ค่าเสียหายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า และค่าเสียหายกรณีที่มีการตกลงกันไว้ล่วงหน้าในกรณีที่มีการผิดสัญญา โดยค่าเสียหายแต่ละประเภทก็มีหลักเกณฑ์ในการเรียกร้องแตกต่างกันไป ซึ่งค่าเสียหายของประเทศฟิลิปปินส์ครอบคลุมทั้งค่าเสียหายที่แท้จริง ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ และค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษด้วย แต่ค่าเสียหายทางแพ่งดังกล่าวมิได้กำหนดอัตราขั้นสูงสุดที่สามารถเรียกได้ไว้ อาจทำให้เกิดปัญหาในกรณีที่มีความเสียหายจากสินค้าหรือบริการที่ไม่ปลอดภัยขยายออกไปในวงกว้างและมีผู้ได้รับความเสียหายจำนวนมากอาจทำให้มูลค่าของความเสียหายสูงมากจนผู้ประกอบการไม่สามารถรับภาระนั้นไหวทำให้ต้องเลิกกิจการไปและส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจในภาพรวม ไม่ว่าจะเป็นในด้านธุรกิจ และในเรื่องของปัญหาการเลิกจ้างแรงงานเป็นต้น ดังนั้น ค่าเสียหายเหล่านี้ควรมีการกำหนดอัตราขั้นสูงสุดที่ผู้เสียหายสามารถเรียกร้องได้เพื่อสร้างความเป็นธรรมและผ่อนปรนภาระในการประกันความเสียหายจากสินค้าหรือบริการที่ไม่ปลอดภัยของให้แก่ผู้ประกอบการหรือไม่ เพียงไร

ค. เหตุยกเว้นความรับผิด

เหตุยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการกรณีสินค้าที่ไม่ปลอดภัย บัญญัติไว้ในมาตรา 97 วรรคท้าย¹²¹ ว่า “ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ไม่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นหากพิสูจน์ได้ว่า สินค้ามิใช่สินค้าที่ไม่ปลอดภัย สินค้านั้นได้จำหน่ายสู่ท้องตลาดโดยปราศจากความไม่ปลอดภัย หรือความเสียหายเกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้บริโภคหรือบุคคลอื่น” ซึ่งเหตุยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยมี 3 ประการ คือ

1) สินค้ามิใช่สินค้าที่ไม่ปลอดภัย ความรับผิดตามมาตรา 97 เป็นความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เมื่อสินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายมิใช่สินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้ประกอบการจึงไม่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม สินค้า

(5) Liquidated; or

(6) Exemplary or corrective.

¹²¹ Article 97. Liability for the Defective Products –

...The manufacturer, builder, producer of importer shall not be held liable when its evidences:

- a) that it did not place the product on the market;
- b) that although it did place the product on the market such product has no defect
- c) that the consumer or third party is sole at fault.

ที่ไม่ปลอดภัยถือเป็นเงื่อนไขประการหนึ่งที่ทำให้เกิดความรับผิดของผู้ประกอบการ ดังนั้น เมื่อสินค้าไม่ใช่สินค้าไม่ปลอดภัย ย่อมไม่ครบองค์ประกอบของความรับผิดซึ่งผู้เสียหายไม่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นอยู่แล้ว

2) หน้าที่สินค้าได้วางจำหน่ายสู่ท้องตลาดเป็นสินค้าที่ปราศจาก

ความไม่ปลอดภัย เมื่อสินค้านั้นมีสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในขณะที่ได้มีการจำหน่ายสินค้า ผู้ประกอบการจึงมิใช่ผู้กระจายความเสี่ยงในอันตรายที่อาจเกิดขึ้นไปสู่ผู้บริโภค จึงไม่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้น

3) ความเสียหายนั้นเกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้บริโภค

หรือบุคคลอื่น เหตุยกเว้นความรับผิดในกรณีนี้ก็จะเป็นไปตามหลักที่ว่าผู้ใดก่อให้เกิดความเสียหายก็ย่อมต้องรับเอาความเสียหายนั้นไป เมื่อผู้บริโภคก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ผู้ประกอบการจึงไม่ต้องรับผิดต่อผู้บริโภค แต่ในกรณีที่สินค้าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และความเสียหายเกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้บริโภคเพียงบางส่วน ผู้ประกอบการหลุดพ้นความรับผิดทั้งหมดหรือไม่

เหตุยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการทั้ง 3 ประการดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่าบางเหตุเป็นเงื่อนไขแห่งความรับผิดของผู้ประกอบการอยู่แล้ว แม้ไม่บัญญัติไว้ ผู้ประกอบการก็ไม่ต้องรับผิดเพราะไม่ครบเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด และในส่วนของเหตุยกเว้นความรับผิดในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้บริโภค หากความเสียหายเกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้บริโภคเพียงบางส่วน ผู้ประกอบการจะหลุดพ้นความรับผิดทั้งหมดหรือไม่ นอกจากนี้ เหตุยกเว้นความรับผิดตามกฎหมายฟิลิปปินส์เพียงพอที่จะให้ความเป็นธรรมต่อผู้ประกอบการแล้วหรือไม่ มีความเหมาะสมระหว่างประโยชน์ของผู้บริโภคและภาระที่ผู้ประกอบการจะต้องแบกรับหรือไม่ ควรมีการเพิ่มเติมเหตุยกเว้นความรับผิดประการอื่นหรือไม่ อย่างไร

ในกรณีของความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากบริการไม่ปลอดภัย ได้มีบัญญัติเหตุยกเว้นความรับผิดของผู้ให้บริการไว้ในมาตรา 99 วรรคท้าย¹²²ว่า “ผู้ให้บริการไม่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นเมื่อสามารถพิสูจน์ได้ว่าบริการนั้นมีให้บริการที่ไม่ปลอดภัย หรือความเสียหายเกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้รับบริการหรือบุคคลอื่น” ซึ่งเหตุยกเว้นความรับผิดในกรณีดังกล่าวมีลักษณะเช่นเดียวกับเหตุยกเว้นความรับผิดอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย อย่างไรก็ตาม กรณีของบริการมีความไม่ชัดเจนในเรื่องของผู้ให้บริการว่าหมายรวมถึงบุคคลใดบ้าง หากผู้ให้บริการ

¹²² Article 99. Liability Defective Services –

...The supplier or the services shall not be held liable when it its proven:

a) that there is no defect in the service rendered;

b) that the consumer or third party is solely at fault.

หมายความรวมถึงลูกจ้างของกิจการที่ให้บริการด้วยแล้ว ควรจะมีการเพิ่มเติมเหตุยกเว้นความรับผิดให้แก่ลูกจ้างเหล่านั้นเพราะการได้ให้บริการตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างด้วยหรือไม่

ง. ภาระการพิสูจน์และอายุความ

1) ภาระการพิสูจน์

ในส่วนของภาระการพิสูจน์ไม่ได้มีกฎหมายบัญญัติไว้ว่ากรณีที่ผู้บริโภคจะเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบจะต้องนำสืบพิสูจน์ข้อเท็จจริงใดบ้าง ซึ่งการไม่บัญญัติไว้เช่นนี้ย่อมไม่มีความชัดเจนว่าผู้บริโภคจะต้องนำสืบเพียงไร จะพิสูจน์เพียงแต่ความเสียหายที่เกิดขึ้นและความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้าหรือบริการไม่ปลอดภัยเท่านั้นดังเช่นกฎหมายไทย หรือจะต้องพิสูจน์ว่าสินค้าหรือบริการนั้นมีความไม่ปลอดภัยด้วย และควรจะมีการบัญญัติถึงภาระในการพิสูจน์ของผู้บริโภคเพื่อให้มีความชัดเจนในทางปฏิบัติหรือไม่

2) อายุความ

มาตรา 169¹²³ กำหนดให้ “การเรียกร้องตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคจะต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายใน 2 ปี นับแต่วันที่สัญญาเสร็จสมบูรณ์ หรือวันที่ได้มีการฉ้อฉล มีการกระทำที่ไม่เป็นธรรม ไม่สมเหตุสมผล หรือนับแต่วันที่ได้พบความชำรุดบกพร่องแล้วแต่กรณี” อายุความของการใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1992 คือ 2 ปี โดยอายุความเริ่มนับจากวันที่สัญญาเสร็จสมบูรณ์หรือวันที่ได้มีการฉ้อฉล มีการกระทำที่ไม่เป็นธรรม ไม่สมเหตุสมผล หรือนับแต่วันที่ได้พบความชำรุดบกพร่อง ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าความรับผิดในสินค้าไม่ปลอดภัยเป็นกรณีคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหาย จึงควรกำหนดเวลาเริ่มนับกรณีการเรียกร้องความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าหรือบริการที่ไม่ปลอดภัยไว้โดยเฉพาะ โดยควรกำหนดให้วันที่ได้รับความเสียหายเป็นวันที่อายุความเริ่มเดินหรือไม่ นอกจากนี้สินค้าที่ต้องใช้ระยะเวลาในการแสดงความเสียหายควรใช้เกณฑ์การนับอายุความในกรณีอื่นที่แตกต่างไปจากสินค้าปกติหรือไม่

โดยสรุปประเทศฟิลิปปินส์มีกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ได้แก่ กฎหมายแพ่ง ค.ศ.1949 ได้แก่ ความรับผิดตามหลักกฎหมายสัญญา ในรูปของการรับประกันโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย ที่มุ่งคุ้มครองประโยชน์ของผู้ซื้อที่จะได้รับ

¹²³ Article 169. Prescription - All actions or claim accruing under the provisions of this Act and the rules and regulations issued pursuant thereto shall prescribe within two (2) years from the time the consumer transaction was consummated or the deceptive or unfair and unconscionable act or practice was committed and in case of hidden defects, from discovery thereof.

ตามสัญญา ความรับผิดชอบตามกฎหมายละเมิด โดยผู้เสียหายจะต้องมีการพิสูจน์ถึงความเสียหายที่ได้รับ การกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการ และความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและความเสียหายซึ่งเป็นสิ่งที่พิสูจน์ได้ยาก นอกจากนี้กฎหมายแพ่ง ค.ศ. 1949 ยังได้นำหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดมาใช้กับความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอาหาร เครื่องดื่ม สุขภัณฑ์ ต่าง ๆ อีกด้วย แต่บุคคลที่ต้องรับผิดชอบจำกัดเฉพาะผู้ผลิต และมีได้ใช้บังคับเฉพาะกรณีที่สินค้าเหล่านี้มีความไม่ปลอดภัยเท่านั้น อย่างไรก็ตามประเทศฟิลิปปินส์มีกฎหมายกำหนดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการสำหรับสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้โดยเฉพาะในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1992 ที่นำหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดมาใช้กำหนดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ โดยให้ความคุ้มครองไปถึงบริการที่ไม่ปลอดภัยด้วย ซึ่งประเภทของบริการ ได้แก่ การซ่อมแซม การให้บริการ การจัดจำหน่าย การให้บริการติดต่อกับบุคคลอื่นเพื่อการก่อสร้าง การซ่อมบำรุง การประมวลผล การรักษา การดูแลความสะอาดของสินค้าหรืออาหารหรือสิ่งของ การกระจายสินค้า หรือการขนส่งสินค้า แต่ไม่ได้กำหนดประเภทของสินค้าไว้มีเพียงลักษณะของสินค้าที่จะต้องมีไว้เพื่อใช้ในครัวเรือนหรือการเกษตรเท่านั้น และไม่รวมถึงยารักษาโรค อาหาร และเครื่องสำอางด้วย ซึ่งอาหารได้กำหนดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการไว้โดยเฉพาะในกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 1992 แต่ยารักษาโรคและเครื่องสำอาง เมื่อก่อให้เกิดความเสียหายจะต้องใช้สิทธิเรียกร้องตามหลักกฎหมายสัญญาหรือหลักกฎหมายละเมิด ซึ่งไม่เพียงพอที่จะคุ้มครองผู้บริโภค การพิจารณาความไม่ปลอดภัยของสินค้าและบริการสามารถพิจารณาได้จากหลักเกณฑ์ความคาดหมายของผู้บริโภคซึ่งมีความไม่เหมาะสมกับการพิจารณาความไม่ปลอดภัยของสินค้าหรือบริการที่มีความซับซ้อน ส่วนบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ผู้ซื้อ เข้า หรือได้รับสินค้าอุปโภคบริโภค หรือบริการซึ่งถือว่ายังไม่มีครอบคลุมาถึงผู้ที่ได้รับความเสียหายทั้งหมด บุคคลที่ต้องรับผิดชอบ ได้แก่ ผู้ผลิต (รวมถึงผู้ผลิตชิ้นส่วน อุปกรณ์) ผู้นำเข้า และผู้ที่แสดงตนเป็นผู้ผลิตหรือนำเข้า ซึ่งถือว่ามีความเหมาะสมเพียงพอในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายเป็นอย่างดี แต่ผู้ให้บริการที่ต้องรับผิดชอบได้มีกำหนดไว้สำหรับขอบเขตความรับผิดชอบที่บัญญัติเกี่ยวกับค่าเสียหายตามกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 1949 ซึ่งสามารถเรียกได้ทั้งค่าเสียหายที่แท้จริง ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ และค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษด้วย เหตุยกเว้นความรับผิดชอบมี 3 ประการ ได้แก่ สินค้าไม่ใช่สินค้าที่ไม่ปลอดภัย สินค้าไม่มีความไม่ปลอดภัยในขณะวางจำหน่าย และความเสียหายเกิดจากความผิดของผู้บริโภคหรือบุคคลที่สาม ซึ่งเหตุยกเว้นความรับผิดชอบดังกล่าวอาจไม่เพียงพอโดยผู้เขียนจะได้วิเคราะห์ในบทต่อไป สำหรับภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายไม่ได้มีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าต้องพิสูจน์เพียงไร และในส่วนของอายุความการเรียกร้องสิทธิตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1992 มีกำหนด 2 ปี นับแต่วันที่สัญญาเสร็จสมบูรณ์ แต่กรณีดังกล่าวยังไม่เหมาะสมกับความรับผิดชอบที่เกิดจากสินค้า

ที่ไม่ปลอดภัย ผู้เขียนจะนำข้อดีและข้อเสียจากการศึกษากฎหมายฟิลิปปินส์ไปประกอบการนำเสนอกฎหมายมาตรฐานว่าด้วยความรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอาเซียน และแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายไทยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

3.2 กลุ่มประเทศที่ไม่มีกฎหมายกำหนดความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

3.2.1 ประเทศสิงคโปร์

ประเทศสิงคโปร์ หรือสาธารณรัฐสิงคโปร์ (Republic of Singapore) มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา (Parliamentary Parliament) โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด และแบ่งอำนาจการปกครองออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ สภการบริหาร (The Executive) รัฐสภา (Parliament) และสภาตุลาการ (The Judiciary) และใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากระบบกฎหมายของประเทศอังกฤษ โดยถือว่าบุคคลทุกคนมีความเสมอภาคตามกฎหมาย ฝ่ายเอกชนกับฝ่ายมหาชนต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ทางกฎหมายเดียวกันและมีศาลหลัก 2 ศาลคือ ศาลชั้นต้น (Subordinate Court) และศาลสูง (Supreme Court) ที่มีแนวทางการพิจารณาพิพากษาคดีโดยคำนึงถึงค่าใช้จ่ายของคู่ความในการพิจารณาคดี การบริหารเวลาในการพิจารณาคดี และกระบวนการพิสูจน์หลักฐานและการใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ¹²⁴

กฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบในสินค้าของประเทศสิงคโปร์มีทั้งบทบัญญัติที่เป็นลายลักษณ์อักษร และหลักกฎหมายจารีตประเพณีที่ได้รับอิทธิพลมาจากประเทศอังกฤษ แต่ยังไม่มีการกำหนดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้โดยเฉพาะ แต่ในบริบทของการคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศสิงคโปร์ถือว่ามีความก้าวหน้ากว่าประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ในเบื้องต้นได้มีการบัญญัติกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1975 (มาตรฐานและความปลอดภัยในทางการค้า) (Consumer Protection (Trade Descriptions and Safety Requirement) Act 1975¹²⁵) ซึ่งได้เริ่มต้นร่างขึ้นโดยสมาคมคุ้มครอง

¹²⁴ สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ., ระบบบริหารราชการของสาธารณรัฐสิงคโปร์, สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2558, จาก http://www.ocsc.go.th/ocsc/th/files/Asean_Unit/Singapore.pdf

¹²⁵ Consumer Protection (Trade Descriptions and Safety Requirement) Act 1975, Accessed Dec 20, 2015, from [https://www.mti.gov.sg/legislation/Documents/app.mti.gov.sg/data/pages/345/doc/Consumer%20Protection%20\(CGSR\)%20Rg%206%20\(2\).pdf](https://www.mti.gov.sg/legislation/Documents/app.mti.gov.sg/data/pages/345/doc/Consumer%20Protection%20(CGSR)%20Rg%206%20(2).pdf).

ผู้บริโภคสิงคโปร์ (Consumers' Association of Singapore: CASE) โดยได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายการค้า ค.ศ.1972 ของประเทศมาเลเซีย (Trade Description Act 1972) และกฎหมายการค้า ค.ศ.1968 ของประเทศอังกฤษ (Trade Description Act 1968)¹²⁶ และได้มีการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคเรื่อยมา และได้มีกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง (Lemon) เพื่อป้องกันมิให้ความเสียหายเกิดขึ้นกับผู้บริโภค ในส่วนของการเยียวยาแก้ไขเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นแล้ว แม้จะไม่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดไว้แต่ผู้เสียหายสามารถเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบได้ โดยอาศัยหลักกฎหมายต่าง ๆ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

3.2.1.1 กฎหมายว่าด้วยการขายสินค้า ค.ศ.1999 (Sale of Goods Act 1999¹²⁷)

กฎหมายว่าด้วยการขายสินค้าเป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการซื้อขายสินค้า ไม่ว่าจะเป็นสิทธิหรือหน้าที่ของคู่สัญญาแต่ละฝ่าย โดยความรับผิดชอบตามกฎหมายฉบับนี้เป็นความรับผิดชอบตามหลักกฎหมายสัญญา (Contractual or Warranty Liability) โดยผู้ขายอาจให้คำสัญญาโดยชัดแจ้ง (Express Warranty) หรือเป็นกรณีที่กฎหมายถือว่าได้มีคำสัญญาโดยปริยาย (Implied Warranty) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

(1) คำสัญญาโดยชัดแจ้ง (Express Warranty)

การให้คำสัญญาหรือการรับประกันโดยชัดแจ้งเป็นกรณีที่ผู้ขายได้ทำสัญญาต่อผู้ซื้ออันเป็นการรับรองหรือรับประกันคุณภาพของสินค้าอย่างชัดแจ้ง และเมื่อมีการผิดสัญญาหรือผิดจากที่ผู้ขายได้รับประกันไว้ ผู้ซื้อที่มีสิทธิเรียกร้องให้ผู้ขายรับผิดชอบโดยอาศัยหลักกฎหมายสัญญา โดยถือว่าข้อสัญญาหรือคำรับประกันที่ผู้ขายได้ให้ไว้โดยชัดแจ้งนั้นเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาซื้อขาย

(2) คำสัญญาโดยปริยาย (Implied Warranty)

การให้คำสัญญาโดยปริยายเป็นกรณีที่ผู้ขายไม่ได้ให้คำสัญญาหรือการรับประกันเกี่ยวกับสินค้าไว้โดยชัดแจ้ง แต่ได้มีการกระทำบางอย่างของผู้ขายที่กฎหมายถือว่าเป็นการให้การรับประกันเกี่ยวกับสินค้าต่อผู้ซื้อแล้ว และกรณีที่กฎหมายสิงคโปร์ถือว่าผู้ขายรับประกันสินค้าต่อผู้ซื้อ ได้แก่

¹²⁶ Lawrence The and Ng Hui Min, ASEAN PRODUCT LIABILITY AND CONSUMER PRODUCT SAFETY LAW: Singapore, ed.Luke Nottage and Sukda Thanitkul (Bangkok: Winyuchon Publication House, 2016), p.254.

¹²⁷ Sale of Goods Act 1999, Accessed Dec 20, 2015, from <http://statutes.agc.gov.sg/aol/download/0/0/pdf/binaryFile/pdfFile.pdf?Compld:414f397a-7e80-4290-8f21-7efea64f61cd>.

ก. กรณีที่ได้มีการขายสินค้าตามคำพรรณนาให้ถือว่ามี การรับประกัน โดยปริยายว่าสินค้านี้มีคุณสมบัติตรงตามที่ได้พรรณนาไว้¹²⁸

ข. กรณีที่ผู้ขายสินค้าเป็นผู้ประกอบธุรกิจให้ถือว่ามี การรับประกัน โดยปริยายว่าสินค้านี้มีคุณภาพที่เหมาะสม¹²⁹ โดยจะถือว่าสินค้านี้มีคุณภาพที่เหมาะสมเมื่อมีมาตรฐานตามที่บุคคลทั่วไปพอใจเมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ ของสินค้า ราคา และสภาวะแวดล้อมอื่น ๆ ประกอบด้วย¹³⁰ นอกจากนี้สินค้านี้มีคุณภาพยังหมายถึงสินค้าที่เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดโดยรัฐ และสามารถใช้งานได้สมประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของสินค้าหรือที่ได้กำหนดในสัญญา เป็นสินค้าที่ได้ผลิตเสร็จสมบูรณ์ ปราศจากความชำรุดบกพร่อง มีความปลอดภัย และมีความทนทาน¹³¹

ค. กรณีที่มีการขายสินค้าตามตัวอย่าง ให้ถือว่ามี การรับประกันโดยปริยายว่าสินค้านี้มีคุณลักษณะตรงตามสินค้าตัวอย่างและปราศจากความชำรุดบกพร่องซึ่งทำให้สินค้าไม่เหมาะสมกับการใช้งาน ซึ่งเป็นความชำรุดบกพร่องที่ไม่ปรากฏในสินค้าตัวอย่าง¹³²

เมื่อมีการผิดสัญญารับประกันไม่ว่าจะเป็นสัญญารับประกันโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบผู้ซื้อ ซึ่งความรับผิดชอบของผู้ซื้อตามกฎหมายฉบับนี้เป็นความรับผิด

¹²⁸ Sale by description 13.—(1) Where there is a contract for the sale of goods by description, there is an implied condition that the goods will correspond with the description.

¹²⁹ Article 14 (2) Where the seller sells goods in the course of a business, there is an implied condition that the goods supplied under the contract are of satisfactory quality.

¹³⁰ Article 14.— (2A) For the purposes of this Act, goods are of satisfactory quality if they meet the standard that a reasonable person would regard as satisfactory, taking account of any description of the goods, the price (if relevant) and all the other relevant circumstances.

¹³¹ Article 14 (2) Where the seller sells goods in the course of a business, there is an implied condition that the goods supplied under the contract are of satisfactory quality.

(2B) For the purposes of this Act, the quality of goods includes their state and condition and the following (among others) are in appropriate cases aspects of the quality of goods: (a) fitness for all the purposes for which goods of the kind in question are commonly supplied; (b) appearance and finish; (c) freedom from minor defects; (d) safety; and (e) durability.

¹³² Article 15.—(1) A contract of sale is a contract for sale by sample where there is an express or implied term to that effect in the contract. (2) In the case of a contract for sale by sample, there is an implied condition — (a) that the bulk will correspond with the sample in quality; (b) (Deleted by Act 43/96) (c) that the goods will be free from any defect, making their quality unsatisfactory, which would not be apparent on reasonable examination of the sample.

โดยเคร่งครัดที่ผู้ขายยังคงต้องรับผิดชอบแม้ว่าจะได้ใช้ความระมัดระวังและไม่ได้มีความผิดก็ตาม¹³³ และผู้ขายไม่สามารถตกลงยกเว้นความรับผิดชอบตามสัญญารับประกันดังกล่าวได้¹³⁴ เมื่อมีการผิดสัญญา ผู้ซื้อที่มีสิทธิปฏิเสธไม่ยอมรับสินค้าและยกเลิกสัญญา แต่สิทธิดังกล่าวอาจสิ้นสุดไปโดยการกระทำของผู้ซื้อตามมาตรา 11(3)¹³⁵ ที่บัญญัติว่า “สิทธิในการปฏิเสธไม่ยอมรับสินค้าและยกเลิกสัญญาของผู้ซื้ออาจสิ้นไปหากผู้ซื้อได้ยอมรับสินค้านั้นไว้แล้ว” พฤติกรรมของผู้ซื้อที่กฎหมายถือว่าเป็นการยอมรับเอาสินค้าแล้วเป็นไป ตามมาตรา 35 (1A, B)(4)¹³⁶ ได้แก่¹³⁷ เมื่อผู้ซื้อแจ้งให้ผู้ขายทราบว่า เขายอมรับเอาสินค้านั้น เมื่อผู้ซื้อได้กระทำการอันเป็นการขัดแย้งกับกรรมสิทธิ์ของผู้ขาย หรือเมื่อผู้ซื้อได้เก็บสินค้าไว้จนเลยระยะเวลาตามสมควรที่จะแจ้งให้ผู้ขายทราบว่าตนจะไม่ยอมรับสินค้านั้น และในกรณีที่ผู้ซื้อเลือกยอมรับสินค้านั้นแล้วผู้ซื้อยังมีสิทธิเรียกให้ผู้ขาย¹³⁸ ลดราคาลงตามสัดส่วน

¹³³ Lawrence The and Ng Hui Min, “ASEAN PRODUCT LIABILITY AND CONSUMER PRODUCT SAFETY LAW: Singapore,” page 256.

¹³⁴ Article 6 (2) As against a person dealing as consumer, liability for breach of the obligations arising from —

(a) section 13, 14 or 15 of the Sale of Goods Act (seller’s implied undertakings as to conformity of goods with description or sample, or as to their quality or fitness for a particular purpose); cannot be excluded or restricted by reference to any contract term.

¹³⁵ Article 11 (3) Subject to section 35A where a contract of sale is not severable and the buyer has accepted the goods or part of them, the breach of a condition to be fulfilled by the seller can only be treated as a breach of warranty, and not as a ground for rejecting the goods and treating the contract as repudiated, unless there is an express or implied term of the contract to that effect.

¹³⁶ Article 35A (1) If the buyer —

(a) has the right to reject the goods by reason of a breach on the part of the seller that affects some or all of them; but

(b) accepts some of the goods, including, where there are any goods unaffected by the breach, all such goods, he does not by accepting them lose his right to reject the rest

(4) This section applies unless a contrary intention appears in, or is to be implied from, the contract.

¹³⁷ Lawrence The and Ng Hui Min, “ASEAN PRODUCT LIABILITY AND CONSUMER PRODUCT SAFETY LAW: Singapore,” page 256-257.

¹³⁸ Article 53.(1) Where there is a breach of warranty by the seller, or where the buyer elects (or is compelled) to treat any breach of a condition on the part of the seller as a

หรือเรียกให้รับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยความเสียหายที่เกิดจากการผิดสัญญาสามารถประมาณการได้จากความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยตรงและความเสียหายที่ตามธรรมชาติย่อมเกิดขึ้น หากเป็นการผิดสัญญารับประกันเกี่ยวกับคุณภาพ ความเสียหายคือความแตกต่างของราคาซื้อขายกับราคาของสินค้าที่ได้รับมอบ นอกจากนี้การเรียกร้องให้รับผิดตามมาตรา ๖๖๖ นี้ไม่ตัดสิทธิผู้ซื้อที่จะเรียกร้องให้ผู้ขายรับผิด หากผู้ซื้อได้รับความเสียหายตามกฎหมายอื่น สิทธิของผู้ซื้อในกรณีที่ผู้ขายผิดสัญญาเป็นกรณีที่กฎหมายต้องการเยียวยาผู้ซื้อเพื่อให้อยู่ในฐานะใกล้เคียงกับกรณีที่สัญญาเสร็จสมบูรณ์เท่านั้น แต่หากผู้ซื้อได้รับความเสียหายอย่างอื่นเช่นทางร่างกาย หรือถึงแก่ความตาย ก็อาจต้องไปเรียกร้องตามหลักกฎหมายละเมิดต่อไป นอกจากนี้แม้ความรับผิดของผู้ขายตามกฎหมายว่าด้วยการซื้อขายจะไม่ต้องอาศัยความผิดของผู้ขายแต่หลักความรับผิดดังกล่าวเป็นการเรียกร้องโดยอาศัยมูลสัญญา ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญาจึงมีความจำเป็นในการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้ซื้อต่อผู้ขาย ซึ่งอาจมีข้อจำกัดในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นกับผู้บริโภคที่ไม่ได้ซื้อสินค้าจากผู้ผลิตโดยตรงก็ไม่อาจเรียกร้องให้ผู้ผลิตรับผิดตามกฎหมายนี้ได้

3.2.1.2 หลักกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law)

การเรียกร้องให้รับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามกฎหมายว่าด้วยการซื้อขายมีข้อจำกัดที่คู่กรณีจะต้องมีความสัมพันธ์ทางสัญญาระหว่างกัน จึงได้นำหลักกฎหมายจารีตประเพณีมาช่วยในการฟ้องร้อง เช่นในกรณีที่ไม่มีสัญญาระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค ผู้บริโภคก็สามารถเรียกร้องได้ตามหลักละเมิดซึ่งได้สร้างหลักการนี้ไว้ในคดี Donoghue

breach of warranty, the buyer is not by reason only of such breach of warranty entitled to reject the goods; but he may —

(a) set up against the seller the breach of warranty in diminution or extinction of the price; or

(b) maintain an action against the seller for damages for the breach of warranty.

(2) The measure of damages for breach of warranty is the estimated loss directly and naturally resulting, in the ordinary course of events, from the breach of warranty.

(3) In the case of breach of warranty of quality, such loss is prima facie the difference between the value of the goods at the time of delivery to the buyer and the value they would have had if they had fulfilled the warranty.

(4) The fact that the buyer has set up the breach of warranty in diminution or extinction of the price does not prevent him from maintaining an action for the same breach of warranty if he has suffered further damage.

v. Stevenson¹³⁹ ของประเทศอังกฤษซึ่งกำหนดผู้ผลิตสินค้าหน้าที่ระมัดระวัง (Duty of Care) ไม่ให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค และหากมีความบกพร่องต่อหน้าที่ดังกล่าวจนก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้บริโภค ผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบ แม้จะไม่มีสัญญาระหว่างผู้ผลิตและผู้เสียหายก็ตาม และหลักดังกล่าวได้นำมาปรับใช้ในประเทศสิงคโปร์ ในคดี TV Media Pte Ltd. v. De Cruz Andrea Heidi and Another (2004)3SLR543¹⁴⁰ ซึ่งเป็นคดีที่จำเลยเป็นผู้นำเข้าและจำหน่ายยาลดความอ้วน Slim 10 จากบริษัทซึ่งผลิตในประเทศจีนแต่เพียงผู้เดียวในประเทศสิงคโปร์ แต่ยาดังกล่าวทำให้ตับทำงานล้มเหลว โจทก์จึงได้ฟ้องให้รับผิดชอบจากตามหลักกฎหมายละเมิด ซึ่งศาลได้ตัดสินให้จำเลยต้องรับผิดชอบเนื่องจากเป็นผู้ที่มีหน้าที่ระมัดระวัง (Duty of Care) โดยมีหลักฐานว่าจำเลยยังไม่มี ความแน่ใจเกี่ยวกับความปลอดภัยของ Slim 10 แต่ได้มีการแสดงข้อความอันเป็นเท็จแก่โจทก์เกี่ยวกับความปลอดภัยของยาดังกล่าว จึงเป็นกรณีที่ได้ละเมิดหน้าที่ที่จะต้องระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหายต่อโจทก์ จึงต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น และหลักดังกล่าวนี้ ประเทศมาเลเซียก็ได้นำไปปรับใช้ในการตัดสินคดีเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม แม้หลักนี้จะช่วยแก้ปัญหาในข้อจำกัดของความสัมพันธ์ทางสัญญาระหว่างผู้ผลิตกับผู้เสียหายได้ แต่ก็ทำให้ผู้บริโภคประสบปัญหาในการพิสูจน์ว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้ผลิตและไม่เกิดเหตุแทรกแซงขึ้นในระหว่างที่ขนส่งไปยังผู้บริโภค ซึ่งอาจทำให้ผู้บริโภคไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น

3.2.1.3 กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 2003 (การค้ำที่เป็นธรรม) (Consumer Protection (Fair Trading) Act 2003: CPFTA¹⁴¹)

กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคในเรื่องการค้ำที่เป็นธรรมได้บัญญัติขึ้นในปี ค.ศ. 2003 เป็นกฎหมายที่ใช้กับธุรกรรมส่วนใหญ่ของผู้บริโภคแต่ไม่รวมถึงการซื้อขายบ้าน สัญญาจ้าง และการรับจำนำ โดยคุ้มครองผู้บริโภคจากการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมและคุ้มครองสิทธิในกรณีที่สินค้า

¹³⁹ Donoghue v Stevenson [1932] AC 562, Accessed Dec 20, 2015, from <http://www.iclr.co.uk/assets/media/iclr-annual-lecture-transcript-2010.pdf>.

¹⁴⁰ TV Media Pte Ltd. v. De Cruz Andrea Heidi and Another (2004)3SLR543, Accessed Dec 20, 2015, from <http://www.singaporelaw.sg/slgaw/laws-of-singapore/case-law/cases-in-articles/negligence/1594-tv-media-pte-ltd-v-de-cruz-andrea-heidi-and-another-appeal-2004-3-slr-r-543-2004-sgca-29>.

¹⁴¹ The Consumer Protection (Fair Trading) Act 2003, Accessed Dec 20, 2015, from <http://singaporelegaladvice.com/unfair-sale-practices-cooling-periods-right-cancel-contracts-consumer-protection-fair-trading-act/>.

มิได้เป็นไปตามสัญญา ผู้บริโภคมีสิทธิได้รับการเยียวยาจากคู่สัญญาโดยการซ่อมแซม การเปลี่ยนสินค้า ตลอดจนมีสิทธิเลิกสัญญาได้ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวมุ่งคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้เข้าทำสัญญาจากผู้ประกอบการที่มีพฤติกรรมที่ไม่เป็นธรรมในทางการค้า โดยไม่ได้มีบทบัญญัติที่เฉพาะเจาะจงถึงความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแต่อย่างใด และผู้ที่เรียกร้องให้รับผิดได้จะต้องเป็นคู่สัญญา ความรับผิดตามกฎหมายฉบับนี้จึงอาศัยหลักกฎหมายสัญญาเช่นเดียวกับความรับผิดตามกฎหมายว่าด้วยการขายสินค้า ค.ศ.1999 แต่ได้ให้ความคุ้มครองผู้บริโภคมากขึ้น โดยในปี ค.ศ. 2008 ได้แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายฉบับนี้โดยให้นำมาใช้กับผลิตภัณฑ์ทางการเงินและบริการด้วย¹⁴² และกำหนดให้ภาระการพิสูจน์เกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนี้หรือกฎหมายอื่นใดที่กำหนดให้ผู้ประกอบการต้องกระทำเป็นหน้าที่ของผู้ประกอบการ¹⁴³ ต่อมาในปี ค.ศ.2012 ประเทศสิงคโปร์ได้เพิ่มเติมบทบัญญัติในการเยียวยาผู้บริโภคจากสินค้าชำรุดบกพร่อง (Lemon) โดยมีต้นแบบมาประเทศอังกฤษและสหภาพยุโรป¹⁴⁴ ซึ่งเป็นการเพิ่มความคุ้มครองให้แก่ผู้บริโภคในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่มีความชำรุดบกพร่อง (สินค้าที่ไม่ตรงกับสัญญา) ไว้ในส่วนที่ 3 (Part III) โดยสิทธิโดยทั่วไปที่ปรากฏในกฎหมายว่าด้วยการขายสินค้า ค.ศ.1999 ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไป¹⁴⁵ มาตรา 12A กำหนดให้สินค้าในบริบทของสัญญาซื้อขายตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคในส่วนนี้มีความหมายเช่นเดียวกับสินค้าในกฎหมายว่าด้วยการขายสินค้า ค.ศ.1999¹⁴⁶ ซึ่งมาตรา 5(1)¹⁴⁷ กำหนดให้ สินค้าที่ซื้อขายได้ ได้แก่

¹⁴² Article 2 “goods” means —

(a) any personal property, whether tangible or intangible, and includes —

(i) chattels that are attached or intended to be attached to real property on or after delivery; and

(ii) financial products and credit, including credit extended solely on the security of land;

¹⁴³ Article 18A(1) If, in any proceedings taken in any court between a consumer and a supplier in relation to a consumer transaction, any dispute arises as to whether the supplier has complied with any specified requirement of this Act or the regulations made thereunder, the burden of proving that the supplier has so complied shall be on the supplier.

¹⁴⁴ Rodyk & Dividson LLP, Product safety and Product Liability Laws in ASEAN (Singapore), International Conference in Bangkok 28-29 July 2015.

¹⁴⁵ คณะกรรมการปฏิรูปการคุ้มครองผู้บริโภค สภาปฏิรูปแห่งชาติ, รายงาน เรื่อง ความรับผิดต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้าและร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า พ.ศ...., วาระปฏิรูปที่ 31: การปฏิรูประบบการคุ้มครองผู้บริโภค, น. 5.

¹⁴⁶ Article 1 In this Part, unless the context otherwise requires — “goods” —

สินค้าที่มีอยู่ในขณะทำสัญญาหรือสินค้าที่จะมีขึ้นในอนาคต ที่ผู้ขายสามารถครอบครองหรือเป็นเจ้าของได้ จะเห็นได้ว่าสินค้าตามกฎหมายฉบับนี้มีความหมายกว้างมาก และรวมถึงสินค้ามือสองด้วย แต่ในการพิจารณาความชำรุดบกพร่องของสินค้ามือสองแตกต่างไปจากสินค้ามือหนึ่งคือ จะคำนึงถึงระยะเวลาที่ผ่านการใช้งานและราคาประกอบด้วย แต่กฎหมายฉบับนี้ไม่คุ้มครองถึงการซื้อขายบ้าน สัญญาจ้าง และการรับจำนำ¹⁴⁸ นอกจากนี้บทบัญญัติในส่วนนี้จะไม่นำไปบังคับใช้กับสินค้าที่บทบัญญัติของกฎหมายไม่มีความสอดคล้องเหมาะสมกับธรรมชาติของสินค้านั้น¹⁴⁹ แม้จะมีการบัญญัติยกเว้นเอาไว้ตั้งแต่ก็ไม่แน่ชัดว่าอย่างไรที่เรียกว่า “ไม่สอดคล้องกับธรรมชาติของสินค้า” ยาซึ่งเป็นสินค้าที่ตามธรรมชาติไม่อาจหลีกเลี่ยงความไม่ปลอดภัยได้จะได้รับการยกเว้นตามกฎหมายนี้หรือไม่ และในกรณีของกระแสไฟฟ้า หรือสินค้าทางการเกษตรจะอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายฉบับดังกล่าวหรือไม่ ซึ่งตามหลักกฎหมาย Lemon Law ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบเมื่อพบความชำรุดบกพร่องของสินค้าภายใน 6 เดือน และจะสันนิษฐานไว้ก่อนว่าความชำรุดบกพร่องนั้นมีอยู่ตั้งแต่วันที่ที่มีการซื้อขายหรือส่งมอบแล้ว¹⁵⁰ ซึ่งความชำรุดบกพร่องตามกฎหมายฉบับนี้หมายถึงสินค้าที่ไม่เป็นไปตามสัญญา (Non-conforming goods¹⁵¹)

(a) in relation to a sale, has the same meaning as in the Sale of Goods Act

¹⁴⁷ Sale of Goods Acts Article 5 (1) The goods which form the subject of a contract of sale may be existing goods, owned or possessed by the seller, or goods to be manufactured or acquired by him after the making of the contract of sale, in this Act called future goods.

¹⁴⁸ LEMON LAW FAQ, Accessed Dec 20, 2015, from <https://www.case.org.sg/pdf/Lemon%20Law%20FAQs.pdf>.

¹⁴⁹ Article 12B (4) Subsection (3) does not apply if —

(b) its application is incompatible with the nature of the goods or the nature of the lack of conformity.

¹⁵⁰ Article 12B.—(1) This Part applies if —

(a) the transferee deals as consumer;

(b) the goods do not conform to the applicable contract at the time of delivery;

and

(c) the contract was made on or after the date of commencement of section 6 of the Consumer Protection (Fair Trading) (Amendment) Act 2012.

(2) If this section applies, the transferee has the right —

(a) under and in accordance with section 12C, to require the transferor to repair or replace the goods; or

(b) under and in accordance with section 12D —

กฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายที่ใช้กับทรัพย์สินที่มีความชำรุดบกพร่อง ซึ่งมีความหมายที่ไม่เฉพาะและกว้างกว่าสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยสินค้าชำรุดบกพร่องเป็นสินค้าที่อาจจะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค เช่น ชำรุดบกพร่องในการนำไปใช้งาน แต่สินค้าที่ไม่ปลอดภัยมีความเฉพาะเจาะจงถึงสินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของผู้บริโภค ซึ่งแม้จะให้ความคุ้มครองผู้บริโภคเพิ่มขึ้นแต่ก็ไม่ได้มีคุ้มครองความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่เป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองในเชิงป้องกันมิให้มีความเสียหายเกิดขึ้น โดยมาตรการในการเยียวยาความเสียหายเป็นการมุ่งเน้นไปที่ประโยชน์ที่ผู้บริโภคจะได้รับตามสัญญาและความเสียหายที่เกิดกับสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง หากมีความชำรุดบกพร่องของสินค้าเกิดขึ้น ผู้บริโภคจะมีสิทธิในการเรียกร้องให้ผู้ขายซ่อมแซม เปลี่ยนสินค้า ลดราคา หรือการคืนสินค้าที่ไม่ถูกต้องตามสัญญา โดยแบ่งออกเป็นสิทธิปฐมภูมิ คือ สิทธิที่ผู้บริโภคจะต้องใช้เป็นลำดับแรกก่อน หากไม่สามารถกระทำได้ หรือการปฏิบัติตามสิทธิดังกล่าวไม่มีความเหมาะสมกับราคาของสินค้า ผู้บริโภคจะต้องใช้สิทธิทุติยภูมิต่อไป สิทธิปฐมภูมิเป็นไปตามหลักกฎหมายของภาคพื้นยุโรปที่ต้องการบังคับชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจง (Specific Performance) และถือตามหลักสัญญาต้องเป็นสัญญา (Pacta Sunt Servanda) ตามกฎหมายสิงคโปร์ สิทธิปฐมภูมิที่ผู้บริโภคสามารถเรียกให้ผู้ขายรับผิดชอบได้ในกรณีที่สินค้าชำรุดบกพร่องเป็นไปตามมาตรา 12C¹⁵¹ ได้แก่ การเรียกให้ผู้ขายซ่อมแซมหรือเปลี่ยน

(i) to require the transferor to reduce the amount to be paid for the transfer by the transferee by an appropriate amount; or

(ii) to rescind the contract with regard to the goods in question.

(3) For the purposes of subsection (1)(b), goods which do not conform to the applicable contract at any time within the period of 6 months starting from the date on which the goods were delivered to the transferee must be taken not to have so conformed at that date.

¹⁵¹ Article 12A. (4) For the purposes of this Part, goods do not conform to —

(a) a contract of sale of goods if there is, in relation to the goods, a breach of an express term of the contract or a term implied by section 13, 14 or 15 of the Sale of Goods Act;

(b) a contract for the supply or transfer of goods if there is, in relation to the goods, a breach of an express term of the contract or a term implied by section 3, 4 or 5 of the Supply of Goods Act

¹⁵² Article 12C.—(1) If section 12B applies, the transferee may require the transferor to —

(a) repair the goods; or

สินค้าที่ชำรุดบกพร่อง โดยผู้ซื้อต้องใช้เวลาแก่ผู้ขายตามสมควรในการดำเนินการซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้าก่อนที่ผู้ซื้อจะใช้สิทธิทฤษฎีต่อไป¹⁵³ และในกรณีที่ผู้ซื้อไม่อาจเรียกให้ผู้ขายซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้าได้ เนื่องจากเป็นกรณีไม่อาจเป็นไปได้หรือไม่เหมาะสมหากเปรียบเทียบกับการใช้สิทธิแบบอื่น เช่น ค่าใช้จ่ายสูงเกินกว่าราคาสินค้า หรือในกรณีที่ผู้ซื้อทราบถึงความชำรุดบกพร่อง¹⁵⁴ ผู้ซื้อไม่มีสิทธิในการขอลดราคาสินค้าหรือเลิกสัญญา¹⁵⁵ โดยผู้บริโภคมักจะใช้สิทธิดังกล่าวได้ ต่อเมื่อการซ่อมแซมหรือการขอเปลี่ยนสินค้าไม่อาจจะกระทำได้ เพราะเป็นไปได้โดยสภาพหรือไม่เหมาะสม หรือผู้ขายรับสินค้าไปซ่อมแซมหรือเปลี่ยนแล้วแต่ไม่อาจซ่อมแซมหรือเปลี่ยนให้ได้ ภายใต้กรอบระยะเวลาอันสมควรและไม่ก่อภาระแก่ผู้ขายมากเกินไป หากผู้ซื้อใช้สิทธิในการบอกเลิกสัญญาผู้ซื้อไม่มีสิทธิได้รับเงินค่าสินค้าคืนจากผู้ขายโดยการขอคืนเงินอันเนื่องมาจากการบอกเลิกสัญญา จะต้องพิจารณาหักเอาส่วนราคาของผู้ซื้อที่ได้ใช้ประโยชน์จากสินค้านั้นไปด้วยแล้ว¹⁵⁶ การใช้สิทธิเรียกร้องในสินค้าชำรุดบกพร่องมีอายุความ 2 ปี เว้นแต่การใช้วิธีการพิจารณาแบบคดีที่มีค่าเสียหายเล็กน้อย (Small Claims Tribunal) อายุความต้องไม่เกิน 1 ปี

จากบทบัญญัติในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ.2003 ประเทศสิงคโปร์ได้พัฒนาหลักการในการคุ้มครองผู้บริโภคในประเด็นเกี่ยวกับการใช้สิทธิเรียกร้องกรณีสินค้าชำรุดบกพร่องไว้

(b) replace the goods.

¹⁵³ Article 12E.—(1) If the transferee requires the transferor to repair or replace the goods, the transferee must not act under subsection (2) until he has given the transferor a reasonable time in which to repair or replace (as the case may be) the goods.

¹⁵⁴ Article 12C. (3) The transferee must not require the transferor to repair or, as the case may be, replace the goods if that remedy is —

(a) impossible;

(b) disproportionate in comparison to the other of those remedies; or

(c) disproportionate in comparison to an appropriate reduction in the amount to be paid for the transfer under paragraph (a), or rescission under paragraph (b), of section 12D(1).

¹⁵⁵ Article 12D.—(1) If section 12B applies, the transferee may —

(a) require the transferor to reduce the amount to be paid for the transfer of the goods in question to the transferee by an appropriate amount; or

(b) rescind the contract with regard to those goods,

¹⁵⁶ Article 12F. (5) If the transferee has claimed to rescind the contract, the court may order that any reimbursement to the transferee be reduced to take account of the use he has had of the goods since they were delivered to him.

โดยเฉพาะ โดยกำหนดไว้ในกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อเพิ่มสิทธิแก่ผู้บริโภคมากขึ้น จากกฎหมายว่าด้วยการขายสินค้า ค.ศ.1999 จึงช่วยสร้างความมั่นใจในการทำสัญญาซื้อขายระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจต่อไปได้¹⁵⁷

โดยสรุปประเทศสิงคโปร์ไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยโดยเฉพาะ แต่ผู้เสียหายสามารถเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบได้โดยอาศัยกฎหมายต่าง ๆ ได้แก่ กฎหมายว่าด้วยการขายสินค้า ค.ศ. 1999 ใช้หลักกฎหมายสัญญาเกี่ยวกับการรับประกันซึ่งอาจเป็นไปโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย แต่กฎหมายดังกล่าวมุ่งประสงค์เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้ซื้อที่จะได้รับตามสัญญา ดังนั้น เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จึงมักเรียกร้องค่าเสียหายโดยอาศัยหลักกฎหมายจารีตประเพณี ที่ผู้ประกอบการมีหน้าที่ระมัดระวัง ซึ่งหากผู้ประกอบการกระทำการผิดหน้าที่ดังกล่าวและก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายนั้น นอกจากนี้ประเทศสิงคโปร์ยังมีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 2003 ที่ใช้บังคับกับสัญญาระหว่างผู้ประกอบการและผู้บริโภค ซึ่งกำหนดให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบเมื่อสินค้ามีความชำรุดบกพร่อง (Lemon) โดยผู้บริโภคมีสิทธิในการเรียกให้ผู้ขายซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้าดังกล่าว หากไม่สามารถซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้าได้ผู้ซื้อจะมีสิทธิเรียกให้ผู้ขายลดราคาสินค้าลงตามส่วนหรืออาจบอกเลิกสัญญาได้ กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 2003 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความชำรุดบกพร่องของสินค้ามีลักษณะที่คล้ายคลึงกับกฎหมายว่าด้วยการขายสินค้า ค.ศ. 1999 แต่กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 2003 จะใช้เฉพาะสำหรับสัญญาที่ทำขึ้นระหว่างผู้ประกอบการและผู้บริโภค และให้ความคุ้มครองกับผู้บริโภคมากขึ้น จากการศึกษากฎหมายของประเทศสิงคโปร์พบว่า เมื่อมีความเสียหายเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยผู้เสียหายต้องเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบตามกฎหมายจารีตประเพณี ซึ่งผู้เสียหายมีภาระในการพิสูจน์ถึงหน้าที่การระมัดระวังของผู้ประกอบการกระทำผิดหน้าที่ดังกล่าว และความเสียหายที่เกิดจากการกระทำผิดหน้าที่นั้น ส่วนความเสียหายอื่น ๆ ที่เกิดจากการผิดสัญญาและนอกเหนือจากที่ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบตามกฎหมายจารีตประเพณี ก็สามารถเรียกร้องได้ตามกฎหมายว่าด้วยการซื้อขายหรือกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคแล้วแต่กรณี หากมีนิติสัมพันธ์ระหว่างกัน แม้ว่าประเทศสิงคโปร์จะให้ความสำคัญในความปลอดภัย คุณภาพ และมาตรฐานของสินค้า โดยกำหนดกฎเกณฑ์ในการควบคุมการผลิตและจำหน่ายสินค้า โดยควบคุมผู้ประกอบการโดยหน่วยงานของรัฐ แต่กฎหมายเหล่านั้นก็เป็นไปในเชิงคุ้มครองป้องกันผู้บริโภค ในเบื้องต้นไม่ให้ความเสียหายเกิดขึ้น (Product Safety) แต่ก็ยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการต่อความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้โดยเฉพาะที่อาจ

¹⁵⁷ คณะกรรมการปฏิรูปการคุ้มครองผู้บริโภค สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ, อ้างถึงแล้ว เจริญธรรม ที่ 150, หน้า 32-33.

ทำให้ผู้บริโภคไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างเป็นเพียงพอและเป็นธรรม ซึ่งผู้เขียนจะนำข้อดีและข้อเสียจากการศึกษากฎหมายสิงคโปร์ไปประกอบการนำเสนอกฎหมายมาตรฐานว่าด้วยความรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอาเซียน และแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายไทยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

3.2.2 ประเทศอินโดนีเซีย

ประเทศอินโดนีเซียมีระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐ และมีโครงสร้างการปกครองเป็นแบบการกระจายอำนาจซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน คือการบริหารราชการส่วนกลางและการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น โดยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นก็แบ่งออกเป็นหลายระดับ และมีการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ขยายไปตามความเจริญของชุมชนในรูปแบบของเทศบาล (Municipality) และเขตการปกครองพิเศษ (Special Regions) ส่วนระบบกฎหมาย ประเทศอินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีกฎหมายที่ใช้กันมาก่อนศตวรรษที่ 17 ซึ่งเป็นระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Customary Law) ที่มีความแตกต่างจากหลักจารีตประเพณีทั่วไป (Ordinary Customs) และหลักการตัดสินใจโดยสอดคล้องกับมติของคนส่วนใหญ่ (Consensus Through Decision Making) ต่อมาได้ตกเป็นอาณานิคมของประเทศเนเธอร์แลนด์ ทำให้ประเทศอินโดนีเซียได้รับอิทธิพลของระบบกฎหมายจากประเทศดังกล่าวและเมื่อได้สิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สอง ประเทศอินโดนีเซียได้สร้างระบบกฎหมายแห่งชาติขึ้นโดยมีรากฐานมาจากกฎหมายโรมัน-ดัตช์ (Roman-Dutch Law) และมีระบบศาลออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ศาลเขต (District Courts) เป็นศาลชั้นต้น ศาลสูง (High Court) เป็นศาลอุทธรณ์ และศาลสูงสุดซึ่งเรียกว่า “Mahkamah Agung” เป็นศาลฎีกา¹⁵⁸

ประเทศอินโดนีเซียมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของผู้ประกอบการต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภคจากการใช้สินค้าและบริการอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 1847 (The Indonesian Civil Code 1847)¹⁵⁹ ซึ่งความรับผิดชอบของผู้ประกอบการจะเกิดขึ้นเมื่อมีความชำรุดบกพร่องของสินค้า หรือมีการกระทำผิดสัญญาขึ้น นอกจากนี้ประเทศอินโดนีเซียได้ประกาศใช้บังคับกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 (Indonesia

¹⁵⁸ สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ., ระบบบริหารราชการของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย, สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2558, จาก

http://www.ocsc.go.th/ocsc/th/files/Asean_Unit/Indonesia.pdf

¹⁵⁹ The Indonesian Civil Code 1847, Accessed Aug 31, 2015, from <http://www.kuhper.com/Trilingual%20Indonesian%20Civil%20Code.pdf>.

Consumer Protection Act 1999)¹⁶⁰ เมื่อวันที่ 20 เมษายน 1999 เพื่อให้ความคุ้มครองผู้บริโภคเพิ่มขึ้นจากกฎหมายที่มีอยู่เดิม และมีบทบัญญัติที่กำหนดให้ผู้ผลิตและผู้กระจายสินค้ารับผิดชอบต่อบริโภคโดยนำหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดมาใช้บังคับแก่ผู้ประกอบการด้วย เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยยอมใช้สิทธิเรียกร้องโดยอาศัยกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 ได้ โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องแต่ละฉบับ ดังนี้

กฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับความรับผิดในผลิตภัณฑ์มีหลายฉบับ อาทิ กฎหมายแพ่ง กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค เป็นต้น ซึ่งแต่ละฉบับมีรายละเอียดและเงื่อนไขในการใช้สิทธิเรียกร้องที่แตกต่างกัน และมีหลักกฎหมายพื้นฐานที่แตกต่างกันในกฎหมายแต่ละฉบับ ดังนี้

3.2.2.1 ประมวลกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 1847

ความรับผิดตามประมวลกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 1847 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบ ประกอบด้วย

(1) ความรับผิดตามหลักกฎหมายสัญญา (Contractual or Warranty Liability)

ความรับผิดตามหลักกฎหมายสัญญาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เป็นไปตามมาตรา 1243¹⁶¹ ซึ่งบัญญัติว่า “ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายอันเกิดจากการผิดสัญญาเกิดขึ้นเมื่อลูกหนี้ไม่กระทำการหรือละเว้นกระทำการตามที่ได้ตกลงในสัญญา หรือมิได้กระทำการหรือละเว้นกระทำการภายในระยะเวลาที่กำหนด” ดังนั้นหากได้มีการตกลงกันอย่างไรเกี่ยวกับสัญญา เช่น ตกลงกันว่าสินค้าที่ซื้อขายจะต้องปราศจากความไม่ปลอดภัย แต่สินค้ากลับมีความไม่ปลอดภัยซ่อนอยู่ เช่นนี้ถือได้ว่าผู้ขายได้ผิดสัญญาซื้อขายแล้ว และเมื่อมีการผิดสัญญาซื้อขายและมีความเสียหายเกิดขึ้นตามกรณีนี้ ผู้ขาย (ลูกหนี้) จะต้องรับผิดชอบในค่าสินไหมทดแทนหากไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าการผิดสัญญาดังกล่าวนั้นเกิดขึ้นโดยเหตุสุดวิสัยหรือมิได้เกิดขึ้นจากความผิดของตน¹⁶² ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายจะต้องเป็นค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริงและสามารถ

¹⁶⁰ Indonesia Consumer Protection Act 1999, Accessed Aug 31, 2015, from <http://www.bu.edu/bucflp/files/2012/01/Law-No.-8-Concerning-Consumer-Protection.pdf>.

¹⁶¹ Article 1243 Compensation for costs, damages and interests for the breach of an obligation only becomes obligatory, if the debtor, after having been declared to be in default, remains in default, or in case of obligations where he must give or produce something, is only given after the lapse of a period of time.

¹⁶² Article 1244 If there is any reason for such, the debtor is compensate for costs, damages and interests if he cannot prove, that the non-performance or the late performance of

คาดเห็นได้ในเวลาที่ได้ทำสัญญา เว้นแต่กรณีที่การผิดสัญญาเกิดขึ้นเพราะกลฉ้อฉลของผู้ขาย¹⁶³ นอกจากนี้ มาตรา 1504¹⁶⁴ ได้กำหนดหน้าที่ของผู้ขายเอาไว้โดยเฉพาะให้ผู้ขายมีหน้าที่ในการส่งมอบสินค้าที่ปราศจากความชำรุดบกพร่องที่ซ่อนอยู่ ซึ่งมีผลทำให้สินค้าไม่มีความเหมาะสมสำหรับการใช้งานทั้งหมดหรือบางส่วน หากผู้ซื้อได้ทราบถึงความชำรุดบกพร่องดังกล่าว จะไม่เข้าทำสัญญาซื้อขายหรือซื้อขายในราคาที่ถูกกลง และผู้ขายจะต้องรับผิดชอบความชำรุดบกพร่องของสินค้า แม้ว่าผู้ขายจะ 모르ถึงความชำรุดบกพร่องที่ซ่อนอยู่ เว้นแต่จะได้ตกลงยกเว้นเป็นอย่างอื่น ตามมาตรา 1506¹⁶⁵ จะเห็นได้ว่าความรับผิดเมื่อสินค้าที่ขายมีความชำรุดบกพร่องซ่อนอยู่ เป็นความรับผิดที่ไม่ต้องการความผิด (Liability without Fault) เพราะแม้ผู้ขายสุจริตไม่รู้อถึงความชำรุดบกพร่องยังต้องรับผิดต่อผู้ซื้อ ทั้งนี้ ความรับผิดดังกล่าวสามารถตกลงยกเว้นได้ แต่การตกลงยกเว้นความรับผิดจะไม่สามารถใช้บังคับได้หากข้อตกลงดังกล่าวขัดต่อประโยชน์สาธารณะและศีลธรรมอันดี¹⁶⁶ อย่างไรก็ตาม ความชำรุดบกพร่องของสินค้าตามมาตรา 1504 นี้ มีความหมายกว้างกว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้าที่ผู้เขียนมุ่งจะศึกษาถึง และมีนัยเพื่อให้ความคุ้มครองผู้ซื้อให้ได้รับสินค้าที่มีคุณภาพสามารถใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการเท่านั้น มิได้มีความมุ่งหมายที่จะคุ้มครองไปถึงความเสียหายอย่างใด ๆ ที่จะเกิดขึ้นเพราะความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้น และการเรียกร้องให้รับผิดไม่ว่าจะเนื่องจากการผิดสัญญาหรือเพราะสินค้านั้นมีความชำรุดบกพร่องจะต้องอาศัยความสัมพันธ์ในทางสัญญาระหว่างคู่กรณี ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วหวังโชของสัญญา

such obligation, is caused by an unforeseen event, for which he is not responsible and he was not acting in bad faith.

¹⁶³ Article 1247 The creditor is only obligated to compensate for costs, damages and interests that have already materialized or is reasonably foreseeable at the time the obligation was concluded, unless the non-fulfillment of such obligations was caused by deceit on his part.

¹⁶⁴ Article 1504 The seller shall be bound to warrant against hidden defects of the sold assets, which would render them unsuitable for the intended use, or which would reduce the use in such manner, that if the buyer had been aware of such defects, he would not have purchased those assets, or would have purchased them at a lower price.

¹⁶⁵ Article 1506 The seller shall be responsible for the hidden defects, notwithstanding that he may be unaware of them himself, unless, in that case, he had stipulated that he would not be bound to any warranties whatsoever.

¹⁶⁶ Riza Fadhli Buditomo, ASEAN PRODUCT LIABILITY AND CONSUMER PRODUCT SAFETY LAW: Indonesia, ed. Luke Nottage and Sukda Thanitkul (Bangkok: Winyuchon Publication House, 2016), p.113.

มักจะขาดตอนระหว่างผู้ซื้อและผู้ผลิตสินค้าที่แท้จริง ทำให้ผู้ต้องรับผิดชอบผู้ซื้อ คือ ผู้ขายซึ่งอาจมิใช่ผู้ผลิตสินค้าที่แท้จริง และเกิดการเรียกร้องให้รับผิดชอบเป็นทอด ๆ ตามความผูกพันในทางสัญญา จึงไม่มีความเหมาะสมกับลักษณะของการผลิตสินค้าและการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน

(2) ความรับผิดตามหลักกฎหมายละเมิด (Tort Liability)

ด้วยข้อจำกัดในการเรียกร้องให้ผู้ผลิตรับผิดชอบตามหลักกฎหมายสัญญา ประเทศอินโดนีเซียจึงได้นำหลักกฎหมายละเมิดมาปรับใช้กับการเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย¹⁶⁷ ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 1365¹⁶⁸ ว่า “การกระทำผิดกฎหมายอันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่น ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบในความเสียหาย เช่นว่านั้น” และนอกจากบุคคลจะต้องรับผิดชอบในการกระทำโดยผิดกฎหมายของตนแล้ว ยังต้องรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากการกระทำโดยประมาทหรือปราศจากความระมัดระวังของตนด้วย¹⁶⁹ ซึ่งโดยหลักการของกฎหมายละเมิดนั้นสามารถนำไปปรับใช้กับกรณีของความเสียหายที่เกิดกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้โดยไม่ต้องอาศัยความผูกพันทางสัญญาระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคแต่ผู้เสียหายจะต้องมีภาระในการพิสูจน์ให้ครบองค์ประกอบ ดังนี้¹⁷⁰

- 1) มีการกระทำหรือละเว้นกระทำการ
- 2) การกระทำหรือละเว้นกระทำการของผู้ประกอบการเป็นการผิดกฎหมาย
- 3) ผู้บริโภคได้รับความเสียหาย
- 4) มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำละเมิดและความเสียหายของผู้เสียหาย

การพิสูจน์ให้ครบองค์ประกอบตามที่กฎหมายกำหนดเป็นสิ่งที่กระทำได้อย่างสำหรับผู้เสียหาย เนื่องจากการผลิตสินค้าในปัจจุบันมีความซับซ้อนที่ผู้บริโภคไม่สามารถทราบถึงกระบวนการดังกล่าว จึงพิสูจน์ถึงการกระทำหรือละเว้นกระทำการของผู้ประกอบการได้ยากและถือ

¹⁶⁷ *Ibid*, p. 113.

¹⁶⁸ Article 1365 Every unlawful act that causes damage onto another person obliges the wrongdoer to compensate such damage.

¹⁶⁹ Article 1366 A person is responsible, not only for the damage which he has caused by his act, but also for that caused by his negligence or recklessness.

¹⁷⁰ Buditomo, “ASEAN PRODUCT LIABILITY AND CONSUMER PRODUCT SAFETY LAW,” p. 114.

เป็นข้อจำกัดที่สำคัญในการเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยโดยอาศัยหลักกฎหมายละเมิด

3.2.2.2 กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 (Consumer Protection Act 1999)

กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 ของประเทศอินโดนีเซียได้บัญญัติขึ้นและมีผลใช้บังคับในเดือนเมษายน ค.ศ. 2000 เพื่อเพิ่มความคุ้มครองให้แก่ผู้บริโภค โดยการคุ้มครองผู้บริโภคอยู่บนพื้นฐานของหลักผลประโยชน์ ความยุติธรรม ความเหมาะสม ความปลอดภัย และกฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้บริโภค¹⁷¹ กฎหมายดังกล่าวไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดความรับผิดที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยโดยเฉพาะ แต่มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในความเสียหายจากผลิตภัณฑ์โดยทั่วไป ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้กับกรณีของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้ และให้ความคุ้มครองมากกว่าการเรียกร้องให้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 1847 ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

(1) หลักความรับผิดของผู้ประกอบการ

ตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค มาตรา 7(f)¹⁷² กำหนดให้ผู้ประกอบการมีหน้าที่ในการชดเชยค่าเสียหายค่าชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้หรือบริโภคสินค้าหรือบริการ จากบทบัญญัตินี้ดังกล่าวความผิดของผู้ประกอบการมิได้เป็นเงื่อนไขแห่งความรับผิดและบทบัญญัติในส่วนของเหตุยกเว้นความรับผิดผู้ประกอบการจะหลุดพ้นความรับผิด เมื่อความเสียหายเกิดขึ้นจากความผิดของผู้บริโภคเท่านั้น แม้ความเสียหายมิได้เกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้ประกอบการ แต่เมื่อมิใช่ความผิดของผู้บริโภคหรือบุคคลอื่นผู้ประกอบการยังต้องรับผิดในความเสียหายนั้น ดังนั้นความรับผิดตามกฎหมายฉบับนี้จึงเป็นความรับผิดที่ไม่อาศัยความผิด (Liability without Fault) ซึ่งผู้ประกอบการจะต้องรับผิดแม้ไม่มีความผิดอันเป็นหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability)

¹⁷¹ Article 2 Consumer protection is based on the principles of benefit, justice, balance, security, safety and legal security of the consumers.

¹⁷² Article 7 The obligations of the entrepreneurs:

f. to provide compensation, redress and/or substitution for the damages caused by the use, consumption and application of the goods and/ or services;

(2) เจื่อนไขแห่งความรับผิดชอบ

ก. ประเภทของสินค้า

สินค้าที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 ได้บัญญัตินิยามไว้ใน มาตรา 1 (4)¹⁷³ ว่า “สินค้าหมายถึงวัตถุใด ๆ ที่มีรูปร่างหรือจับต้องได้ไม่ว่าจะสามารถเคลื่อนย้ายได้หรือไม่ก็ตาม ซึ่งสามารถซื้อขายและใช้ประโยชน์หรืออุปโภคบริโภคได้” สินค้าตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศอินโดนีเซียมีขอบเขตที่กว้างมาก โดยต้องเป็นสิ่งที่มีความรูปร่างสามารถซื้อขายหรือใช้ประโยชน์เพื่อการอุปโภคบริโภคได้ และไม่จำกัดว่าจะเป็นทรัพย์สินที่สามารถเคลื่อนย้ายได้หรือไม่ เมื่อเป็นเช่นนี้บ้านและที่ดินจะอยู่ในความหมายของสินค้าหรือไม่ นอกจากนี้กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคยังให้ความคุ้มครองไปถึงบริการด้วย ซึ่งมาตรา 1(5)¹⁷⁴ ให้นิยามของบริการไว้ว่า “บริการหมายถึงบริการใด ๆ ที่มีรูปแบบการทำงานหรือการดำเนินงานที่ได้ขายให้แก่ผู้บริโภค” บริการของประเทศอินโดนีเซียไม่มีข้อจำกัดหรือข้อยกเว้นของบริการซึ่งทำให้บริการทุกอย่างอยู่ในความหมายของบริการตามกฎหมายฉบับนี้ และอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ประกอบการที่จะต้องรับภาระมากเกินไปหรือไม่

ข. ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Defective Products)

กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 มาตรา 8 ได้กำหนดข้อห้ามสำหรับผู้ประกอบการในการประกอบธุรกิจไว้ โดยมาตรา 8(2)¹⁷⁵ ผู้ประกอบการต้องห้ามในการค้าสินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ไม่ปลอดภัย (Defective) หรือได้ใช้งานแล้วและมีการปนเปื้อน โดยไม่ได้ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและสมบูรณ์เกี่ยวกับสินค้านั้น” โดยสินค้าที่ต้องห้ามจำหน่ายอันมีลักษณะดังกล่าวเหล่านี้รวมไปถึงยา และผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับอาหารด้วย¹⁷⁶ บทบัญญัติของกฎหมายคุ้มครอง

¹⁷³ Article 1 In this law, that which is intended by:

4. Goods is any object tangible or insufficiently tangible, movable or immovable, consumable or inconsumable, which can be traded, used, consumed, or utilized by the consumers.

¹⁷⁴ Article 1 In this law, that which is intended by:

5. Services is any service in the form of work or performance traded in the society to be used by the consumers.

¹⁷⁵ Article 8 (2) Entrepreneurs are prohibited from trading damaged, defective or used and tainted goods without providing complete and correct information.

¹⁷⁶ Article 8 (3) Entrepreneurs are prohibited from trading damaged, defective or used and tainted pharmaceutical or food products with or without providing complete and correct information.

ผู้บริโภค ค.ศ.1999 ได้มีบัญญัติถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าไว้ในมาตรา 8 ซึ่งห้ามมิให้ผู้ประกอบการขายสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่ไม่ได้ให้คำนิยามหรือขยายความว่าสินค้าที่ไม่ปลอดภัยมีความหมายอย่างไร และมีหลักในการพิจารณาว่าสินค้ามีความไม่ปลอดภัยหรือไม่ อย่างไร จึงเป็นกรณีที่ไม่มี ความชัดเจนว่าสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจะหมายความว่าสินค้าที่อาจก่อให้เกิดให้เกิด ความเสียหายแก่ผู้บริโภค หรือรวมไปถึงสินค้าที่ไม่สามารถใช้ได้ตามความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ ของสินค้านั้นด้วยหรือไม่

ค. บุคคลที่ได้รับความคุ้มครอง

กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ.1999 ของประเทศอินโดนีเซียไม่ได้ มีบทบัญญัติกำหนดความรับผิดชอบสำหรับสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเอาไว้โดยเฉพาะ แต่มาตรา 19(1)¹⁷⁷ กำหนดให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย หรือความสูญเสียที่ผู้บริโภค ได้รับ... ดังนั้น เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้าหรือบริการ บุคคลที่จะได้รับความคุ้มครอง คือ ผู้บริโภค ซึ่ง มาตรา 1 (2) กำหนดให้ “ผู้บริโภค หมายถึง บุคคลที่ได้ใช้สินค้าหรือบริการ เพื่อประโยชน์ส่วนตัว บุคคลในครอบครัว หรือบุคคลอื่นอันมิใช่เพื่อวัตถุประสงค์ในทางการค้า ” ตามบทบัญญัตินี้ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าผู้ที่ได้รับความคุ้มครอง คือ ผู้ซื้อและผู้ที่ได้ใช้สินค้า และลักษณะการบริโภคสินค้าจะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนบุคคลเท่านั้น ดังนั้น หากเป็นการซื้อ หรือใช้สินค้าเพื่อประโยชน์ในทางการค้าย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายฉบับนี้ อย่างไรก็ตาม ผู้บริโภคไม่ได้รวมไปถึงบุคคลที่มีได้ใช้หรือบริโภคสินค้าด้วย ดังนั้นหากมีความเสียหายเกิดขึ้นโดยไม่ได้ ใช้หรือบริโภคสินค้า เช่น ผู้ที่โดนลูกหลงหรือได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยโดยบังเอิญ ย่อมไม่อยู่ในขอบเขตของผู้ที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายดังกล่าว บุคคลเหล่านั้นจะต้องเรียกร้อง ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยอาศัยกฎหมายอื่น ๆ ซึ่งมีความไม่เหมาะสมบางประการ ดังกล่าวไปแล้วข้างต้น ดังนั้น เพื่อให้ความคุ้มครองประชาชนจากความไม่ปลอดภัยของสินค้าควรให้ ความคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายทุกคนแม้มิได้เป็นผู้ซื้อหรือใช้สินค้าด้วย หรือไม่

ง. บุคคลที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า

มาตรา 7(f)¹⁷⁸ กำหนดให้ผู้ประกอบการเป็นบุคคลคนที่ต้องรับผิดชอบ โดยผู้ประกอบการมีหน้าที่ในการชดเชยค่าเสียหายค่าชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้หรือ

¹⁷⁷ Article 19 (1) Entrepreneurs are obligated to give compensation for the damage, taint and/or losses the consumers suffer as a result of using or consuming the goods and/or services produced or traded by the entrepreneurs.

¹⁷⁸ Article 7 The obligations of the entrepreneurs:

บริโภคสินค้าหรือบริการ และมาตรา 19(1)¹⁷⁹ กำหนดให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน ความเสียหาย หรือความสูญเสียที่ผู้บริโภคได้รับจากการใช้หรือบริโภคสินค้าหรือบริการที่ได้จำหน่าย โดยผู้ประกอบการนั้น ซึ่งผู้ประกอบการได้กำหนดนิยามไว้ในมาตรา 1(3)¹⁸⁰ ได้แก่ บุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลที่มีภูมิลำเนาหรือดำเนินธุรกิจอยู่ในประเทศอินโดนีเซีย และมาตรา 21¹⁸¹ บัญญัติให้ ผู้นำเข้าสินค้าจะต้องรับผิดชอบในสินค้าที่ได้นำเข้าเช่นเดียวกับผู้ผลิตหากสินค้านั้นไม่ได้นำเข้าโดยตัวแทน ของผู้ผลิตต่างประเทศ นอกจากนี้ในกรณีของบริการผู้นำเข้าบริการจำต้องรับผิดชอบเช่นเดียวกับ ผู้ให้บริการต่างชาติ หากการบริการนั้นไม่ได้จัดให้มีขึ้นโดยตัวแทนของผู้ให้บริการ และผู้ประกอบการ ที่ได้ขายสินค้าให้กับผู้ประกอบการอื่นจะต้องรับผิดชอบในการชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้บริโภค หากผู้ประกอบการที่เป็นผู้ซื้อได้ขายสินค้าให้แก่ผู้บริโภคโดยมิได้มีการเปลี่ยนแปลงสินค้า หรือในกรณี ที่สินค้าที่ขายให้ผู้ประกอบการไม่เป็นไปตามสัญญา เช่น ไม่เป็นไปตามตัวอย่าง คุณภาพไม่เหมาะสม เป็นต้น¹⁸² จากบทบัญญัติดังกล่าว ผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น ได้แก่ บุคคล

f. to provide compensation, redress and/or substitution for the damages caused by the use, consumption and application of the goods and/ or services;

¹⁷⁹ Article 19 (1) Entrepreneurs are obligated to give compensation for the damage, taint and/or losses the consumers suffer as a result of using or consuming the goods and/or services produced or traded by the entrepreneurs.

¹⁸⁰ Article I In this law, that which is intended by:

3. Entrepreneur is an individual person or a company, in the form of a legal or non-legal entity established and domiciled or engaged in activities within the legal territory of the Republic of Indonesia, conducting various kinds of business activities in the economic sector through contracts, both individually and collectively.

¹⁸¹ Article 21 (1) An importer of goods bears responsibility similar to that of a producer of the imported goods if the goods are not imported by an agent or representative of the foreign producer.

(2) An importer of services bears responsibility similar to that of a foreign services provider if the availability of the said foreign services is not made by an agent or representative of the foreign services provide

¹⁸² Article 24 (1) Entrepreneurs who sell goods and/or services to other entrepreneurs are responsible for the compensation claims and/or consumer's suit if:

a. the other entrepreneurs sell to the consumers without making any changes to the said goods and/or services;

ที่ดำเนินธุรกิจในประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งมีขอบเขตที่ครอบคลุมถึงผู้ผลิต ผู้จำหน่ายสินค้าด้วย เพราะบุคคลเหล่านี้ดำเนินธุรกิจในประเทศอินโดนีเซีย เมื่อเป็นเช่นนี้หากเกิดความเสียหายจากการใช้สินค้าบุคคลทุก ๆ คนที่เป็นผู้จำหน่ายสินค้าไม่ว่าจะอยู่ในลำดับต้นหรือผู้ที่ทำสัญญาซื้อขายกับผู้บริโภคโดยตรงต้องรับผิดชอบต่อผู้บริโภคทั้งหมด แม้ว่าความเสียหายจะเกิดจากการผลิตสินค้าของผู้ผลิตและรู้ตัวผู้ผลิตอยู่แล้วก็ตาม เช่นนี้จะทำให้ผู้ขายสินค้ามีภาระมากเกินไปเกินสมควรและจะส่งผลให้ราคาของสินค้าสูงกว่าปกติ เนื่องจากผู้ขายได้จำหน่ายสินค้าอยู่บนความเสี่ยงที่ว่าตนจะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น และตามนิยามของคำว่าผู้ประกอบการน่าจะหมายความรวมถึงผู้นำเข้าสินค้าหรือบริการในประเทศอินโดนีเซียอยู่แล้ว เพราะเป็นผู้ที่ได้ดำเนินธุรกิจในประเทศอินโดนีเซีย แต่ได้มีการบัญญัติไว้โดยเฉพาะไว้ในมาตรา 21 อีก ให้ต้องรับผิดชอบในสินค้าหรือบริการที่ตนนำเข้า โดยความรับผิดชอบได้ใช้คำว่าต้องรับผิดชอบเหมือนผู้ประกอบการแต่กลับใช้คำว่าให้รับผิดชอบเหมือนผู้ผลิต แต่บทบัญญัติที่กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบกฎหมายได้ใช้คำว่าความรับผิดชอบของผู้ประกอบการไม่ได้กำหนดหน้าที่ของผู้ผลิตเอาไว้โดยเฉพาะ ดังนั้นความรับผิดชอบของผู้นำเข้าสินค้าเสมือนผู้ผลิตน่าจะหมายถึงความรับผิดชอบของผู้ประกอบการนั่นเอง ผู้เขียนเห็นว่าบุคคลที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายอินโดนีเซียยังมีความสับสนอยู่บ้างบางประการ เช่น ผู้ประกอบการน่าจะรวมถึงผู้นำเข้าด้วยอยู่แล้ว แต่ปรากฏว่ามีการกำหนดความรับผิดชอบของผู้นำเข้าไว้เป็นการเฉพาะอีก ซึ่งในการตีความขอบเขตของผู้ประกอบการในประเทศอินโดนีเซียนั้นยังขาดกรณีศึกษาหรือคดีตัวอย่างเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการใช้กฎหมาย¹⁸³ ดังนั้นจึงควรมีการบัญญัติกฎหมายให้มีความชัดเจนและครอบคลุมมากกว่าที่เป็นอยู่หรือไม่

จ. ขอบเขตความรับผิด

ตามความในมาตรา 7(f) ซึ่งมีหลักว่าผู้ประกอบการมีหน้าที่ในการชดเชยค่าเสียหาย ค่าชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้หรือบริโภคสินค้าหรือบริการ และมาตรา 19(1) มีหลักว่าผู้ประกอบการจะต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหาย ความทุกข์ทรมาน อันเกิดจากสินค้าหรือบริการของตน กฎหมายบัญญัติเพียงแต่ให้รับผิดชอบในความเสียหายแต่ไม่ได้อธิบายว่าค่าเสียหายสำหรับอะไรบ้าง ซึ่งในส่วนของค่าเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน ย่อมเป็นค่าเสียหายที่สามารถเรียกได้ตามปกติเพราะเป็นค่าเสียหายที่แท้จริง แต่ค่าเสียหายสำหรับความทุกข์ทรมานนี้คือ ค่าเสียหายสำหรับความต่อจิตใจหรือไม่ และค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษจะสามารถเรียกหรือไม่

b. the other entrepreneurs, in the trading transaction do not know that changes have been made to the goods and/or services by the entrepreneurs or the goods and/or services are not in compliance with the sample, quality and compositions.

¹⁸³ Buditomo, "ASEAN PRODUCT LIABILITY AND CONSUMER PRODUCT SAFETY LAW," p. 116.

ได้หรือไม่ เพียงใด และมาตรา 19 (2)¹⁸⁴ มีหลักกว่าค่าสินไหมทดแทนตาม 19 (1) อาจอยู่ในรูปของการคืนเงิน หรือเปลี่ยนสินค้าหรือบริการชนิดเดียวกันที่มีมูลค่าเท่ากัน หรือให้ความคุ้มครองสุขภาพ โดยการรับประกันที่สอดคล้องกับกฎหมายให้ การชดใช้ค่าเสียหายในกรณีนี้เป็นค่าเสียหายที่ให้ความคุ้มครองในผลประโยชน์ที่จะได้รับตามสัญญามากกว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย อันเกิดต่อชีวิตร่างกายและทรัพย์สินอื่น ดังนั้น เพื่อความชัดเจนจึงควรบัญญัติกำหนดค่าเสียหายหรือขอบเขตของความเสียหายตามกฎหมายให้มีความชัดเจนหรือไม่

(3) เหตุยกเว้นความรับผิด

กฎหมายฉบับนี้ได้บัญญัติเหตุหลุดพ้นความรับผิดไว้ ตามมาตรา 27¹⁸⁵ ในกรณีที่ผู้ประกอบการสามารถพิสูจน์ได้ ดังนี้

ก. สินค้าไม่ได้ผลิตขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในทางการค้า กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 บัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการถูกเอาเปรียบโดยข้อสัญญา หรือผลกระทบที่ได้รับจากคุณภาพของสินค้าเป็นต้น ดังนั้นเมื่อสินค้ามิได้ผลิตขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการค้าขายย่อมไม่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายฉบับนี้

ข. ความไม่ปลอดภัย (Defect) ได้เกิดขึ้นในภายหลัง การที่ความไม่ปลอดภัยเกิดขึ้นในภายหลังย่อมหมายถึงขณะที่ได้มีการขายสินค้านั้นไม่ได้มีความไม่ปลอดภัย ดังนั้น การกำหนดให้ผู้ประกอบการหลุดพ้นความรับผิดเพราะเหตุดังกล่าว แต่เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้มิได้นิยามความหมายของความไม่ปลอดภัยเอาไว้ว่ามีขอบเขตเพียงไร จะมุ่งหมายถึงสินค้า

¹⁸⁴ Article 19 (2) Compensation as unintended by Section 1 above can be in the form of refund or goods and/or services of the same type or has equal value, or in the form of health care and/or insurance coverage in accord with the prevailing law.

¹⁸⁵ Article 27 Entrepreneurs who produce the goods are exempted from being responsible for the damages suffered by the consumers, if:

- a. it is proven that the said goods should not be circulated or are not intended to be circulated;
- b. the defect occurs afterwards;
- c. the defect occurs due to lack of adherence to the rules on the goods qualifications;
- d. negligence caused by the consumers;
- e. has exceeded the claim period of 4 years since the purchase of the goods or has exceeded the claim period as agreed.

ที่ไม่ปลอดภัยที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภคโดยเฉพาะ หรือจะเป็นความไม่ปลอดภัยที่หมายความถึงสินค้าที่ไม่เหมาะสมต่อการใช้งาน ไม่สามารถใช้ได้ตามที่มุ่งหมายโดยเจตนา หรือโดยความมุ่งหมายตามสัญญา

ค. ความไม่ปลอดภัยเกิดขึ้นเนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำเกี่ยวกับสินค้า หากสินค้าได้มีการให้คำแนะนำที่เหมาะสมเกี่ยวกับการใช้งานหรืออันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากสินค้า แต่ผู้บริโภคไม่ปฏิบัติตามจนได้รับความเสียหาย ความเสียหายที่เกิดขึ้นย่อมเป็นเพราะการกระทำของผู้บริโภคเอง ผู้ประกอบการจึงไม่ควรรับผิดชอบในกรณีดังกล่าว

ง. ความเสียหายเกิดขึ้นเพราะความประมาทของผู้บริโภค เมื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นเพราะความประมาทของผู้บริโภคเองดังนั้นผู้บริโภคจึงควรรับไปซึ่งผลเสียหายอันเกิดจากการกระทำของตน โดยผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบในกรณีดังกล่าว

จ. ผู้บริโภคไม่ใช้สิทธิเรียกร้องภายใน 4 ปี นับแต่วันที่ได้อ่านสินค้าหรือภายในระยะเวลาที่ได้ตกลงกัน เหตุหลุดพ้นความรับผิดในข้อนี้เป็นเรื่องของอายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องซึ่งประเทศอินโดนีเซียกำหนดไว้ให้ใช้สิทธิเรียกร้องภายใน 4 ปี

เหตุหลุดพ้นความรับผิดของประเทศอินโดนีเซียเป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิต หากผู้ประกอบการรายอื่นที่มีได้ผลิตสินค้าจะสามารถอ้างเหตุเหล่านี้ขึ้นเพื่อยกเว้นความรับผิดได้หรือไม่ นอกจากนี้มีจุดที่น่าสังเกต คือ กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 มิได้กำหนดความรับผิดสำหรับสินค้าไม่ปลอดภัยไว้โดยเฉพาะ มิได้กำหนดขอบเขตของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้เลย และได้กล่าวถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าไว้เพียงกรณีเดียวคือในส่วนของหน้าที่ของผู้ประกอบการที่จะต้องไม่ดำเนินธุรกิจโดยสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่กลับมีเหตุหลุดพ้นความรับผิดในกรณีสินค้าไม่ปลอดภัยไว้หลายประการ ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติว่าความไม่ปลอดภัยตามกฎหมายอินโดนีเซียมีขอบเขตเพียงใด

(4) ภาระการพิสูจน์ (Burden of Prove) และอายุความ

ก. ภาระการพิสูจน์

ในส่วนของภาระการพิสูจน์มิได้มีบัญญัติไว้ว่าผู้บริโภคจะต้องพิสูจน์อะไรบ้าง เพียงแต่ให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นเนื่องจากการใช้สินค้าหรือบริการซึ่งถือเป็นการนำเอาหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้แล้ว แต่ไม่แน่ชัดว่าขอบเขตของการพิสูจน์มีอยู่เพียงใด เพราะกฎหมายฉบับนี้มิได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเอาไว้ หากผู้บริโภคพิสูจน์ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นและความสัมพันธ์ระหว่างความเสียหายและการใช้สินค้าจะเพียงพอหรือไม่

ข. อายุความ

มาตรา 27(e) กำหนดให้ผู้ประกอบการหลุดพ้นจากความรับผิดในการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภค เมื่อพ้นกำหนด 4 ปี นับแต่วันที่ได้ออกรับสินค้าหรือภายในระยะเวลาที่ได้ตกลงกัน ดังนั้น ผู้บริโภคจะต้องใช้สิทธิเรียกร้องของตนภายใน 4 ปี โดยอายุความเริ่มนับตั้งแต่วันที่ได้มีการซื้อสินค้า นอกจากนี้เป็นที่น่าสังเกตว่าอายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องนี้อาจสั้นลงกว่า 4 ปีตามที่กฎหมายกำหนด หากได้ตกลงกันไว้ การกำหนดระยะเวลา 4 ปี ในการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายโดยอายุความเริ่มนับตั้งแต่วันที่ได้ออกรับสินค้าอาจไม่เหมาะสมกับการเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดจากความไม่ปลอดภัยของสินค้า เพราะบางกรณีสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้บริโภคเมื่อพ้นระยะเวลา 4 ปี นับจากวันที่ซื้อมาแล้ว ดังนั้น การกำหนดอายุความควรกำหนดไว้เป็นการเฉพาะสำหรับการเรียกร้องค่าเสียหายกรณีสินค้าที่ไม่ปลอดภัยโดยให้อายุความเริ่มนับตั้งแต่วันที่ผู้บริโภคได้รับความเสียหายจะเหมาะสมและเป็นธรรมกับผู้บริโภคมากกว่าหรือไม่ นอกจากนี้การให้สิทธิผู้บริโภคในการกำหนดอายุความจะเป็นการเปิดช่องให้ผู้ประกอบการเอาเปรียบผู้บริโภคซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจด้อยกว่าหรือไม่

โดยสรุปกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดของผู้ประกอบการต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ได้แก่ กฎหมายแพ่ง ค.ศ. 1847 ซึ่งเป็นความรับผิดตามหลักกฎหมายสัญญาที่เกิดขึ้นจากการผิดข้อตกลงในสัญญาโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย และผู้ขายจะต้องรับผิดหากไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าการผิดสัญญาเกิดขึ้นจากเหตุสุดวิสัยหรือมิได้เกิดขึ้นเพราะความผิดของตน และหลักกฎหมายละเมิดที่ผู้เสียหายจะต้องพิสูจน์ว่าได้มีการกระทำหรือละเว้นกระทำการที่ผิดกฎหมาย มีความเสียหายเกิดขึ้น และมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำหรือละเว้นกระทำการกับความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถพิสูจน์ได้ยากจนท้ายที่สุดผู้เสียหายอาจไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหาย กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 บทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าทั่วไปไม่ได้เจาะจงเฉพาะแต่สินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยประเภทของสินค้าตามกฎหมายดังกล่าว คือ สินค้าที่มีรูปร่างไม่ว่าจะเคลื่อนย้ายได้หรือไม่ก็ตาม รวมถึงบริการด้วย แต่เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวมิได้ใช้กับสินค้าที่ไม่ปลอดภัยโดยเฉพาะจึงมิได้กำหนดลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้ ส่วนบุคคลที่ได้รับความคุ้มครอง คือ ผู้ที่ได้ใช้สินค้าหรือบริการเพื่อประโยชน์ส่วนบุคคล แต่ยังไม่ให้ครอบคลุมผู้ที่ได้รับความเสียหายทุกคน ส่วนบุคคลที่ต้องรับผิดตามกฎหมาย คือผู้ประกอบการ ได้แก่ บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่มีภูมิลำเนาหรือประกอบธุรกิจในประเทศอินโดนีเซีย โดยมีได้กำหนดขอบเขตความรับผิดไว้ว่าผู้ประกอบการจะต้องรับผิดเพียงไร และได้บัญญัติไว้ว่าการทดแทนความเสียหายอาจอยู่ในรูปของการคืนเงิน การเปลี่ยนสินค้าหรือบริการที่มีมูลค่าเท่ากัน แต่มิได้บัญญัติถึงกรณีที่มีความเสียหายต่อชีวิต ร่างกายและทรัพย์สิน

ว่าจะต้องรับผิดชอบอย่างไร สำหรับเหตุยกเว้นความรับผิดมีหลายประการ ได้แก่ สินค้ามิได้ผลิตขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในทางการค้าหรือหากำไร ความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นในภายหลังจากที่ได้ขายสินค้า ความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นเนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ประกอบการ ความเสียหายเกิดขึ้นเพราะความประมาทของผู้บริโภค ส่วนภาระในการพิสูจน์ไม่ได้กำหนดไว้ แต่กำหนดอายุความในการฟ้องร้องคือ 4 ปีนับแต่ซื้อสินค้าหรือภายในระยะเวลาที่ตกลงกัน ซึ่งกรณีดังกล่าวการเริ่มนับอายุความตั้งแต่วันที่ซื้อสินค้าไม่มีความเหมาะสมกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัย กฎหมายอินโดนีเซียขาดบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้เสียหายสามารถใช้สิทธิเรียกร้องได้ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องในแต่ละกรณี แต่การใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมายใดแล้วไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบตามกฎหมายอื่นอีก หากความเสียหายยังมิได้รับการเยียวยาโดยครบถ้วน แต่กฎหมายเหล่านั้นยังมิได้ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอย่างเพียงพอและเหมาะสม ซึ่งผู้เขียนจะได้นำบทบัญญัติดังกล่าวเหล่านั้นไปศึกษาถึงข้อดีและข้อเสียเพื่อนำไปเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ รวมถึงประเทศไทย และนำประกอบการนำเสนอกฎหมายมาตรฐานว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอาเซียน และแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายไทยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

จากการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศในกลุ่มอาเซียน ได้แก่ ประเทศเวียดนาม ประเทศมาเลเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศสิงคโปร์ และประเทศอินโดนีเซีย พบว่าประเทศที่มีบทบัญญัติความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเอาไว้โดยเฉพาะได้แก่ ประเทศเวียดนาม ประเทศมาเลเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ ส่วนประเทศสิงคโปร์ให้ความคุ้มครองผู้บริโภคจากคุณภาพมาตรฐานของสินค้า (Product Safety) และมีกฎหมายกำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการกรณีสินค้าไม่ชำรุดบกพร่อง (Lemon Law) ส่วนประเทศอินโดนีเซียมีบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าแต่ไม่ได้ใช้สำหรับสินค้าที่ไม่ปลอดภัยโดยเฉพาะ ซึ่งประเทศเวียดนาม ประเทศมาเลเซีย และประเทศฟิลิปปินส์ ที่มีกฎหมายกำหนดความรับผิดในความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยมีส่วนที่ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายอย่างน้อยแตกต่างกัน ดังนี้

1. หลักความรับผิดของผู้ประกอบการ ทั้งสามประเทศใช้หลักความรับผิดโดยเคร่งครัดในการกำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า ซึ่งเป็นหลักความรับผิดที่เกิดขึ้นโดยอาศัยความผิดของผู้ประกอบการเหมือนกัน ซึ่งหลักดังกล่าวเป็นหลักความรับผิดที่ให้ความคุ้มครองผู้บริโภคมากกว่าหลักความรับผิดในกรณีทั่วไป

2. เงื่อนไขความรับผิด

2.1 ประเภทของสินค้า ประเทศเวียดนามไม่ได้กำหนดเอาไว้เลย ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาในการใช้บังคับกฎหมายได้ ประเทศมาเลเซีย ได้แก่ สินค้า ชิ้นส่วน อุปกรณ์ ต้นไม้ พืช ปลา รวมถึงสาธารณูปโภคที่ได้มีการซื้อขายครั้งแรก โดยยกเว้นสินค้าทางการเกษตรที่ยังไม่ผ่านการแปรรูป ส่วนประเทศฟิลิปปินส์ ได้แก่ สินค้าหรือบริการ ยกเว้น ยา อาหาร และอาหารเสริม

2.2 ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย สินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามกฎหมาย มาเลเซียและกฎหมายฟิลิปปินส์ คือสินค้าที่ไม่มีความปลอดภัยตามที่ผู้บริโภคราคาดหมายได้ตามหลักความคาดหมายของผู้บริโภค ส่วนประเทศเวียดนามคือสินค้าที่ไม่มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภคได้ แต่ไม่ปรากฏว่าให้หลักใดในการพิจารณา

2.3 บุคคลที่ได้รับความคุ้มครอง ในประเทศมาเลเซีย คือผู้ที่ได้รับความเสียหายทุกคน ประเทศเวียดนาม คือ บุคคลที่ซื้อหรือใช้สินค้า ส่วนประเทศฟิลิปปินส์ คือ บุคคลธรรมดาที่ซื้อ เช่า หรือได้รับสินค้าอุปโภคบริโภค บริการ หรือธุรกรรมทางการเงิน ซึ่งบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเวียดนามและกฎหมายฟิลิปปินส์ไม่รวมถึงบุคคลที่ได้รับสินค้าโดยมิได้เป็นผู้ซื้อหรือใช้สินค้า (Bystander)

2.4 บุคคลที่ต้องรับผิด กฎหมายเวียดนาม กฎหมายมาเลเซีย และกฎหมายฟิลิปปินส์ ได้กำหนดไว้คล้ายคลึงกัน ได้แก่ ผู้ผลิต ผู้นำเข้า และผู้ที่แสดงออกว่าตนเป็นผู้ผลิตหรือนำเข้า และผู้ขาย สำหรับประเทศฟิลิปปินส์ผู้ที่ต้องรับผิดในบริการที่ไม่ปลอดภัย คือ ผู้ให้บริการ แต่ไม่แน่ชัดว่าผู้ให้บริการหมายรวมถึงบุคคลใดบ้าง

2.5 ขอบเขตความรับผิด ประเทศฟิลิปปินส์มีขอบเขตของค่าเสียหายครอบคลุมความเสียหายที่แท้จริง ความเสียหายสำหรับความต่อจิตใจ และค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ประเทศเวียดนามมีขอบเขตครอบคลุมค่าเสียหายที่แท้จริง และค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ และกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบการในการแจ้งเตือนผู้บริโภคและเรียกคืนสินค้าที่ไม่ปลอดภัยด้วย ส่วนประเทศมาเลเซียมีขอบเขตเฉพาะค่าเสียหายที่แท้จริง และในกรณีที่มีความเสียหายเกิดแก่ทรัพย์สินจะไม่รวมถึงความเสียหายของตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

3. เหตุยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการ ประเทศเวียดนามมีเพียงเหตุเดียวคือสถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะที่กระจายสินค้าไม่สามารถตรวจพบความไม่ปลอดภัยได้ ซึ่งคล้ายคลึงกับกฎหมายมาเลเซีย แต่ประเทศมาเลเซียมีกรณีอื่นอีก ได้แก่ ความไม่ปลอดภัยเกิดจากการปฏิบัติตามกฎหมาย ผู้ประกอบการไม่ได้จำหน่ายสินค้าไปยังผู้บริโภค และในกรณีของผู้ผลิตชิ้นส่วนหรือผู้รับจ้างผลิตจะได้รับการยกเว้นความรับผิดเมื่อความไม่ปลอดภัย

เกิดจากการออกแบบ การประกอบ หรือคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิต นอกจากนี้เหตุยกเว้นอีกประการหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับกฎหมายฟิลิปปินส์และกฎหมายอินโดนีเซียคือ ความไม่ปลอดภัยมิได้มีอยู่ในขณะจำหน่ายสินค้า ทั้งนี้ กฎหมายฟิลิปปินส์ยังมีเหตุยกเว้นความรับผิดประการอื่นที่แตกต่างจากประเทศอื่น ๆ ได้แก่ สินค้าไม่ใช่สินค้าที่ไม่ปลอดภัย ความเสียหายเกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้บริโภค หรือบุคคลอื่น จะเห็นได้ว่าเหตุยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการบางเหตุเป็นจุดร่วมของบางประเทศ แต่บางเหตุก็มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ซึ่งผู้เขียนจะได้ทำการวิเคราะห์ข้อดีและข้อด้อยของเหตุยกเว้นความรับผิดของแต่ละประเทศในบทต่อไป

4. การพิจารณาพิสูจน์และอายุความ

4.1 การพิจารณาพิสูจน์ ทั้งสามประเทศไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการพิจารณาพิสูจน์ของผู้เสียหายโดยเฉพาะ ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้ในภายหลัง

4.2 อายุความ ประเทศเวียดนามเป็นไปตามกฎหมายแพ่ง คือ 2 ปีนับแต่วันที่ได้รับความเสียหาย ประเทศมาเลเซียถือตามกฎหมายว่าด้วยอายุความ คือ 6 ปีนับแต่วันที่ได้รับความเสียหาย ส่วนอายุความตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศฟิลิปปินส์ คือ 2 ปีนับแต่วันที่ได้ทำสัญญาเสร็จสมบูรณ์ ซึ่งความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยมีลักษณะที่แตกต่างจากกรณีอื่น ดังนั้น การเริ่มนับอายุความจึงควรต้องกำหนดไว้เป็นการเฉพาะหรือไม่ นอกจากนี้การเริ่มนับอายุความโดยอาศัยวันที่ทำสัญญาอาจไม่เหมาะสมกับการเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

ผู้เขียนจะนำลักษณะร่วม ลักษณะต่าง และจุดเด่นของกฎหมายความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยมาทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายไทยเพื่อนำเสนอเป็นข้อกำหนดอาเซียนว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (ASEAN Product Liability Directives) ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนต้องออกกฎหมายรองรับไม่ต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดดังกล่าว อีกทั้งนำมาปรับปรุงกฎหมายไทยให้มีความเหมาะสมและเป็นธรรม

บทที่ 4

วิเคราะห์เปรียบเทียบความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ในกลุ่มประเทศอาเซียน

จากการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทย และกลุ่มประเทศอาเซียนบางประเทศในบทที่ 2 และบทที่ 3 ในเบื้องต้นพบว่า บางประเทศไม่มีกฎหมายเฉพาะที่กำหนดความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ส่วนประเทศที่มีกฎหมายกำหนดความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยต่างมีจุดเด่นและจุดด้อย ในการให้ความคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายแตกต่างกันไป ซึ่งในบทที่ 4 นี้ ผู้เขียนจักนำจุดเด่นและจุดด้อยของกฎหมายแต่ละประเทศมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อนำเสนอให้ประเทศสมาชิกพิจารณาจัดทำข้อกำหนดอาเซียนว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (ASEAN Product Liability Directives) เพื่อให้ความคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในประชาคมอาเซียนอย่างเท่าเทียม เป็นธรรมและเหมาะสม ตลอดจนสร้างความสมดุลระหว่างผลประโยชน์ของผู้บริโภคและภาระในทางเศรษฐกิจของผู้ประกอบการ สร้างความเป็นธรรมในการแข่งขันทางการค้าและการเคลื่อนย้ายสินค้าในตลาดอย่างเสรี อันจะทำให้การเปิดเสรีทางการค้าสินค้าและบริการอาเซียน สามารถเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งขั้นตอนการจัดทำข้อกำหนดนั้น จะต้องให้องค์กรการประชุมรัฐมนตรีอาเซียน ซึ่งมีรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศของประเทศภาคีสมาชิกร่วมกันลงนามรับรอง และประเทศภาคีเหล่านั้น ต้องออกกฎหมายรองรับ¹ เพื่อบังคับตามผลแห่งข้อกำหนดเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอาเซียน และมีคณะกรรมการอาเซียนด้านการคุ้มครองผู้บริโภค (ASEAN Coordinating Committee on Consumer Protection: ACCP) เป็นหน่วยงานบังคับให้ประเทศสมาชิกปรับปรุงแก้ไขกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยภายในประเทศของตน ให้เป็นไปตามมาตรฐานในการให้ความคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายไม่ต่ำกว่าข้อกำหนดดังกล่าว โดยกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมเพื่อให้ประเทศสมาชิกปรับปรุงแก้ไขกฎหมายภายใน หรือบัญญัติกฎหมายเฉพาะขึ้นในกรณีประเทศนั้น ยังไม่มีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และนำเสนอแก้ไขเพิ่มเติมหรือบัญญัติกฎหมาย

¹ ลาวัญญ์ ถนัดศิลป์กุล, อาเซียนกับความสัมพันธ์ทางกฎหมายในกลุ่มประเทศสมาชิกและความสัมพันธ์ภายนอกอาเซียน, พิมพ์ครั้งที่ 1 (นนทบุรี: โครงการส่งเสริมการแต่งตำรา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2539), น.30-41.

เกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทย ให้สามารถคุ้มครองผู้เสียหายอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยไม่เป็นการเพิ่มภาระแก่ผู้ประกอบการเกินสมควร ซึ่งผู้เขียนจะทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีบทบัญญัติเฉพาะ คือ กฎหมายเวียดนาม กฎหมายมาเลเซีย และกฎหมายฟิลิปปินส์ กับกฎหมายไทย ใน 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ หลักความรับผิดของผู้ประกอบการ เงื่อนไขแห่งความรับผิด เหตุยกเว้นความรับผิด และภาระการพิสูจน์และอายุความ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 หลักความรับผิดของผู้ประกอบการ

หลักความรับผิดของผู้ประกอบการเป็นหลักสำคัญที่ใช้กำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการ หลักความรับผิดในความเสียหายทางแพ่งมีหลายประการ อาทิ ความรับผิดตามหลักกฎหมายสัญญา ที่ความรับผิดของผู้ประกอบการเกิดขึ้นเมื่อมีการทำผิดสัญญา ผู้ที่ได้รับความเสียหายและผู้ประกอบการต้องมีนิติสัมพันธ์ระหว่างกันจึงจะเกิดความรับผิดระหว่างกันได้ ทำให้ไม่เหมาะสมที่จะใช้เป็นหลักในการให้ความคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เนื่องจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นที่ไม่ได้ซื้อสินค้าจากผู้ประกอบการ ทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับความคุ้มครอง หลักความรับผิดประการต่อมา คือ ความรับผิดตามหลักกฎหมายละเมิด เป็นหลักความรับผิดที่สามารถแก้ปัญหาข้อจำกัดในการเรียกค่าสินไหมทดแทนตามหลักกฎหมายสัญญาได้ เนื่องจากความรับผิดตามหลักกฎหมายละเมิดไม่อาศัยนิติสัมพันธ์ระหว่างผู้เสียหายและผู้ประกอบการ แต่ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดชอบกระทำหรือละเว้นกระทำการจนก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ในกรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้เสียหายจะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าผู้ประกอบการได้กระทำหรือละเว้นกระทำการอันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายขึ้น แต่กระบวนการผลิตสินค้าในปัจจุบันมีความซับซ้อนและอยู่ในความรู้เห็นของผู้ประกอบการเพียงฝ่ายเดียว ทำให้ผู้เสียหายไม่สามารถพิสูจน์ได้ จึงไม่สามารถเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ หลักความรับผิดประการต่อมา ที่ประเทศต่าง ๆ นิยมใช้ คือ หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) เป็นหลักความรับผิดที่ไม่อาศัยนิติสัมพันธ์ระหว่างคู่กรณี และความผิดของผู้กระทำ ดังนั้น ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยสามารถเรียกให้ผู้ประกอบการรับผิดได้แม้มิได้เป็นคู่สัญญา และไม่ต้องพิสูจน์ถึงความผิดของผู้ประกอบการด้วย ซึ่งสามารถแก้ปัญหาข้อจำกัดของหลักกฎหมายสัญญาและหลักกฎหมายละเมิดได้ การนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้กับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า

ที่ไม่ปลอดภัย ทำให้ผู้เสียหายได้รับความคุ้มครองอย่างเพียงพอ แต่อาจเป็นการสร้างภาระต่อผู้ประกอบการมากเกินไป เนื่องจากผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบแม้ได้ก่อให้เกิดความเสียหายหรือความไม่ปลอดภัยขึ้น จากการศึกษากฎหมายกำหนดความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทย และประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศ ผู้เขียนพบว่าแต่ละประเทศใช้หลักความรับผิดของผู้ประกอบการ ดังนี้

กฎหมายไทย ผู้เขียนพบว่าหลักความรับผิดของผู้ประกอบการตามกฎหมายไทยปรากฏในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 5 บัญญัติว่า “ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าจะความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม” ความรับผิดของผู้ประกอบการเกิดขึ้นเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยไม่คำนึงถึงเจตนาภายในของผู้ประกอบการ และเป็นความรับผิดที่เกิดขึ้นโดยไม่อาศัยความผิดของผู้ประกอบการ ดังนั้นหลักความรับผิดของผู้ประกอบการตามกฎหมายไทยจึงเป็นหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดที่ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดชอบเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แม้ว่าผู้ประกอบการจะมีได้จงใจหรือประมาทเลินเล่อก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นก็ตาม เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นตามที่กฎหมายกำหนด

กฎหมายเวียดนาม จากการศึกษาผู้เขียนเห็นว่าหลักความรับผิดของผู้ประกอบการตามกฎหมายเวียดนามใช้หลักความรับผิดโดยเคร่งครัดเช่นเดียวกับประเทศไทย ซึ่งพิจารณาได้จากบทบัญญัติในมาตรา 23 แห่งกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 2010 ซึ่งบัญญัติว่า “...ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดชอบแม้จะไม่รู้ถึงความปลอดภัยของสินค้าหรือไม่ได้เป็นผู้ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยนั้น...” ความรับผิดของผู้ประกอบการเกิดขึ้น แม้จะไม่รู้ถึงความปลอดภัยของสินค้า อันเป็นการแสดงให้เห็นว่าความรับผิดดังกล่าวเป็นความรับผิดที่เกิดขึ้นโดยไม่อาศัยความผิดของผู้ประกอบการ ซึ่งเป็นหลักการของความรับผิดโดยเคร่งครัด

กฎหมายมาเลเซีย ผู้เขียนพบว่าประเทศมาเลเซียมีกฎหมายกำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการต่อความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในหมวดที่ 10 แห่งกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 มาตรา 68 กำหนดตัวบุคคลให้ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งความรับผิดนี้เกิดขึ้นโดยไม่อาศัยความผิดของผู้ประกอบการ และนิติสัมพันธ์ทางสัญญาระหว่างผู้เสียหายและผู้ประกอบการเนื่องจากกฎหมายกำหนดให้บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย ซึ่งผู้เขียนเห็นว่ากฎหมายมาเลเซีย

ได้ใช้หลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดในการกำหนดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการเช่นเดียวกับประเทศไทย และประเทศเวียดนาม

กฎหมายฟิลิปปินส์ จากการศึกษาพบว่าความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศฟิลิปปินส์เป็นไปตามบทบัญญัติในหมวดที่ 5 แห่งกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ.1992 มาตรา 97 กำหนดให้ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัยต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความไม่ปลอดภัยของสินค้า และมาตรา 99 กำหนดให้ผู้ให้บริการรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากบริการที่ไม่ปลอดภัย โดยเป็นความรับผิดชอบทั้งสองกรณีดังกล่าวเกิดขึ้นโดยไม่อาศัยความผิดของผู้ประกอบการ ซึ่งเป็นการนำหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดมาใช้ เช่นเดียวกับประเทศไทย ประเทศเวียดนาม และประเทศมาเลเซีย

วิเคราะห์ ผู้เขียนพบว่าประเทศไทย และประเทศในกลุ่มอาเซียนที่อยู่ในขอบเขตการศึกษาและมีกฎหมายกำหนดความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้ โดยเฉพาะ ต่างนำหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดมาใช้กำหนดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ ซึ่งหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด คือ หลักความรับผิดชอบทางละเมิดที่พัฒนามาจากทฤษฎีรับภัย (Responsibility for Risk) มีต้นกำเนิดมาจากประเทศฝรั่งเศส โดยนักนิติศาสตร์คือท่าน Saleilles ที่ได้อธิบายว่าองค์ประกอบของความรับผิดทางละเมิดมีเพียง 2 ประการ คือ ความเสียหาย และความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายแม้ไม่ได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อและไม่ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบภายในของผู้กระทำเลย และเป็นความรับผิดที่ไม่อาศัยความผิดของผู้กระทำ² แต่หลักดังกล่าวมิได้ห้ามให้ผู้กระทำโต้แย้งคัดค้านและต้องรับผิดชอบอย่างสิ้นเชิง ดังนั้น ผู้กระทำสามารถนำพยานหลักฐานมาแสดงต่อศาล เพื่อให้ตนเองหลุดพ้นความรับผิดได้ภายใต้เงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด

การพัฒนาหลักความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ กรณีมีความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ประเทศแรก คือ ประเทศสหรัฐอเมริกาโดยมีวิวัฒนาการจากความรับผิดทางสัญญาและความรับผิดทางละเมิด ผ่านทางคำพิพากษาและความเห็นของผู้พิพากษา โดยในช่วงปี ค.ศ. 1930 -1960 นักวิชาการและศาลในสหรัฐอเมริกาได้ถกเถียงกันที่จะสร้างหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดขึ้นมาใช้ในคดีละเมิดที่เกี่ยวข้องกับความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง³

² จีต เศรษฐบุตร, หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545), น. 108.

³ อนันต์ จันทร์โอภากร, กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท โรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด, 2544), น. 23.

และความเห็นที่มีอิทธิพลอย่างมาก คือ ความเห็นของผู้พิพากษา Roger Traynor แห่ง California Supreme Court ในความเห็นพ้อง (Concurring Opinion) ในคดี *Escola v. Caca Cola Bottling Co. of Fresno, Cal. 2d 453, 150 P.2d 436 (1944)* ที่พนักงานเสิร์ฟหญิงได้รับบาดเจ็บจากแรงระเบิดของขวดน้ำอัดลมที่เธอถืออยู่ในมือ และคดีนี้มีการตัดสินบนหลักเรื่องความประมาทเลินเล่อ และเขียนคำพิพากษาโดยผู้พิพากษาชื่อ Gibson แต่ความเห็นพ้องและเหตุผลประกอบความเห็นพ้องของผู้พิพากษา Traynor ได้กลายมาเป็นหลักกฎหมายและได้รับการยอมรับ ซึ่งท่านได้อธิบายว่า ภายใต้หลักนโยบายสาธารณะ (Public Policy) อันเป็นแนวคิดที่อยู่เบื้องหลังหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด แม้ผู้เสียหายจะไม่มีนิติสัมพันธ์ทางสัญญา (Privity of Contract) กับผู้ผลิตสินค้าเลย ผู้ผลิตก็ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นเพราะสินค้าของผู้ผลิตไม่ปลอดภัย โดยมีเหตุผล 5 ประการที่จะกำหนดนโยบายสาธารณะให้ผู้ผลิตต้องมีความรับผิดโดยเคร่งครัด ดังนี้⁴

(1) ผู้ผลิตเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะที่ดีที่สุดที่จะป้องกันความเสียหาย เพราะสามารถเห็นหรือคาดเห็นอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากสินค้าของตนได้ดีกว่าผู้บริโภค และอาจป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นได้

(2) เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นแล้ว ผู้เสียหายต้องแบกรับภาระอันหนักยิ่งแต่เพียงผู้เดียว การให้ผู้ผลิตต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้น เนื่องจากผู้ผลิตสามารถกระจายภาระได้โดยการรับประกันภัย ซึ่งมีผลเพียงการเพิ่มต้นทุนในการประกอบธุรกิจแก่ผู้ผลิตเท่านั้น และสามารถกระจายภาระต้นทุนของความเสียหายได้โดยการกำหนดราคาสินค้า

(3) การพิสูจน์ว่าผู้ผลิตประมาทเลินเล่อนั้นทำได้ยากมากและเป็นภาระอย่างยิ่งต่อผู้เสียหาย เนื่องจากกรรมวิธีการผลิตเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนยากที่ผู้บริโภคทั่วไปจะเข้าถึงข้อมูล และสามารถเข้าใจได้

(4) การนำหลัก *Res Ipsa Loquitur* (Things Speak for Itself) ซึ่งเป็นหลักกฎหมายจารีตประเพณีในความรับผิดทางละเมิดที่เกิดจากความประมาทเลินเล่อ มีหลักการว่า เหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งตามปกติจะไม่เกิดขึ้น เว้นแต่มีความผิดปกติบางอย่างจึงทำให้เกิดเหตุการณ์นั้นขึ้น แม้ว่าจะไม่อาจระบุถึงสาเหตุของเหตุการณ์ดังกล่าวและไม่มีหลักฐานโดยตรง แต่การเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้นก็เป็นเครื่องบ่งชี้ในตัวเองว่าต้องมีความผิดปกติอย่างหนึ่งอย่างใดเกิดขึ้น และเมื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่ได้เป็นความผิดของฝ่ายผู้เสียหาย ก็ถือว่ามีการกระทำละเมิด และผู้ที่มีอำนาจควบคุมเหนือเหตุการณ์นั้นเพียงฝ่ายเดียวประมาทเลินเล่อจึงควรต้องรับผิด

⁴ จีราพร สุทันกิตระ, “พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2553), น. 70-71.

โดยผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์อย่างอื่นอีก ซึ่งเป็นข้อสันนิษฐานตามความเป็นจริงที่วางอยู่บนพื้นฐานของหลักการที่ว่า สิ่งทั้งหลายย่อมเป็นไปตามกฎแห่งธรรมชาติและบุคคลย่อมกระทำการไปโดยสุจริต

(5) ผู้ผลิตคือคนที่ชักจูงให้ผู้บริโภคไว้วางใจและคาดหวังว่าสินค้าที่ผลิตขึ้นมีความปลอดภัย ดังนั้นเมื่อเกิดความเสียหายขึ้นผู้ผลิตจึงควรต้องรับผิดชอบหากผู้บริโภคใช้สินค้าตามปกติและภาระการพิสูจน์ควรตกอยู่กับผู้ผลิต

ผู้เขียนเห็นว่าการนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้กำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการ ในกรณีความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแทนหลักความรับผิดตามสัญญาหรือหลักความรับผิดในทางละเมิดนั้น มีความเหมาะสมและสามารถให้ความคุ้มครองผู้เสียหายได้ดีกว่า เนื่องจากการเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดตามสัญญา ผู้เสียหายจำเป็นต้องมีความสัมพันธ์ทางสัญญาระหว่างกัน หากผู้เสียหายมิได้เป็นคู่สัญญากับผู้ประกอบการแล้วก็ไม่อาจเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดได้ แต่การผลิตและจำหน่ายสินค้าในปัจจุบันเป็นลักษณะที่ผลิตในรูปแบบของอุตสาหกรรม (Mass Product) ที่สินค้ากระจายไปสู่ผู้บริโภคโดยผ่านตัวแทน พ่อค้าคนกลางหรือจากการนำเข้าสู่สินค้าของผู้ประกอบการ สินค้าไม่ได้ผ่านจากผู้ผลิตไปสู่ผู้เสียหายโดยตรง ทำให้ผู้เสียหายไม่สามารถเรียกให้ผู้ผลิต ซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในฐานะที่จะป้องกันไม่ทำให้สินค้าไม่ปลอดภัยและกระจายความเสี่ยงจากความเสียหายโดยการรับประกันภัยสินค้า ให้รับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ คงเรียกค่าสินไหมทดแทนความเสียหายได้จากผู้ประกอบการรายย่อยที่รับสินค้ามาจากผู้ผลิตเท่านั้น แต่ผู้ประกอบการรายย่อยเหล่านั้นอาจไม่อยู่ในฐานะที่จะเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายได้อย่างเพียงพอ ส่วนการเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดตามหลักกฎหมายละเมิด แม้จะไม่มีข้อจำกัดในเรื่องนิติสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการและผู้เสียหาย แต่การที่ผู้ผลิตจะต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้น ผู้เสียหายจะต้องมีภาระในการพิสูจน์ถึงการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ผลิตด้วย แต่การผลิตสินค้าในปัจจุบันใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่บุคคลทั่วไปไม่สามารถเข้าถึงและเข้าใจได้ เพราะขั้นตอนเหล่านั้นอยู่ในความรู้เห็นของผู้ผลิตเพียงฝ่ายเดียว ดังนั้น ผู้เสียหายจึงพิสูจน์ได้ยากมาก ท้ายที่สุดอาจทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นเลย ด้วยข้อจำกัดดังกล่าวจึงจำเป็นต้องการนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้เพื่อคุ้มครองผู้เสียหายอย่างเพียงพอและเป็นธรรม แต่การนำหลักความรับผิดดังกล่าวมาใช้ อาจเกิดปัญหาว่าจะก่อให้เกิดภาระแก่ผู้ประกอบการมากเกินไปหรือไม่ แต่ผู้เขียนเห็นว่าผู้ประกอบการเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการป้องกันมิให้เกิดความไม่ปลอดภัยกับสินค้า และการใช้หลักความรับผิดดังกล่าวจะทำให้ผู้ประกอบการมีความระมัดระวังในการดำเนินธุรกิจมากขึ้น นอกจากนี้ผู้ประกอบการสามารถป้องกันความเสียหายที่ตนจะต้องรับผิดชอบโดยใช้ระบบประกันภัยได้ และหลักความรับผิด

โดยเคร่งครัดยังให้ความเป็นธรรมต่อผู้ประกอบการด้วยการให้สิทธิแก่ผู้ประกอบการในการนำสืบ พิสูจน์เหตุยกเว้นความรับผิดตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้

ข้อเสนอแนะว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอาเซียน
จากการศึกษาหลักความรับผิดของผู้ประกอบการ ผู้เขียนเห็นควรนำเสนอให้นำหลักความรับผิด โดยเคร่งครัดมาใช้กำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการ ในการจัดทำข้อกำหนดอาเซียนว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (ASEAN Product Liability Directives) ข้อ 1 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ข้อ 1 “ผู้ประกอบการทุกคนต้องรับผิดต่อผู้เสียหายสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นจาก สินค้าที่ไม่ปลอดภัย ไม่ว่าจะความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของ ผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม”

ข้อเสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายไทย พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหาย ที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ใช้หลักความรับผิดโดยเคร่งครัดในการพิจารณา ความรับผิดของผู้ประกอบการ ซึ่งมีความเหมาะสมเพียงพอที่จะให้ความคุ้มครองผู้บริโภคแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนดังกล่าวแต่อย่างใด

4.2 เงื่อนไขความรับผิด

แม้ว่าความรับผิดของผู้ประกอบการจะเป็นไปตามหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด แต่การที่ผู้ประกอบการต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นจะต้องครบตามเงื่อนไขที่กฎหมาย กำหนดด้วย ซึ่งเงื่อนไขที่จะทำให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้า ที่ไม่ปลอดภัย ประกอบด้วย

4.2.1 ประเภทของสินค้า

จากการศึกษากฎหมายไทย และกฎหมายในกลุ่มประเทศอาเซียนบางประเทศ ผู้เขียน พบว่าบางประเทศได้กำหนดประเภทของสินค้าไว้โดยละเอียดชัดเจน แต่บางประเทศมิได้กำหนดไว้ว่า สินค้าที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายคือสินค้าประเภทใดบ้าง ส่วนบางประเทศกำหนดยกเว้นสินค้า บางประเภทที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย ประเภทของสินค้าที่แต่ละประเทศกำหนดมีความ แตกต่างกัน ทั้งในส่วนของประเภทของสินค้าภายใต้บังคับของกฎหมายและประเภทของสินค้าที่ได้รับ การยกเว้นไม่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายดังกล่าว ผู้เขียนจะทำการวิเคราะห์กฎหมายของแต่ละประเทศ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

กฎหมายไทย ผู้เขียนพบว่า ได้กำหนดประเภทของสินค้าไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 โดยสินค้าที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายฉบับนี้ ได้แก่ สักริมทรัพย์ทุกชนิดที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย รวมถึงผลิตภัณฑ์เกษตรกรรมและกระแสไฟฟ้า ยกเว้นสินค้าที่ได้กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ได้แก่ ยาหรือเครื่องมือแพทย์สำหรับใช้ในการให้บริการสาธารณสุขที่ผลิตขึ้น เพื่อให้มีความเหมาะสมกับผู้ป่วยหรือสัตว์เฉพาะราย ที่ผ่านการตรวจรักษา หรือผลิตตามคำสั่งของผู้ให้บริการสาธารณสุขผู้ตรวจรักษา โดยมีได้มุ่งหมายผลิตขึ้นเพื่อขายให้แก่บุคคลทั่วไป และผลิตภัณฑ์ที่มีแหล่งกำเนิดในประเทศไทย แม้จะผ่านกระบวนการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงก็ไม่ถือเป็นสินค้าตามกฎหมาย โดยทั่วไป ผลิตภัณฑ์เกษตรกรรมทุกชนิดต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายฉบับนี้ เว้นแต่ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง และผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากธรรมชาติ ดังนั้น ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่ยังไม่ผ่านกระบวนการแปรรูปย่อมถือเป็นสินค้าด้วย ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่าการกำหนดให้ผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่ผ่านกระบวนการแปรรูปเป็นสินค้าด้วยนั้น อาจส่งผลกระทบต่อเกษตรกรซึ่งเป็นบุคคลส่วนใหญ่ในประเทศไทยและเป็นกลุ่มบุคคลที่มีรายได้น้อย

กฎหมายเวียดนาม ไม่พบว่ามีกำหนดประเภทของสินค้าภายใต้บังคับของกฎหมายไว้ว่า จึงยังไม่มีมีความชัดเจนในส่วนขอบเขตของสินค้าที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ.2010 ว่าจะครอบคลุมเพียงใด

กฎหมายมาเลเซีย จากการศึกษากฎหมายของประเทศมาเลเซียมีบทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอยู่ในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ.1999 พบว่า ได้กำหนดขอบเขตของสินค้าเอาไว้ค่อนข้างชัดเจนในมาตรา 66 ได้แก่ สินค้าทุกชนิด ชิ้นส่วน อุปกรณ์หรือวัตถุดิบที่ประกอบขึ้นเป็นสินค้า สินค้าที่ติดอยู่กับสินค้าอื่นหรือทรัพย์สินส่วนบุคคล สัตว์ รวมถึงปลา ยานพาหนะ สาธารณูปโภค และต้นไม้ พืช ธัญพืชที่ปลูกลงในดินหรือไม่ก็ตาม โดยสินค้าจะต้องเป็นสินค้าที่ได้มีการซื้อขายครั้งแรก เพื่อการใช้งานหรือการบริโภคส่วนบุคคล ภายในประเทศหรือเพื่อใช้ในครัวเรือน แต่ไม่รวมถึงเงินตรา หุ่น ตราสารหนี้ และสินค้าทางการเกษตรที่ไม่ผ่านการแปรรูป กฎหมายของประเทศมาเลเซียกำหนดประเภทของสินค้าไว้ครอบคลุม และมีลักษณะที่สำคัญ คือ สินค้าจะต้องเป็นสินค้ามือหนึ่ง และมีไว้เพื่อการใช้งานส่วนบุคคล มิใช่เพื่อกิจการหรือดำเนินธุรกิจการค้าในเชิงพาณิชย์ และรวมถึงส่วนประกอบ อุปกรณ์ของสินค้าด้วย แต่ไม่รวมถึงผลิตภัณฑ์เกษตรกรรมที่ไม่ผ่านการแปรรูป เนื่องจากมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเป็นธรรมต่อเกษตรกร ซึ่งเป็นเพียงผู้ประกอบการรายย่อยเท่านั้น

กฎหมายฟิลิปปินส์ ความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศฟิลิปปินส์อยู่ในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ.1992 โดยในหมวดที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

ไม่ได้นิยามคำว่าสินค้าไว้เป็นการเฉพาะจึงต้องอาศัยบทบัญญัติในส่วนต้นของกฎหมายดังกล่าวมาใช้พิจารณาประเภทของสินค้า ในมาตรา 4 กำหนดให้สินค้าอุปโภคบริโภคและบริการ หมายถึง สินค้า บริการ สินค้า เชื้อ ทรายสารหนี้ หนี้ ที่มีขึ้นเพื่อใช้ในครอบครัว ครุภัณฑ์ หรือเพื่อการเกษตร บทบัญญัติดังกล่าวก็มีได้ทำให้ทราบว่าสินค้าที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายคือสินค้าประเภทใดบ้าง แต่ได้กำหนดให้สินค้าต้องมีลักษณะที่สำคัญ คือ สินค้าจะต้องมีวัตถุประสงค์ในการใช้งานในครัวเรือน ในครอบครัว และเพื่อการเกษตรเท่านั้น และไม่รวมถึงยารักษาโรค อาหาร และเครื่องสำอางด้วย แม้กฎหมายฟิลิปปินส์จะได้กำหนดลักษณะของสินค้าและสินค้าที่ได้รับการยกเว้นไว้โดยเฉพาะ แต่การไม่กำหนดประเภทของสินค้าไว้ทำให้เกิดปัญหาในการตีความว่าสินค้านั้นมีขอบเขตเพียงไร รวมถึง อสังหาริมทรัพย์ด้วยหรือไม่ นอกจากนี้กฎหมายฟิลิปปินส์ให้ความสำคัญคุ้มครองถึงบริการที่ไม่ปลอดภัย และกำหนดประเภทของบริการไว้ในมาตรา 4 ซึ่งหมายความรวมถึง การซ่อมแซมและการบริการ บริการจัดหาทำสัญญาเกี่ยวกับการสร้าง การบำรุงรักษา การซ่อมแซม กระบวนการในการรักษา การทำความสะอาดสินค้าและทรัพย์สินอันติดอยู่กับที่ดิน หรือการกระจายสินค้า หรือการขนส่งสินค้า ซึ่งมีขอบเขตที่กว้างมาก ในกรณีนี้จะเป็นภาระต่อผู้ประกอบการมากเกินไป

วิเคราะห์ ผู้เขียนพบว่าประเทศไทย และประเทศในกลุ่มอาเซียนที่มีกฎหมายเกี่ยวกับ ความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้กำหนดประเภทสินค้า และสินค้าที่ได้รับการยกเว้นแตกต่างกัน ค่อนข้างมาก กล่าวคือ ประเภทของสินค้าตามกฎหมายไทย ได้แก่ อสังหาริมทรัพย์ ผลิตผล เกษตรกรรม และกระแสไฟฟ้า ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า ที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 เว้นแต่ผลิตผลเกษตรกรรมที่มีแหล่งกำเนิดในประเทศไทย และผ่านกระบวนการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กำหนด⁵ และยาหรืออุปกรณ์ทางการแพทย์บางประเภท ที่เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง⁶ และไม่รวมถึงอสังหาริมทรัพย์ นอกจากนี้ผลิตผล เกษตรกรรมมิได้บัญญัติว่าต้องเป็นผลิตผลเกษตรกรรมที่ต้องผ่านกระบวนการอุตสาหกรรมแล้ว เท่านั้น ดังนั้น ผลิตผลเกษตรกรรมที่นอกเหนือจากที่ได้ยกเว้นไว้ในกฎกระทรวงย่อมถือเป็นสินค้า แม้จะมีได้ผ่านกระบวนการแปรรูป ส่วนประเภทของสินค้าตามกฎหมายมาเลเซีย ได้แก่ สินค้าทุกชนิด ที่ได้ซื้อขายครั้งแรกเพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคล และหมายความรวมถึงสินค้าที่ติดอยู่กับสินค้า หรือทรัพย์สินส่วนบุคคลอื่น สัตว์ รวมถึงปลา ยานพาหนะ สาธารณูปโภค และต้นไม้ พืช ัญพืช

⁵ กฎกระทรวงกำหนดผลิตผลเกษตรกรรมเป็นสินค้าที่ได้รับการยกเว้นตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิด ต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

⁶ กฎกระทรวงกำหนดยาและเครื่องมือแพทย์ที่ผู้ให้บริการสาธารณสุขได้ผลิตเพื่อนำมาใช้กับผู้ป่วย หรือสัตว์เฉพาะรายที่ผ่านการตรวจรักษาหรือได้ผลิตตามคำสั่งของผู้ให้บริการสาธารณสุขผู้ตรวจรักษาเป็นสินค้า ที่ได้รับการยกเว้นตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2554

ที่ปลูกลงในที่ดินหรือไม่ก็ตาม แต่ไม่รวมถึง เงินตรา หุ่น ตราสารหนี้ และผลิตผลทางการเกษตรที่ไม่ผ่านการแปรรูปด้วย ประเภทของสินค้าตามกฎหมายมาเลเซียครอบคลุมและชัดเจน และรวมถึงทรัพย์สินอันติดอยู่กับที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์อีกด้วย โดยมีส่วนที่คล้ายกับกฎหมายไทยที่กำหนดให้กระแสไฟฟ้าถือเป็นสินค้าประเภทหนึ่ง โดยประเทศมาเลเซียกำหนดไว้โดยใช้คำว่าสาธารณูปโภคแทน ซึ่งมีความหมายที่กว้างกว่าโดยรวมเอากระแสไฟฟ้าอยู่ในขอบเขตของคำว่าสาธารณูปโภคด้วย แต่มีจุดที่แตกต่างจากกฎหมายไทยที่สำคัญคือ ผลิตผลทางการเกษตรที่ยังไม่ผ่านกระบวนการแปรรูปถือเป็นสินค้าประเภทหนึ่งตามกฎหมายไทย แต่ในประเทศมาเลเซียได้รับการยกเว้น นอกจากนี้กฎหมายมาเลเซียมีจุดเด่นที่สำคัญคือ ลักษณะของสินค้าที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายจะต้องเป็นสินค้ามือหนึ่งและมีไว้เพื่อใช้อุปโภคบริโภคส่วนบุคคล ส่วนประเทศฟิลิปปินส์ มาตรา 4 แห่งกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ไม่ได้กำหนดประเภทของคำว่า “สินค้า” ไว้โดยตรง แต่ได้ใช้คำว่า “สินค้าอุปโภคบริโภคและบริการ” จากนิยามของสินค้าอุปโภคบริโภคไม่อาจทำให้เข้าใจได้ว่าสินค้าได้แก่สินค้าประเภทใดบ้าง แต่กำหนดให้สินค้าที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายได้แก่ ยา อาหาร และเครื่องสำอาง นอกจากนี้ให้ความคุ้มครองไปถึงบริการที่ไม่ปลอดภัย โดยบริการ ได้แก่ การซ่อมแซมและการบริการ บริการจัดหาทำสัญญาเกี่ยวกับการก่อสร้าง การบำรุงรักษา การซ่อมแซมกระบวนการในการรักษา การทำความสะอาดสินค้าและทรัพย์สินอันติดอยู่กับที่ดิน หรือการกระจายสินค้า หรือการขนส่งสินค้า อย่างไรก็ตามแม้ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับประเภทของสินค้าไว้โดยตรง ซึ่งอาจทำให้มีปัญหาในการใช้การตีความ แต่ประเทศฟิลิปปินส์ก็ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า สินค้าหรือบริการที่จะอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายจะต้องมีไว้เพื่อการอุปโภคบริโภคเท่านั้น จึงมีลักษณะคล้ายคลึงกับกฎหมายมาเลเซีย ส่วนประเทศเวียดนามมีบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้อย่างชัดเจน แต่กลับไม่ได้กำหนดประเภทของสินค้าไว้ ซึ่งอาจเกิดปัญหาในการใช้การตีความว่าสิ่งที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นถือเป็นสินค้าตามกฎหมายหรือไม่ ประเภทของสินค้าที่แต่ละประเทศกำหนดไว้มีความแตกต่างกันค่อนข้างมากทั้งในส่วน of ประเภทของสินค้าที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย และประเภทของสินค้าที่ได้รับการยกเว้นตามกฎหมาย การจะเสนอข้อกำหนดอาเซียนว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ที่สมาชิกประชาคมอาเซียนต้องออกกฎหมายรองรับนั้น จำต้องหาจุดร่วมกันของกฎหมายและเหตุผลความจำเป็นในการกำหนดประเภทของสินค้าให้มีความเหมาะสมและสามารถยอมรับได้ร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ดังนั้นผู้เขียนจึงจะพิจารณาวิเคราะห์ประเภทของสินค้าที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายไทยและกฎหมายประเทศสมาชิกอาเซียนแต่ละประเภท ดังนี้

4.2.1.1 สั่งห้ามทรัพย์สิน

สั่งห้ามทรัพย์สิน เป็นประเภทของสินค้าที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนในกฎหมายไทย ส่วนประเทศมาเลเซีย และประเทศฟิลิปปินส์ แม้มีได้ใช้คำว่า “สั่งห้ามทรัพย์สิน” โดยตรง แต่ผู้เขียน เห็นว่าประเภทของสินค้าที่แต่ละประเทศกำหนดไว้นั้นก็อยู่ในขอบเขตของสั่งห้ามทรัพย์สิน สั่งห้ามทรัพย์สินเป็นสินค้าที่สามารถผลิตได้เป็นจำนวนมาก มีการบริโภคจำนวนมาก (Mass Consumption) และมีรูปแบบในการนำสินค้าหมุนเวียนเข้าสู่ตลาดอย่างซับซ้อน (Put into the Stream of Commerce) ทำให้สินค้าที่เป็นสั่งห้ามทรัพย์สินกระจายไปยังผู้บริโภคได้อย่างรวดเร็ว เป็นวงกว้าง หากสินค้าที่กระจายไปสู่ผู้บริโภคเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแล้ว ย่อมทำให้ความเสียหาย กระจายตัวไปอย่างกว้างขวางและมีผลกระทบต่อผู้บริโภคอย่างมาก ดังนั้นเพื่อคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยให้ได้รับการเยียวยาความเสียหายอย่างเหมาะสม เป็นธรรม และสามารถเรียกค่าเสียหายจากผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องทั้งหมดได้ จึงควรกำหนดให้สั่งห้ามทรัพย์สิน ซึ่งเป็นสินค้าส่วนใหญ่ที่กระจายอยู่ในตลาดเป็นสินค้าประเภทหนึ่งที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย โดยสินค้านอกจากจะหมายถึงสินค้าที่ผลิตในขั้นสุดท้ายแล้วควรรวมถึง ชิ้นส่วน อุปกรณ์ หรือส่วนประกอบต่าง ๆ ของสินค้าด้วย เนื่องจากสินค้าในปัจจุบันอาจผลิตขึ้นโดยในสินค้าอื่น เป็นส่วนประกอบ เช่น กรณีของรถยนต์ ประกอบด้วย ล้อรถยนต์ เฟลา เป็นต้น

4.2.1.2 อสังหาริมทรัพย์

อสังหาริมทรัพย์ เป็นสินค้าที่ไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้นอกจากจะเปลี่ยนแปลงรูปร่างของทรัพย์สินไป จากการศึกษาผู้เขียนพบว่าประเภทของสินค้าตามกฎหมายไทย กฎหมาย มาเลเซีย และกฎหมายฟิลิปปินส์ ไม่รวมถึงอสังหาริมทรัพย์แต่อย่างใด ซึ่งกฎหมายของประเทศ ในสหภาพยุโรปพบว่ามิได้นำกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบในความไม่ปลอดภัยของสินค้าไปใช้กับ อสังหาริมทรัพย์เช่นกัน เนื่องจากเห็นว่าอสังหาริมทรัพย์มีลักษณะที่แตกต่างจากสั่งห้ามทรัพย์สิน ที่เป็นสินค้าที่ไม่สามารถหมุนเวียนเข้าสู่ตลาดได้⁷ นอกจากนี้ตามกฎหมายเยอรมันถือว่าสิ่งก่อสร้าง ที่ผู้ประกอบการสร้างขึ้นบนที่ดินไม่อยู่ในประเภทของสินค้า เนื่องจากสิ่งก่อสร้างเหล่านั้นได้สร้างขึ้น โดยไม่อาจเคลื่อนไหวได้และมีสภาพเป็นอสังหาริมทรัพย์⁸ ส่วนกฎหมายญี่ปุ่นตามกฎหมายว่าด้วยความ รับผิดชอบในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ค.ศ.1994 มาตรา 2(1) กำหนดให้สินค้า หมายถึง สั่งห้ามทรัพย์สินใด ๆ

⁷ อนันต์ จันทร์โอภากร, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 3*, น. 121.

⁸ ศักดา ธนิตกุล, *คำอธิบายและคำพิพากษาเปรียบเทียบ กฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหาย ที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร, วิทยุชน 2553), น. 98.

ที่ถูกผลิตหรือถูกแปรสภาพ⁹ ดังนั้นประเภทของสินค้าในประเทศญี่ปุ่นจึงไม่รวมถึงอสังหาริมทรัพย์ ผู้เขียนเห็นว่า การจะกำหนดให้อสังหาริมทรัพย์เป็นสินค้าประเภทหนึ่ง ไม่มีความเหมาะสม เนื่องจากอสังหาริมทรัพย์เป็นทรัพย์สินที่ติดตรึงถาวร การจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ไม่ได้มีรูปแบบการจำหน่ายที่ซับซ้อนเหมือนอสังหาริมทรัพย์ และกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยก็มีวัตถุประสงค์ในการให้ความคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายจากรูปแบบการผลิตและจำหน่ายสินค้าที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ในกรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้นจากอสังหาริมทรัพย์ ผู้เสียหายก็สามารถเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบได้โดยอาศัยหลักกฎหมายแพ่งซึ่งน่าจะเพียงพอแล้ว และไม่เป็นการเพิ่มภาระแก่ผู้ประกอบการมากเกินไป

4.2.1.3 ผลผลิตเกษตรกรรม

ผลิตผลเกษตรกรรม กฎหมายไทยได้กำหนดให้ผลิตผลเกษตรกรรมเป็นสินค้าประเภทหนึ่ง โดยไม่ได้จำกัดว่าจะต้องเป็นผลิตผลเกษตรกรรมที่ผ่านกระบวนการแปรรูปแล้วเท่านั้น ดังนั้น ผลิตผลเกษตรกรรมทุกชนิดจึงเป็นสินค้าตามกฎหมายไทย เว้นแต่ผลิตผลที่เกิดตามธรรมชาติและที่ผ่านกระบวนการบางอย่าง ซึ่งกำหนดไว้ในกฎกระทรวงที่ได้รับการยกเว้นไม่ถือเป็นสินค้าตามกฎหมาย ส่วนกฎหมายมาเลเซียได้กำหนดให้สินค้าหมายความรวมถึงผลิตผลทางการเกษตร เช่นเดียวกับกฎหมายไทย ตามมาตรา 3(1) แห่งกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 เช่น สัตว์ ปลา พืช ต้นไม้ แต่ได้บัญญัติยกเว้นผลิตผลเกษตรกรรมที่ไม่ผ่านการแปรรูป เพื่อให้ความคุ้มครองเกษตรกรผู้ซึ่งเป็นเพียงผู้ประกอบการรายย่อยและมีรายได้น้อย สำหรับประเทศฟิลิปปินส์มีได้กำหนดไว้ว่าสินค้าหมายความรวมถึงผลิตผลทางการเกษตรหรือไม่ ผู้เขียนเห็นว่าขอบเขตของสินค้าตามกฎหมายฟิลิปปินส์หมายความรวมถึงผลิตผลเกษตรกรรมด้วย เนื่องจากกฎหมายฟิลิปปินส์กำหนดยกเว้นไว้เพียงอาหาร ยา และเครื่องสำอางเท่านั้น ในกฎหมายสหภาพยุโรปตาม EC Directive 85/374/EEC เดิมกำหนดให้เฉพาะแต่ผลิตผลเกษตรกรรมที่ผ่านการแปรรูปแล้วเท่านั้นที่จะถือเป็นสินค้า ส่วนสินค้าที่ยังไม่ผ่านการแปรรูปหรือสินค้าปฐมภูมิ (Primary Agricultural Product) ได้ให้สิทธิแก่ประเทศสมาชิกสามารถออกกฎหมายภายในให้ประเภทของสินค้ามีความครอบคลุมถึงผลิตผลเกษตรกรรมที่ไม่ผ่านการแปรรูปได้ แต่ต่อมาได้เกิดโรคคว่ำบาระบาดในทวีปยุโรปซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคเป็นอย่างมาก สหภาพยุโรปจึงได้แก้ไขเพิ่มเติมข้อกำหนดเดิมตาม EC Directive 1999/34/EC เพื่อให้สินค้าครอบคลุมถึงผลิตผลเกษตรกรรมที่ไม่ผ่านการแปรรูปด้วย เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้บริโภคเกี่ยวกับความปลอดภัยของสินค้าเกษตร

⁹ Product Liability Law of Japan 1994 (Law No.85, 1994) Article 2 (1) As used in this law, the term “product” means movable property manufactured or processed.

จากการศึกษาผู้เขียนเห็นว่าผลิตภัณฑ์เภสัชกรรมควรถือเป็นสินค้าประเภทหนึ่งที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่ไม่ควรรวมถึงผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่ผ่านการแปรรูปดั่งที่บัญญัติไว้ในกฎหมายมาเลเซีย แม้ว่าประเทศต่าง ๆ ในสหภาพยุโรปจะกำหนดให้สินค้ารวมถึงผลิตภัณฑ์ที่ไม่ผ่านการแปรรูปก็ตาม แต่เนื่องจากลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมมีความแตกต่างกัน ประเทศสมาชิกอาเซียนส่วนใหญ่เป็นประเทศกำลังพัฒนาและด้อยพัฒนาและประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมไม่ว่าจะเป็นการประมง การทำนา ทำสวน เป็นต้น ซึ่งเกษตรกรเหล่านั้นเป็นเพียงผู้ประกอบการรายย่อยและมีรายได้น้อยจึงไม่อยู่ในสถานะที่จะลดความเสี่ยงจากความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นโดยเข้าสู่ระบบประกันภัยได้ หากกำหนดให้ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายโดยอาศัยหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดย่อมทำให้เกิดภาระหนักแก่เกษตรกรมากเกินไป นอกจากนี้ผู้เสียหายยังมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนความเสียหายได้โดยอาศัยหลักความรับผิดทางสัญญาหรือหลักความรับผิดตามกฎหมายละเมิดได้อยู่แล้ว ดังนั้น ผลิตภัณฑ์เภสัชกรรมที่ไม่ผ่านการแปรรูปควรได้รับการยกเว้นไม่ถือเป็นสินค้าตามกฎหมาย

4.2.1.4 กระแสไฟฟ้า

กระแสไฟฟ้า จากการศึกษพบว่ากฎหมายไทยได้กำหนดให้กระแสไฟฟ้าเป็นสินค้าประเภทหนึ่ง กฎหมายมาเลเซียกำหนดให้สินค้าหมายความรวมถึงสาธารณูปโภค ซึ่งสาธารณูปโภคย่อมมีความหมายถึงกระแสไฟฟ้าด้วย ส่วนกฎหมายฟิลิปปินส์ไม่ได้กำหนดไว้โดยเฉพาะ แต่อาจมีขอบเขตที่ครอบคลุมถึงกระแสไฟฟ้าด้วย กระแสไฟฟ้าเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นในการดำรงชีวิตของมนุษย์ในปัจจุบัน แต่เป็นสิ่งที่อันตรายโดยสภาพและอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลได้ นอกจากนี้กระบวนการผลิตกระแสไฟฟ้าอยู่ในรูปของอุตสาหกรรมที่ผู้ผลิตเป็นผู้ประกอบธุรกิจเป็นผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีเพียงพอที่จะรับเอาความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากกระแสไฟฟ้าได้ โดยอาจกำหนดราคากระแสไฟฟ้าที่จำหน่ายได้ และกระจายความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ในรูปของการทำประกันภัยได้ ดังนั้น จึงควรคุ้มครองบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากกระแสไฟฟ้าด้วย

4.2.1.5 ยารักษาโรค

ในกระบวนการผลิตยารักษาโรคจะต้องผ่านขั้นตอนในการวิจัยที่ถูกควบคุมโดยกฎหมายของแต่ละประเทศโดยเริ่มจากการค้นหาสารที่มีศักยภาพพัฒนาเป็นยาชนิดใหม่ (Discovery of Active Substance) และทำการวิจัยก่อนการนำไปวิจัยในมนุษย์ (Preclinical) เป็นขั้นตอนทดลองเพื่อตรวจสอบความปลอดภัยและประสิทธิผลต่อสิ่งมีชีวิต และจะเข้าสู่กระบวนการทดลองในมนุษย์ (Clinical Trial) ต่อไป เมื่อผ่านการวิจัยในขั้นนี้แล้วก็ต้องขออนุญาตเพื่อทำการศึกษาวิจัยทางคลินิก (Regulatory Review: Investigational New Drug (IND))

Application) หลังจากการศึกษาทางเภสัชวิทยาและพิษวิทยาในสัตว์เสร็จเรียบร้อยแล้ว บริษัทฯ จะต้องรวบรวมรายงานการศึกษาเพื่อยื่นคำร้องขอศึกษาทางคลินิกต่อสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (FDA)¹⁰ และเมื่อผ่านการอนุมัติจาก FDA แล้ว บริษัทฯ จะเริ่มการศึกษาทางคลินิกได้ ซึ่งโดยทั่วไปแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ระยะ และเมื่อสิ้นสุดกระบวนการศึกษาทางคลินิกทั้ง 3 ระยะ และสามารถนำไปใช้รักษาโรคได้จริงโดยไม่เกิดผลร้ายแรงต่อมนุษย์ จะต้องดำเนินการขึ้นทะเบียนตำรับยาใหม่ (Regulatory Review: New Drug Application - NDA) ต่อ FDA โดยที่ FDA จะพิจารณาและตรวจสอบเอกสารทั้งหมดว่าจะอนุมัติให้ขึ้นทะเบียนตำรับยาใหม่ได้หรือไม่ และเมื่อนำยาออกสู่ตลาดแล้วจะต้องติดตามความปลอดภัยหลังนำยาออกสู่ตลาด (Post Approval Research: Phase IV Studies) ตามแนวทางที่ FDA ได้จัดทำไว้ และรายงานให้ทราบเป็นระยะๆ แม้ว่าการผลิตยารักษาโรคจะมีขั้นตอนที่ซับซ้อนและรอบคอบเพื่อมิให้เกิดอันตรายต่อมนุษย์ แต่ยารักษาโรคอาจก่อให้เกิดอันตรายได้เฉพาะบุคคลเนื่องจากสภาวะภายในร่างกายของแต่ละคนที่แตกต่างกัน อันตรายจากยารักษาโรคมีหลายประการ อาทิ อาการข้างเคียง (Side Effect)¹¹ เป็นอาการที่เกิดจากกลไกการออกฤทธิ์ของยา การแพ้ยา (Drug Allergy or Drug Hypersensitivity) อาการดื้อยาและการต้านยา (Drug Resistance and Drug Tolerance) เป็นต้น ซึ่งแม้ผู้วิจัยและพัฒนาจะทำการศึกษาอย่างละเอียดรอบคอบเพียงใดก็ตาม อันตรายจากการใช้ยาอาจเกิดขึ้นได้เสมอ จึงกล่าวได้ว่ายารักษาโรคเป็นสินค้าที่มีอันตรายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (Unavoidably Unsafe Products/Unavoidably Dangerous Products) คือ สินค้าก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้ใช้ โดยไม่สามารถทำให้เกิดความปลอดภัยได้ 100%¹²

จากการศึกษากฎหมายของประเทศไทยและประเทศในกลุ่มประเทศอาเซียน ผู้เขียนเห็นว่าขอบเขตของสินค้าตามกฎหมายเหล่านั้น หมายความว่ารวมถึงยารักษาโรคด้วย มีเพียงกฎหมายฟิลิปปินส์เท่านั้น ที่ยกเว้นมิให้ถือว่ายารักษาโรคเป็นสินค้าที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย โดยกำหนดให้ยารักษาโรคอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยอาหาร ยา และเครื่องสำอาง ค.ศ. 1963 และกฎหมายว่าด้วยยา ค.ศ. 1969 แต่กฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวเป็นเพียงกฎหมายที่กำหนด

¹⁰ FDA (Food and Drug Administration) คือสำนักงานอาหารและยาของแต่ละประเทศ ในประเทศไทย คือ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.)

¹¹ อาการข้างเคียงจากการใช้ยา [ออนไลน์], สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2559, จาก <http://www.yaandyou.net/index.php/2010-08-29-14-17-09/2010-09-09-03-13-21/item/491-2010-10-05-04-05-40.html>.

¹² Wertheimer, Ellen, Unavoidably Unsafe Products: A Modest Proposal [Online], Accessed 30 March 2016, from <http://scholarship.kentlaw.iit.edu/cklawreview/vol72/iss1/7>.

มาตรการให้ผู้ประกอบการต้องปฏิบัติโดยมีหน่วยงานของรัฐ คือ กระทรวงที่เกี่ยวข้องเข้าไปควบคุม กำกับดูแล โดยผู้ประกอบการจะถูกลงโทษทางปกครองหากไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเท่านั้น ดังนั้น หากมีความเสียหายเกิดขึ้นจากยาที่ไม่ปลอดภัย ผู้เสียหายย่อมต้องใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 1949 ซึ่งอาจไม่เพียงพอที่จะเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น จากการศึกษาเพิ่มเติมพบว่า กฎหมายสหรัฐอเมริกาตาม The Restatement (Third) of Torts ใช้หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด สำหรับอันตรายที่เกิดขึ้นจากความบกพร่องในการผลิตของผู้ผลิตยา ยกเว้นยาที่มีใบสั่งยาจากแพทย์ (มาตรา 2 และ 6 แห่ง The Restatement (Third) of Torts) ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับกฎหมายไทย ที่ได้กำหนดให้ยาหรือเครื่องมือแพทย์สำหรับใช้ในการให้บริการสาธารณสุขที่ผลิตขึ้นเพื่อให้ความเหมาะสมกับผู้ป่วยหรือสัตว์เฉพาะรายที่ผ่านการตรวจรักษา หรือผลิตตามคำสั่งของผู้ให้บริการสาธารณสุขผู้ตรวจรักษาโดยมิได้มุ่งหมายผลิตขึ้นเพื่อขายให้แก่บุคคลทั่วไป เป็นสินค้าที่ได้รับการยกเว้นตามกฎหมาย¹³ แต่ก็มีประเด็นปัญหาว่าควรใช้หลักความรับผิดโดยเคร่งครัดกับสินค้าที่ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงความไม่ปลอดภัยได้ดังเช่นยารักษาโรคหรือไม่ ซึ่งอาจสร้างภาระต่อผู้ประกอบการยามากเกินสมควร ทำให้ส่งผลกระทบต่อการวิจัยและพัฒนา ยา และมีปัญหาการขาดแคลนยา และยารักษาโรคราคาสูงตามมาอีกด้วย แต่ผู้เขียนเห็นว่าควรกำหนดให้ยารักษาโรคเป็นสินค้าประเภทหนึ่ง ที่อยู่ภายใต้บังคับของหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด เนื่องจากยารักษาโรคเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและมีความเกี่ยวข้องกับการดำรงชีพของมนุษย์ ดังนั้น จึงควรคุ้มครองผู้เสียหายให้ได้รับการเยียวยาความเสียหายอย่างเป็นธรรม การเป็นสินค้าที่มีอันตรายอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ไม่ควรนำมาใช้เป็นเหตุในการไม่นำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้บังคับ เพราะในกรณีของกระแสไฟฟ้า ก็ถือว่าเป็นสินค้าที่มีอันตรายโดยสภาพเช่นเดียวกัน และหากเห็นว่าเป็นภาระต่อผู้ประกอบการเกินสมควรก็สามารถสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้ประกอบการได้ โดยกำหนดเหตุยกเว้นความรับผิดที่มีความเหมาะสมมาใช้ได้ โดยผู้เขียนจะได้วิเคราะห์ในหัวข้อถัดไป ดังนั้น จึงควรกำหนดให้ยารักษาโรคเป็นสินค้าที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายด้วย แต่อาจให้สิทธิยกเว้นยารักษาโรคที่ต้องสั่งจ่ายโดยผู้มีความรู้ทางการแพทย์ไว้เป็นแต่ละกรณีตามความเหมาะสมต่อไป

4.2.1.6 บริการ

จากการศึกษาผู้เขียนพบว่า มีเพียงกฎหมายฟิลิปปินส์เท่านั้นที่มีบทบัญญัติ กำหนดความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากบริการที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1992 มาตรา 4(b) กำหนดให้บริการ หมายถึงการซ่อมแซม การให้บริการ การดูแล

¹³ กฎกระทรวงกำหนดยาและเครื่องมือแพทย์ที่ผู้ให้บริการสาธารณสุขได้ผลิตเพื่อนำมาใช้กับผู้ป่วย หรือสัตว์เฉพาะรายที่ผ่านการตรวจรักษาหรือได้ผลิตตามคำสั่งของผู้ให้บริการสาธารณสุขผู้ตรวจรักษาเป็นสินค้าที่ได้รับการยกเว้นตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2554

ความสะอาดของสินค้าหรือสิ่งหามิทรัพย์สิน การกระจายสินค้า หรือการขนส่งสินค้า ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าขอบเขตของบริการของประเทศฟิลิปปินส์ มีขอบเขตกว้างและยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการพิจารณาว่าสิ่งใดเป็นบริการหรือไม่ หรือมีข้อยกเว้นอย่างไรบ้าง แต่จากการศึกษากฎหมายความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป พบว่าสินค้าไม่รวมถึงบริการด้วย ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าข้อกำหนดให้ผู้ประกอบการรับผิดในบริการที่ไม่ปลอดภัยด้วยนั้น อาจเป็นภาระต่อผู้ประกอบการมากเกินไป เนื่องจากบริการมีขอบเขตที่กว้างและยากต่อการกำหนดขอบเขตที่ชัดเจนเหมาะสม อีกทั้งความเสียหายที่เกิดขึ้นจากบริการ ผู้เสียหายสามารถเรียกร้องให้ผู้ให้บริการรับผิดได้โดยอาศัยหลักกฎหมายสัญญาในฐานะผู้รับบริการได้ หรืออาจเรียกร้องให้รับผิดตามกฎหมายละเมิดได้อยู่แล้ว นอกจากนี้หากบริการนั้นได้ใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยในการให้บริการ ผู้เสียหายย่อมได้รับความคุ้มครองในฐานะเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยด้วย ดังนั้น จึงยังไม่จำเป็นที่จะต้องกำหนดให้สินค้าหมายความรวมถึงบริการเนื่องจากจะเป็นการสร้างภาระต่อผู้ประกอบการมากเกินไป แต่ก็ควรให้สิทธิแก่ประเทศสมาชิกที่จะกำหนดให้สินค้าหมายความรวมถึงบริการด้วยเพื่อเพิ่มความคุ้มครองให้แก่ผู้บริโภคตามความเหมาะสมของแต่ละประเทศต่อไป

4.2.1.7 ลักษณะสำคัญประการอื่น ๆ ของสินค้า

นอกจากการกำหนดประเภทของสินค้าไว้โดยชัดแจ้งแล้ว ผู้เขียนเห็นว่าควรกำหนดลักษณะที่สำคัญประการอื่นของสินค้าด้วย เพื่อให้มีความชัดเจนและเป็นการให้ความคุ้มครองระหว่างผู้เสียหายกับผู้ประกอบการโดยเฉพาะ โดยไม่รวมถึงการคุ้มครองระหว่างผู้ประกอบการด้วยกัน ซึ่งลักษณะที่สำคัญของสินค้า ได้แก่

(1) **สินค้าต้องผ่านกระบวนการอุตสาหกรรม** สินค้าที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย นอกจากจะต้องเป็นสิ่งหามิทรัพย์สินแล้วควรมีลักษณะเป็นสินค้าอุตสาหกรรมด้วย เพราะกฎหมายดังกล่าวที่ได้พัฒนาขึ้นมาครั้งแรกโดยประเทศสหรัฐอเมริกานั้น มีความมุ่งหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคจากสินค้าอุตสาหกรรมที่ใช้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการผลิต เพราะการตลาดในปัจจุบันมีรูปแบบที่เปลี่ยนไปทำให้เกิดปัญหาในเรื่องของนิติสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตและผู้เสียหาย ส่วนความเจริญด้านเทคโนโลยีทำให้ผู้เสียหายไม่สามารถพิสูจน์ถึงการกระทำของผู้ผลิตได้ในกรณีที่เรียกร้องให้รับผิดตามหลักกฎหมายละเมิด ดังนั้นจึงควรกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า สินค้าที่จะอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายต้องเป็นสินค้าที่ผ่านกระบวนการอุตสาหกรรม ส่วนสินค้าอื่นที่ได้ผลิตโดยใช้แรงงานมนุษย์ งานหัตถกรรม หรืออื่น ๆ ที่ไม่ผ่านกระบวนการอุตสาหกรรมแม้ว่าจะมีความซับซ้อนในการผลิตแต่ก็มีข้อมูลที่ประชาชนทั่วไปจะเข้าถึงไม่ได้เลย ซึ่งสินค้าเหล่านี้หากมีความเสียหายขึ้นการเรียกร้องให้รับผิดตามหลักกฎหมายสัญญาและหลัก

กฎหมายละเมิดก็เพียงพอที่จะคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายแล้ว และเหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งคือผู้ผลิตสินค้าที่โดยไม่ผ่านกระบวนการอุตสาหกรรมมักเป็นผู้ประกอบการรายย่อย ที่ไม่ได้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีเพียงพอที่จะกระจายความเสี่ยงโดยการทำประกันภัยได้ จึงควรให้สินค้าที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายนี้เป็นสินค้าที่ผลิตในเชิงอุตสาหกรรมเท่านั้น เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการคุ้มครองผู้บริโภคโดยไม่ก่อภาระต่อผู้ประกอบการมากเกินไป แต่จากการศึกษากฎหมายของประเทศไทยและประเทศสมาชิกอาเซียนไม่พบว่ามีประเทศใดกำหนดหลักเกณฑ์นี้ไว้อย่างชัดเจน มีเพียงกฎหมายไทยที่ผู้เขียนเห็นว่าพอจะอนุมานได้ว่าสินค้าที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายต้องเป็นสินค้าอุตสาหกรรม โดยพิจารณาได้จากหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติฯ ที่เหตุผลในการตรากฎหมายขึ้นเนื่องจากกระบวนการผลิตที่ใช้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสูงขึ้นทำให้ผู้บริโภคไม่ได้รับความคุ้มครองตามสมควร จึงต้องออกกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองผู้เสียหายอย่างเป็นธรรม ซึ่งผู้เขียนเห็นว่ากรณีดังกล่าวควรกำหนดไว้ในบทบัญญัติที่กำหนดประเภทของสินค้าเลยเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการบังคับใช้ต่อไป

(2) สินค้าต้องมีไว้เพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคล ควรกำหนดให้สินค้าที่จะอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายต้องมีไว้เพื่อใช้บริโภคส่วนบุคคล เนื่องจากหลักกฎหมายนี้กำหนดขึ้นมาเพื่อให้ความคุ้มครองผู้บริโภคหรือผู้เสียหายที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ อ่อนแอต่อรองด้อยกว่าผู้ประกอบการ และผู้เสียหายเป็นผู้ที่ไม่มีความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการผลิตซึ่งได้รับผลกระทบในกรณีเรียกค่าสินไหมทดแทนโดยอาศัยหลักกฎหมายละเมิด ให้ได้รับความคุ้มครองโดยลดภาระการพิสูจน์ในส่วนนี้ไป ดังนั้น สินค้าที่จะอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายจะต้องมีไว้เพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลเท่านั้น หากเป็นการซื้อไปเพื่อใช้ในการประกอบธุรกิจ เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นย่อมเป็นเรื่องของผู้ประกอบการกับผู้ประกอบการที่ควรต้องไปเรียกร้องให้รับผิดชอบตามกฎหมายทั่วไป ซึ่งกฎหมายมาเลเซียได้บัญญัติเอาไว้ในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค มาตรา 3(1) ให้สินค้าต้องมีไว้เพื่อการใช้งานหรือการบริโภคส่วนบุคคล และกฎหมายฟิลิปปินส์ตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค มาตรา 4q กำหนดให้สินค้าอุปโภคและบริการต้องมีไว้เพื่อใช้ในครัวเรือน ครอบครัว หรือเพื่อการเกษตร ผู้เขียนเห็นว่าโดยหลักแล้วกฎหมายดังกล่าวมุ่งหมายที่จะให้ความคุ้มครองผู้บริโภคอยู่แล้ว ซึ่งสามารถอนุมานได้ว่าสินค้าที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายต้องเป็นสินค้าที่ใช้บริโภคหรือบริโภคส่วนบุคคลเท่านั้น แต่การเขียนไว้ในตัวบทกฎหมายจะยิ่งทำให้เกิดความชัดเจนในการใช้บังคับมากขึ้น โดยไม่ต้องอาศัยการตีความเหตุผลในการตรากฎหมายเลย ดังนั้น เงื่อนไขที่ว่าต้องเป็นสินค้าที่มีไว้เพื่อใช้บริโภคส่วนบุคคลจึงควรบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ

(3) สินค้าจะต้องถูกผลิตเพื่อนำเข้าสู่ตลาดโดยผู้ประกอบการ สินค้าจะต้องถูกนำเข้าสู่ตลาดหรือกระจายสู่ผู้บริโภคด้วยความสมัครใจของผู้ประกอบการด้วย หากมีผู้อื่น

นำสินค้าเข้าสู่ตลาดหรือไปสู่ผู้บริโภคโดยผู้ประกอบการมิได้รู้เห็นด้วย เช่น สินค้าถูกขโมยไปจากโกดังเก็บสินค้า ผู้ประกอบการไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากมิได้เป็นผู้นำสินค้าเข้าสู่ตลาด นอกจากนี้การผลิตหรือนำเข้าสินค้าจะต้องเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ในทางการค้าด้วย จากการศึกษากฎหมายไทยและกฎหมายประเทศสมาชิกอาเซียน พบว่ากฎหมายไทยได้กำหนดลักษณะของสินค้าประการนี้ไว้ในส่วนของบทนิยามของสินค้าตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 ที่กำหนดให้สินค้าจะต้องถูกผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย โดยการขาย ได้แก่ การจำหน่าย จ่าย แจก หรือแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ทางการค้าและให้หมายความรวมถึงให้เช่า ให้เช่าซื้อ จัดหา ตลอดจนเสนอ ชักชวน หรือนำออกแสดงเพื่อการดังกล่าว ซึ่งอยู่ในขอบเขตของการนำสินค้าเข้าสู่ตลาดโดยมีวัตถุประสงค์ในทางการค้า ส่วนกฎหมายของประเทศสมาชิกอาเซียนไม่พบว่าได้กำหนดลักษณะดังกล่าวในนิยามของสินค้า แต่กฎหมายมาเลเซียบัญญัติไว้ในเหตุยกเว้นความรับผิดในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 มาตรา 72(1) ว่าผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดหากไม่ได้เป็นผู้กระจายสินค้าไปยังผู้บริโภคซึ่งเป็นกรณีที่สินค้าไม่ได้เข้าสู่ตลาดโดยผู้ประกอบการ แต่ผู้เขียนเห็นว่าหลักในการนำเข้าสู่ตลาดนี้เป็นเงื่อนไขประการหนึ่งของสินค้า ดังนั้น จึงควรจะกำหนดไว้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเภทของสินค้ามากกว่าที่จะบัญญัติไว้ในเหตุยกเว้นความรับผิด และเมื่อกำหนดให้เป็นลักษณะประการหนึ่งของสินค้าแล้วก็ไม่จำเป็นต้องกำหนดเป็นเหตุยกเว้นความรับผิดอีก เพราะหากไม่เข้าลักษณะของการเป็นสินค้านำเข้าย่อมไม่ครบเงื่อนไขแห่งความรับผิดซึ่งทำให้ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นตามกฎหมายนี้อยู่แล้ว

อย่างไรก็ตาม สินค้าที่หมุนเวียนอยู่ในตลาดมีความหลากหลายสภาพเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรมของประเทศสมาชิกอาเซียนแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน ประกอบกับข้อกำหนดอาเซียนว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ที่ผู้เขียนจะเสนอนี้เป็นเพียงมาตรฐานขั้นต่ำที่ประเทศสมาชิกจะต้องไปดำเนินการออกกฎหมายภายในเพื่อรองรับโดยให้ความคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้มาตรฐานขั้นต่ำตามข้อกำหนดดังกล่าว ดังนั้นจึงควรให้สิทธิแก่ประเทศสมาชิกที่จะกำหนดประเภทของสินค้าเพิ่มเติมเพื่อเป็นการเพิ่มความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายและให้มีลักษณะที่เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของแต่ละประเทศเป็นกรณีไป

จากกฎหมายไทยและกฎหมายของประเทศสมาชิกอาเซียนดังกล่าว ผู้เขียนขอกำหนดประเภทของสินค้าของประชาคมอาเซียน และแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายไทย ดังนี้

ข้อเสนอแนะว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอาเซียน จากการศึกษาประเภทของสินค้าของแต่ละประเทศ ผู้เขียนจึงเห็นควรนำเสนอให้กำหนดประเภท และลักษณะที่สำคัญของสินค้าที่อยู่ภายใต้บังคับของข้อกำหนด ในการจัดทำข้อกำหนด

อาเซียนว่าด้วยความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ข้อ 2 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ข้อ 2 “สินค้า หมายถึง สิ่งหามทรัพย์ที่ได้ผลิตขึ้นโดยกระบวนการอุตสาหกรรมหรือนำเข้ามาเพื่อนำเข้าสู่ตลาดและกระจายสู่ผู้บริโภคโดยผู้ประกอบการ และเป็นสินค้าที่มีไว้เพื่อใช้อุปโภคบริโภคส่วนบุคคล และหมายความรวมถึงผลิตภัณฑ์ผ่านการแปรรูป และกระแสไฟฟ้า ทั้งนี้ไม่จำกัดสิทธิของประเทศสมาชิกที่จะกำหนดให้สินค้าหรือบริการประเภทอื่นอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยเรื่องดังกล่าวอันเป็นการเพิ่มความคุ้มครองให้แก่ผู้เสียหาย”

ข้อเสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายไทย ผู้เขียนเห็นสมควรเพิ่มเติมนิยามของสินค้าที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายในมาตรา 4 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ในปัจจุบัน มาตรา 4 บัญญัติ ว่า

“ “สินค้า” หมายความว่า สิ่งหามทรัพย์ทุกชนิดที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย รวมทั้งผลิตผลเกษตรกรรม และให้หมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้า ยกเว้นสินค้าตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

ข้อเสนอแก้ไข มาตรา 4

“ “สินค้า” หมายความว่า สิ่งหามทรัพย์ทุกชนิดที่ผลิตโดยกระบวนการอุตสาหกรรมหรือนำเข้าเพื่อขาย ซึ่งสินค้านี้มีไว้เพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคล รวมทั้งผลิตผลทางการเกษตรที่ผ่านกระบวนการแปรรูป และให้หมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้า ยกเว้นสินค้าตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

4.2.2 ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Defective Products)

ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเป็นเงื่อนไขที่จะทำให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น ในการพิจารณาว่าสินค้าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรือไม่ มีหลักเกณฑ์การพิจารณาหลายประการ ได้แก่

4.2.2.1 หลักความประมาทเลินเล่อ (Negligence) เป็นการนำหลักความประมาทเลินเล่อในกฎหมายละเมิดมาปรับใช้ในการพิจารณาคดี ที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยซึ่งได้ใช้นานแล้ว ถือว่าผู้ผลิตมีความประมาทเลินเล่อในการผลิต การตรวจสอบคุณภาพของสินค้าก่อนที่จะส่งถึงมือผู้บริโภค หลักความประมาทเลินเล่อสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักกฎหมายสัญญาที่กำหนดให้การใช้ชีวิตเรียกร้อง ผู้เสียหายและผู้ประกอบการจะต้องมีนิติสัมพันธ์ระหว่างกัน อย่างไรก็ตามการนำหลักความประมาทเลินเล่อมาปรับใช้ในการพิจารณาความไม่ปลอดภัยของสินค้านั้น มีข้อจำกัดบางประการที่ส่งผลให้ผู้เสียหายไม่ได้รับความเป็นธรรม กล่าวคือ ผู้เสียหายมีภาระในการพิสูจน์ถึงความประมาทเลินเล่อของผู้ผลิต

และต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเสียหายที่ตนได้รับ และความไม่ปลอดภัยของสินค้า ซึ่งเป็นภาระอันหนักยิ่งต่อผู้บริโภค เพราะในคดีเหล่านี้ความรู้และพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องมักจะอยู่ในความรู้เห็นของผู้ผลิต หากผู้บริโภคไม่สามารถพิสูจน์ได้ตามที่กฎหมายกำหนด ผู้เสียหายก็จะไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหาย แม้ว่าปัจจุบันในหลายประเทศได้มีกฎหมายกำหนดความรับผิดในผลิตภัณฑ์ไว้เป็นการเฉพาะแล้วก็ตาม แต่ก็ยังสามารถนำหลักความประมาทเลินเล่อของกฎหมายละเมิดมาปรับใช้ได้ โดยถือว่าผู้ผลิตมีหน้าที่ต้องดูแลหรือตรวจสอบความปลอดภัยในกระบวนการต่าง ๆ หากมีความเสียหายเกิดขึ้นจากการที่ผู้ผลิตกระทำการโดยปราศจากความระมัดระวัง ผู้ผลิตต้องรับผิดต่อผู้เสียหาย

4.2.2.2 หลักความคาดหวังของผู้บริโภค (Consumer Expectations Test)

เป็นการนำความคาดหวังของบุคคลทั่วไป มาใช้พิจารณาความผิดของผู้ขายในความประมาทเลินเล่อ โดยหลักดังกล่าวนี้ ถือว่าผู้ผลิตหรือผู้ขายได้รับรองโดยปริยายต่อผู้บริโภคว่า สินค้าที่ซื้อหรือบริโภคมีความปลอดภัย และบุคคลทั่วไปมีสิทธิที่จะคาดหวังในความปลอดภัยของสินค้าได้ โดยการพิจารณาถึงระดับความคาดหวังนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความคาดหวังของโจทก์หรือผู้เสียหายเท่านั้น แต่จะใช้ค่าเฉลี่ยของความคาดหวังจากวิญญูชนทั่วไป ที่มีความรู้พื้นฐานปกติธรรมดาในสังคมมาใช้เป็นเกณฑ์ เหตุที่ต้องใช้ค่าเฉลี่ยเพราะผู้บริโภคแต่ละคนไม่สามารถคาดหวังถึงความปลอดภัยของสินค้าได้อย่างเท่าเทียมกัน หลักความคาดหวังของผู้บริโภคนี้จะมีความเหมาะสมกับการพิจารณาความไม่ปลอดภัยเนื่องจากความบกพร่องในการผลิต โดยเฉพาะสินค้าที่ไม่ใช้วิทยาการขั้นสูงหรือสินค้าที่ไม่มีความซับซ้อน นอกจากนี้ยังนำเอาสภาพแวดล้อมของสินค้าและพฤติการณ์ทั้งปวงที่เกี่ยวกับสินค้ามาประกอบการพิจารณาด้วย ได้แก่¹⁴

ก. การนำเสนอสินค้า (The presentation of the products) ให้ประชาชนทราบ การให้คำแนะนำหรือข้อบ่งชี้ การให้คำเตือนหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอันตรายที่อาจเกิดขึ้น

ข. ความสามารถในการใช้งานสินค้าได้อย่างเหมาะสม (The product could reasonably be put) กับความคาดหวังในความปลอดภัยของบุคคลทั่วไป โดยผู้ผลิตจะต้องแจ้งให้ประชาชนทราบถึงอันตรายของผลิตภัณฑ์มากที่สุด เพราะผู้บริโภคส่วนใหญ่มักจะคาดหวังว่าสินค้าที่ได้ผลิออกมาแล้วมีความปลอดภัย

ค. ช่วงเวลาที่นำสินค้าเข้าหมุนเวียนในท้องตลาด (The time when the product was put into circulation) จะพิจารณาว่า ขณะที่ผู้ผลิตนำสินค้าจำหน่ายหมุนเวียน

¹⁴ สมหวัง กำอิ่นแก้ว, ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, วารสารกระบวนการยุติธรรม ฉบับที่ 3, ปีที่ 6 (กันยายน - ธันวาคม 2556), น.56-57.

ในท้องตลาด ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะนั้นสามารถตรวจสอบถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าได้หรือไม่

4.2.2.3 หลักความเสี่ยงและประโยชน์ (Risk-utility Test) หลักการพิจารณานี้ นำมาใช้ เพื่อแก้ปัญหาของการใช้หลักความคาดหมายของผู้บริโภค ในกรณีที่ผู้บริโภคไม่สามารถคาดหมายถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าได้อย่างเหมาะสม โดยเป็นหลักการที่ตรงข้ามกับหลักความคาดหมายของผู้บริโภค เนื่องจากเป็นหลักที่พิจารณาความไม่ปลอดภัยของสินค้าจากฝ่ายผู้ผลิต เป็นสำคัญ และพัฒนามาจากหลักความประมาทเลินเล่อตามกฎหมายละเมิด โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเพิ่มสามัญสำนึกของผู้ผลิตในกระบวนการออกแบบ การผลิต การกำหนดค่าเตือน หรือคำแนะนำ หรือข้อบ่งชี้ในสินค้า โดยนำความเสี่ยงและประโยชน์ (Risk-Utility) หรือต้นทุนและประโยชน์ (Cost-Benefit) มาใช้ในการพิจารณา หากผู้ผลิตมีมาตรฐานการตรวจสอบความปลอดภัย ที่มีประสิทธิภาพ มีความสมดุลระหว่างต้นทุนและประโยชน์ด้านความปลอดภัย ตลอดจนผู้ผลิต เป็นบุคคลที่สามารถคาดหมายถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้ จึงมีหน้าที่ในการป้องกัน หรือหลีกเลี่ยงอันตรายเช่นนั้น ซึ่งศาลจะเป็นผู้พิจารณาการใช้ทางเลือกในการผลิตที่เหมาะสม จากการใช้ต้นทุนในการปรับปรุงสินค้าให้มีความปลอดภัย และประโยชน์ในด้านความปลอดภัย ที่สังคมส่วนใหญ่ได้รับจากการปรับปรุงสินค้า หลักดังกล่าวนี้มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้พิจารณา ความไม่ปลอดภัยจากความบกพร่องของสินค้าจากการออกแบบสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีและวิทยาการ ขั้นสูง เพราะผู้บริโภคไม่มีความรู้มากพอที่จะใช้หลักความคาดหมายของผู้บริโภคมาพิจารณาได้ อย่างไรก็ตามการพิจารณาความไม่ปลอดภัยของสินค้าตามหลักการนี้ส่งผลกระทบต่อผู้ผลิต ที่ไม่สามารถต่อรองราคากับผู้บริโภครายบุคคลได้ ทำให้การกำหนดราคาสินค้าไม่มีความเหมาะสม ตามที่ผู้ผลิตหรือผู้บริโภคต้องการ

4.2.2.4 หลักการพิจารณาโดยวิธีอื่น (Alternate Test) เนื่องจากการใช้หลักความรับผิดชอบโดยประมาท หลักความคาดหมายของผู้บริโภค และหลักความเสี่ยงและประโยชน์ เพียงอย่างใดอย่างหนึ่ง ต่างมีข้อจำกัดบางประการที่อาจไม่เป็นธรรมต่อผู้ผลิตหรือผู้บริโภค ดังนั้น จึงมีการใช้หลักการพิสูจน์ร่วมกัน (Combing Test) โดยใช้หลักการพิจารณาหลายหลักร่วมกัน ซึ่งผู้เสียหายต้องแสดงให้ศาลเห็นว่า สินค้ามีความไม่ปลอดภัยเกินกว่าที่บุคคลทั่วไปจะคาดหมายได้ และเมื่อผู้เสียหายพิสูจน์ได้แล้ว ผู้ผลิตต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่า ความเสี่ยงและประโยชน์มีความ สมดุลกัน โดยผู้ผลิตได้กระทำการตามหน้าที่ที่เหมาะสมเพื่อลดหรือหลีกเลี่ยงอันตรายแล้ว หากไม่สามารถพิสูจน์ได้ ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย อีกหลักการหนึ่งที่มีการนำมาปรับใช้ คือ หลักการพิสูจน์ข้อบกพร่องที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง (Defect-Specific Test) เป็นหลักที่ไม่มี ความแน่นอนตายตัวโดยพิจารณาจากความแตกต่างในความไม่ปลอดภัยแต่ละประเภท เช่น

ความไม่ปลอดภัยด้านการออกแบบหรือการให้คำแนะนำจะนำเอาหลักความประมาทเลินเล่อหรือหลักความเสี่ยงและประโยชน์มาพิจารณา แต่หากเป็นความไม่ปลอดภัยที่นอกเหนือไปจากแบบแผนก็จะใช้หลักความคาดหมายของผู้บริโภคมาพิจารณา เป็นต้น

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการพิจารณาความไม่ปลอดภัยของสินค้าในประเทศไทยและประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีกฎหมายความรับผิดชอบในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยโดยเฉพาะ พบว่าใช้หลักเกณฑ์ความคาดหมายของผู้บริโภคเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา แต่ในประเทศเวียดนามแม้จะมีบทบัญญัติกำหนดลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้แต่ยังไม่แน่ชัดว่าประเทศเวียดนามใช้หลักเกณฑ์ใดในการพิจารณาความไม่ปลอดภัยของสินค้า โดยลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของแต่ละประเทศมีรายละเอียด ดังนี้

กฎหมายไทย ได้กำหนดลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้ในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้แก่ สินค้าที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายไม่ว่าจะเพราะความบกพร่องเนื่องจากการผลิต การออกแบบ หรือการไม่ได้กำหนดวิธีใช้ เก็บรักษา คำเตือนหรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าอย่างเพียงพอ โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า ลักษณะการใช้งาน และการเก็บรักษาตามปกติของสินค้า อันพึงคาดหมายได้ ความไม่ปลอดภัยของสินค้าตามกฎหมายไทย ได้แก่ ความไม่ปลอดภัยที่เกิดขึ้นเนื่องจากการผลิต การออกแบบ หรือการเตือน ที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นโดยพิจารณาถึงการใช้งาน การเก็บรักษาตามปกติของสินค้า และใช้หลักความคาดหมายของผู้บริโภคในการพิจารณา ซึ่งสังเกตได้จากบทบัญญัติในส่วนท้ายที่ใช้คำว่า “อันพึงคาดหมายได้” โดยประเทศไทยรับเอาหลักความคาดหมายของผู้บริโภคมาใช้พิจารณาความไม่ปลอดภัยของสินค้าผ่านทางกฎหมายของสหภาพยุโรป ซึ่งได้ใช้เป็นแนวทางในการร่างกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในประเทศไทย¹⁵

กฎหมายเวียดนาม ได้กำหนดลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้ในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 2010 มาตรา 3(3) คือ สินค้าที่ไม่มีความปลอดภัยและอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค แม้ว่าจะได้ผลิตภายใต้มาตรฐานหรือระเบียบที่มีในขณะนั้นแล้วก็ตาม และแม้จะไม่พบความไม่ปลอดภัยในเวลาที่ยังไม่ได้นำเข้าสู่ตลาดก็ตาม นอกจากนี้ยังหมายความรวมถึงกรณีที่มีความไม่ปลอดภัยเกิดขึ้นจากการออกแบบ การผลิต การขนส่ง การเก็บรักษา และเกิดจากการที่ผู้ประกอบการไม่ให้คำเตือนที่เหมาะสม ซึ่งมีลักษณะที่คล้ายกับของประเทศไทย แต่จากศึกษาผู้เขียนไม่พบว่าประเทศเวียดนามใช้หลักใดในการพิจารณาความไม่ปลอดภัยของสินค้า

¹⁵ มานิตย์ จุมปา, คำอธิบายกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554), น. 76.

กฎหมายมาเลเซีย กำหนดลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้ในมาตรา 67(1) แห่งกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 ซึ่งสินค้าจะถือว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เมื่อไม่มีความปลอดภัยตามที่บุคคลทั่วไปสามารถคาดหมายได้ โดยพิจารณาองค์ประกอบอื่น ๆ ร่วมด้วย ได้แก่ ลักษณะและวัตถุประสงค์ของสินค้าที่ได้นำเข้าสู่ตลาด การใช้เครื่องหมายใด ๆ กับสินค้า คำแนะนำหรือคำเตือนในการใช้งานสินค้า สิ่งอื่น ๆ ที่สามารถคาดหมายได้ตามสมควรจากสินค้า และรวมถึงระยะเวลาที่ได้นำสินค้าเข้าสู่ตลาดด้วย ตามมาตรา 67(2) นอกจากนี้ประเทศมาเลเซียยังได้ขยายความของความปลอดภัยเอาไว้เพื่อให้เกิดความชัดเจน โดยหมายความรวมถึงความปลอดภัยในส่วนประกอบของสินค้า ความปลอดภัยจากความเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน เสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บตามมาตรา 67 (4) จากการศึกษาพบว่าประเทศมาเลเซียใช้หลักความคาดหมายของผู้บริโภคเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาเหมือนประเทศไทย

กฎหมายฟิลิปปินส์ ได้กำหนดให้สินค้ามีความไม่ปลอดภัยเมื่อไม่ได้มีความปลอดภัยตามที่บุคคลทั่วไปพึงคาดหมายได้โดยพิจารณาพฤติการณ์แวดล้อมอื่น ๆ ประกอบ ได้แก่ การนำเสนอสินค้า การใช้และอันตรายที่เกิดขึ้นอย่างสมเหตุสมผล และเวลาที่ได้นำสินค้าออกสู่ตลาด ตามมาตรา 97 แห่งกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค และได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า สินค้าจะไม่ถูกพิจารณาว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเพียงเพราะมีสินค้าที่มีคุณภาพดีกว่าออกวางจำหน่าย ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าการกำหนดไว้ดังกล่าว เป็นสิ่งที่ทำให้ชัดเจนขึ้นว่าสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในประเทศฟิลิปปินส์เป็นเรื่องเกี่ยวกับความไม่ปลอดภัยที่อาจเกิดขึ้นจากสินค้า มิใช่เรื่องของคุณภาพสินค้า นอกจากนี้ประเทศฟิลิปปินส์ได้กำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากบริการที่ไม่ปลอดภัยด้วย และได้กำหนดลักษณะของบริการที่ไม่ปลอดภัยไว้ในมาตรา 99 คือบริการที่ไม่มีความปลอดภัยในระดับที่บุคคลทั่วไปสามารถคาดหมายได้โดยใช้พฤติการณ์อื่น ๆ ประกอบการพิจารณาด้วย ได้แก่ ลักษณะของการให้บริการ อันตรายที่อาจเกิดขึ้นอย่างสมเหตุสมผล ระยะเวลาที่มีการให้บริการ ซึ่งบริการจะไม่ถูกพิจารณาว่าเป็นบริการที่ไม่ปลอดภัยเพียงเพราะได้มีการใช้หรือแนะนำเทคนิคใหม่ในการให้บริการ ซึ่งการพิจารณาความไม่ปลอดภัยของบริการในประเทศฟิลิปปินส์ใช้หลักความคาดหมายของผู้บริโภคเช่นเดียวกับการพิจารณาความไม่ปลอดภัยของสินค้าตามกฎหมายไทย และกฎหมายมาเลเซีย

จากการศึกษาผู้เขียนพบว่าประเทศไทยและประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีกฎหมายกำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้พิจารณาความไม่ปลอดภัยของสินค้าโดยอาศัยหลักความคาดหมายของผู้บริโภค เว้นแต่ประเทศเวียดนามที่ไม่แน่ชัดว่าอาศัยหลักใดในการพิจารณา แต่โดยรวมแล้วลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของแต่ละประเทศมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ สินค้าที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย

และทรัพย์สิน และพิจารณาพฤติการณ์อื่น ๆ อันเกี่ยวกับสินค้าประกอบด้วย แต่หลักความคาดหมายของผู้บริโภคมีข้อจำกัด ในกรณีที่สินค้าได้ผลิตโดยใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในการผลิต เนื่องจากผู้เสียหายอาจไม่มีความรู้เพียงพอที่จะเข้าใจขั้นตอนกระบวนการผลิตได้ ทำให้ไม่สามารถคาดหมายถึงความปลอดภัยของสินค้าได้อย่างถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้ยังมีเหตุที่ไม่เหมาะสมประการอื่นได้แก่¹⁶ กรณีที่สินค้ามีอันตรายที่เปิดเผยอย่างชัดเจน การใช้งานสินค้าผิดวิธีหรือไม่ตรงตามคำแนะนำที่ผู้ประกอบการได้ให้ไว้เพียงพอแล้ว และประสบการณ์ในสินค้า และการพิจารณาตามหลักความคาดหมายของผู้บริโภคได้คำนึงถึงการใช้ความระมัดระวังของผู้ประกอบการ แต่หลักความคาดหมายของผู้บริโภคนี้ก็ได้รับการยอมรับและใช้กันอย่างแพร่หลายไม่ว่าจะเป็นประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป ประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมัน และประเทศญี่ปุ่น ประเทศสหรัฐอเมริกาได้แก้ปัญหาข้อจำกัดของหลักความคาดหมายของผู้บริโภค โดยนำหลักความเสี่ยงและประโยชน์มาใช้พิจารณาความไม่ปลอดภัยของสินค้าที่เกิดจากการออกแบบโดยเฉพาะไว้ใน The restatement (Third) of Torts: Product Liability มาตรา 2(b) และ (c)¹⁷ ว่าผู้ผลิต

¹⁶ หทัยชนก บุญปลูก, “การเตรียมความพร้อมของพนักงาน บริษัทไทยโทรเท็กซีทิลล์มิลล์ จำกัด (มหาชน) ในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาประกอบการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร: 2555), น. 254.

¹⁷ The Restatement (third) of Tort: Product liability.

Section 2 CATEGORIES OF PRODUCT DEFECT

A product is defective when, at the time of safe distribution, it contains a manufacturing defect, is defective in design, or is defective because of inadequate instructions or warnings. A product:

(a) contains a manufacturing defect when the product departs from its intended design even though all possible care was exercised in the preparation and marketing of the product;

(b) is defective in design when the foreseeable risk of harm posed by the product could have been reduced or avoided by the adoption of a reasonable alternative design by the seller or other distributor, or a predecessor in the commercial chain of distribution, and the omission of the alternative design renders the product not reasonably safe;

(c) is defective because of inadequate instructions or warnings when the foreseeable risk of harm posed by the product Could have been reduced or avoided by the provision of reasonable instructions or warnings by the seller or other distributor, or a predecessor in the commercial chain of distribution, and the omission of the instructions or warnings renders the product not reasonably safe.

มีเหตุอันสมควรที่จะออกแบบสินค้าและกำหนดค่าเตือนในสินค้าให้มีความปลอดภัยหรือไม่อย่างไร ส่วนประเทศกลุ่มสหภาพยุโรป ประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมัน และประเทศญี่ปุ่น มิได้มีบทบัญญัติที่นำเอาหลักความเสี่ยงและประโยชน์ไปใช้ในการพิจารณาความปลอดภัยของสินค้าโดยตรง แต่ศาลได้นำมาประยุกต์ใช้ ภายใต้หลักความคาดหมายของผู้บริโภค โดยผู้บริโภคมีสิทธิที่จะคาดหมายในความปลอดภัยของสินค้าว่ามีความเหมาะสม โดยพิจารณาจากทางเลือกที่ผู้ผลิตสามารถทำให้เกิดความปลอดภัยเท่าที่จะทำได้ ในด้านค่าใช้จ่ายในการเปลี่ยนแปลงการออกแบบและความรุนแรงของอันตรายที่เกิดขึ้นจากการออกแบบ เรียกว่า หลักความคาดหมายในความเสี่ยงและประโยชน์ หากสภาพของสินค้าสามารถคาดหมายได้ว่า ผู้ผลิตได้ใช้ทางเลือกในการผลิตเหมาะสมระหว่างความเสี่ยงและประโยชน์ในด้านความปลอดภัยแล้ว สินค้าจะไม่ใช่สินค้าที่ไม่ปลอดภัย ดังนั้น ผู้เขียนพบว่า ประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศได้ใช้หลักความคาดหมายของผู้บริโภคในการพิจารณาความปลอดภัยของสินค้าอยู่แล้ว ส่วนประเทศเวียดนามแม้ไม่ปรากฏว่าใช้หลักใดในการพิจารณาแต่ลักษณะสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศเวียดนามมีความคล้ายคลึงกับประเทศอื่น ๆ ดังนั้นการกำหนดให้นำหลักความคาดหมายของผู้บริโภคมาใช้ในการพิจารณา ย่อมไม่ก่อให้เกิดผลกระทบกับกฎหมายประเทศเวียดนามมากนัก จึงเห็นควรนำหลักความคาดหมายของผู้บริโภคมาใช้ในการพิจารณาความปลอดภัยของสินค้า แต่ควรนำหลักความเสี่ยงและประโยชน์มาใช้ในการพิจารณาร่วมด้วย เพื่อแก้ปัญหาและข้อจำกัดของหลักความคาดหมายของผู้บริโภค โดยการนำไปปรับใช้ควรเป็นการปรับใช้ร่วมกับหลักความคาดหมายของผู้บริโภคตามกฎหมายประเทศกลุ่มสหภาพยุโรป ประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมัน และประเทศญี่ปุ่น โดยไม่บัญญัติไว้ใช้สำหรับการพิจารณาความปลอดภัยจากการออกแบบสินค้าโดยเฉพาะดังเช่นประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากมีเพียงประเทศไทย และประเทศเวียดนามเท่านั้นที่ได้บัญญัติสาเหตุของการเกิดความปลอดภัยขึ้น เช่น เนื่องจากการผลิต การออกแบบ ฯลฯ ดังนั้น จึงควรนำหลักความเสี่ยงและประโยชน์มาใช้ควบคู่กับหลักความคาดหมายของผู้บริโภคตามรูปแบบของประเทศในสหภาพยุโรป และประเทศญี่ปุ่น เพื่อแก้ปัญหาความบกพร่องบางประการของหลักความคาดหมายของผู้บริโภค นอกจากนี้ควรมีการกำหนดให้ชัดเจนว่าสินค้าที่ไม่ปลอดภัยมิใช่เรื่องของคุณภาพสินค้า โดยจากการศึกษาพบว่า มีเพียงกฎหมายฟิลิปปินส์เท่านั้นที่กำหนดไว้ในมาตรา 97 แห่งกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ว่า สินค้าจะไม่ถูกพิจารณาว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเพราะมีสินค้าที่มีคุณภาพที่ดีกว่าออกวางจำหน่าย ผู้เขียนเห็นว่ากฎหมายดังกล่าวไม่ใช่เรื่องของคุณภาพของสินค้า แต่เป็นเรื่องของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งสินค้าด้อยคุณภาพในบางครั้งอาจจะมิใช่สินค้าที่ไม่ปลอดภัยเพราะมิได้ก่อให้เกิดอันตรายต่อบุคคลเพียงแต่มีลักษณะที่ไม่เหมาะสมกับการใช้งานเท่านั้น ดังนั้นจึงควรกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าข้อกำหนดดังกล่าวนี้ไม่ใช่กับกรณีของสินค้าที่ด้อยคุณภาพ

จากกฎหมายไทยและกฎหมายของประเทศสมาชิกอาเซียนดังกล่าว ผู้เขียนขอกำหนดลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประชาคมอาเซียน และแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายไทย ดังนี้

ข้อเสนอแนะว่าด้วยความรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอาเซียน
ผู้เขียนจึงเห็นควรนำเสนอให้กำหนดลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ในการจัดทำข้อกำหนดอาเซียนว่าด้วยความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (ASEAN Product Liability Directives) ข้อ 3 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ข้อ 3 “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย หมายถึง สินค้าที่ไม่มีความปลอดภัยอยู่ในระดับที่ผู้บริโภคสามารถคาดหมายได้ และก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของบุคคลได้

กรณีที่ไม่ถือว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

(1) ผู้ประกอบการได้เลือกใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยน้อยที่สุดโดยเสียค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้บริโภคมากกว่าความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากความไม่ปลอดภัยที่มีอยู่

(2) สินค้าที่ผลิตขึ้นในภายหลังมีคุณภาพมากกว่า

ทั้งนี้ การพิจารณาถึงความคาดหมายของผู้บริโภคเป็นสิทธิของประเทศสมาชิกที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาระดับความคาดหมายของผู้บริโภคที่มีต่อสินค้าตามความเหมาะสม”

ข้อเสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายไทย ผู้เขียนเห็นสมควรเพิ่มเติมนิยามของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยซึ่งอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายในมาตรา 4 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ในปัจจุบัน มาตรา 4 บัญญัติว่า

“ “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” หมายความว่า สินค้าที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้”

ข้อเสนอแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 4

“ “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” หมายความว่า สินค้าที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของ

สินค้าอันพึงคาดหมายได้ โดยจะไม่ถือว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หากผู้ประกอบการได้เลือกใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยน้อยที่สุดโดยเสียค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้บริโภคมากกว่าความไม่ปลอดภัยที่มีอยู่ หรือ สินค้าที่ผลิตขึ้นในภายหลังมีคุณภาพมากกว่า”

4.2.3 บุคคลที่ได้รับความคุ้มครอง

กฎหมายกำหนดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย มุ่งหมายที่จะให้ความคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเพิ่มขึ้นจากหลักกฎหมายทั่วไป เช่น หลักกฎหมายสัญญา หลักกฎหมายละเมิด ซึ่งไม่มีความเหมาะสมกับสภาพการผลิตและการนำสินค้าออกสู่ตลาดในปัจจุบัน ทำให้ผู้ที่ได้รับความเสียหายไม่ได้รับความคุ้มครองและการเยียวยาความเสียหายอย่างเพียงพอ จากการศึกษา ผู้เขียนพบว่าประเทศสมาชิกอาเซียนได้กำหนดตัวบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายกำหนดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้แตกต่างกัน ดังนี้

กฎหมายไทย พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 5 กำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย โดยมาตรา 4 ได้กำหนดให้ผู้เสียหาย คือ ผู้ที่ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เมื่อพิจารณา มาตรา 5 ประกอบมาตรา 4 พบว่าบุคคลที่กฎหมายไทยให้ความคุ้มครองเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยคือผู้ที่ได้รับความเสียหายทุกคนโดยไม่จำกัดว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้ซื้อหรือมีนิติสัมพันธ์กับผู้ประกอบการหรือได้ใช้สินค้านั้นหรือไม่ก็ตาม

กฎหมายเวียดนาม กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 2010 มาตรา 23(1) กำหนดให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบในความเสียหายต่อผู้บริโภคอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และมาตรา 3(1) กำหนดให้ผู้บริโภคหมายถึงบุคคลที่ได้ซื้อหรือใช้สินค้าเพื่อการบริโภคส่วนบุคคล ตามกฎหมายดังกล่าว บุคคลที่จะได้รับความคุ้มครองคือผู้บริโภค และผู้บริโภคตามกฎหมายได้แก่ผู้ที่ซื้อหรือใช้สินค้า ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าการกำหนดบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองจำกัดอยู่เฉพาะผู้ซื้อหรือผู้ใช้สินค้านั้น อาจไม่เพียงพอที่จะให้ความคุ้มครองผู้ที่ได้รับอันตรายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เช่นผู้ที่มีได้ซื้อหรือใช้สินค้าแต่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยควรได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายด้วย

กฎหมายมาเลเซีย จากการศึกษากฎหมายมาเลเซียผู้เขียนพบว่า ประเทศมาเลเซียมิได้บัญญัติตัวบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายไว้ว่ามีขอบเขตเพียงไร แต่ตามมาตรา 68 (2) กำหนดให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า บุคคลที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายมาเลเซียคือผู้ที่ได้รับความเสียหายเช่นเดียวกับประเทศไทย แม้มิได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะ แต่ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยกฎหมายมิได้จำกัดว่าความเสียหายนั้นเกิดขึ้นแก่บุคคลที่เป็นผู้ซื้อหรือใช้สินค้าโดยเฉพาะ ดังนั้น บุคคลที่ได้รับ

ความคุ้มครองตามกฎหมายมาเลเซียคือบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแม้มิได้เป็นผู้ซื้อหรือใช้สินค้าก็ตาม

กฎหมายฟิลิปปินส์ กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค มาตรา 97 กำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบผู้บริโภคในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และมาตรา 99 กำหนดให้ผู้ให้บริการต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากบริการที่ไม่ปลอดภัย ดังนั้นบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายฟิลิปปินส์คือผู้บริโภค ซึ่งมาตรา 4 (n) กำหนดให้ผู้บริโภค คือ บุคคลธรรมดาที่เป็นผู้ซื้อ เช่า หรือได้รับสินค้าอุปโภคบริโภค บริการหรือธุรกรรมทางการเงิน ซึ่งผู้เขียนเห็นว่ากรณีดังกล่าวบุคคลที่จะได้รับความคุ้มครองจำกัดเฉพาะบุคคลที่มีความสัมพันธ์ทางสัญญากับผู้ประกอบการเท่านั้น ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับกฎหมายเวียดนามแต่มีขอบเขตที่แคบกว่า เพราะมิได้รวมถึงผู้ใช้สินค้าดังเช่นที่ปรากฏตามกฎหมายเวียดนาม ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายฟิลิปปินส์ยังไม่เพียงพอที่จะให้ความคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

จากการศึกษาพบว่า ประเทศไทยและประเทศมาเลเซียได้ให้ความคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายโดยไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นผู้ซื้อหรือใช้สินค้าเท่านั้น เพียงแต่กฎหมายมาเลเซียมีได้บัญญัติถึงบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายได้อย่างชัดเจนดังเช่นกฎหมายไทย ส่วนประเทศเวียดนามนั้นบุคคลที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย คือ ผู้ซื้อหรือใช้สินค้าเท่านั้น ส่วนประเทศฟิลิปปินส์ ได้แก่ ผู้ที่มีนิติสัมพันธ์กับผู้ประกอบการเท่านั้น การกำหนดให้บุคคลที่ได้รับความคุ้มครองจำกัดเฉพาะผู้ซื้อหรือผู้ใช้สินค้าเท่านั้น ย่อมไม่เป็นธรรมต่อผู้เสียหาย เนื่องจากสินค้าของผู้ประกอบการเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอยู่แล้ว ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายกับบุคคลภายนอกที่ได้ซื้อหรือใช้สินค้า และหากกฎหมายเฉพาะดังกล่าวไม่ให้ความคุ้มครองไปถึงบุคคลภายนอก เมื่อมีความเสียหายกับบุคคลเหล่านั้น ผู้เสียหายก็ต้องไปเรียกร้องให้รับผิดชอบตามหลักกฎหมายละเมิดซึ่งมีปัญหาข้อจำกัดเกี่ยวกับภาระการพิสูจน์ อาจทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยา วัตถุประสงค์หลักของการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยขึ้น เพื่อให้ความคุ้มครองผู้เสียหายเพิ่มเติมจากหลักกฎหมายที่มีอยู่เดิม โดยนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้ ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่ากฎหมายกำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยควรให้ความคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายทุกคนโดยไม่จำกัดว่าจะเป็นผู้ซื้อหรือใช้สินค้าหรือไม่ นอกจากนี้ควรบัญญัติให้มีความชัดเจนว่าผู้ที่ได้รับความเสียหายคือบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองดังเช่นกฎหมายไทย เพื่อมิให้เกิดปัญหาในการใช้การตีความในอนาคต

จากเหตุผลและความจำเป็นในการออกกฎหมายเฉพาะกำหนดความรับผิดผู้ประกอบการในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เพื่อให้ความคุ้มครองและเยียวยาความ

เสียหายที่เกิดขึ้นต่อผู้ที่ได้รับความเสียหายอย่างเพียงพอและเหมาะสม ซึ่งผู้เขียนได้เสนอให้จัดทำข้อกำหนดในข้อ 1 ให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ไม่ว่าจะความเสียหายจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม ซึ่งตามข้อกำหนดดังกล่าวบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายคือผู้เสียหาย และเพื่อความชัดเจนผู้เขียนขอกำหนดยุทธศาสตร์ของผู้เสียหายที่จะได้รับความคุ้มครองตามข้อกำหนดประชาคมอาเซียน และแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายไทย ดังนี้

ข้อเสนอแนะว่าด้วยความรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอาเซียน
ผู้เขียนจึงเห็นควรนำเสนอให้กำหนดนิยามของผู้เสียหายที่จะได้รับความคุ้มครองความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ในการจัดทำข้อกำหนดอาเซียนว่าด้วยความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ข้อ 4 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ข้อ 4 “ผู้เสียหายตามความในข้อ 1 หมายถึง บุคคลทุกคนที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ว่าจะได้ใช้สินค้าหรือไม่ก็ตาม”

ข้อเสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายไทย ผู้เขียนพบว่ากฎหมายไทยมีการบัญญัติเกี่ยวกับบุคคลที่จะได้รับความคุ้มครองไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย มาตรา 4 ซึ่งหมายความถึงบุคคลที่ได้รับความเสียหายทุกคนและมีความเหมาะสมแล้ว จึงไม่มีความจำเป็นต้องเสนอแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในส่วนดังกล่าวแต่อย่างใด

4.2.4 บุคคลที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

บุคคลที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะต้องบัญญัติเอาไว้ให้มีความชัดเจน เพื่อให้ผู้เสียหายทราบว่าสามารถเรียกร้องให้บุคคลใดรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นบ้าง ซึ่งบุคคลที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยมักจะเป็นผู้ประกอบการที่มีความเกี่ยวข้องกับสินค้านั้นเอง จากการศึกษากฎหมายไทยและกฎหมายของประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศพบว่า ได้กำหนดตัวบุคคลที่ต้องรับผิดชอบไว้คล้ายคลึงกัน แต่จะมีรายละเอียดบางประการที่มีความแตกต่างกันบ้าง ดังนี้

กฎหมายไทย บุคคลที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เป็นไปตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 5 ประกอบมาตรา 4 คือผู้ประกอบการ ซึ่งผู้ประกอบการได้แก่ ผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้ และผู้ซึ่งให้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายใด ๆ ที่แสดงให้เข้าใจได้ว่าตนเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้า

กฎหมายเวียดนาม ตามมาตรา 23 แห่งกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 2010 ได้กำหนดให้ผู้ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย คือ ผู้ประกอบการ ได้แก่

ผู้ผลิตสินค้า ผู้นำเข้าสินค้า และผู้ใช้ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้าเพื่อแสดงออกว่าตนเป็นผู้ผลิตหรือผู้นำเข้า และรวมถึงผู้ขายในกรณีที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าได้ซึ่งบุคคลที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายของประเทศเวียดนามมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับกฎหมายไทย แต่ต่างกันที่กฎหมายเวียดนามมิได้กำหนดให้ผู้ว่าจ้างให้ผลิตรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น

กฎหมายมาเลเซีย กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 มาตรา 68 (1) กำหนดให้บุคคลที่ต้องรับผิดชอบเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ได้แก่ ผู้ผลิต รวมถึงผู้ผลิตขึ้นส่วนอุปกรณ์ และหมายความรวมถึง ผู้ใช้ชื่อ เครื่องหมายการค้า หรือเครื่องหมายอื่นใดในทำนองเดียวกัน ซึ่งทำให้ผู้อื่นเข้าใจว่าตนเป็นผู้ผลิต และผู้นำเข้าสินค้า นอกจากนี้ยังกำหนดให้ผู้จำหน่ายหรือกระจายสินค้าต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น หากไม่สามารถระบุตัวผู้ต้องรับผิดชอบหรือไม่ระบุภายในระยะเวลาอันสมควรตามที่ผู้เสียหายได้ร้องขอ ตามมาตรา 66 (1) บุคคลที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายมาเลเซียมีความคล้ายคลึงกับกฎหมายไทยและกฎหมายเวียดนาม แต่มีจุดแตกต่างกับกฎหมายไทยที่กำหนดเงื่อนไขความรับผิดชอบของผู้จำหน่ายจะเกิดขึ้นเมื่อผู้เสียหายได้ร้องขอให้ผู้จำหน่ายแจ้งชื่อบุคคลที่ต้องรับผิดชอบเท่านั้น ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า ตามกฎหมายมาเลเซียหากผู้เสียหายไม่ร้องขอต่อผู้จำหน่ายความรับผิดชอบของผู้จำหน่ายก็จะยังไม่เกิดขึ้น แต่กฎหมายไทยที่มีได้กำหนดเงื่อนไขดังกล่าวเอาไว้ และบุคคลที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายมาเลเซียมิได้รวมถึงผู้ว่าจ้างให้ผลิตด้วย

ประเทศฟิลิปปินส์ ได้กำหนดบุคคลที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้ในมาตรา 97 ของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1992 ซึ่งได้แก่ ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ใช้ชื่อหรือเครื่องหมายการค้าของตนกับสินค้าที่ได้มีการผลิตขึ้น นอกจากนี้ยังกำหนดให้ผู้จำหน่ายจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น เมื่อไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิตสินค้าหรือผู้นำเข้าสินค้าได้ หรือไม่ได้ระบุไว้อย่างชัดเจน หรือไม่เก็บรักษาสินค้าที่เป็นของเสียหายอย่างเพียงพอ ผู้เขียนเห็นว่าบุคคลที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายฟิลิปปินส์มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับกฎหมายไทยและกฎหมายมาเลเซีย แต่ภาระความรับผิดชอบของผู้จำหน่ายมีมากขึ้น ซึ่งได้กำหนดให้ผู้จำหน่ายต้องรับผิดชอบแม้จะได้มีการระบุตัวผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าแต่การระบุตัวนั้นได้กระทำโดยไม่ชัดเจน หรือในกรณีที่สินค้าเป็นของเสียหายแต่ผู้ขายไม่เก็บรักษาสินค้าด้วยวิธีที่เหมาะสมผู้จำหน่ายก็ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วย แต่อย่างไรก็ตามบุคคลที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายฟิลิปปินส์มิได้รวมถึงผู้ว่าจ้างให้ผลิตดังที่ปรากฏในกฎหมายไทย

วิเคราะห์ จากการศึกษากฎหมายของประเทศสมาชิกอาเซียน พบว่าบุคคลที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นในแต่ละประเทศที่มีกฎหมายกำหนดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยโดยเฉพาะ มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน และครอบคลุมผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตทั้งหมด อันได้แก่ ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ใช้ชื่อ เครื่องหมายการค้าของตน อันทำให้ผู้อื่นเข้าใจว่าเป็นผู้ผลิตหรือผู้นำเข้า นอกจากนี้กฎหมายไทย กฎหมายมาเลเซีย

และกฎหมายฟิลิปปินส์ ยังกำหนดให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วย ทั้งนี้ ภายใต้เงื่อนไขที่แต่ละประเทศกำหนด ผู้เขียนเห็นว่า การกำหนดต่อบุคคลที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นเพื่อให้เกิดความชัดเจน โดยบุคคลที่ต้องรับผิดชอบควรเป็นผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นหรือความเสี่ยงที่จะเกิดอันตรายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไปสู่ผู้บริโภค รวมถึงผู้ที่สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภคทำให้มีการซื้อหรือใช้สินค้าจนก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น นอกจากนี้ ควรกำหนดให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับสินค้าทั้งหมดต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งหากไม่สามารถระบุตัวผู้ต้องรับผิดชอบได้ ต้องให้บุคคลอื่นที่แม้ไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นแต่ได้มีส่วนในการนำความเสี่ยงอันตรายออกสู่สังคม เช่น ผู้ขาย ควรต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วย เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้เสียหาย โดยไม่ว่าอย่างไรก็ตามจะต้องมีผู้รับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นแน่นอน ซึ่งผู้เขียนขอพิจารณาต่อบุคคลที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยดังต่อไปนี้

4.2.4.1 ผู้ผลิตหรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต เป็นบุคคลแรกที่สร้างสินค้าและนำมาซึ่งความเสี่ยงจากความเสียหายต่อผู้เสียหาย แม้ผู้ผลิตจะมีได้ตั้งใจหรือประมาทเลินเล่อก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น แต่ตามหลัก Res Ipsa Loquitur (Things Speak for Itself) เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นโดยมิใช่ความผิดของฝ่ายผู้เสียหาย ก็ถือว่ามีภาระกระทำละเมิดและผู้ที่มีอำนาจควบคุมเหนือเหตุการณ์นั้นเพียงฝ่ายเดียวประมาทเลินเล่อ และผู้ผลิตคือคนที่ชักจูงให้ผู้บริโภคไว้วางใจและคาดหวังว่าสินค้าที่ผลิตขึ้นนั้นมีความปลอดภัย ดังนั้นเมื่อเกิดความเสียหายขึ้นผู้ผลิตจึงควรต้องรับผิดชอบโดยผู้ผลิตที่ต้องรับผิดชอบ ไม่ควรจำกัดเฉพาะผู้ผลิตในขั้นสุดท้าย (Finished Product) แต่ควรรวมถึงผู้ผลิตชิ้นส่วนผู้ผลิตวัตถุดิบด้วย ตามกฎหมายไทย กฎหมายเวียดนาม และกฎหมายมาเลเซีย ซึ่งในต่างประเทศ เช่น ประเทศเยอรมัน ประเทศอังกฤษ ก็ได้บัญญัติไว้ในลักษณะทำนองเดียวกัน สำหรับผู้ว่าจ้างให้ผลิต เป็นผู้ต้องรับผิดชอบเฉพาะตามกฎหมายไทยและไม่มีในกฎหมายของประเทศอื่นที่ได้บัญญัติขึ้นตามความเห็นของกระทรวงพาณิชย์ในชั้นพิจารณาร่างกฎหมาย เนื่องจากเห็นว่าสภาพการค้าในปัจจุบันมีเจ้าของสินค้าหรือผู้มีสิทธิใช้ชื่อทางการค้าเป็นจำนวนมากที่จ้างให้ผู้อื่นผลิตสินค้าให้โดยตนมิได้ทำการผลิตเอง ซึ่งผู้เขียนเห็นว่ากรณีดังกล่าวมีความเหมาะสมและจะสามารถเพิ่มความคุ้มครองผู้เสียหายมากขึ้นด้วย จึงควรให้ผู้ว่าจ้างให้ผลิตต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วย เพราะปัจจุบันเจ้าของสินค้าอาจมิใช่ผู้ผลิตสินค้าโดยตรงแต่ดำเนินการว่าจ้างให้บริษัทหรือโรงงานผลิตสินค้าแทน ทำให้บุคคลดังกล่าวอาจไม่อยู่ในขอบเขตของผู้ผลิตซึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้เสียหายและผู้รับจ้างผลิตสินค้าที่อาจต้องรับผิดชอบในฐานะเป็นผู้ผลิตแต่เพียงฝ่ายเดียว

4.2.4.2 ผู้นำเข้าสินค้า แม้ว่าผู้นำเข้าจะไม่ได้เป็นผู้ผลิตสินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้บริโภค แต่ถือได้ว่าผู้นำเข้าได้ก่อให้เกิดความเสี่ยงแก่ผู้บริโภคโดยนำเข้ามาสินค้า

ที่ไม่ปลอดภัยเข้าไปในประเทศ และเพื่อให้ความคุ้มครองและสร้างความมั่นใจให้กับผู้เสียหายว่า เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจะต้องมีผู้รับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ แม้ผู้ผลิตจะอยู่ในต่างประเทศก็ตาม และหากจะให้ผู้เสียหายเรียกร้องให้ผู้ผลิตที่อยู่ในต่างประเทศ รับผิดชอบจะเป็นการยุ่งยากและผู้เสียหายอาจไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น ดังนั้น จึงเห็นควรให้ผู้นำเข้าต้องรับผิดชอบตามกฎหมายด้วย และจากการศึกษากฎหมายไทยและกฎหมาย ประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์บัญญัติไว้ก็ได้กำหนดให้ผู้นำเข้าสินค้า ต้องรับผิดชอบเช่นกัน

4.2.4.3. ผู้ที่อยู่ในสถานะเสมือนผู้ผลิต (Quasihersteller) คือบุคคลที่มีชื่อผู้ผลิต ตามจริงแต่ได้แสดงออกให้ผู้บริโภคเข้าใจว่าเป็นผู้ผลิต เช่น ผู้ที่ใช้ชื่อ เครื่องหมายการค้า หรือเครื่องหมายอื่นใดของตนลงบนสินค้าอันมีลักษณะที่แสดงออกว่าตนเป็นผู้ผลิต หรือผู้นำเข้า เนื่องจากบุคคลเหล่านี้สร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภคในการเข้าซื้อหรือใช้สินค้า และจากการศึกษา พบว่ากฎหมายไทยและกฎหมายประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์บัญญัติไว้ก็ได้กำหนดให้ผู้ที่อยู่ในสถานะเสมือนผู้ผลิตต้องรับผิดชอบเช่นเดียวกัน

4.2.4.4 ผู้จำหน่ายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าสินค้าตามผู้เสียหาย ร้องขอได้ภายหลังจากที่ได้รับ ความเสียหาย หรือไม่ระบุตัวบุคคลดังกล่าวภายในระยะเวลาอันสมควร กฎหมายไทยและประเทศฟิลิปปินส์กำหนดให้ผู้ขายมีความรับผิดชอบทันทีที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต หรือผู้นำเข้าสินค้าได้ แต่ตามกฎหมายมาเลเซีย ความรับผิดชอบของผู้ขายจะเกิดขึ้นต่อเมื่อผู้เสียหาย ได้แจ้งให้ผู้ขายเปิดเผยบุคคลที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย หากผู้ขายไม่สามารถระบุตัวบุคคลเหล่านั้นได้ หรือไม่ระบุภายในระยะเวลาอันสมควร ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น ส่วนกฎหมาย เวียดนามไม่ได้กำหนดให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบแต่อย่างใด ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าการกำหนดให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบนี้ ควรเป็นไปเพื่อคุ้มครองผู้เสียหายในกรณีที่ไม่สามารถหาตัวผู้ต้องรับผิดชอบได้อย่างแท้จริงเท่านั้น โดยความรับผิดชอบของผู้ขายควรเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขที่ให้ผู้เสียหายแจ้งให้ผู้ขายเปิดเผยผู้ต้องรับผิดชอบ ซึ่งผู้ขายจะต้องรับผิดชอบเฉพาะที่ไม่สามารถเปิดเผยบุคคลดังกล่าวหรือไม่เปิดเผยภายในระยะเวลา อันสมควรเท่านั้น ดังเช่นกฎหมายมาเลเซีย เพราะนอกจากการคุ้มครองผู้เสียหายแล้ว ต้องคำนึงถึง ภาระของผู้ประกอบการด้วย ซึ่งผู้ขายเป็นเพียงผู้กระจายสินค้าที่อาจเป็นผู้นำความเสี่ยง ออกสู่ผู้บริโภค แต่ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของสินค้าที่เกิดขึ้นเลย และตามปกติ ผู้จำหน่ายสินค้ามีความรับผิดชอบต่อผู้ซื้อตามหลักกฎหมายสัญญา และผู้เสียหายมีโอกาสเรียกให้ ผู้ประกอบการอื่นรับผิดชอบอยู่แล้ว ดังนั้นการที่ผู้จำหน่ายจะต้องรับผิดชอบเช่นเดียวกับผู้ผลิตจึงควรต้องอยู่ใน ขอบเขตและเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น โดยความรับผิดชอบควรเกิดขึ้นเมื่อผู้เสียหายเรียกให้ ผู้จำหน่ายระบุตัวบุคคลที่ต้องรับผิดชอบภายหลังจากที่ได้รับ ความเสียหายแล้ว

จากที่ผู้เขียนได้เสนอให้จัดทำข้อกำหนดในข้อ 1 ให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ไม่ว่าจะความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม ซึ่งตามข้อกำหนดดังกล่าว บุคคลที่จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยคือผู้ประกอบการ และจากการที่ผู้เขียนได้ศึกษากฎหมายไทย และกฎหมายสมาชิกอาเซียนเกี่ยวกับบุคคลที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย จึงขอกำหนดยุทธศาสตร์ของผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามข้อกำหนดประชาคมอาเซียน และแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายไทย ดังนี้

ข้อเสนอแนะว่าด้วยความรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอาเซียน
ผู้เขียนจึงเห็นควรนำเสนอให้กำหนดนิยามของผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ในการจัดทำข้อกำหนดอาเซียนว่าด้วยความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยข้อ 5 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ข้อ 5 “ผู้ประกอบการตามความในข้อ 1 ได้แก่ ผู้ผลิตสินค้า ผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ที่อยู่ในสถานะเสมือนผู้ผลิต

ผู้จำหน่ายสินค้าให้แก่ผู้บริโภคจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นในกรณีที่ไม่สามารถระบุตัวบุคคลที่จะต้องรับผิดชอบตามความในวรรคหนึ่งให้แก่ผู้เสียหายได้ทราบหรือไม่ระบุภายในระยะเวลาอันสมควร เมื่อผู้เสียหายร้องขอภายหลังจากที่ได้รับ ความเสียหาย”

ข้อเสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายไทย ผู้เขียนพบว่ากฎหมายไทยมีการบัญญัติเกี่ยวกับบุคคลที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น ไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 4 แล้ว ซึ่งมีความครอบคลุมดี แต่เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมในกรณีของผู้ขายโดยให้ความรับผิดชอบเกิดขึ้นเมื่อผู้เสียหายได้ร้องขอแล้วเท่านั้น จึงเห็นควรเสนอแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในส่วนดังกล่าว ดังนี้

ในปัจจุบัน มาตรา 4 ในส่วนนิยามของผู้ประกอบการบัญญัติว่า

“(3) ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้”

ข้อเสนอแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 4 ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้ประกอบการ

“(3) ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าหรือไม่ระบุ ในระยะเวลาอันสมควรตามที่ผู้เสียหายร้องขอได้ภายหลังจากที่ได้รับ ความเสียหาย”

4.2.5 ขอบเขตความรับผิด

ความรับผิดที่เกิดขึ้นตามกฎหมายความรับผิดของผู้ประกอบการต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเป็นกรณีเกี่ยวกับการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหาย ซึ่งแต่ละประเทศก็จะมีขอบเขตความรับผิดของผู้ประกอบการที่แตกต่างกันไป บางประเทศ

ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบเฉพาะความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินเท่านั้น ในขณะที่บางประเทศผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ และค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษด้วย จากการศึกษากฎหมายไทยและกฎหมายของประเทศสมาชิกอาเซียนพบว่าความรับผิดชอบของผู้ประกอบการของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

กฎหมายไทย พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 5 กำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และมาตรา 11 กำหนดให้นอกจากค่าสินไหมทดแทนความเสียหายเพื่อละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ผู้ประกอบการยังต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อจิตใจที่มีผลสืบเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ และอนามัยของผู้เสียหาย และในกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย ผู้ที่มีสิทธิได้ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ คือ สามี ภรรยา บุพการี ผู้สืบสันดาน ของผู้ตาย นอกจากนี้ยังกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในกรณีที่มีพฤติการณ์ว่าผู้ประกอบการได้รู้หรือทำให้สินค้ามีความไม่ปลอดภัยเพื่อลงโทษผู้ประกอบการให้หลบจำและเพื่อป้องกันมิให้ผู้ประกอบการอื่นไม่เอาเป็นเยี่ยงอย่าง จะเห็นได้ว่าขอบเขตของความรับผิดชอบของผู้ประกอบการในประเทศไทยนอกจากจะครอบคลุมถึงค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่แท้จริงแล้ว ยังมีความรวมถึงค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ โดยจะต้องมีฐานมาจากความเสียหายต่อชีวิตร่างกาย และไม่รวมถึงความเสียหายต่อจิตใจที่เป็นผลมาจากความเสียหายต่อทรัพย์สินด้วย และประเทศไทยยังได้ยอมรับการป้องกันและป้องปรามการกระทำของผู้ประกอบการโดยนำหลักในเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมาใช้ด้วย

กฎหมายเวียดนาม มาตรา 23(3) แห่งกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 2010 ได้กำหนดให้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเป็นไปตามกฎหมายแพ่ง ซึ่งผู้เขียนได้ศึกษาค่าสินไหมทดแทนตามประมวลกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 2005 มาตรา 604 กำหนดให้กรณีที่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดให้บุคคลใดต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย แม้ไม่มีความผิดให้ใช้บังคับตามกฎหมายดังกล่าว ในกรณีนี้ถือว่าความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยมีกฎหมายเฉพาะให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบโดยไม่มีความผิดแล้ว ซึ่งหลักเกณฑ์ในการใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายจะต้องได้รับการชดเชยอย่างเต็มจำนวนและทันท่วงที โดยค่าสินไหมทดแทนความเสียหายแต่ละกรณีเป็นไปตามมาตรา 608 – 610 ซึ่งผู้เขียนเห็นว่ามิประเด็นที่น่าสนใจ คือ การกำหนดจำนวนค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจของประเทศเวียดนามสามารถตกลงกันได้ระหว่างคู่กรณีแต่หากไม่สามารถตกลงกันได้ ศาลจะกำหนดค่าเสียหายต่อจิตใจที่โดยอาศัยเงินได้ของแต่ละบุคคลเป็นเกณฑ์ และมีอัตราขั้นสูงที่แตกต่างกันตามลักษณะของความเสียหาย เช่น มาตรา

609 ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจที่เกิดขึ้นจากความเสียหายต่อสุขภาพผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจของผู้เสียหายตามที่ตกลงกัน หากไม่สามารถตกลงกันได้ จำนวนค่าเสียหายต่อจิตใจสูงสุดคือค่าจ้างขั้นต่ำที่รัฐกำหนดไม่เกิน 30 เดือน แต่ค่าเสียหายตามกฎหมายเวียดนามไม่รวมถึงค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษด้วย

นอกจากค่าเสียหายที่ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบแล้ว ได้กำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบการที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ การเรียกคืนสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามมาตรา 22 ที่ผู้ประกอบการต้องเรียกคืนสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเมื่อตรวจพบความไม่ปลอดภัยของสินค้านั้น โดยจะต้องดำเนินการมาตรการที่จำเป็นโดยพลันเพื่อหยุดยั้งการกระจายสินค้าสู่ตลาด และต้องแจ้งข้อมูลให้แก่สาธารณชนทราบถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าและการเรียกคืนสินค้าในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อย 5 ฉบับหรือทางวิทยุ โทรทัศน์ในเขตพื้นที่ที่สินค้าได้วางจำหน่ายอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 5 วันทำการ พร้อมรายละเอียดอื่น ๆ ดังนี้

- ก. รายละเอียดเกี่ยวกับสินค้าที่จะเรียกคืน
- ข. เหตุผลในการเรียกคืนและคำเตือนให้ระมัดระวังอันตรายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
- ค. เวลา สถานที่ และวิธีการในการคืนสินค้า
- ง. ระยะเวลาและวิธีการในการแก้ไขปัญหาความไม่ปลอดภัยของสินค้า
- จ. มาตรการที่จำเป็นในการคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภคในระหว่างที่มีการเรียกคืนสินค้า

โดยการเรียกคืนจะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับข้อมูลที่เผยแพร่ให้แก่ประชาชน โดยรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด และต้องรายงานผลการเรียกคืนสินค้าไปยังหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภคที่จะได้รับหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการเรียกคืนสินค้า หากมีการเรียกคืนสินค้าในหลายพื้นที่ต้องรายงานผลไปยังหน่วยงานกลางเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภค

กฎหมายมาเลเซีย กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 มาตรา 68(1) กำหนดให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยมาตรา 66(1) กำหนดให้ความเสียหายหมายถึงความตาย การบาดเจ็บต่อร่างกาย และความเสียหายต่อทรัพย์สิน ดังนั้นค่าเสียหายที่ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบได้แก่ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน แต่ทรัพย์สินที่ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบไม่รวมถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นกับตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตามมาตรา 69 (1) เนื่องจากความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยผู้บริโภคย่อมสามารถเรียกค่าเสียหายได้ตาม

กฎหมายสัญญาอยู่แล้ว แต่ขอบเขตความรับผิดของกฎหมายมาเลเซียไม่รวมถึงความเสียหายต่อจิตใจ และค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษด้วย

กฎหมายฟิลิปปินส์ กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคไม่ได้กำหนดไว้ว่าขอบเขตของความเสียหายที่ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดมีอะไรบ้าง ซึ่งผู้เขียนเห็นว่ากรณีดังกล่าวเป็นความเสียหายในทางแพ่ง ดังนั้น เมื่อกฎหมายเฉพาะมิได้บัญญัติไว้จึงต้องพิจารณาขอบเขตความรับผิดของผู้ประกอบการจากกฎหมายแพ่ง ค.ศ.1969 ซึ่งมาตรา 2197 ได้บัญญัติเกี่ยวกับค่าเสียหายเอาไว้ ซึ่งได้แก่ค่าเสียหายที่แท้จริง ค่าเสียหายในทางสันนิษฐาน ค่าเสียหายเพื่อการปลอบขวัญ และค่าเสียหายเพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างหรือค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ ซึ่งค่าเสียหายตามกฎหมายฟิลิปปินส์มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับกฎหมายไทย ซึ่งมีความครอบคลุมถึงความเสียหายที่แท้จริง ความเสียหายต่อจิตใจ และค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ แต่มิได้จำกัดจำนวนค่าเสียหายชั้นสูงที่สามารถเรียกได้

วิเคราะห์ จากการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดของผู้ประกอบการต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้เขียนพบว่ามีความเสียหายที่แต่ละประเทศสามารถเรียกร้องได้ แตกต่างกันไป และค่าเสียหายแต่ละประเภทมีที่มาและแตกต่างกันตามระบบกฎหมาย ซึ่งขออธิบายเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

4.2.5.1 ค่าสินไหมเพื่อการทดแทนเยียวยาความเสียหาย (Compensatory Damages) คือค่าเสียหายที่มีจุดมุ่งหมายในการเยียวยาเพื่อให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิมก่อนมีการละเมิดมากที่สุด ซึ่งประกอบด้วย

ก. ค่าเสียหายที่คำนวณเป็นเงินได้ (Pecuniary Damages) คือค่าเสียหายในเชิงทรัพย์สินหรือวัตถุและสามารถคำนวณนับเป็นเงินได้เช่น ในกรณีความเสียหายต่อร่างกาย ได้แก่ ค่ารักษาพยาบาล ค่าขาดรายได้ หรือกรณีความเสียหายต่อทรัพย์สินคือมูลค่าของทรัพย์สินที่เสียหายไป นอกจากนี้ค่าเสียหายที่คำนวณเป็นเงินได้ยังรวมถึงผลประโยชน์ กำไร หรือดอกเบี้ยที่ผู้เสียหายควรจะได้รับ แต่ต้องขาดหายไปเพราะการละเมิดด้วย จากการศึกษาพบว่า การเยียวยาความเสียหายในประเทศไทยและประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศครอบคลุมถึงค่าเสียหายในส่วนนี้ไว้ อันได้แก่ค่าเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน โดยในกรณีของความเสียหายต่อทรัพย์สินนั้น กฎหมายไทย กฎหมายมาเลเซีย ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าไม่รวมถึงตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าความเสียหายต่อทรัพย์สินที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยควรจำกัดเฉพาะต่อทรัพย์สินอื่นที่ไม่ใช่ตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เนื่องจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้เป็นเจ้าของ คือ ผู้ซื้อสามารถเรียกร้องให้ผู้ขายรับผิดได้โดยอาศัยหลักความรับผิดตามสัญญา ในเรื่องความชำรุดบกพร่องของสินค้าได้เพียงพออยู่แล้ว นอกจากนี้ประเทศมาเลเซียยังกำหนดให้

ทรัพย์สินอื่นที่จะได้รับความคุ้มครองต้องเป็นทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้ส่วนบุคคล เพื่อประกอบอาชีพ หรือเพื่อการบริโภคด้วย ซึ่งจากการศึกษากฎหมายสหภาพยุโรปพบว่าผู้เสียหายจะเรียกร้อง ค่าเสียหายในกรณีที่ทรัพย์สินเสียหายได้เมื่อความเสียหายมีมูลค่าไม่ต่ำกว่า 500 ECU โดยทรัพย์สิน ดังกล่าว จะต้องเป็นทรัพย์สินที่โดยปกติมีไว้เพื่อการใช้สอยหรือการบริโภคส่วนบุคคล และผู้เสียหาย ได้ใช้ทรัพย์สินนั้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการใช้สอยหรือการบริโภคส่วนตัว¹⁸ ผู้เขียนเห็นว่าการกำหนดให้ ความเสียหายต่อทรัพย์สินที่สามารถเรียกได้จะต้องเป็นทรัพย์สินที่มีไว้เพื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคล และได้ใช้เพื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคลนั้นมีความเหมาะสม เพราะความรับผิดชอบในความเสียหาย ที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้นมีขึ้นเพื่อให้ความคุ้มครองผู้บริโภคจากความสามารถทางเศรษฐกิจ ที่ดีน้อยกว่าผู้ประกอบการ ดังนั้น เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นผู้ที่สามารถเรียกร้องให้ผู้ประกอบการ รับผิดชอบได้ ควรจะเป็นผู้เสียหายที่อยู่ในฐานะของผู้บริโภคด้วย หากมีความเสียหายเกิดขึ้นกับทรัพย์สิน ของผู้ประกอบการรายอื่นที่ได้มีไว้เพื่อการประกอบธุรกิจควรจะให้ผู้ประกอบการที่ได้รับความเสียหาย เรียกร้องกับผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบโดยอาศัยกฎหมายสัญญาหรือกฎหมายหมายละเมิด แต่สำหรับ การกำหนดมูลค่าของความเสียหายขั้นต่ำที่ผู้เสียหายจะสามารถเรียกร้องได้ดังเช่นสหภาพยุโรปนั้น ผู้เขียนไม่เห็นด้วยเนื่องจากเห็นว่าเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นแล้วไม่ว่าความเสียหายนั้นจะมาก หรือน้อยผู้ประกอบการก็ควรจะต้องรับผิดชอบ หากเป็นกรณีที่ผู้เสียหายแต่ละคนได้รับความเสียหาย จำนวนน้อยมาก ๆ การฟ้องร้องคดีอาจจะไม่คุ้มค่าหรืออาจเป็นภาระแก่ศาลมากเกินไป ผู้เขียน เห็นควรให้นำการดำเนินคดีแบบกลุ่มมาใช้แก้ปัญหาดังกล่าวแทนมากกว่าที่จะกำหนดจำนวน ค่าเสียหายขั้นต่ำที่สามารถเรียกร้องได้เช่นนี้ ซึ่งในส่วนของ การดำเนินคดีแบบกลุ่มกับคดีความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยผู้เขียนจะขอไม่กล่าวถึงในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เนื่องจากไม่อยู่ใน ขอบเขตของการศึกษา

สำหรับกฎหมายไทยการเรียกร้องค่าเสียหายต่อทรัพย์สินไม่ได้กำหนดว่า ทรัพย์สินที่เสียหายจะต้องมีไว้เพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลเท่านั้น ซึ่งหากตีความตามตัวอักษรแล้ว ย่อมทำให้ผู้ประกอบการอื่นที่ได้รับความเสียหายต่อทรัพย์สินจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยย่อมได้รับความ คุ้มครองตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ด้วย แต่กฎหมายดังกล่าวมุ่งหมายที่จะให้ความคุ้มครองผู้เสียหายซึ่งไม่ได้อยู่ในฐานะ

¹⁸ EC Directive 85/374/EEC Article 9(b)

(i): (The item of property) is of a type ordinarily intended for private use or consumption.

(ii) (The item of property) was used by the injured person mainly for his own private use or consumption.

ผู้ประกอบการให้ได้รับการเยียวยาความเสียหายอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม ดังนั้นในกรณีความเสียหายต่อทรัพย์สินจึงควรเป็นทรัพย์สินที่มีไว้และได้ใช้เพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลเท่านั้น

ข. ค่าเสียหายที่คำนวณเป็นเงินไม่ได้ (Non-Pecuniary Damages)

เป็นความเสียหายต่อสิทธินอกทรัพย์สินไม่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจที่ได้รับความเสียหาย ไม่สามารถเปรียบเทียบหรือพิสูจน์คิดเป็นตัวเงินได้ มักอยู่ในรูปของความเสียหายทางจิตใจหรือสังคม ซึ่งค่าเสียหายในส่วนนี้ไม่สามารถคำนวณเป็นเงินได้ ดังนั้น การกำหนดค่าสินไหมทดแทนในส่วนนี้ศาลจะต้องกำหนดให้แก่ผู้เสียหายโดยพิจารณาจากหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ตามกฎหมายประกอบจากการศึกษาพบว่า ประเทศไทย ประเทศเวียดนาม ประเทศฟิลิปปินส์ ได้กำหนดให้มีการเรียกค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจได้ แต่หลักเกณฑ์ในการกำหนดจำนวนค่าเสียหายที่ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับจะมีความแตกต่างกัน เช่นในประเทศไทยไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ซึ่งถือเป็นดุลยพินิจของศาลในการกำหนด แต่ประเทศเวียดนามค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจนั้น ในเบื้องต้นคู่กรณีสามารถตกลงกันได้ แต่หากไม่สามารถตกลงกันได้ ศาลก็จะกำหนดค่าเสียหายต่อจิตใจโดยเทียบเคียงกับรายได้ที่ผู้เสียหายแต่ละคนได้รับโดยมีอัตราขั้นสูงแตกต่างกันไปแล้วแต่ลักษณะของความเสียหาย อย่างไรก็ตามค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจซึ่งเป็นค่าเสียหายที่ไม่สามารถคำนวณนับเป็นเงินได้นี้บางประเทศก็มีได้กำหนดไว้ และบางประเทศก็ถือว่าเป็นความเสียหายทางร่างกาย เช่นในประเทศอังกฤษ เป็นต้น¹⁹ ผู้เขียนเห็นว่าค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจเป็นความเสียหายในเชิงนามธรรมที่ไม่มีความแน่นอน ไม่สามารถคำนวณนับเป็นเงินได้ซึ่งต้องอาศัยการพิจารณาจากศาลและบางประเทศยังไม่ให้การยอมรับการเรียกค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ ดังนั้น จึงควรให้เป็นสิทธิของประเทศสมาชิกอาเซียนแต่ละประเทศที่จะกำหนดให้มีค่าเสียหายต่อจิตใจหรือไม่ อันจะเป็นการเพิ่มความคุ้มครองและเยียวยาผู้เสียหายได้มากขึ้นตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับระบบกฎหมายภายใน

4.2.5.2 ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ (Punitive Damages) เดิมเรียกว่า

ค่าเสียหายที่มีจำนวนหลายเท่าตัว (Multiple Damages) เกิดขึ้นมาครั้งแรกตั้งแต่ยุคโบราณ โดยปรากฏในประมวลกฎหมายฮัมมูราบี (The Code of Hammurabi)²⁰ มีลักษณะเป็นค่าเสียหายที่จะคำนวณจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงโดยเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณตามลักษณะการกระทำของผู้กระทำละเมิด ต่อมาค่าเสียหายเชิงลงโทษก็ได้พัฒนาโดยประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี

¹⁹ อนันต์ จันทโรภากร, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 3*, น. 156.

²⁰ David G.Owen, "Punitive Damages Overview: Functions Problems and Reform", Symposium Punitive Damages Awards In Product Liability Litigation: Strong Medicine or Poison Pill?, Villanova Law Review 1994, p. 368.

(Common Law) ซึ่งค่าเสียหายเชิงลงโทษได้ถูกกำหนดขึ้นอย่างเป็นทางการเป็นกิจจะลักษณะครั้งแรกในประเทศอังกฤษในคดี *Hackle v. Money* อันเป็นคดีเกี่ยวกับการล่วงละเมิด การข่มขู่ทำร้ายร่างกาย และการจำคุกโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย จากกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้โดยไม่มีหมายจับ ศาลอังกฤษเห็นว่ากรกระทำโดยปราศจากอำนาจเช่นนี้เป็นการก่อกวนอันตรายต่อประชาชน แม้ว่าผู้ต้องหาจะไม่ได้รับอันตรายใด ๆ จากการกระทำนั้น และเมื่อคำนวณค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริงมีเพียง 20 ปอนด์ แต่คดีดังกล่าวคณะลูกขุนได้กำหนดค่าเสียหายให้ผู้ต้องหาจำนวนถึง 300 ปอนด์ โดยวัตถุประสงค์ของการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในประเทศอังกฤษมิได้มีไว้เพียงเพื่อให้ผู้ที่ได้รับความเสียหายพึงพอใจเท่านั้นแต่ยังทำหน้าที่ลงโทษผู้กระทำละเมิดและป้องปรามมิให้พฤติกรรมนั้น ๆ เกิดขึ้นในภายภาคหน้า ซึ่งต่อมาค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนี้ได้ถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลายไม่ว่าจะเป็นประเทศสหรัฐอเมริกา หรือประเทศในสหภาพยุโรป

ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเป็นค่าเสียหายที่กำหนดเพิ่มเติมขึ้นจากค่าสินไหมทดแทนความเสียหายธรรมดาอันมีสาเหตุมาจากการประพฤติชั่วร้ายของจำเลย มีวัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้ที่กระทำที่มีพฤติการณ์จงใจไม่นำพาดอกกฎหมายและสิทธิของบุคคลอื่น อันเป็นการลงโทษผู้กระทำและป้องกันมิให้ผู้อื่นกระทำตาม ซึ่งเป็นหลักการของระบบกฎหมายจารีตประเพณี มีลักษณะสำคัญ ดังนี้²¹

(1) เป็นค่าเสียหายที่กำหนดลงโทษตอบแทนผู้ถูกระทำละเมิด เพื่อปรามมิให้กระทำเช่นนั้นอีก และเป็นเยี่ยงอย่างแก่ผู้อื่นมิให้กระทำตาม

(2) โจทก์ไม่ต้องพิสูจน์จำนวนค่าเสียหายเชิงลงโทษ โดยศาลจะพิจารณากำหนดเองโดยคำนึงถึงลักษณะความร้ายแรงแห่งละเมิด ปริมาณความเสียหายที่โจทก์ได้รับ และฐานะทางเศรษฐกิจของจำเลยประกอบกัน

(3) เป็นค่าเสียหายที่เพิ่มเติมขึ้นนอกเหนือจากค่าเสียหายที่ชดใช้ทดแทนความเสียหายจริง แต่ในกรณีที่ไมปรากฏความเสียหายที่แท้จริง ศาลจะกำหนดให้เฉพาะค่าเสียหายเชิงลงโทษก็ได้

(4) ศาลจะกำหนดให้เฉพาะกรณีละเมิดที่มีพฤติการณ์รุนแรงมีลักษณะการกระทำเช่นเดียวกับคดีอาญา ซึ่งผู้กระทำละเมิดมุ่งหมายให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อจิตใจผู้เสียหาย หรือมุ่งหมายให้ผู้เสียหายอับอายหรือถูกเหยียดหยาม

²¹ เฉลิมศักดิ์ ภัทรสมันต์, “ปัญหาการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในคดีผู้บริโภครักษาเฉพาะกรณีค่าเสียหายเชิงลงโทษ,” (การอบรมหลักสูตร “ผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.)” รุ่นที่ 14 วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, 2553), น. 9.

ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณีต่างนำหลักการในเรื่องค่าเสียหายเชิงลงโทษไปปรับใช้ แต่มีความแตกต่างกันในลักษณะของการจำกัดขอบเขตของการใช้บังคับ ดังเช่นประเทศอังกฤษได้วางข้อกำหนดขอบเขตและข้อจำกัดในการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษไว้เพียง 3 กรณี ดังนี้²² 1) คดีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐให้อำนาจตามอำเภอใจหรือฝ่าฝืนกฎหมายรัฐธรรมนูญอันเป็นการกดขี่ข่มเหงประชาชน 2) คดีที่จำเลยจงใจกระทำละเมิดเพื่อหวังผลประโยชน์ซึ่งสามารถคำนวณได้ว่ามีมูลค่าสูงกว่าค่าเสียหายที่จำเลยจะต้องชดใช้ให้แก่โจทก์หรือในคดีที่จำเลยคาดการณ์ได้ว่าโจทก์ไม่มีเงินเพียงพอที่จะดำเนินคดีกับจำเลย 3) เป็นคดีที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้มีการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ แต่ในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณีเช่นเดียวกับประเทศอังกฤษมิได้จำกัดการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษไว้ให้อยู่ภายใต้ขอบเขตแห่งคดีดังเช่นประเทศอังกฤษ แต่ได้วางหลักการอย่างกว้าง ๆ ไว้ 3 ประการคือ²³ ค่าเสียหายเชิงลงโทษเป็นการลงโทษผู้กระทำละเมิดที่เจตนาจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเป็นการป้องปรามผู้กระทำละเมิดมิให้มีการกระทำเช่นนั้นอีกโดยการกำหนดความรับผิดเป็นค่าเสียหายที่เพิ่มสูงขึ้น และเป็นการกระตุ้นให้ผู้ถูกระทำละเมิดนำคดีมาฟ้องร้องต่อศาลอันจะทำให้สังคมมีระเบียบเรียบร้อยมากขึ้น

ค่าเสียหายเชิงลงโทษในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายประมวลกฎหมายการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในระบบประมวลกฎหมายมีขึ้นเพื่อทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิมมากที่สุด แต่ลักษณะการทำความผิดและการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในปัจจุบันไม่เพียงพอที่จะทำให้ผู้กระทำผิดเข็ดหลาบจึงเริ่มทำให้แนวคิดในเรื่องค่าเสียหายเชิงลงโทษเป็นที่ยอมรับในประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายมากขึ้น เช่นในประเทศเยอรมันซึ่งปรากฏในคดี BVerf 34, 269 (269) ซึ่งเป็นคดีอดีตจักรพรรดินีโซราราญาแห่งอิหร่าน (Former Empress Soraya of Iran) โดยศาลสูงสุดคดีแพ่งและอาญาสามัญของเยอรมันได้กลับคำตัดสินของศาลสูงแห่งเมืองแฮมเบอร์ก (The Superior Court Hamburg) ซึ่งให้เหตุผลว่าเพราะจำนวนค่าเสียหายที่ศาลชั้นต้นกำหนดไม่เพียงพอเพื่อการยับยั้งป้องปราม แสดงให้เห็นว่าศาลสูงเยอรมันได้ตัดสินคดีนี้โดยไม่อาศัยแนวความคิดในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมายแพ่งทั่วไป แต่อาศัยองค์ประกอบความรับผิดโดยตรงของความเสียหายของผู้เสียหายดังเช่นโครงสร้างความรับผิดในทางอาญา อันเป็นการยอมรับหลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษไว้ในระบบ

²² อภิชัย กูเมือง, ค่าเสียหายเชิงลงโทษในระบบกฎหมายไทย (Punitive Damages In Thai Legal System, วารสารกฎหมายปกครอง, เล่มที่ 2, ปีที่ 26 (2552), น. 6.

²³ เท็งฮ้าง, น. 8

กฎหมายเยอรมันด้วย²⁴ อย่างไรก็ตามประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายบางส่วนก็ยังมีได้ยอมรับการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษมาใช้แต่อย่างใด

จากการศึกษาพบว่าประเทศสมาชิกอาเซียนมีทั้งประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี เช่น ประเทศสิงคโปร์ และประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย เช่น ประเทศเวียดนาม เป็นต้นและพบว่ามีเพียงประเทศไทย และประเทศฟิลิปปินส์เท่านั้นกำหนดให้มีกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในกรณีความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยประเทศไทยกำหนดให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในกรณีที่ปรากฏว่าผู้ประกอบการได้ผลิต นำเข้า หรือขายสินค้าโดยรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือมิได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเมื่อรู้ว่าสินค้าที่ไม่ปลอดภัยภายหลังจากการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้วไม่ดำเนินการใด ๆ ตามสมควรเพื่อป้องกันความเสียหาย โดยให้มีอัตราขั้นสูงไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง ส่วนประเทศฟิลิปปินส์แม้ไม่ได้กำหนดเรื่องค่าเสียหายไว้ในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1992 แต่เมื่อพิจารณาจากกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 1949 มาตรา 2197 พบว่าค่าเสียหายตามทางแพ่งรวมถึงค่าเสียหายเพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่าง (กำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ) แต่มิได้มีกำหนดขอบเขตไว้ว่าสามารถเรียกได้สูงสุดจำนวนเท่าใด และการนำมาใช้ในคดีความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจะเป็นอย่างไร ผู้เขียนเห็นว่า เนื่องจากประเทศสมาชิกอาเซียนมีระบบกฎหมายที่แตกต่างกันทำให้การพัฒนาและการนำหลักในเรื่องค่าเสียหายเชิงลงโทษไปใช้บังคับแตกต่างกัน ซึ่งบางประเทศยังไม่ให้การยอมรับหลักค่าเสียหายในเรื่องดังกล่าว ประกอบกับวัตถุประสงค์หลักในการจัดทำข้อกำหนดของอาเซียนขึ้น เพื่อให้ความคุ้มครองและเยียวยาผู้เสียหายจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่กำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเป็นเพียงค่าเสียหายที่กำหนดขึ้นเพื่อลงโทษผู้ประกอบการให้เข็ดหลาบและป้องปรามมิให้ผู้ประกอบการอื่นกระทำการในลักษณะเดียวกันอีก และข้อกำหนดของอาเซียนก็เป็นเพียงมาตรฐานขั้นต่ำในการให้ความคุ้มครองโดยประเทศสมาชิกสามารถกำหนดหลักเกณฑ์อื่น ๆ เพื่อเพิ่มความคุ้มครองได้ ดังนั้น ไม่ควรกำหนดให้ประเทศสมาชิกทุกประเทศยอมรับหลักในเรื่องค่าเสียหายเชิงลงโทษ แต่ควรกำหนดเป็นสิทธิของประเทศสมาชิกที่จะกำหนดให้มีหรือไม่ เพื่อให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับระบบกฎหมายภายในด้วย

สำหรับประเทศไทยขอเขตความรับผิดของผู้ประกอบการครอบคลุมค่าเสียหายแต่ละประเภท เพียงพอที่จะให้ความคุ้มครองผู้เสียหายแล้ว ตลอดจนในเรื่องของค่าสินไหมทดแทน

²⁴ Volker Behr “Punitive Damages in American and German Law Tendencies towards approximation of apparently irreconcilable concepts”, Chicago-Kent Law Review, (February 2003): p.136.

เพื่อการลงโทษได้กำหนดอัตราชั้นสูงไว้ไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริง เพื่อเป็นการลดภาระของผู้ประกอบการไม่ให้อำนาจรัฐในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมากเกินไปจนสมควรจะเกิดผลกระทบกับการดำเนินธุรกิจ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่ามีความเหมาะสมแล้ว แต่ในกรณีความเสียหายต่อทรัพย์สินควรกำหนดให้ชัดเจนว่าทรัพย์สินที่จะได้รับความคุ้มครองต้องเป็นทรัพย์สินที่ตามปกติมีไว้เพื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคล และผู้เสียหายได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้อุปโภคบริโภคส่วนบุคคล

หน้าที่เพิ่มเติมของผู้ประกอบการ การเรียกคืนสินค้าเมื่อพบความไม่ปลอดภัยตามกฎหมายเวียดนามที่กำหนดให้ผู้ประกอบการต้องเรียกคืนสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในทันทีที่พบความไม่ปลอดภัยของสินค้า โดยประกาศต่อสาธารณะให้ทราบว่าสินค้านี้มีความไม่ปลอดภัย และแจ้งถึงการเรียกคืนสินค้าให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องทราบ พร้อมทั้งจัดทำมาตรการที่เหมาะสมในการยับยั้งความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยด้วย แต่กฎหมายของประเทศอื่นไม่ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเรียกคืนสินค้ากรณีที่สินค้ามีความไม่ปลอดภัยไว้โดยเฉพาะ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่ามาตรการเรียกคืนสินค้าเป็นมาตรการมีความจำเป็น เพื่อป้องกัน ระวัง และลดอันตรายที่อาจเกิดขึ้นต่อผู้บริโภค ซึ่งมีความน่าสนใจที่ควรกำหนดไว้ในข้อกำหนด แต่เนื่องจากหน้าที่ดังกล่าวไม่ได้อยู่ในขอบเขตในการศึกษาของผู้เขียน จึงยังไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะทำการวิเคราะห์ในประเด็นนี้ได้ แต่หากจะกำหนดไว้ในข้อกำหนดควรจะต้องมีมาตรการบังคับประกอบด้วย เพื่อให้ผู้ประกอบการปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

จากการศึกษาลักษณะของค่าเสียหายแต่ละประเภท กฎหมายไทย กฎหมายประเทศสมาชิกอาเซียน ผู้เขียนขอกำหนดของเขตของความเสียหายที่ผู้เสียหายสามารถเรียกร้องให้ผู้ประกอบการชดเชยค่าสินไหมทดแทน และแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายไทย ดังนี้

ข้อเสนอแนะว่าด้วยความรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
อาเซียน ผู้เขียนเห็นควรนำเสนอให้กำหนดของเขตของค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย ในการจัดทำข้อกำหนดอาเซียนว่าด้วยความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ข้อ 6 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ข้อ 6 “ค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย ได้แก่ ค่าเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน

ในกรณีความเสียหายต่อทรัพย์สิน ทรัพย์สินที่เสียหายจะต้องเป็นทรัพย์สินที่ตามปกติมีไว้เพื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคล และผู้เสียหายได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้อุปโภคบริโภคส่วนบุคคล และไม่รวมถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัย”

ข้อเสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายไทย ผู้เขียนเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 ในส่วนของนิยามของความเสียหาย

ในปัจจุบัน มาตรา 4 บัญญัติว่า

“ความเสียหาย หมายความว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน ทั้งนี้ ไม่รวมถึงความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น”

ข้อเสนอแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 4

“ความเสียหาย หมายความว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สินที่ตามปกติมีไว้เพื่ออุปโภค บริโภคส่วนบุคคล และผู้เสียหายได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้อุปโภคบริโภคส่วนบุคคล ทั้งนี้ ไม่รวมถึงความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น”

4.3 เหตุยกเว้นความรับผิด

ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยใช้หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด แต่มีใช้หลักความรับผิดเด็ดขาด ดังนั้น จึงมีเหตุยกเว้นให้ผู้ประกอบการลดพ้นความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นหากสามารถพิสูจน์ได้ตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด จากการศึกษากฎหมายของประเทศสมาชิกอาเซียน พบว่าแต่ละประเทศได้กำหนดเหตุยกเว้นความรับผิดเอาไว้แตกต่างกัน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

กฎหมายไทย พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 7 กำหนดให้ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นหากพิสูจน์ได้อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ สินค้าชิ้นนั้นไม่เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้เสียหายรู้อยู่แล้วว่าสินค้าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือเก็บรักษาสินค้าไม่เป็นไปตามข้อมูลที่ผู้ประกอบการได้ให้ไว้อย่างถูกต้องเหมาะสมแล้ว นอกจากนี้ในกรณีของผู้ที่ได้ผลิตสินค้าตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิตก็มีเหตุยกเว้นความรับผิดเพิ่มเติมตามมาตรา 8 เมื่อสามารถพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดขึ้นจากการออกแบบหรือจากการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างโดยผู้ผลิตตามคำสั่งมิได้รู้หรือคาดเห็นถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้านั้นเลย และในส่วนของผู้ผลิตส่วนประกอบเมื่อความไม่ปลอดภัยเกิดขึ้นจากการออกแบบ การประกอบ หรือการกำหนดข้อมูลคำเตือนเกี่ยวกับสินค้าของผู้ผลิต

กฎหมายเวียดนาม ได้กำหนดเหตุยกเว้นความรับผิดไว้เพียงประการเดียวในมาตรา 24 แห่งกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 2010 คือ ผู้ประกอบการสามารถพิสูจน์ได้ว่าสถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีอยู่ในขณะที่กระจายสินค้าไปสู่ผู้บริโภคไม่สามารถตรวจพบความไม่ปลอดภัยของสินค้าได้

กฎหมายมาเลเซีย ได้กำหนดเหตุยกเว้นความรับผิดไว้ในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 มาตรา 72(1) ได้แก่ ความไม่ปลอดภัยเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบของรัฐ ผู้ประกอบการมิได้เป็นผู้นำสินค้าออกสู่ตลาด ความไม่ปลอดภัยมิได้มีอยู่ในขณะที่ได้จำหน่ายสินค้า สถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะที่ได้จำหน่ายสินค้ามีอาจพบความไม่ปลอดภัยของสินค้าได้ นอกจากนี้มีข้อยกเว้นความรับผิดในกรณีของผู้ผลิตซึ่งส่วนไม่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นหากความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดขึ้นเนื่องจากการออกแบบสินค้าหรือเกิดจากคำสั่งของผู้ผลิต

กฎหมายฟิลิปปินส์ ได้กำหนดเหตุยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการไว้ 3 ประการในมาตรา 97 แห่งกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1992 ซึ่งได้แก่ สินค้ามิใช่สินค้าที่ไม่ปลอดภัย ขณะที่ได้นำสินค้าออกสู่ตลาดสินค้ามิใช่สินค้าที่ไม่ปลอดภัย และความเสียหายเกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้บริโภคหรือบุคคลที่สาม

วิเคราะห์ จากการศึกษาเหตุผลลดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการของประเทศสมาชิกอาเซียน พบว่ามีลักษณะที่แตกต่างกัน บางประเทศมีเหตุยกเว้นความรับผิดบางประการเหมือนกัน แต่บางประเทศก็มีเหตุยกเว้นความรับผิดที่แตกต่างออกไป ซึ่งผู้เขียนเห็นควรพิจารณาเหตุผลลดพ้นความรับผิดแต่ละประการ ดังนี้

4.3.1 สินค้าไม่ได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เหตุลดพ้นความรับผิดประการนี้เป็นเหตุยกเว้นความรับผิดตามกฎหมายไทย กฎหมายฟิลิปปินส์ ส่วนกฎหมายมาเลเซียได้กำหนดเหตุยกเว้นความรับผิดในลักษณะเดียวกันนี้ไว้เช่นกันโดยประเทศมาเลเซียได้กำหนดไว้ให้ผู้ประกอบการลดพ้นความรับผิดเมื่อความไม่ปลอดภัยไม่ได้มีอยู่ในขณะที่จำหน่ายสินค้า ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าเหตุผลลดพ้นความรับผิดดังกล่าวสามารถตีความได้ว่าเป็นกรณีเดียวกับสินค้าไม่ได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และเมื่อความรับผิดเป็นความรับผิดที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ดังนั้นเมื่อมิใช่สินค้าที่ไม่ปลอดภัยผู้ประกอบการก็ไม่ต้องรับผิด แต่โดยหลักแล้วเหตุยกเว้นความรับผิดประการนี้ไม่จำเป็นต้องบัญญัติไว้เลย เนื่องจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเป็นเงื่อนไขประการหนึ่งของความรับผิดเมื่อสินค้ามิใช่สินค้าที่ไม่ปลอดภัยผู้ประกอบการย่อมไม่ต้องรับผิดเพราะไม่ครบเงื่อนไขแห่งความรับผิดอยู่แล้ว แต่ประเทศสมาชิกอาเซียนหลายประเทศได้กำหนดไว้นั้น ผู้เขียนเห็นว่าน่าจะเพื่อต้องการให้มีความชัดเจนในประเด็นดังกล่าวมากยิ่งขึ้นเท่านั้น ซึ่งในการจัดทำข้อกำหนดก็ไม่จำเป็นต้องกำหนด

เหตุยกเว้นความรับผิดประการนี้ไว้เนื่องจากเป็นเงื่อนไขของความรับผิดอยู่แล้ว แต่หากประเทศใดที่จะกำหนดเอาไว้เป็นการเฉพาะเช่นประเทศไทย ประเทศฟิลิปปินส์ก็ให้สามารถกระทำได้เพื่อความชัดเจน

4.3.2 ผู้ประกอบการมีได้นำสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเข้าสู่ตลาด เป็นเหตุยกเว้นความรับผิดตามกฎหมายมาเลเซีย ซึ่งในสหภาพยุโรปก็มีบัญญัติไว้เช่นกัน²⁵ หากผู้ประกอบการมิได้เป็นผู้กระจายสินค้าเข้าสู่ตลาด เช่น มีผู้ขายโมยสินค้าจากโกดังเก็บสินค้าของผู้ประกอบการดังนี้ ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิด แต่เหตุยกเว้นความรับผิดประการนี้ผู้เขียนเห็นว่าไม่จำเป็นต้องบัญญัติไว้เลยเนื่องจากการนำเข้าสู่ตลาดเป็นเงื่อนไขประการหนึ่งของการเป็นสินค้า ซึ่งเมื่อสินค้าไม่ได้นำเข้าสู่ตลาดแล้วย่อมไม่เป็นสินค้าที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายซึ่งผู้ประกอบการก็ต้องรับผิดอยู่แล้ว แต่ก็ถือเป็นสิทธิของประเทศสมาชิกที่จะกำหนดไว้ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

4.3.3 ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เหตุยกเว้นความรับผิดดังกล่าวนี้เป็นของประเทศไทย ซึ่งความรับผิดดังกล่าวมาจากหลักที่ว่าความยินยอมไม่ทำให้เป็นละเมิด (Volenti Non Fit Injuria) ซึ่งนำมาใช้อ้างต่อผู้เสียหายได้ว่าผู้เสียหายได้รู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าย่อมรู้ถึงอันตรายที่มีอยู่เมื่อผู้เสียหายได้ใช้สินค้าทั้งที่รู้ว่าจะมีความไม่ปลอดภัย ถือว่าได้ยินยอมเข้าเสี่ยงภัยรับความเสียหาย อย่างไรก็ตามการที่กฎหมายบัญญัติให้การรู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าถือเป็นการสันนิษฐานว่าผู้เสียหายยินยอมรับความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น ผู้เขียนเห็นว่า ยังไม่เป็นธรรมเท่าที่ควร เพราะในบางกรณีแม้ผู้เสียหายจะได้รู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าอยู่แล้วแต่อาจมีความจำเป็นที่จะต้องใช้สินค้านั้น การรู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าจึงไม่ควรถือว่าเป็นการสมครใจเสี่ยงภัยรับความเสียหายทุกกรณี เช่นที่ปรากฏในคดี *Messick v General Motors_Corporation*²⁶ ของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นกรณีที่โจทก์ซื้อรถยนต์มาใหม่ปรากฏว่ารถคันดังกล่าวมีความไม่ปลอดภัยเนื่องจากระบบพวงมาลัยและระบบการสันสะเทือนของรถ และเมื่อโจทก์ทราบถึงความไม่ปลอดภัยของรถคันดังกล่าวแล้ว โจทก์ยังให้รถคันดังกล่าวเนื่องจากมีความจำเป็นในการปฏิบัติงานในอาชีพเซลล์แมนที่ต้องใช้รถยนต์ในการเดินทาง ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ใช้รถ โจทก์ได้พยายามให้จำเลยซึ่งเป็นผู้ผลิตแก้ไขความไม่ปลอดภัยถึง 8 ครั้งตลอดเวลา 4 เดือน แต่จำเลยปฏิเสธ ซึ่งโจทก์ได้ใช้เงินจำนวนถึง 1 ใน 3 ของรายได้เพื่อแก้ไขซ่อมแซมรถแล้ว

²⁵ Article 7 The producer shall not be liable as a result of this Directive if he proves:
(a) that he did not put the product into circulation;

²⁶ *Messick v General Motors_Corporation* (460 F. 2d 485 (5th Cir., 1972)), Accessed 30 March 2016, from <https://law.resource.org/pub/us/case/reporter/F2/460/460.F2d.485.71-1811.html>.

แต่ยังไม่เพียงพอ ส่วนจำเลยให้การต่อสู้ว่าโจทก์รู้อยู่แล้วว่าสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแต่ยังใช้สินค้าจึงถือว่าโจทก์สมครใจเสียงภัยเองจำเลยจึงไม่ต้องรับผิด แต่ศาลได้พิพากษาให้โจทก์ชนะคดีโดยเห็นว่าโจทก์มีความจำเป็นต้องใช้รถเนื่องจากความกดดันทางเศรษฐกิจทำให้ไม่มีทางเลือกอื่นจึงไม่ถือว่าโจทก์สมครใจเสียงภัยเอง ดังนั้นการจะกำหนดให้การที่ผู้เสียหายรู้ถึงความปลอดภัยของสินค้าเป็นเหตุยกเว้นความรับผิดจึงควรเป็นกรณีที่ผู้เสียหายรู้แล้วได้เข้าใช้สินค้านั้นโดยปราศจากเหตุอันสมควรด้วย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้เสียหาย

4.3.4 ความเสียหายเกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้บริโภคหรือบุคคลอื่น เหตุยกเว้นความรับผิดประการนี้มีบัญญัติไว้ในกฎหมายฟิลิปปินส์ โดยหากความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากการกระทำผิดของผู้บริโภคผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดในความเสียหายนั้น แม้ว่าความรับผิดของผู้ประกอบการอันเนื่องมาจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจะไม่อาศัยความผิดของผู้ประกอบการก็ตาม แต่ผู้ประกอบการก็ไม่จำเป็นต้องรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากความผิดของผู้เสียหายเองหรือเกิดเพราะบุคคลภายนอก อย่างไรก็ตามเนื่องจากบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายฟิลิปปินส์ คือผู้บริโภคซึ่งผู้เขียนได้ทำการวิเคราะห์ไปแล้วว่ายังไม่ครอบคลุมในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหาย ดังนั้น เหตุยกเว้นความรับผิดในกรณีนี้จึงควรแก้ไขเป็นความเสียหายเกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้เสียหายหรือบุคคลที่ 3 จะเป็นการเหมาะสมกว่าโดยบุคคลที่ 3 นี้คือบุคคลอื่นที่มีใช้ผู้ประกอบการด้วยกัน เนื่องจากผู้ประกอบการจะเกี่ยงให้ผู้เสียหายไปเรียกร้องเอากับผู้ประกอบการอื่นหาได้ไม่ ความผิดของผู้บริโภคหรือบุคคลอื่นดังกล่าว ประเทศฟิลิปปินส์ได้กำหนดเป็นเหตุยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการ แต่ในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศฝรั่งเศสจะนำหลักดังกล่าวมาใช้ในการลดค่าเสียหายไปตามสัดส่วนความผิดของผู้เสียหายด้วย (Comparative Negligence) โดยหลักดังกล่าวก็มีการนำไปใช้ได้ 2 แนวทางคือ เปรียบเทียบสัดส่วนความผิดและคิดค่าเสียหายตามสัดส่วนนั้น กับหากผู้เสียหายมีส่วนผิดมากกว่าผู้ประกอบการก็ไม่ต้องรับผิดเลย ซึ่งผู้เขียนเห็นว่ามีที่เหมาะสมและเป็นธรรมต่อผู้ประกอบการและผู้เสียหายด้วย และหากจะอาศัยความผิดของผู้เสียหายหรือบุคคลที่ 3 มาเป็นเหตุยกเว้นความรับผิดควรจะเป็นกรณีที่ความเสียหายทั้งหมดเกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้เสียหายหรือบุคคลที่ 3 หากความเสียหายเกิดขึ้นจากผู้เสียหายเพียงบางส่วนผู้ประกอบการควรต้องรับผิดต่อผู้เสียหายด้วย

4.3.5 ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควร เหตุยกเว้นความรับผิดดังกล่าวเป็นไปตามกฎหมายไทย เมื่อผู้ประกอบการได้ให้คำแนะนำที่ถูกต้องและเหมาะสมเกี่ยวกับสินค้าแล้วแต่ผู้เสียหายไม่ได้ปฏิบัติตาม ซึ่งกรณีนี้หากผู้เสียหายเป็นผู้บริโภคผู้ประกอบการก็พอจะใช้กล่าวอ้างได้ แต่หากผู้เสียหายไม่ได้ใช้สินค้านั้น

ย่อมไม่มีโอกาสที่จะได้รู้และปฏิบัติตามคำแนะนำเหล่านั้นของผู้ประกอบการ นอกจากนี้ผู้เขียนเห็นว่าการไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำที่ผู้ประกอบการได้ให้ไว้เกี่ยวกับสินค้านี้ ถือเป็นกรณีของผู้เสียหายกระทำผิดเอง โดยรู้อยู่แล้วว่าหากไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำอย่างเคร่งครัดอาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ดังนั้นความเสียหายที่เกิดขึ้นย่อมมีผลมาจากความผิดของผู้เสียหาย ซึ่งหมายความรวมอยู่ในเหตุยกเว้นความรับผิดในข้อที่ว่าความเสียหายเกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้เสียหายหรือผู้ประกอบการแล้ว ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องบัญญัติแยกไว้เป็นการเฉพาะอีก แต่อย่างไรก็ตามการบัญญัติไว้ต่างหากก็ทำให้มีความชัดเจนในการใช้การตีความมากขึ้น โดยไม่สร้างภาระต่อผู้ประกอบการเพิ่มขึ้นแต่อย่างใด

4.3.6 สถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะจำหน่ายสินค้าไม่สามารถตรวจพบความไม่ปลอดภัยของสินค้าได้ เหตุยกเว้นความรับผิดดังกล่าวเป็นเหตุยกเว้นความรับผิดเพียงประการเดียวของกฎหมายเวียดนาม และมีกำหนดไว้ในกฎหมายมาเลเซียด้วย นอกจากนี้ประเทศอื่น ๆ เช่นสหภาพยุโรปก็มีกำหนดเหตุยกเว้นความรับผิดดังกล่าวไว้เช่นกัน ดังปรากฏใน EC Directive 852374 EEC มาตรา 7 ผู้ผลิตไม่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในกรณีที่สถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในที่ได้นำสินค้าเข้าสู่ตลาดไม่สามารถตรวจพบความไม่ปลอดภัยของสินค้าได้²⁷ โดยสหภาพยุโรปให้สิทธิแก่ประเทศสมาชิกที่จะเลือกนำเหตุยกเว้นความรับผิดดังกล่าวนี้ไปบัญญัติไว้เป็นกฎหมายภายในหรือไม่ ผู้เขียนเห็นว่าเหตุยกเว้นความรับผิดดังกล่าวนี้มีความจำเป็นในการให้ความเป็นธรรมต่อผู้ประกอบการด้วยการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยควรมีความสมดุลกันกับภาระที่ผู้ประกอบการจะได้รับ แม้ว่าความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจะไม่อาศัยความผิดของผู้ประกอบการ แต่ผู้ประกอบการก็ไม่ควรต้องรับผิดในสิ่งที่อยู่นอกเหนือจากความรู้ที่มีอยู่ในขณะที่ได้นำสินค้าเข้าสู่ตลาด และหากผู้ประกอบการต้องรับผิดแม้ว่าสถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะได้นำสินค้าเข้าสู่ตลาดไม่สามารถตรวจพบความไม่ปลอดภัยของสินค้าได้แล้ว ย่อมทำให้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไม่พัฒนา เนื่องจากผู้ประกอบการย่อมกลัวที่จะพัฒนาความรู้หรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ ออกมาซึ่งอาจทำให้ตรวจพบว่าสินค้าที่เคยนำเข้าสู่ตลาดนั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ดังนั้นในการจัดทำข้อกำหนดของอาเซียนผู้เขียนเห็นว่าควรกำหนดเหตุยกเว้นความรับผิดในกรณีนี้ไว้เป็นอย่างยิ่ง โดยไม่ให้สิทธิแก่ประเทศสมาชิกในการเลือกแต่ทุกประเทศต้องกำหนดไว้เพื่อสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้ประกอบการ

²⁷ EC Directive 852374 EEC Article 7 The producer shall not be liable as a result of this Directive if he proves:

(e) that the state of scientific and technical knowledge at the time when he put the product into circulation was not such as to enable the existence of the defect to be discovered;

สำหรับกฎหมายไทยในร่างกฎหมายแต่ต่อมาในชั้นตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา²⁸ คณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตัดเหตุยกเว้นความรับผิดดังกล่าวออกไปเนื่องจากเห็นว่าส่วนใหญ่ประเทศไทยนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมจากต่างประเทศการกำหนดเหตุยกเว้นความรับผิดนี้อาจเป็นช่องทางให้ผู้ประกอบการต่างประเทศส่งสินค้าซึ่งยังไม่มีเทคโนโลยีที่จะตรวจสอบพบความไม่ปลอดภัยเข้ามาจำหน่าย ซึ่งกรณีนี้มีนักวิชาการได้ให้ความเห็นที่แตกต่างว่า²⁹ การไม่กำหนดเหตุยกเว้นความรับผิดดังกล่าวไม่น่าจะเป็นผลดี แม้จะเป็นการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคภายในประเทศจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจากต่างประเทศ แต่ก็เป็นการตัดโอกาสที่ผู้บริโภคจะได้ให้สินค้าที่มีนวัตกรรมใหม่ และการที่ผู้ประกอบการไม่มีข้อต่อสู้ในประเด็นนี้ย่อมเพิ่มความเสียหายให้แก่ผู้ประกอบการและผลกระทบต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นไปสู่ผู้บริโภคและทำให้สินค้ามีราคาสูงขึ้น ซึ่งผู้เขียนเห็นด้วยกับความเห็นดังกล่าว และแม้ว่าจะไม่กำหนดเหตุยกเว้นความรับผิดนี้ไว้ผู้ประกอบการก็อาจไม่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยให้หลักที่เป็นเงื่อนไขที่ว่าสินค้าไม่ได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เพราะการพิจารณาความไม่ปลอดภัยของสินค้าเป็นไปตามหลักความคาดหมายของผู้บริโภคซึ่งย่อมต้องอาศัยความรู้ที่มีอยู่ในขณะนั้นในการพิจารณาถึงระดับความคาดหมายในความปลอดภัยของสินค้า เมื่อความรู้ที่มีอยู่ในขณะนั้นไม่สามารถตรวจพบความไม่ปลอดภัยของสินค้าได้ผู้บริโภคย่อมไม่สามารถคาดหมายถึงความปลอดภัยของสินค้าได้เกินกว่าความรู้หรือเทคโนโลยีที่มีอยู่ในขณะนั้นได้ ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่าควรกำหนดเหตุยกเว้นความรับผิดประการนี้ไว้จะเป็นการเหมาะสมมากกว่า เพราะนอกจากจะสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้ประกอบการแล้ว ยังก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้บริโภคในเรื่องโอกาสในการใช้สินค้าที่มีนวัตกรรมใหม่ ๆ และราคาสินค้าที่จะไม่เพิ่มสูงขึ้นเนื่องจากต้นทุนในการทำประกันภัยของผู้ประกอบการเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ ๆ ให้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของโลกพัฒนามากขึ้นด้วย

4.3.7 ความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดขึ้นเนื่องจากการปฏิบัติตามมาตรฐานและระเบียบที่กฎหมายกำหนด เหตุยกเว้นความรับผิดนี้กำหนดอยู่ในกฎหมายมาเลเซีย ซึ่งหากผู้ประกอบการได้ปฏิบัติตามระเบียบหรือกฎหมายที่กำหนดโดยรัฐและทำให้สินค้ามีความไม่ปลอดภัย

²⁸ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.... เรื่องเสรีจที่ 525/2550, สิงหาคม 2550, น.21-22.

²⁹ ชัยพร ทรัพย์วรณิข และ ฐิตารัตน์ นรินทรางกูร, ข้อพิจารณาบางประการและผลกระทบของร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ., *ดุลพินิจ*, เล่มที่ 3, ปีที่ 54 (กันยายน-ธันวาคม 2550) น. 197.

เกิดขึ้นผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งกฎหมายสหภาพยุโรปก็ได้บัญญัติไว้ในลักษณะเดียวกันใน EC Directive 85/374/ EEC มาตรา 7(d) ผู้ผลิตไม่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในกรณีที่ความไม่ปลอดภัยนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับของรัฐที่ผู้ผลิตไม่อาจหลีกเลี่ยงได้³⁰

กฎหมายไทยในชั้นตรวจพิจารณาร่างกฎหมาย³¹ คณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตัดเหตุผลที่ความรับผิดดังกล่าวออกไปเนื่องจากเห็นว่าการที่ผู้ประกอบการได้ผลิตสินค้าตามข้อกำหนดหรือมาตรฐานของหน่วยงานของรัฐ มิได้เป็นการรับประกันว่าสินค้าจะเป็นสินค้าที่ปลอดภัย การตรวจสอบมาตรฐานของสินค้าว่าเป็นไปตามมาตรฐานหรือไม่โดยหน่วยงานของรัฐ เป็นเพียงการสุ่มตรวจจากสินค้าบางชิ้นมิได้ตรวจสินค้าทุกชิ้นและมาตรฐานที่รัฐกำหนดเป็นเพียงมาตรฐานขั้นต่ำเท่านั้น ไม่ได้หมายความว่าเมื่อผู้ประกอบการปฏิบัติตามมาตรฐานดังกล่าวแล้วผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นแต่อย่างใด ซึ่งมีความสอดคล้องกับประเทศสหรัฐอเมริกา ใน The Restatement (Third) มาตรา 4(b) บัญญัติว่าการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัยที่กำหนดขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐไม่ถือเป็นเหตุยกเว้นความรับผิด แต่สามารถนำมาใช้พิจารณาเพื่อความเป็นธรรมว่าสินค้านั้นมีความไม่ปลอดภัยหรือไม่³² ผู้เขียนเห็นด้วยกับความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา เนื่องจากระเบียบข้อบังคับหรือมาตรฐานที่กำหนดโดยรัฐส่วนใหญ่เป็นมาตรฐานต่ำที่รัฐกำหนดขึ้นเท่านั้นและไม่ได้เป็นการรับรองว่าสินค้าที่ผลิตขึ้นจะเป็นสินค้าที่ปราศจากความไม่ปลอดภัย นอกจากนี้ผู้เขียนเห็นว่าแม้ผู้ประกอบการจะมีหน้าที่ต่อรัฐในการปฏิบัติตามกฎหมาย แต่ผู้ประกอบการก็มีหน้าที่ต้องระมัดระวังไม่ให้ความเสียหายเกิดขึ้นกับผู้บริโภคด้วย หากผู้ประกอบการรู้อยู่แล้วว่าสินค้าที่เป็นไปตามกฎหมายของรัฐมีความไม่ปลอดภัยและยังนำเข้าสู่ตลาดย่อมถือได้ว่าผู้ประกอบการไม่สุจริตในการดำเนินธุรกิจ หากกำหนดให้ผู้ประกอบการยกเหตุ

³⁰ EC Directive 85/374/ EEC Article 7 The producer shall not be liable as a result of this Directive if he proves:

(d) that the defect is due to compliance of the product with mandatory regulations issued by the public authorities;

³¹ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถ* ที่ 28, น.21-22.

³² The Restatement of Tort (Third) Article 4 (b) a product's compliance with an applicable product safety statute or administrative regulation is properly considered in determining whether the product is defective with respect to the risks sought to be reduced by the statute or regulations, but such compliance does not preclude as a matter of law a finding of the product defect.

ดังกล่าวขึ้นมาต่อสู้อาจทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับความเป็นธรรม ดังนั้นผู้เขียนจึงไม่เห็นด้วยที่จะกำหนดให้การปฏิบัติตามกฎหมายของรัฐดังกล่าวเป็นเหตุยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการ

4.3.8 ความไม่ปลอดภัยเกิดจากการประกอบหรือการออกแบบสินค้าซึ่งผู้ประกอบการเป็นเพียงผู้ผลิตชิ้นส่วน อุปกรณ์ของสินค้า หรือความไม่ปลอดภัยเกิดจากการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิต เหตุยกเว้นความรับผิดนี้เป็นเหตุยกเว้นความรับผิดเฉพาะสำหรับผู้ผลิตชิ้นส่วน ส่วนประกอบหรืออุปกรณ์ของสินค้า โดยบุคคลเหล่านั้นไม่ต้องรับผิดหากสามารถพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากการประกอบ การออกแบบ หรือคำสั่งของผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย ซึ่งเหตุยกเว้นความรับผิดประการนี้กำหนดไว้ในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 ของประเทศมาเลเซียในมาตรา 72(1) และมีลักษณะคล้ายกับที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 8 วรรคสอง ที่กำหนดให้ผู้ผลิตส่วนประกอบของสินค้าไม่ต้องรับผิดหากพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบ การประกอบ หรือการกำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าของผู้ผลิตสินค้านั้น และเหตุยกเว้นความรับผิดประการนี้ได้มีกำหนดไว้เช่นกัน ในกฎหมายสหภาพยุโรป ใน EC Directive 85/374/ EEC มาตรา 7(f)³³ กำหนดให้ในกรณีของผู้ผลิตชิ้นส่วนของสินค้าให้ผู้อื่นเพื่อนำไปผลิตเป็นสินค้าขั้นสุดท้าย ไม่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นหากสามารถพิสูจน์ได้ว่าความชำรุดบกพร่องนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากการออกแบบของสินค้าขั้นสุดท้ายหรือเพราะคำสั่งของผู้ผลิตขั้นสุดท้าย ผู้เขียนเห็นว่าเหตุยกเว้นความรับผิดดังกล่าวเป็นเหตุที่ควรกำหนดไว้เพื่อให้ความเป็นธรรมกับผู้ประกอบการที่เป็นเพียงผู้ผลิตชิ้นส่วนเท่านั้น ซึ่งความไม่ปลอดภัยของสินค้ามิได้เกิดขึ้นจากชิ้นส่วนนั้น เช่น ในกรณีของธุรกิจผลิตรถยนต์ บริษัทผู้ผลิตรถยนต์มักจะซื้อชิ้นส่วนอุปกรณ์ต่าง ๆ จากบริษัทอื่นเพื่อนำมาประกอบตามแบบที่บริษัทได้ออกแบบไว้ และหากรถยนต์มีความไม่ปลอดภัยจากการออกแบบของบริษัทผู้ผลิต ย่อมไม่เป็นธรรมหากจะให้บริษัทผู้ผลิตล้อรถยนต์ร่วมรับผิดชอบด้วยและอาจเป็นการสร้างภาระต่อบริษัทผลิตรถยนต์มากเกินไปเกินสมควรด้วย นอกจากนี้กฎหมายไทยยังกำหนดให้ผู้ว่าจ้างให้ผลิตเป็นผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ดังนั้นจึงได้กำหนดเหตุยกเว้นความรับผิดเป็นการเฉพาะให้กับผู้รับจ้างผลิต โดยผู้รับจ้างผลิตจะต้องไม่ได้คาดเห็นหรือไม่ควรจะได้คาดเห็นถึงความไม่ปลอดภัย หากผู้รับจ้างผลิตคาดเห็นหรือควรคาดเห็นถึงความไม่ปลอดภัยแม้จะเกิดจากการออกแบบหรือคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิตผู้รับจ้างผลิตก็ยังคงต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้น ผู้เขียนเห็นว่าเหตุยกเว้น

³³ EC Directive 85/374/ EEC Article 7(f) in the case of a manufacturer of the component, that the defect is attributable to the design of the product in which the component has been fitted or to the instructions given by the manufacturer of the product.

ความรับผิดชอบดังกล่าวช่วยสร้างความเป็นธรรมให้กับผู้รับจ้างผลิตแล้ว การกำหนดเงื่อนไขดังเช่นกฎหมายไทยจะช่วยสร้างความเป็นธรรมและให้ความคุ้มครองฝั่งผู้บริโภคได้ด้วย เพราะเมื่อผู้รับจ้างได้ผลิตสินค้าโดยได้รู้หรือมีเหตุอันควรรู้ว่าจะทำให้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยก็ควรจะต้องรับผิดชอบในความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากความไม่ปลอดภัยของสินค้านั้น

จากการศึกษาหลักการ และกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ข้างต้น ผู้เขียนเห็นควรกำหนดเหตุยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการ และแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายไทย ดังนี้

ข้อเสนอแนะว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอาเซียน
ผู้เขียนขอเสนอให้กำหนดเหตุยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการ ในการจัดทำข้อกำหนดอาเซียนว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (ASEAN Product Liability Directives) ข้อ 7 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ข้อ 7 “ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หากพิสูจน์ได้ว่า

- (1) ผู้เสียหายรู้หรือควรจะรู้อยู่แล้วว่าสินค้าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และใช้สินค้านั้นโดยปราศจากเหตุอันสมควร
- (2) ความเสียหายทั้งหมดเกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้เสียหายหรือบุคคลที่สาม
- (3) สถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะที่น่าสินค้าเข้าสู่ตลาดไม่สามารถตรวจพบความไม่ปลอดภัยของสินค้า

ผู้ผลิตชิ้นส่วน ส่วนประกอบของสินค้าไม่ต้องรับผิดหากพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดขึ้นจากการกระทำของผู้ผลิตสินค้า

ผู้ผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิตไม่ต้องรับผิดหากพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบ หรือจากการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิต โดยตนไม่ได้คาดเห็นหรือไม่ควรจะคาดเห็นถึงความไม่ปลอดภัย

ทั้งนี้ ภาคีสมาชิกสามารถกำหนดเหตุยกเว้นความรับผิดประการอื่นเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมาย หรือเพื่อความเป็นธรรมต่อผู้ประกอบการ โดยคำนึงถึงการคุ้มครองผู้เสียหายประกอบด้วย”

ข้อเสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายไทย ผู้เขียนเห็นควรเพิ่มเติมเหตุยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการในมาตรา 7 โดยเพิ่มเติมเป็นมาตรา 7(4) ดังนี้

มาตรา 7(4) สถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะที่น่าสินค้าเข้าสู่ตลาดไม่สามารถตรวจพบความไม่ปลอดภัยของสินค้า

4.4 ภาระการพิสูจน์ (Burden of Prove) และอายุความ

4.4.1 ภาระการพิสูจน์

ภาระการพิสูจน์ เป็นประเด็นที่สำคัญที่จะทำให้ผู้เสียหายได้รับความคุ้มครองหรือไม่ เพราะหากผู้เสียหายไม่สามารถพิสูจน์ให้ศาลเห็นได้ตามที่ตนมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ ผู้เสียหายก็จะไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ซึ่งภาระในการพิสูจน์ของแต่ละประเทศมีรายละเอียด ดังนี้

กฎหมายไทย ผู้เขียนพบว่าได้กำหนดภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายไว้ในมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 โดยผู้เสียหายมีภาระในการพิสูจน์ 2 ประการคือ ความเสียหายที่เกิดขึ้น และความเสียหายนั้นเกิดขึ้นจากสินค้าของผู้ประกอบการโดยได้ใช้หรือเก็บรักษาสินค้าตามปกติธรรมดา โดยไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าด้วย

กฎหมายเวียดนาม จากการศึกษาพบว่าไม่ได้กำหนดภาระในการพิสูจน์ของผู้เสียหายตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคไว้แต่อย่างใด

กฎหมายมาเลเซีย จากการศึกษาพบว่าไม่ได้กำหนดภาระในการพิสูจน์ของผู้เสียหายตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคไว้แต่อย่างใด

กฎหมายฟิลิปปินส์ จากการศึกษาพบว่าไม่ได้กำหนดภาระในการพิสูจน์ของผู้เสียหายตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคไว้แต่อย่างใด

วิเคราะห์ จากการศึกษาผู้เขียนพบว่าประเทศสมาชิกอาเซียนไม่ได้กำหนดภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายเอาไว้แต่อย่างใด ทำให้ไม่อาจทราบได้ว่าเมื่อมีการฟ้องร้องนำคดีขึ้นสู่ศาลในแต่ละประเทศผู้เสียหายจะต้องนำสืบพิสูจน์ให้ศาลเห็นในประเด็นใดบ้าง ส่วนกฎหมายไทยได้กำหนดภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายไว้โดยชัดเจนโดยผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า โดยเป็นหน้าที่ของผู้ประกอบการที่จะพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าสินค้าของตนมิใช่สินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งการที่ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ในกรณีดังกล่าวทำภาคอุตสาหกรรมของไทยออกมากัดค้ำเพราะทำให้เข้าใจว่า กฎหมายไทยไม่ได้ใช้หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด แต่เป็นหลักความรับผิดโดยเด็ดขาดซึ่งก่อให้เกิดภาระต่อภาคอุตสาหกรรมเป็นอย่างมาก นอกจากนี้คณะกรรมการร่วม 3 สถาบันภาคเอกชน (กกร.)³⁴ ได้แสดงความห่วงใยในกรณีดังกล่าวว่าแม้ว่ากระบวนการผลิตสินค้าในปัจจุบันจะใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและมีความซับซ้อนยากแก่การพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยสำหรับผู้บริโภค แต่ก็มีข้อเท็จจริงที่จะใช้เป็นข้ออ้างในการผลักภาระการพิสูจน์ให้จำเลยอย่างสิ้นเชิง

³⁴ ได้แก่ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสมาคมธนาคารไทย

และหากไม่มีการแก้ไขจะทำให้กฎหมายไทยเป็นกฎหมายที่คุ้มครองผู้บริโภคที่เคร่งครัดที่สุดในโลก³⁵ และยังมีความเห็นว่าการกำหนดภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายไว้น้อยเช่นนี้อาจทำให้มีการนำคดีขึ้นสู่ศาลมากขึ้น และอาจเป็นช่องทางให้ใช้ผู้บริโภคเป็นเครื่องมือกลั่นแกล้งทางธุรกิจ ซึ่งทำให้ผู้ประกอบการมีภาระหนักขึ้น ส่งผลให้ต้นทุนสูงขึ้นและเกิดการผลักภาระให้แก่ผู้บริโภคจนท้ายที่สุดทำให้สินค้ามีราคาสูงขึ้น

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศในเรื่องภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายพบว่ากฎหมายสหภาพยุโรปกำหนดให้ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น ความไม่ปลอดภัยของสินค้า และความสัมพันธ์ระหว่างความไม่ปลอดภัยของสินค้ากับความเสียหายที่เกิดขึ้น³⁶ ซึ่งประเทศอื่น ๆ ในสหภาพยุโรปเช่นประเทศอังกฤษ และประเทศเยอรมันก็ได้กำหนดไว้ในกฎหมายภายในในลักษณะเดียวกัน จะเห็นได้ว่าภาระในการนำสืบพิสูจน์ตามกฎหมายไทยมีน้อยกว่ากฎหมายต่างประเทศ ซึ่งถูกมองว่าเป็นการสร้างภาระต่อผู้ประกอบการมากเกินไป แต่ผู้เขียนเห็นว่าภาระการพิสูจน์ของกฎหมายไทยที่กำหนดให้ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้ามีความเหมาะสมแล้วเนื่องจากกฎหมายความรับผิดของผู้ประกอบการที่มีต่อความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้รับการพัฒนาขึ้นมาเนื่องจากต้องการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคที่จะต้องนำสืบพิสูจน์ถึงการกระทำของผู้ประกอบการซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ในความรู้เห็นของผู้ประกอบการแต่ฝ่ายเดียว หากให้ผู้เสียหายพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าย่อมต้องอาศัยความรู้หรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสินค้านั้นซึ่งเป็นข้อมูลที่อยู่กับผู้ประกอบการย่อมทำให้การพิสูจน์เป็นไปได้ยากและผู้เสียหายอาจไม่ได้รับความคุ้มครองในที่สุด นอกจากนี้หากสินค้าไม่มีความปลอดภัยอยู่ในระดับที่ผู้บริโภคสามารถคาดหมายได้และก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ย่อมต้องอยู่ภายใต้การสันนิษฐานว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามหลัก *Res Ipsa Loquitur* ดังนั้นจึงเหมาะสมแล้วที่จะให้เป็นหน้าที่ของผู้ประกอบการที่จะพิสูจน์ในทางตรงข้ามว่าสินค้าของตนเป็นสินค้าที่มีความปลอดภัย ประกอบกับการกำหนดให้ผู้ประกอบการพิสูจน์อาจก่อให้เกิดผลดีในเชิงธุรกิจต่อผู้ประกอบการเองเนื่องจากมีโอกาสในการพิสูจน์ได้ว่าสินค้าของตนมีความปลอดภัยซึ่งจะเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่สินค้าของตนด้วย

อย่างไรก็ตามในกฎหมายไทยได้กำหนดให้ผู้เสียหายพิสูจน์ว่าความเสียหายนั้นเกิดขึ้นจากสินค้าของผู้ประกอบการโดยได้ใช้หรือเก็บรักษาสินค้าตามปกติธรรมดาด้วย ซึ่งเมื่อพิจารณากฎหมายของสหภาพยุโรปพบว่า EC Directive 85/374 EEC มาตรา 6 กำหนดความหมายของสินค้า

³⁵ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, รายงานการวิจัย เรื่อง ผลกระทบจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551.

³⁶ EC Directive 85/374/ EEC Article 4 “The injured person shall be required to prove the damage, the defect and the causal relationship between defect and damage.”

ที่ไม่ปลอดภัยไว้ว่าสินค้าจะเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเมื่อสินค้าไม่ได้ให้ความปลอดภัยตามที่บุคคลทั่วไปสามารถคาดหมายได้โดยพิจารณาจากพฤติการณ์ทั้งปวงและการใช้สินค้าตามปกติ³⁷ และมาตรา 4 กำหนดให้ผู้เสียหายมีหน้าที่พิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย³⁸ และเมื่อพิจารณาประกอบกันแล้วสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามกฎหมายสหภาพยุโรปจึงต้องเป็นสินค้าที่ใช้งานตามปกติแล้วมีความเสียหายเกิดขึ้น ภาระการพิสูจน์เรื่องการใช้งานตามปกติย่อมเป็นหน้าที่ของผู้เสียหาย ดังนั้นกฎหมายไทยและกฎหมายสหภาพยุโรปมีบรรทัดฐานที่เป็นไปในทางเดียวกัน³⁹ แต่ผู้เขียนเห็นว่าการกำหนดให้ผู้เสียหายพิสูจน์ถึงการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าตามปกติธรรมดาอย่างไม่เหมาะสม เนื่องจาก การกำหนดให้ผู้เสียหายพิสูจน์ถึงการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าตามปกติในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นบุคคลภายนอก (Bystander) ย่อมไม่อาจทราบได้ว่าผู้บริโภคได้ใช้หรือได้เก็บรักษาสินค้าตามปกติหรือไม่ ซึ่งมีผู้ตีความว่าภาระการพิสูจน์ดังกล่าว ไม่นำไปใช้กับผู้เสียหายที่เป็นบุคคลภายนอก⁴⁰ แต่มีผู้เห็นว่าไม่ควรมีการแบ่งแยกภาระการพิสูจน์ระหว่างผู้เสียหายที่เป็นผู้ใช้สินค้ากับบุคคลภายนอก โดยต้องตีความตามตัวอักษรเมื่อเป็นผู้เสียหายต้องมีภาระในการพิสูจน์เช่นเดียวกัน ซึ่งหากมองในด้านของผู้เสียหายที่มีได้ใช้สินค้าแล้วไม่ควรให้ภาระการพิสูจน์ตกอยู่กับผู้เสียหาย แต่หากเปรียบเทียบระหว่างผู้ผลิตกับผู้เสียหายแล้วแม้ผู้เสียหายจะมีได้ใช้สินค้าโดยตรงแต่อยู่ใกล้ชิดกับเหตุการณ์มากกว่าจึงมีโอกาสในการนำสืบได้ดีกว่า⁴¹ ส่วนผู้เขียนเห็นว่าแม้ผู้เสียหายที่มีได้ใช้สินค้าจะอยู่ใกล้ชิดกับเหตุการณ์มากกว่าแต่การใกล้ชิดดังกล่าวก็มิได้ช่วยให้ผู้เสียหายได้รู้ถึงการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้ามากขึ้น อีกทั้งผู้เสียหายอาจไม่มีความรู้เกี่ยวกับสินค้านั้นเพียงพอที่จะรู้ได้ว่าการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าของผู้บริโภคเป็นไปตามปกติหรือไม่ ดังนั้น หากผู้เสียหายมิใช่ผู้ใช้หรือเก็บรักษาสินค้าไม่ต้องมีภาระในการพิสูจน์ถึงการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนขอกำหนดภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหาย และแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายไทย ดังนี้

³⁷ EC Directive 85/374 EEC Article 6 (b) the use to which it could reasonably be expected that the product would be put;

³⁸ EC Directive 85/374 EEC Article 4 The injured person shall be required to prove the damage, the defect and the causal relationship between defect and damage.

³⁹ จิราพร สุทัศน์ดิระ, *อ้าวแล้ว* เจริญธรรมที่ 4, น. 111.

⁴⁰ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์, ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ. ศ. 2551, วารสารกฎหมายใหม่, ฉบับที่ 103, ปีที่ 6 (มกราคม 2551), หน้า 16.

⁴¹ จิราพร สุทัศน์ดิระ, *อ้าวแล้ว* เจริญธรรมที่ 4, น. 111.

ข้อเสนอแนะว่าด้วยความรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอาเซียน
ผู้เขียนจึงเห็นควรนำเสนอให้กำหนดภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหาย ในการจัดทำข้อกำหนดอาเซียนว่าด้วยความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (ASEAN Product Liability Directives) ข้อ 8 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ข้อ 8 “การฟ้องร้องดำเนินคดีให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบตามข้อ 1 ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการ โดยได้ใช้หรือเก็บรักษาสินค้าตามปกติธรรมดา”

ข้อเสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายไทย ผู้เขียนว่าบทบัญญัติในส่วนของภาระการพิสูจน์ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 6 มีความเหมาะสมที่จะคุ้มครองผู้เสียหายและเป็นธรรมกับผู้ประกอบการแล้ว

4.4.2 อายุความ

แม้ว่าผู้เสียหายจะได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยและเป็นไปตามเงื่อนไขของความรับผิดแล้ว แต่หากมิได้เรียกร้องให้รับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด สิทธิเรียกร้องของผู้เสียหายย่อมหมดไปตามกฎหมาย ซึ่งแต่ละประเทศได้กำหนดอายุความไว้ ดังนี้

กฎหมายไทย ได้กำหนดอายุความในการเรียกร้องค่าเสียหายไว้ในมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ซึ่งผู้เสียหายจะต้องฟ้องคดีภายใน 3 ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดหรือไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่มีการขายสินค้า แต่หากเป็นสินค้าที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการแสดงผลผู้เสียหายต้องฟ้องคดีภายใน 3 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดแต่ไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย

กฎหมายเวียดนาม ไม่ได้กำหนดอายุความในการเรียกร้องค่าเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้เป็นการเฉพาะ หากพิจารณาอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 2005 มาตรา 427 พบว่าการเรียกร้องค่าเสียหายจะต้องกระทำภายใน 2 ปี นับแต่วันที่ได้รับความเสียหาย

กฎหมายมาเลเซีย มิได้บัญญัติอายุความไว้โดยเฉพาะไว้ในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1999 แต่มาตรา 70(4) กำหนดให้การใช้สิทธิทางศาลให้ถือว่าความรับผิดตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคเป็นความรับผิดตามหลักกฎหมายละเมิด และเมื่อพิจารณาตามกฎหมายว่าด้วยอายุความ ค.ศ. 1963 ผู้เสียหายจะต้องเรียกร้องให้รับผิดภายใน 6 เดือนนับแต่วันที่ได้รับความเสียหาย

กฎหมายฟิลิปปินส์ จากการศึกษาพบว่าประเทศฟิลิปปินส์ได้กำหนดอายุความในการเรียกร้องตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคไว้โดยเฉพาะในมาตรา มาตรา 169 โดยผู้เสียหายจะต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายใน 2 ปีนับแต่วันที่สัญญาเสร็จสมบูรณ์

จากการศึกษาผู้เขียนพบว่า อายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องของประเทศสมาชิกอาเซียนไม่ได้บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะสำหรับความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยกฎหมายเวียดนามไม่ได้บัญญัติถึงอายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องไว้ในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคเลย ดังนั้นผู้เขียนจึงต้องพิจารณาจากกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 2005 ซึ่งกำหนดให้ผู้เสียหายใช้สิทธิเรียกร้องภายใน 2 ปีนับแต่วันที่ได้รับความเสียหาย ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับกฎหมายมาเลเซียที่กำหนดให้ใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายภายใน 6 เดือนนับแต่วันที่ได้รับความเสียหายตามกฎหมายว่าด้วยอายุความ ค.ศ. 1963 การกำหนดให้อายุความเริ่มนับจากวันที่มีความเสียหายเกิดขึ้นนั้นผู้เขียนเห็นว่ามีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้สำหรับ กรณีการใช้สิทธิเรียกร้องอันเนื่องมาจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่การไม่กำหนดวันที่อายุความสิ้นสุดลงไม่ว่าจะมีความเสียหายเกิดขึ้นหรือไม่ อาจเป็นภาระต่อผู้ประกอบการเพราะหากเวลาผ่านไปโดยไม่มีการกำหนดอายุความสิ้นสุดลงความเสี่ยงที่สินค้าจะก่อให้เกิดความเสียหายย่อมมีสูงขึ้นโดยสภาพ ส่วนกฎหมายฟิลิปปินส์กำหนดอายุความไว้โดยเฉพาะในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1992 โดยผู้บริโภคต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายใน 2 ปี นับแต่วันที่สัญญามีผลสมบูรณ์หรือวันที่ได้มีกลิ่นฉ้อฉล ผู้เขียนเห็นว่าการเริ่มนับอายุความดังกล่าวไม่เหมาะสมเนื่องจากความรับผิดในผลิตภัณฑ์ไม่ควรอิงอยู่กับวันที่ทำสัญญา และหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดเป็นความรับผิดที่ไม่อาศัยนิติสัมพันธ์ระหว่างคู่กรณีจึงไม่ควรกำหนดให้อายุความเริ่มนับในวันที่ทำสัญญา นอกจากนี้ความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอาจจะปรากฏขึ้นในภายหลังทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับความคุ้มครอง และบางครั้งผู้เสียหายอาจมีไขผู้ซื้อสินค้า สำหรับกฎหมายไทยได้กำหนดหลักในเรื่องของอายุความไว้อย่างชัดเจนและมีลักษณะแตกต่างจากอายุความตามกฎหมายสัญญาและหลักกฎหมายละเมิดโดยอายุความเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จะเริ่มนับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงความเสียหายโดยมีระยะเวลาสิ้นสุด 10 ปีนับแต่วันที่มีการขายสินค้า และกำหนดอายุความพิเศษในกรณีที่สินค้าต้องอาศัยระยะเวลาในการแสดงผลผู้เสียหายต้องฟ้องคดีภายใน 3 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิด แต่ไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายซึ่งแตกต่างจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในกรณีปกติที่จะเริ่มนับอายุความสูงสุดจากวันที่มีการขายสินค้า ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับสหรัฐอเมริกาที่จะมีกำหนดอายุความประมาณ 1-3 ปีนับแต่วันที่มีความเสียหายเกิดขึ้น สำหรับความเสียหายที่ไม่อาจเห็นประจักษ์ ซึ่งไม่แสดงความเสียหายในระยะแรก รัฐส่วนใหญ่ถือว่าอายุความจะเริ่มนับเมื่อผู้เสียหายรู้หรือควรรู้ถึงความเสียหายนั้น (Statute of Limitations) แต่บางรัฐจะไม่พิจารณาว่าความเสียหาย

เกิดขึ้นเมื่อใดแต่กำหนดให้ผู้เสียหายมีสิทธิฟ้องคดีได้ภายในระยะเวลาที่กำหนดนับแต่วันที่สินค้าได้ออกวางจำหน่าย (Statute of Repose) ส่วนกฎหมายสหภาพยุโรปที่กำหนดไว้ในมาตรา 10 ให้ประเทศสมาชิกกำหนดอายุความฟ้องร้องคดีตาม EC Directive มีกำหนด 3 ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้หรือมีเหตุอันควรรู้ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น ความไม่ปลอดภัยของสินค้า และรู้ตัวผู้ผลิตสินค้า แต่ไม่กระทบต่อบทบัญญัติว่าด้วยอายุความสะดุดหยุดลงหรือสะดุดหยุดอยู่ของประเทศสมาชิก⁴² ผู้เขียนเห็นว่าอายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่จำเป็นต้องเริ่มนับเมื่อผู้เสียหายรู้ถึงเหตุทั้ง 3 ประการ ได้แก่ ความเสียหาย ความไม่ปลอดภัยของสินค้า และผู้ผลิตสินค้า เพียงแค่รู้หรือควรรู้ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น และรู้ตัวผู้ผลิตสินค้าที่ต้องรับผิดชอบอายุความควรจะเริ่มนับได้เลย เนื่องจากความไม่ปลอดภัยของสินค้าเป็นเรื่องที่ผู้ประกอบการจะต้องพิสูจน์ในชั้นศาลเอง เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นย่อมปรากฏอยู่ในตัวแล้วว่าสินค้ามีความไม่ปลอดภัย ส่วนกฎหมายสหรัฐอเมริกาที่อายุความแตกต่างออกไปในแต่ละรัฐซึ่งบางรัฐกำหนดอายุความในการฟ้องคดีไว้โดยนับแต่วันที่สินค้าได้วางจำหน่าย บางรัฐนับแต่วันที่ที่มีความเสียหายเกิดขึ้น ซึ่งทั้งกฎหมายสหภาพยุโรปและกฎหมายสหรัฐอเมริกาไม่ได้กำหนดอายุความชั้นสูงเอาไว้ อาจก่อให้เกิดภาระต่อผู้ประกอบการ ดังนั้น จึงควรกำหนดหลักในการเริ่มนับอายุความไว้โดยเฉพาะโดยถือตามกฎหมายไทยที่กำหนดให้อายุความเริ่มนับตั้งแต่วันที่ผู้เสียหายรู้หรือมีเหตุอันควรรู้ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น และกำหนดอายุความชั้นสูงไว้เพื่อให้ความเป็นธรรมต่อผู้ประกอบการกรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้นภายหลังจากได้ซื้อขายสินค้าเป็นเวลานาน เพราะหากไม่จำกัดไว้เมื่อเวลาผ่านไปยิ่งเพิ่มความเสียหายให้แก่ผู้ประกอบการ เช่น อายุความไม่เกิน 3 ปี นับแต่วันที่ได้รับความเสียหาย แต่ไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่สินค้าถูกซื้อไป เป็นต้น นอกจากนี้ควรกำหนดอายุความสำหรับสินค้าพิเศษในบางกรณีที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการแสดงผลอันตรายให้อายุความเริ่มนับตั้งแต่วันที่เริ่มแสดง ความเสียหาย โดยในการเสนอข้อกำหนดของอาเซียนควรให้อายุความเริ่มนับหรือสิ้นสุดเป็นไปในลักษณะเดียวกับกฎหมายไทยแต่ในเรื่องของระยะเวลาของอายุความควรให้แต่ละประเทศสามารถกำหนดได้เองตามความเหมาะสมกับรูปแบบของกฎหมายภายใน

จากการศึกษากฎหมายไทย กฎหมายสหรัฐอเมริกา และกฎหมายสหภาพยุโรป ผู้เขียนขอ กำหนดอายุความในการใช้สิทธิเรียกร้อง และแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายไทย ดังนี้

⁴² EC Directive 85/374 EEC Article 10 -1. Member States shall provide in their legislation that a limitation period of three years shall apply to proceedings for the recovery of damages as provided for in this Directive. The limitation period shall begin to run from the day on which the plaintiff became aware, or should reasonably have become aware, of the damage, the defect and the identity of the producer.

ข้อเสนอแนะว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอาเซียน
ผู้เขียนเห็นควรนำเสนอให้กำหนดกำหนดอายุความในการใช้สิทธิเรียกร้อง ในการจัดทำข้อกำหนด อาเซียนว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (ASEAN Product Liability Directives) ข้อ 9 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ข้อ 9 “อายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องให้เริ่มนับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้หรือควรรู้ถึง ความเสียหายที่เกิดขึ้น และรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดโดยมีกำหนดอายุความชั้นสูงในการใช้สิทธิ เรียกร้องของผู้เสียหายนับแต่วันที่สินค้าได้ไปถึงผู้บริโภค และในกรณีที่ความเสียหายต้องอาศัย ระยะเวลาในการแสดงผลให้อายุความเริ่มนับแต่วันที่เริ่มแสดงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการ ที่ต้องรับผิด และมีกำหนดอายุความชั้นสูงนับแต่วันที่ปรากฏความเสียหาย

ทั้งนี้ระยะเวลาที่กำหนดในอายุความให้ประเทศสมาชิกสามารถกำหนดได้ตามความ เหมาะสม”

ข้อเสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายไทย ผู้เขียนเห็นพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 12 บัญญัติไว้อย่างเหมาะสมสำหรับการ ใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแล้วจึงไม่จำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนนี้ แต่อย่างไร

โดยสรุปจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายอัน เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทย กับประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศ ผู้เขียนขอเสนอ จัดทำข้อกำหนดเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอาเซียน เพื่อให้การคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในอาเซียนเป็นมาตรฐานเดียวกัน และสร้างความเป็นธรรมและความเท่าเทียมทางการค้าแก่ผู้ประกอบการในตลาดเสรีทางการค้า อาเซียน โดยกำหนดให้หลักนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้กำหนดความรับผิด ของผู้ประกอบการ โดยกำหนดเงื่อนไขแห่งความรับผิดของประกอบการ เริ่มตั้งแต่กำหนดประเภท ของสินค้าที่อยู่ในบังคับของข้อกำหนดให้หมายความถึงสังหาริมทรัพย์ที่ได้ผลิตขึ้นโดยกระบวนการ อุตสาหกรรม หรือนำเข้ามาเพื่อนำเข้าสู่ตลาดและกระจายสู่ผู้บริโภคเพื่อใช้อุปโภคบริโภคส่วนบุคคล และหมายความรวมถึงผลิตภัณฑ์จากการแปรรูป และกระแสไฟฟ้าด้วย และมีลักษณะของ สินค้าที่ไม่ปลอดภัยคือสินค้าที่ไม่มีความปลอดภัยในระดับที่ผู้บริโภคสามารถคาดหมายได้ และก่อให้เกิด ความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน ของบุคคลได้ โดยสินค้าจะไม่ถือว่าเป็นสินค้า ที่ไม่ปลอดภัยหากผู้ประกอบการได้เลือกใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยน้อยที่สุด โดยเสียค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้บริโภคมากกว่าความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น จากความไม่ปลอดภัยที่มีอยู่ หรือกรณีที่สินค้าที่ได้ผลิตในภายหลังมีคุณภาพมากกว่า โดยกำหนดให้

บุคคลที่ได้รับความคุ้มครองได้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยทุกคน และผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ที่อยู่ในสถานะเสมือนผู้ผลิต และรวมถึงผู้จำหน่ายสินค้าให้แก่ผู้บริโภคในกรณีที่ไม่สามารถระบุตัวบุคคลที่ต้องรับผิดชอบให้แก่ผู้เสียหายทราบหรือไม่ระบุภายในระยะเวลาอันสมควรเมื่อผู้เสียหายร้องขอได้

อย่างไรก็ตามแม้จะครบเงื่อนไขความรับผิดชอบดังกล่าวข้างต้นผู้ประกอบการสามารถหลุดพ้นความรับผิดชอบได้เมื่อสามารถพิสูจน์ได้ว่าผู้เสียหายรู้หรือควรจะรู้อยู่แล้วว่าสินค้าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และใช้สินค้านั้นโดยปราศจากเหตุอันสมควร หรือความเสียหายทั้งหมดเกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้เสียหายหรือบุคคลที่สาม หรือ สถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะที่น่าสินค้าเข้าสู่ตลาดไม่สามารถตรวจพบความไม่ปลอดภัยของสินค้า และผู้ผลิตขึ้นส่วน ส่วนประกอบของสินค้าไม่ต้องรับผิดชอบหากพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดขึ้นจากการกระทำของผู้ผลิตสินค้า นอกจากนี้ผู้ผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิตไม่ต้องรับผิดชอบหากพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบ หรือจากการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิต โดยตนไม่ได้คาดเห็นหรือไม่ควรจะคาดเห็นถึงความไม่ปลอดภัย

อนึ่งผู้เสียหายจะได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นหรือไม่ผู้เสียหายจะต้องมีภาระในการพิสูจน์เพียงว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการ โดยได้ใช้หรือเก็บรักษาสินค้านั้นตามปกติธรรมดา โดยการเรียกร้องจะต้องกระทำภายในกำหนดอายุความของแต่ละประเทศซึ่งจะเริ่มนับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้หรือควรรู้ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น และรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบโดยมีกำหนดอายุความชั้นสูงในการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้เสียหายนับแต่วันที่สินค้าได้ไปถึงผู้บริโภค และในกรณีที่ความเสียหายต้องอายุระยะเวลาในการแสดงผลให้อายุความเริ่มนับแต่วันที่เริ่มแสดงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ และมีกำหนดอายุความชั้นสูงนับแต่วันที่ปรากฏความเสียหาย

ในส่วนของกฎหมายไทยผู้เขียนได้เสนอแก้ไขเพิ่มเติมในบางประเด็นเพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนดเกี่ยวกับความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอาเซียนที่กล่าวถึงข้างต้น โดยรายละเอียดในการแก้ไขเพิ่มเติมผู้เขียนจักขอกกล่าวถึงต่อไปในบทที่ 5

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการศึกษากฎหมายกำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในกฎหมายไทย และกฎหมายในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศ พบว่าบางประเทศไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยเฉพาะ แต่บางประเทศมีกฎหมายที่คุ้มครองผู้เสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่หลักเกณฑ์ในการคุ้มครองและเงื่อนไขความรับผิดของผู้ประกอบการมีความแตกต่างกัน เช่น ในเรื่องประเภทของสินค้าที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย กฎหมายไทยกำหนดให้หมายรวมถึงผลิตภัณฑ์เกษตรกรรมด้วย โดยมีได้จำกัดเฉพาะผลิตภัณฑ์เกษตรกรรมที่ผ่านการแปรรูปเท่านั้น กฎหมายมาเลเซียกำหนดให้ผลิตภัณฑ์ที่ไม่ผ่านการแปรรูปไม่ถือเป็นสินค้าที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่กฎหมายเวียดนามกลับไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดประเภทของสินค้าเอาไว้เลย หรือกรณีของเหตุยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการ กฎหมายเวียดนามมีเหตุยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการเพียงประการเดียวคือสถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะที่ได้นำสินค้าเข้าสู่ตลาดไม่สามารถตรวจพบความไม่ปลอดภัยของสินค้าได้ แต่กฎหมายฟิลิปปินส์มีเหตุยกเว้นความรับผิดที่แตกต่างออกไป ได้แก่ สินค้ามิใช่สินค้าที่ไม่ปลอดภัย ความไม่ปลอดภัยของสินค้ามิได้มีอยู่ในขณะที่วางจำหน่าย และความเสียหายเกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้บริโภคหรือบุคคลอื่น ความแตกต่างในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคดังกล่าว ย่อมก่อให้เกิดปัญหาในด้านการความเท่าเทียมกันในการคุ้มครองผู้เสียหาย และความเป็นธรรมทางการค้าอันเป็นการขัดต่อหลักการเปิดเสรีทางการค้าสินค้าและการเป็นตลาดเดียวอาเซียน ผู้เขียนจึงได้ทำการศึกษากฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศเพื่อศึกษาถึงลักษณะความคุ้มครอง จุดเด่น จุดด้อยของกฎหมายประเทศต่าง ๆ และเพื่อนำเสนอให้ประเทศสมาชิกพิจารณาจัดทำข้อกำหนดอาเซียนว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เพื่อใช้เป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการคุ้มครองผู้เสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอาเซียน และเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมทางการค้า ซึ่งขั้นตอนการจัดทำข้อกำหนดนั้นจะต้องให้องค์กรการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนซึ่งมีรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศของประเทศภาคีสมาชิกร่วมกันลงนามรับรอง และประเทศภาคีเหล่านั้นต้องออกกฎหมายรองรับเพื่อบังคับตามผลแห่งข้อกำหนดเกี่ยวกับความรับผิดในความ

เสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอาเซียน โดยมีคณะกรรมการอาเซียนด้านการคุ้มครองผู้บริโภค (ASEAN Coordinating Committee on Consumer Protection: ACCP) เป็นหน่วยงานบังคับให้ประเทศสมาชิกปรับปรุงแก้ไขกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยภายในประเทศของตนให้เป็นไปตามมาตรฐานในการให้ความคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ต่ำกว่าข้อกำหนดดังกล่าว โดยกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมเพื่อให้เวลาแก่ประเทศสมาชิกในการแก้ไขกฎหมายให้มีความสอดคล้องกับข้อกำหนด หรือบัญญัติกฎหมายขึ้นใหม่ในกรณีที่ประเทศเหล่านั้นยังไม่มีกฎหมายภายในที่ใช้บังคับกับกรณีสินค้าที่ไม่ปลอดภัยโดยเฉพาะ อีกทั้งผู้เขียนจกนำผลของการศึกษามาเสนอแก้ไขเพิ่มเติมหรือบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทยให้สามารถคุ้มครองผู้เสียหายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ในส่วนกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทยนั้น ผู้เขียนพบว่ามี การนำหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดมาใช้ในการกำหนดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการซึ่งถือว่าเป็นหลักที่ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้บทบัญญัติเกี่ยวกับเงื่อนไขความรับผิดชอบได้กำหนดไว้ในรายละเอียดที่ค่อนข้างครอบคลุม ไม่ว่าจะเป็นประเภทของสินค้า ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย บุคคลที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย และบุคคลที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย นอกจากนี้ได้กำหนดเหตุยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการเพื่อสร้างความเป็นธรรมและช่วยลดภาระของผู้ประกอบการไว้หลายประการ เช่น สินค้านั้นมิใช่สินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เป็นต้น โดยในการใช้สิทธิเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบนั้นก็กำหนดภาระในการพิสูจน์ของผู้เสียหายและอายุความเอาไว้ อย่างชัดเจน

จุดเด่นของกฎหมายไทยนั้นมีอยู่หลายประการ ได้แก่ การกำหนดให้บุคคลที่ได้รับความคุ้มครองคือผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยทุกคนแม้ว่าจะมิได้เป็นผู้ซื้อหรือใช้สินค้าก็ตาม ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 มีบทบัญญัติกำหนดให้ผู้ว่าจ้างให้ผลิตถือเป็นผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นเพื่อให้ความสอดคล้องกับรูปแบบการผลิตสินค้าและการประกอบธุรกิจในปัจจุบัน ตามมาตรา 4 โดยขอบเขตความเสียหายที่ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบนอกจากจะรับผิดชอบในค่าเสียหายที่แท้จริงแล้วยังต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจและค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษด้วย ตามบทบัญญัติในมาตรา 11 มีบทบัญญัติกำหนดเหตุยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิตและผู้ผลิตส่วนประกอบของสินค้าไว้เป็นการเฉพาะตามมาตรา 8 และมีบทบัญญัติกำหนดภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายไว้อย่างชัดเจนในมาตรา 6 โดยต้องพิสูจน์ถึง

ความเสียหายที่เกิดจากสินค้าของผู้ประกอบการและการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าเป็นไปตามปกติธรรมดา และมีบทบัญญัติกำหนดอายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องในกรณีได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้เป็นการเฉพาะในมาตรา 12

ในทางกลับกันผู้เขียนเห็นว่ากฎหมายไทยยังมีประเด็นปัญหาอยู่หลายประการ กล่าวคือ ในส่วนของประเภทของสินค้าที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายในมาตรา 4 ที่กำหนดให้สินค้าหมายความรวมถึงผลิตภัณฑ์เกษตรกรรม ซึ่งทำให้ผลิตภัณฑ์เกษตรกรรมทุกประเภทแม้ไม่ได้ผ่านกระบวนการแปรรูปก็ต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย โดยเป็นการสร้างภาระให้แก่เกษตรกรรายย่อยมากเกินไป การพิจารณาลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยที่อาศัยหลักความคาดหมายของผู้บริโภคเพียงอย่างเดียว ซึ่งอาจไม่เหมาะสมกับสินค้าบางประเภท ในส่วนของเหตุยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการยังขาดเหตุยกเว้นความรับผิดในกรณีสถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะที่น่าสินค้าเข้าสู่ตลาดไม่สามารถตรวจพบความไม่ปลอดภัยของสินค้าได้ และภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายยังต้องพิจารณาว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ เป็นภาระต่อผู้ประกอบการมากเกินไป หรือให้ความคุ้มครองผู้เสียหายได้อย่างเพียงพอหรือไม่

สำหรับกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศ อันได้แก่ กฎหมายเวียดนาม กฎหมายมาเลเซีย และกฎหมายฟิลิปปินส์ นั้น ผู้เขียนพบว่าแต่ละประเทศมีขอบเขตที่ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายที่แตกต่างกัน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ในส่วนหลักความรับผิดของผู้ประกอบการ ผู้เขียนพบว่าประเทศที่มีกฎหมายกำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการในความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ได้แก่ ประเทศเวียดนาม ประเทศมาเลเซีย และประเทศฟิลิปปินส์ ทั้งสามประเทศต่างใช้หลักความรับผิดโดยเคร่งครัดในการกำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการ นอกจากนี้ประเทศอินโดนีเซียแม้ไม่มีกฎหมายที่กำหนดความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้โดยเฉพาะแต่ในการกำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าก็ได้นำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้ในการพิจารณาเช่นเดียวกัน

ในส่วนของเงื่อนไขความรับผิด แม้ว่าหลักที่ใช้ในการกำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการของทั้งสามประเทศ จะใช้หลักความรับผิดโดยเคร่งครัดเหมือนกัน แต่การกำหนดเงื่อนไขความรับผิดของผู้ประกอบการกลับมีความแตกต่างกัน ได้แก่ สินค้าที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย ในประเทศฟิลิปปินส์สินค้าหมายความรวมถึงบริการด้วย โดยไม่ถือว่ายารักษาโรค อาหาร และเครื่องสำอางเป็นสินค้าที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย ส่วนประเทศมาเลเซียสินค้ามิได้รวมถึงบริการ และอสังหาริมทรัพย์ด้วย แต่มิได้จำกัดให้ยา อาหาร หรือเครื่องสำอางเป็นสินค้าที่ได้รับ

การยกเว้น ดังนั้น จึงถือเป็นสินค้าตามกฎหมายของมาเลเซีย แต่ประเทศมาเลเซียและประเทศฟิลิปปินส์มีบทบัญญัติที่คล้ายคลึงกันในกรณีที่กำหนดให้สินค้าที่จะอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายต้องเป็นสินค้าที่ใช้สำหรับอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลเท่านั้น แต่ประเทศเวียดนามกลับไม่มีบทบัญญัติกำหนดประเภทของสินค้าเอาไว้เลย ส่วนลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของแต่ละประเทศมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันคือสินค้าที่ไม่มีความปลอดภัยในระดับที่ผู้บริโภคสามารถคาดหมายได้ และอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภคได้ ซึ่งกฎหมายมาเลเซียและกฎหมายฟิลิปปินส์มีความชัดเจนว่าใช้หลักความคาดหมายของผู้บริโภคในการพิจารณาความปลอดภัยของสินค้า แต่กฎหมายเวียดนามมิได้ปรากฏว่าใช้หลักใดในการพิจารณาความปลอดภัยของสินค้า ส่วนบุคคลที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายนั้น คือ ผู้ที่ซื้อหรือใช้สินค้าเพื่อการบริโภคส่วนบุคคล เช่นเดียวกับกฎหมายฟิลิปปินส์ ที่กำหนดให้ผู้ที่ได้รับความคุ้มครองคือบุคคลธรรมดาที่ซื้อ เข้า หรือได้รับสินค้าอุปโภคบริโภค โดยทั้งสองประเทศมิได้ให้ความคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยทุกคน ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายมาเลเซียที่ให้ความคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายทุกคนแม้จะมีได้เป็นผู้ซื้อหรือใช้สินค้าก็ตาม ในส่วนของบุคคลที่ต้องรับผิดชอบของทั้งสามประเทศมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ได้แก่ ผู้ผลิตสินค้า ผู้นำเข้า ผู้แสดงตนเสมือนเป็นผู้ผลิต และผู้จำหน่ายสินค้าในกรณีที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิตสินค้า ผู้นำเข้า ผู้แสดงตนเสมือนเป็นผู้ผลิตสินค้าให้แก่ผู้เสียหายได้ แต่ขอบเขตของความรับผิดชอบของแต่ละประเทศจะมีความแตกต่างกันกล่าวคือ ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่สามารถเรียกได้ตามกฎหมายเวียดนาม ได้แก่ ค่าเสียหายต่อร่างกาย ทรัพย์สินและรวมไปถึงค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจด้วย ส่วนกฎหมายมาเลเซียค่าสินไหมทดแทนความเสียหายมิได้ครอบคลุมถึงค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ แต่ค่าเสียหายต่อทรัพย์สินไม่รวมถึงค่าเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ส่วนกฎหมายฟิลิปปินส์ได้กำหนดให้ค่าเสียหายเป็นไปตามกฎหมายแพ่ง ซึ่งนอกจากจะมีขอบเขตครอบคลุมค่าเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินแล้ว ยังรวมถึงค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจและค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ แต่ในส่วนของค่าเสียหายต่อทรัพย์สินมิได้จำกัดในกรณีของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้โดยเฉพาะ

สำหรับเหตุยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ แต่ละประเทศก็ได้กำหนดไว้ค่อนข้างแตกต่างกัน กล่าวคือกฎหมายเวียดนามกำหนดเหตุยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการไว้เพียงประการเดียวคือสถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะที่จำหน่ายสินค้าไม่สามารถตรวจพบความไม่ปลอดภัยของสินค้าได้ กฎหมายมาเลเซียมีเหตุยกเว้นความรับผิดชอบเช่นเดียวกับประเทศเวียดนาม แต่มีเหตุยกเว้นประการอื่นเพิ่มเติมได้แก่ความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการปฏิบัติตามมาตรฐานหรือระเบียบที่กฎหมายกำหนด ผู้ประกอบการไม่ได้เป็นผู้จำหน่ายสินค้าไปยังผู้บริโภค ความไม่ปลอดภัยไม่ได้มีอยู่ในขณะที่จำหน่ายสินค้า และความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจาก

การประกอบสินค้าซึ่งผู้ประกอบการเป็นเพียงผู้ผลิตชิ้นส่วนหรือความไม่ปลอดภัยเกิดจากการออกแบบสินค้าที่ประกอบขึ้น หรือเกิดจากการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิต ส่วนเหตุยกเว้นความรับผิดตามกฎหมายฟิลิปปินส์ได้แก่สินค้ามิใช่สินค้าที่ไม่ปลอดภัย สินค้าได้จำหน่ายสู่ท้องตลาดโดยปราศจากความไม่ปลอดภัย และความเสียหายเกิดขึ้นเพราะผู้บริโภคหรือบุคคลอื่น

ส่วนภาระการพิสูจน์และอายุความ พบว่าไม่มีประเทศใดกำหนดภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายไว้เป็นการเฉพาะ ส่วนอายุความก็ได้บัญญัติไว้เฉพาะกรณีของความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งประเทศเวียดนามมีได้กล่าวถึงอายุความเอาไว้เลยและเมื่อพิจารณาตามกฎหมายแพ่ง ค.ศ. 2005 พบว่ามีอายุความในเรื่องละเมิดคือภายใน 2 ปีนับแต่วันที่ได้รับความเสียหาย กฎหมายมาเลเซียกำหนดให้การใช้สิทธิทางศาลในกรณีความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ถือเป็นความรับผิดตามหลักกฎหมายละเมิดซึ่งมีอายุความ 6 เดือนนับแต่วันที่ได้รับความเสียหาย ส่วนประเทศฟิลิปปินส์กำหนดอายุความตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1992 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้คือ 2 ปี นับแต่วันที่สัญญาสมบูรณ์ หรือวันที่มีการฉ้อฉล หรือวันที่มีการกระทำที่ไม่เป็นธรรม

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายกำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทยกับประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียนบางประเทศ ผู้เขียนขอเสนอจัดทำข้อกำหนดอาเซียนว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยกำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานเพื่อให้การคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในอาเซียน และสร้างความเป็นธรรมและความเท่าเทียมทางการค้าแก่ผู้ประกอบการในตลาดเสรีทางการค้าอาเซียน โดยผู้เขียนขอเสนอกำหนดหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดเป็นหลักความรับผิดของผู้ประกอบการ กำหนดเงื่อนไขแห่งความรับผิด อันได้แก่ประเภทของสินค้า ผู้เขียนเห็นสมควรกำหนดให้สินค้าได้แก่สิ่งหาริมทรัพย์ที่ได้ผลิตขึ้นโดยกระบวนการอุตสาหกรรม หรือนำเข้า เพื่อนำเข้าสู่ตลาดและกระจายสู่ผู้บริโภคเพื่อใช้อุปโภคบริโภคส่วนบุคคล และหมายความรวมถึงผลิตภัณฑ์จากการแปรรูป และกระแสไฟฟ้า ทั้งนี้ไม่จำกัดสิทธิของประเทศสมาชิกที่จะกำหนดให้สินค้าหรือบริการประเภทอื่นอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยเรื่องดังกล่าวอันเป็นการเพิ่มความคุ้มครองให้แก่ผู้เสียหาย โดยมีลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยคือสินค้าที่ไม่มีความปลอดภัยอยู่ในระดับที่ผู้บริโภคสามารถคาดหมายได้ และก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของบุคคลได้ โดยกำหนดให้สินค้า

จะไม่ถือว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเมื่อผู้ประกอบการได้เลือกใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยน้อยที่สุดโดยเสียค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้บริโภคมากกว่าความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากความไม่ปลอดภัยที่มีอยู่ หรือสินค้าที่ผลิตขึ้นในภายหลังมีคุณภาพมากกว่า โดยการพิจารณาถึงความคาดหมายของผู้บริโภคเห็นควรกำหนดให้เป็นสิทธิของประเทศสมาชิกที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาระดับความคาดหมายของผู้บริโภคที่มีต่อสินค้าตามความเหมาะสม และกำหนดให้ผู้ที่มีความเสียหายทุกคนเป็นบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ส่วนบุคคลที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายควรกำหนดให้บุคคลทุกคนที่ประกอบธุรกิจอันมีส่วนเกี่ยวข้องกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งได้แก่ผู้ผลิตสินค้า ผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ที่อยู่ในสถานะเสมือนผู้ผลิต และรวมถึงผู้จำหน่ายสินค้าให้แก่ผู้บริโภคในกรณีที่ไม่สามารถระบุตัวบุคคลที่จะต้องรับผิดชอบตามความในวรรคหนึ่งให้แก่ผู้เสียหายได้ทราบหรือไม่ระบุภายในระยะเวลาอันสมควร เมื่อผู้เสียหายร้องขอ

ในส่วนขอขบเขตความรับผิดชอบนั้นผู้เขียนเห็นสมควรวางหลักเกณฑ์ให้ครอบคลุมเฉพาะค่าเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินโดยความเสียหายต่อทรัพย์สิน จะต้องเป็นทรัพย์สินที่ตามปกติมีไว้เพื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคล และผู้เสียหายได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้อุปโภคบริโภคส่วนบุคคล และไม่รวมถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ส่วนค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจและค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเห็นควรกำหนดให้เป็นสิทธิของประเทศสมาชิกที่จะกำหนดให้มีหรือไม่ตามความเหมาะสมของระบบกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ

ในส่วนขอขบเหตุยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ ผู้เขียนเห็นควรกำหนดเหตุยกเว้นความรับผิดชอบเบื้องต้นได้แก่ ผู้เสียหายรู้หรือควรจะรู้อยู่แล้วว่าสินค้าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และใช้สินค้านั้นโดยปราศจากเหตุอันสมควร ความเสียหายทั้งหมดเกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้เสียหายหรือบุคคลที่สาม และสถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะที่น่าสินค้าเข้าสู่ตลาดไม่สามารถตรวจพบความไม่ปลอดภัยของสินค้า โดยมีเหตุยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ผลิตขึ้นส่วนประกอบของสินค้าโดยเฉพาะในกรณีที่พิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดขึ้นจากการกระทำของผู้ผลิตสินค้า เหตุยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิตไม่ต้องรับผิดชอบหากพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบ หรือจากการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิต โดยตนไม่ได้คาดเห็นหรือไม่ควรจะคาดเห็นถึงความไม่ปลอดภัย และเห็นควรกำหนดให้ประเทศภาคีสมาชิกสามารถกำหนดเหตุยกเว้นความรับผิดชอบประการอื่นเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมาย หรือเพื่อความเป็นธรรมต่อผู้ประกอบการ โดยคำนึงถึงการคุ้มครองผู้เสียหายประกอบด้วย

ส่วนการพิจารณาพิสูจน์และอายุความ เห็นควรกำหนดให้ผู้เสียหายมีภาระในการพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการ และพิสูจน์ว่าได้ใช้หรือได้เก็บรักษาสินค้า

ตามปกติธรรมดา โดยไม่ต้องพิสูจน์ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ส่วนอายุความเห็นควรกำหนดหลักเกณฑ์การนับอายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องให้เริ่มนับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้หรือควรรู้ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น และรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบโดยมีกำหนดอายุความชั้นสูงในการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้เสียหายนับแต่วันที่สินค้าได้ไปถึงผู้บริโภค และในกรณีที่ความเสียหายต้องอาศัยระยะเวลาในการแสดงผลให้อายุความเริ่มนับแต่วันที่เริ่มแสดงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ และมีกำหนดอายุความชั้นสูงนับแต่วันที่ปรากฏความเสียหาย ส่วนระยะเวลาควรให้ประเทศสมาชิกสามารถกำหนดได้ตามความเหมาะสม

ในส่วนของกฎหมายไทย ผู้เขียนเห็นสมควรแก้ไขพระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เพื่อให้มีเนื้อหาสอดคล้องกับข้อกำหนดอาเซียนว่าด้วยความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยที่กล่าวถึงข้างต้น กล่าวคือเห็นสมควรเพิ่มเติมบทนิยามในมาตรา 4 โดยแก้ไขนิยามของคำว่าสินค้า จาก “ “สินค้า” หมายความว่าสังหาริมทรัพย์ทุกชนิดที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย รวมทั้งผลิตผลเกษตรกรรม และให้หมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้า ยกเว้นสินค้าตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ” เป็น “ “สินค้า” หมายความว่าสังหาริมทรัพย์ทุกชนิดที่ผลิตโดยกระบวนการอุตสาหกรรมหรือนำเข้าเพื่อขาย ซึ่งสินค้านี้มีไว้เพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคล รวมทั้งผลิตผลทางการเกษตรที่ผ่านกระบวนการแปรรูป และให้หมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้า ยกเว้นสินค้าตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ” และแก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จาก “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” หมายความว่า สินค้าที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบหรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้านั้นพึงคาดหมายได้ ” เป็น “ “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” หมายความว่าสินค้าที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบหรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้านั้นพึงคาดหมายได้ โดยจะไม่ถือว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หากผู้ประกอบการได้เลือกใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยน้อยที่สุดโดยเสียค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้บริโภคมากกว่าความไม่ปลอดภัยที่มีอยู่ หรือ สินค้าที่ผลิตขึ้นในภายหลังมีคุณภาพมากกว่า ” และแก้ไขเพิ่มเติมนิยามของผู้ประกอบการในส่วนของผู้ชายในมาตรา 4 จาก จาก “...(3) ผู้ชายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้” เป็น “...(3) ผู้ชายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าหรือไม่ระบุในระยะเวลาอันสมควร

ตามและผู้เสียหายร้องขอได้” รวมถึงแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนของนิยามของคำว่า “ความเสียหาย” จาก “ความเสียหาย หมายความว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน ทั้งนี้ ไม่รวมถึงความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น” เป็น “ความเสียหาย หมายความว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน ที่ตามปกติมิไว้เพื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคล และผู้เสียหายได้ใช้หรือมิไว้เพื่อใช้อุปโภคบริโภคส่วนบุคคล ทั้งนี้ ไม่รวมถึงความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น” และเพิ่มเติมเหตุยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการในมาตรา 7 โดยเพิ่มเติมเป็นมาตรา 7(4) สถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะให้นำสินค้าเข้าสู่ตลาดไม่สามารถตรวจพบความปลอดภัยของสินค้า รายละเอียดดังปรากฏในตารางการแก้ไขกฎหมายท้ายบทที่ 5 นี้

อนึ่ง เนื่องจากอุปสรรคทางด้านภาษา งานเขียนชิ้นนี้ผู้เขียนจึงได้ทำการศึกษาได้เฉพาะตัวบทบัญญัติ ประกอบบทความภาษาอังกฤษของกฎหมายแต่ละประเทศเท่าที่ผู้เขียนจะค้นคว้าพบได้ และเนื่องจากเรื่องและผู้เขียนทำการศึกษาถือเป็นเรื่องค่อนข้างใหม่สำหรับประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนข้อมูลที่ได้จึงอาจยังไม่ครอบคลุมเพียงพอที่จะศึกษาถึงการกำหนดความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของแต่ละประเทศได้อย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้อาจมีกฎ ระเบียบ ข้อยกเว้นที่เป็นภาษาท้องถิ่นอันมิได้มีการแปลออกมาเป็นภาษาอังกฤษใช้บังคับอยู่ ซึ่งหากมีผู้ใดสนใจ จะทำการศึกษาในเชิงลึกเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยความรับผิดของในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในแต่ละประเทศโดยใช้ผลงานของผู้เขียนเป็นข้อมูลพื้นฐาน ย่อมจะก่อให้เกิดประโยชน์เชิงวิชาการต่อวงการกฎหมายไทยและการพัฒนากฎหมายของประชาคมอาเซียนต่อไป

ผู้เขียนขอสรุปข้อเสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ในส่วนข้อกำหนดอาเซียนว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยจำแนกเป็นข้อกำหนดที่ประเทศสมาชิกจำเป็นต้องบัญญัติกฎหมายให้มีมาตรฐานขั้นต่ำตามข้อกำหนด และข้อกำหนดที่เป็นสิทธิของประเทศสมาชิกที่จะบัญญัติไว้หรือไม่ตามความเหมาะสมกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ และระบบกฎหมายภายในต่อไปไว้ในตาราง ดังนี้

ข้อกำหนดเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอาเซียน	
ข้อกำหนดในเชิงบังคับ	ข้อกำหนดที่เป็นสิทธิของประเทศสมาชิก
หลักความรับผิดของผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการทุกคนต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย สำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย	-

ข้อกำหนดเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอาเซียน	
ข้อกำหนดในเชิงบังคับ	ข้อกำหนดที่เป็นสิทธิของประเทศสมาชิก
ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม	
ประเภทของสินค้า <ul style="list-style-type: none"> - สักริมทรัพย์ที่ได้ผลิตขึ้นโดยกระบวนการอุตสาหกรรม หรือนำเข้ามาเพื่อนำเข้าสู่ตลาด กระจายสู่ผู้บริโภคเพื่อใช้อุปโภคบริโภคส่วนบุคคล - ผลิตผลเกษตรกรรมที่ผ่านการแปรรูป - กระแสไฟฟ้า 	ประเภทของสินค้า <p>ประเทศสมาชิกสามารถกำหนดให้สินค้าหรือบริการประเภทอื่น ที่นอกเหนือจากสังหาริมทรัพย์ ผลิตผลเกษตรกรรมที่ผ่านการแปรรูปและกระแสไฟฟ้าให้อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดอันเกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้</p>
ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย <p>สินค้าที่ไม่มีความปลอดภัยอยู่ในระดับที่ผู้บริโภคสามารถคาดหมายได้ และก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของบุคคลได้</p> <p>กรณีที่ไม่ถือว่าสินค้าไม่ปลอดภัย</p> <p>(1) ผู้ประกอบการได้เลือกใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยน้อยที่สุดโดยเสียค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้บริโภคมากกว่าความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากความไม่ปลอดภัยที่มีอยู่</p> <p>(2) สินค้าที่ผลิตขึ้นในภายหลังมีคุณภาพมากกว่า</p>	ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย <p>ประเทศสมาชิกสามารถกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาระดับความคาดหมายของผู้บริโภคที่มีต่อสินค้าได้ตามความเหมาะสม</p>
บุคคลที่ได้รับความคุ้มครอง <p>บุคคลทุกคนที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ว่าจะได้ใช้สินค้าหรือไม่ก็ตาม</p>	-
บุคคลที่ต้องรับผิดตามกฎหมาย <ul style="list-style-type: none"> - ผู้ผลิตสินค้า - ผู้ว่าจ้างให้ผลิต 	-

ข้อกำหนดเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอาเซียน	
ข้อกำหนดในเชิงบังคับ	ข้อกำหนดที่เป็นสิทธิของประเทศสมาชิก
<ul style="list-style-type: none"> - ผู้นำเข้า - ผู้ที่อยู่ในสถานะเสมือนผู้ผลิต - ผู้จำหน่ายสินค้า ในกรณีที่ไม่สามารถระบุตัวบุคคลที่จะต้องรับผิดให้แก่ผู้เสียหายได้ทราบหรือไม่ระบุภายในระยะเวลาอันสมควร เมื่อผู้เสียหายร้องขอ 	
ขอบเขตความรับผิด <ul style="list-style-type: none"> - ค่าเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย - ค่าเสียหายต่อทรัพย์สิน โดยทรัพย์สินที่เสียหายจะต้องเป็นทรัพย์สินที่ตามปกติมีไว้เพื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคลและผู้เสียหายได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้อุปโภคบริโภคส่วนบุคคล และไม่รวมถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัย 	ขอบเขตความรับผิด <ul style="list-style-type: none"> - ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ - ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ
เหตุยกเว้นความรับผิด <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เสียหายรู้หรือควรจะรู้อยู่แล้วว่าสินค้าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และใช้สินค้านั้นโดยปราศจากเหตุอันสมควร - ความเสียหายทั้งหมดเกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้เสียหายหรือบุคคลที่สาม - สถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะที่น่าสินค้าเข้าสู่ตลาดไม่สามารถตรวจพบความไม่ปลอดภัยของสินค้า - ผู้ผลิตชิ้นส่วน ส่วนประกอบของสินค้าไม่ต้องรับผิดหากพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดขึ้นจากการกระทำของผู้ผลิตสินค้า - ผู้ผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิตไม่ต้องรับผิดหากพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบ หรือจากการปฏิบัติตามคำสั่งของ 	เหตุยกเว้นความรับผิด <p>ประเทศสมาชิกสามารถกำหนดเหตุยกเว้นความรับผิดประการอื่นเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมาย หรือเพื่อความเป็นธรรมต่อผู้ประกอบการ โดยคำนึงถึงการคุ้มครองผู้เสียหายประกอบ</p>

ข้อกำหนดเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอาเซียน	
ข้อกำหนดในเชิงบังคับ	ข้อกำหนดที่เป็นสิทธิของประเทศสมาชิก
ผู้ว่าจ้างให้ผลิต โดยตนไม่ได้คาดเห็นหรือไม่ควรจะคาดเห็นถึงความไม่ปลอดภัย	
ภาระการพิสูจน์และอายุความ - ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการ และได้ใช้หรือได้เก็บรักษาสินค้าตามปกติ - อายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องให้เริ่มนับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้หรือควรรู้ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น และรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดโดยมีกำหนดอายุความชั้นสูงในการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้เสียหายนับแต่วันที่สินค้าได้ไปถึงผู้บริโภค และในกรณีที่มีความเสียหายต้องอายุระยะเวลาในการแสดงผลให้อายุความเริ่มนับแต่วันที่เริ่มแสดงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิด และมีกำหนดอายุความชั้นสูงนับแต่วันที่ปรากฏความเสียหาย	ภาระการพิสูจน์และอายุความ ระยะเวลาที่กำหนดในอายุความให้ประเทศสมาชิกสามารถกำหนดได้ตามความเหมาะสมในแต่ละประเทศ

สุดท้ายนี้ผู้เขียนนำเสนอข้อเสนอกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ทั้งในส่วนข้อกำหนดอาเซียนว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายไทยไว้ในตารางท้ายบทที่ 5 ดังนี้

ข้อกำหนดเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอาเซียน	แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551
หลักความรับผิดของผู้ประกอบการ “ข้อ 1 ผู้ประกอบการทุกคนต้องรับผิดต่อผู้เสียหายสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ไม่ว่าจะความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม”	หลักความรับผิดของผู้ประกอบการ กฎหมายไทยไม่มีความจำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติม

<p>ข้อกำหนดเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอาเซียน</p>	<p>แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551</p>
<p>ประเภทของสินค้า</p> <p>“ข้อ 2 สินค้า หมายถึง สักริมทรัพย์ที่ได้ผลิตขึ้นโดยกระบวนการอุตสาหกรรม หรือนำเข้ามาเพื่อนำเข้าสู่ตลาดและกระจายสู่ผู้บริโภคเพื่อใช้อุปโภคบริโภคส่วนบุคคล และหมายความรวมถึงผลิตภัณฑ์เกษตรกรรมที่ผ่านการแปรรูป และกระแสไฟฟ้า ทั้งนี้ไม่จำกัดสิทธิของประเทศสมาชิกที่จะกำหนดให้สินค้าหรือบริการประเภทอื่นอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยเรื่องดังกล่าวอันเป็นการเพิ่มความคุ้มครองให้แก่ผู้บริโภค”</p>	<p>ประเภทของสินค้า</p> <p>แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามของสินค้าตามมาตรา 4 ดังนี้</p> <p>“สินค้า” หมายความว่า สักริมทรัพย์ทุกชนิดที่ผลิตโดยกระบวนการอุตสาหกรรมหรือนำเข้าเพื่อขาย ซึ่งสินค้านี้ต้องมีไว้เพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคล รวมทั้งผลิตผลทางการเกษตรที่ผ่านกระบวนการแปรรูป และให้หมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้า ยกเว้นสินค้าตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”</p>
<p>ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย</p> <p>“ข้อ 3 สินค้าที่ไม่ปลอดภัย หมายถึง สินค้าที่ไม่มีความปลอดภัยอยู่ในระดับที่ผู้บริโภคสามารถคาดหมายได้ และก่อให้เกิดหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของบุคคลได้</p> <p>กรณีที่ไม่ถือว่าสินค้าไม่ปลอดภัย</p> <p>(1) ผู้ประกอบการได้เลือกใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยน้อยที่สุดโดยเสียค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้บริโภคมกกว่าความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากความไม่ปลอดภัยที่มีอยู่</p> <p>(2) สินค้าที่ผลิตขึ้นในภายหลังมีคุณภาพมากกว่า</p> <p>ทั้งนี้ การพิจารณาถึงความคาดหมายของผู้บริโภคเป็นสิทธิของประเทศสมาชิกที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาระดับความคาดหมายของ</p>	<p>ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย</p> <p>แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 4 ดังนี้ “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” หมายความว่า สินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา ค่าเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้ โดยจะไม่ถือว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หากผู้ประกอบการได้เลือกใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยน้อยที่สุดโดยเสียค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้บริโภคมกกว่าความไม่</p>

<p>ข้อกำหนดเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอาเซียน</p>	<p>แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551</p>
<p>ผู้บริโภคที่มีต่อสินค้าตามความเหมาะสม”</p>	<p>ปลอดภัยที่มีอยู่ หรือ สินค้าที่ผลิตขึ้นในภายหลังมีคุณภาพมากกว่า</p>
<p>บุคคลที่ได้รับความคุ้มครอง</p> <p>“ข้อ 4 ผู้เสียหายตามความในข้อ 1 หมายถึง บุคคลทุกคนที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ว่าจะได้ใช้สินค้าหรือไม่ก็ตาม”</p>	<p>บุคคลที่ได้รับความคุ้มครอง</p> <p>กฎหมายไทยไม่มีความจำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติม</p>
<p>บุคคลที่ต้องรับผิดตามกฎหมาย</p> <p>“ข้อ 5 ผู้ประกอบการตามความในข้อ 1 ได้แก่ ผู้ผลิตสินค้า ผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ที่อยู่ในสถานะเสมือนผู้ผลิต</p> <p>ผู้จำหน่ายสินค้าให้แก่ผู้บริโภคจะต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นในกรณีที่ไม่สามารถระบุตัวบุคคลที่จะต้องรับผิดตามความในวรรคหนึ่งให้แก่ผู้เสียหายได้ทราบหรือไม่ระบุภายในระยะเวลาอันสมควร เมื่อผู้เสียหายร้องขอ”</p>	<p>บุคคลที่ต้องรับผิดตามกฎหมาย</p> <p>แก้ไขเพิ่มเติมนิยามของผู้ประกอบการตามมาตรา 4 ดังนี้ “...(3) ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือ ผู้นำเข้าหรือไม่ระบุในระยะเวลาอันสมควรตามที่ผู้เสียหายร้องขอได้”</p>
<p>ขอบเขตความรับผิด</p> <p>“ข้อ 6 ค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย ได้แก่ ค่าเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน</p> <p>ในกรณีความเสียหายต่อทรัพย์สิน ทรัพย์สินที่เสียหายจะต้องเป็นทรัพย์สินที่ตามปกติมีไว้เพื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคลและผู้เสียหายได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้อุปโภคบริโภคส่วนบุคคล และไม่รวมถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัย</p>	<p>ขอบเขตความรับผิด</p> <p>แก้ไขเพิ่มเติมนิยามของความเสียหายในมาตรา 4 ดังนี้ “ความเสียหายหมายความว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สินที่ตามปกติมีไว้เพื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคล และผู้เสียหายได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้อุปโภคบริโภคส่วนบุคคล ทั้งนี้ ไม่รวมถึงความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น”</p>

ข้อกำหนดเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอาเซียน	แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551
<p>เหตุยกเว้นความรับผิด</p> <p>“ข้อ 7 ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหากพิสูจน์ได้ว่า</p> <p>(1) ผู้เสียหายรู้หรือควรจะรู้อยู่แล้วว่าสินค้าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และใช้สินค้านั้นโดยปราศจากเหตุอันสมควร</p> <p>(2) ความเสียหายทั้งหมดเกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้เสียหายหรือบุคคลที่สาม</p> <p>(3) สถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะที่น่าสินค้าเข้าสู่ตลาดไม่สามารถตรวจพบความไม่ปลอดภัยของสินค้า</p> <p>ผู้ผลิตชิ้นส่วน ส่วนประกอบของสินค้าไม่ต้องรับผิดหากพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดขึ้นจากการกระทำของผู้ผลิตสินค้า</p> <p>ผู้ผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิตไม่ต้องรับผิดหากพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบ หรือจากการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิต โดยตนไม่ได้คาดเห็นหรือไม่ควรจะคาดเห็นถึงความไม่ปลอดภัย</p> <p>ทั้งนี้ ภาคีสมาชิกสามารถกำหนดเหตุยกเว้นความรับผิดประการอื่นเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมาย หรือเพื่อความเป็นธรรมต่อผู้ประกอบการ โดยคำนึงถึงการคุ้มครองผู้เสียหายประกอบด้วย”</p>	<p>เหตุยกเว้นความรับผิด</p> <p>เพิ่มเติมเหตุยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการเป็นมาตรา 7(4) ดังนี้</p> <p>มาตรา 7(4) สถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะที่น่าสินค้าเข้าสู่ตลาดไม่สามารถตรวจพบความไม่ปลอดภัยของสินค้า</p>
<p>ภาระการพิสูจน์และอายุความ</p> <p>“ข้อ 8 การฟ้องร้องดำเนินคดีให้ผู้ประกอบการ</p>	<p>ภาระการพิสูจน์และอายุความ</p> <p>บทบัญญัติในส่วนของภาระการพิสูจน์</p>

ข้อกำหนดเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอาเซียน	แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551
<p>รับผิดตามข้อ 1 ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการ โดยได้ใช้หรือได้เก็บรักษาสินค้าตามปกติ”</p> <p>“ข้อ 9 อายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องให้เริ่มนับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้หรือควรรู้ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น และรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดโดยมีกำหนดอายุความชั้นสูงในการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้เสียหายนับแต่วันที่สินค้าได้ไปถึงผู้บริโภค และในกรณีที่ความเสียหายต้องอายุระยะเวลาในการแสดงผลให้อายุความเริ่มนับแต่วันที่เริ่มแสดงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิด และมีกำหนดอายุความชั้นสูงนับแต่วันที่ปรากฏความเสียหาย</p> <p>ทั้งนี้ระยะเวลาที่กำหนดในอายุความให้ประเทศสมาชิกสามารถกำหนดได้ตามความเหมาะสม”</p>	<p>และอายุความตามกฎหมายไทยมีความเหมาะสมแล้วจึงไม่มีความจำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติม</p>

บรรณานุกรม

หนังสือและบทความในหนังสือ

- กิตติศักดิ์ ปรกติ. ความรับผิดชอบเพื่อชำระคบบพรวงในสัญญาซื้อขาย. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำรา และเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 10 (แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ พลสยาม พรินติ้ง (ประเทศไทย), 2551.
- จรินทร์ ธาณรัตน์. อนามัยส่วนบุคคล. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2523.
- จิตติ ดิงศภัทย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 354 ถึงมาตรา 452 ว่าด้วยมูลแห่งหนี้. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2526.
- _____. กฎหมายอาญา ภาค 2 และภาค 3. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานคร พรินติ้งกรุ๊ป, 2539.
- ธีรวัฒน์ จันทสมบุรณ์. คำอธิบายและสาระสำคัญของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2552.
- พงษ์เดช วานิชกิตติกุล. คำอธิบายพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551. กรุงเทพมหานคร: บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977) จำกัด, 2552.
- พจน์ บุชปาคม. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานคร, 2525.
- เพ็ง เพ็งนิตติ. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยละเมิด พระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง. พิมพ์ครั้งที่ 8. ฉบับปรับปรุงใหม่. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ., 2556.
- มานิตย์ จุมปา. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยทรัพย์สิน. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี.พรินท์ (1991) จำกัด, 2551.
- _____. คำอธิบายกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.
- ลาวัญญ์ ถนัดศิลปกุล. อาเซียนกับความสัมพันธ์ทางกฎหมายในกลุ่มประเทศสมาชิก และความสัมพันธ์ภายนอกอาเซียน. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: โครงการส่งเสริมการแต่งตำรา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2539.

วิมลวรรณ ภัทโรดม. สหภาพยุโรป. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ยุโรปศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

_____. แนวคิด หลักกฎหมาย และคำพิพากษากฎหมายกับธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2551.

วิชฌุ เครื่องาม. คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2549.

ปรีชา สุมาวงศ์. คำอธิบายลักษณะวิชากฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานคร, 2528.

ประพนธ์ ศาตะมาน และไพจิตร ปุญญพันธ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะซื้อขาย. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณาการ, 2510.

ศักดิ์ ธนิตกุล. คำอธิบายและคำพิพากษาเปรียบเทียบกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2553.

ศักดิ์ สนองชาติ. คำอธิบายโดยย่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิดและความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2549.

สุขุม ศุภนิത്യ. คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค. พิมพ์ครั้งที่ 3. ฉบับปรับปรุงแก้ไข กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

_____. คำอธิบายกฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์. พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2549.

เสนีย์ ปราโมช. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้. พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2510.

โสภณ รัตนากร. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย หนี้. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณาการ, 2551.

อนันต์ จันทโรภากร. กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: บริษัท โรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด, 2544.

อังคนาวดี ปิ่นแก้ว. ทฤษฎีการให้ค่าเสียหายทางจิตใจในกฎหมายละเมิดฝรั่งเศส ในแพนดอกไม้ไหว้ครู รวบรวมบทความทางวิชาการด้านกฎหมายเนื่องในวันคล้ายวันเกิดปีที่ 60 ของศาสตราจารย์ ดร.วิชฌุ เครื่องาม. กรุงเทพมหานคร: ส เจริญการพิมพ์, 2554.

บทความวารสาร

จักรินทร์ โกเมศ. “ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายทางจิตใจตามกฎหมายลักษณะละเมิด” วารสารกระบวนการยุติธรรม ปีที่ 5 (มกราคม – มีนาคม 2555) หน้า 80.

ชัยพร ทรัพย์วรณิข และ ฐิตารัตน์ นรินทรางกูร. ข้อพิจารณาบางประการและผลกระทบของร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. อุลพาห. เล่มที่ 3. ปีที่ 54 (กันยายน-ธันวาคม 2550) หน้า 197.

นนทวัชร์ นวตระกูลพิสุทธิ์. ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551. วารสารกฎหมายใหม่, ฉบับที่ 103. ปีที่ 6 (มกราคม 2551). หน้า 16.

สุรชัย พ่วงชูศักดิ์. ค่าเสียหายเชิงลงโทษ: การนำมาใช้ในระบบกฎหมายไทย. อุลพาห. ฉบับที่ 2. ปีที่ 53 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2549). หน้า 106-108.

สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. “พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามกฎหมายเยอรมัน” เล่มที่ 1. อุลพาห. ปีที่ 56, ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2552), หน้า 211.

สมหวัง กำอิ่นแก้ว. “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551.” วารสารกระบวนการยุติธรรม. ปีที่ 6, ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2556) หน้า 53.

วิทยานิพนธ์

จิราพร สุทันกิตระ. “พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551” วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2553.

ดรุพร ปิงสุทธิวงศ์. “ความรับผิดเพื่อละเมิดอันเกิดจากการฝ่าฝืนบทบังคับแห่งกฎหมายอันมีที่ประสงค์เพื่อจะปกป้องบุคคลอื่น.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.

ปัญญา ด้านพัฒนามงคล. “ความรับผิดชอบเพื่อความซำรุดบกพร่องในสัญญาซื้อขาย” วิทยานิพนธ์
นิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537. หน้า 32.

มารยาท บุญดา. “ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัย.” วิทยานิพนธ์ นิติศาสตร
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี, 2552.

ศุภฤกษ์ ชลวีระวงศ์. “ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย: ศึกษากรณีของ
ผู้ให้แฟรนไชส์ที่ไม่ได้ผลิตหรือขายหรือนำเข้าสินค้า” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะ
นิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.

ศรณรินทร์ คงเกษม, “ปัญหาการพิสูจน์ของผู้เสียหายเพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติ
ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเปรียบเทียบกับกฎหมาย
ต่างประเทศ” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

สรพรพีระ นิลขำ. “กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย:
ศึกษาเฉพาะกรณีซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์.
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.

สุทธินันท์ บุญมณี. “ปัญหาการพิสูจน์ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น
จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์.
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556.

สุรศักดิ์ ต้นไสรจประเสริฐ. “สิทธิของบุคคลภายนอกในการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากสินค้า
ซำรุดบกพร่องโดยที่ตนเองไม่ได้ใช้หรือบริโภคสินค้านั้น” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
คณะนิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.

เอมอมรา กฤษณะโลม. “กฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
ศึกษากรณีความรับผิดชอบของผู้จัดหาเล็อดมนุษย์.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต.
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2557.

เอกสารอื่น ๆ

จิราพร สุทันกิตระ. “พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.
2551”. รายงานการวิจัยกองทุนรัตนโกสินทร์สมโภช 200 ปี ประจำปี 2552
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2552.

เฉลิมศักดิ์ ภัทรสมันต์, “ปัญหาการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในคดีผู้บริโภค ศึกษาเฉพาะกรณี
ค่าเสียหายเชิงลงโทษ,” (การอบรมหลักสูตร “ผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง
(บ.ย.ส.)” รุ่นที่ 14 วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, 2553), หน้า 9.

นนทวัชร์ นวตระกูลพิสุทธิ์. “เอกสารประกอบการสอนชุดที่ 1 ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น
จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product Liability): ปัญหาและข้อจำกัด”. เอกสารประกอบการ
สอน วิชา น.751 ปัญหากฎหมายธุรกิจ.

มานิตย์ วงศ์เสรี และคณะ. “ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า”. รายงานการศึกษาวิจัย
ฉบับสมบูรณ์ การวิจัยประเภทกำหนดเรื่อง สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2543.

สรุปโครงการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง “ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่
ปลอดภัย” (โครงการสัมมนาทางวิชาการ ณ ห้องประชุม จิตติ ดิงศรัทีย คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ท่าพระจันทร์), 2552.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. “บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่าง
พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.... เรื่อง
เสร็จที่ 525/2550”, 2550.

สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. “รายงานการวิจัย เรื่อง ผลกระทบจากการบังคับใช้
พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551.”

เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

การประชุมรัฐมนตรีและเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านกฎหมาย

<http://asean.moj.go.th/>

กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ

<http://www.mfa.go.th/asean/>

_____ . “เราคืออาเซียน สู่ประชาคมอาเซียน 2558”. สืบค้นเมื่อ
19 พฤศจิกายน 2558. จาก [http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/asean-
media-center-20130815-110510-212399.pdf](http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/asean-media-center-20130815-110510-212399.pdf).

_____ . “อาเซียนมีความร่วมมือด้านการคุ้มครองผู้บริโภค
หรือไม่.” ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์. สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558.
จาก http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=3778&filename=index.

คู่มือการค้าและการลงทุนราชอาณาจักรกัมพูชา กรมส่งเสริมการค้าส่งออกกระทรวงพาณิชย์

<http://112.121.130.150/aec/attachments/article/318/CambodiaTrade%20and%20Investment%20Handbook.pdf>

คู่มือการค้าและการลงทุนสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม กรมส่งเสริมการค้าส่งออกกระทรวงพาณิชย์

<http://112.121.130.150/aec/attachments/article/318/Vietnam%20Trade%20and%20Investment%20Handbook.pdf>

คู่มือการค้าและการลงทุนสาธารณรัฐอินโดนีเซีย กรมส่งเสริมการค้าส่งออกกระทรวงพาณิชย์

<http://aec.ditp.go.th/attachments/article/318/Indonesia%20Trade%20and%20Investment%20Handbook.pdf>

คำพิพากษาฎีกาที่ 3496/2538. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2558. จาก

http://www.lawreform.go.th/lawreform/images/th/jud/th/thsc/2500/cd_21555.pdf

ธรรมนิติ์ สุมันตกุล. “ค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages), สืบค้นเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม

2558. จาก <http://web.krisdika.go.th/data/activity/act253.pdf>

พรทิพย์ สุทธิอรธรศิลป์. “ค่าเสียหายทางจิตใจ: ศึกษากฎหมายลักษณะละเมิดของอังกฤษและ

เยอรมันเปรียบเทียบกับกฎหมายลักษณะละเมิดของไทย”. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม

2558. จาก http://elib.coj.go.th/Ebook/data/judge_report/jrp2557_13_55.pdf

ระบบบริหารราชการของประเทศสมาชิกอาเซียน

<http://www.ocsc.go.th/ocsc>

“รายงานการศึกษากฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ระบบงาน และแนวปฏิบัติของกระทรวงยุติธรรม

และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบงานยุติธรรมของประเทศในอาเซียน”. สืบค้นเมื่อวันที่ 20

สิงหาคม 2558. [http://asean.moj.go.th/mini110/wpcontent/](http://asean.moj.go.th/mini110/wpcontent/uploads/2013/04/law.pdf)

[uploads/2013/04/law.pdf](http://asean.moj.go.th/mini110/wpcontent/uploads/2013/04/law.pdf)

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. “กำเนิด ASEAN สู่ AFTA และ AEC”. สืบค้น

เมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558). จาก

<http://www.sme.go.th/Lists/EditorInput/DispF.aspx?List=15dca7fb-bf2e-464e-97e5-440321040570&ID=1601>.

AEC ศูนย์ข้อมูลความรู้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. “กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) หรือ

ธรรมนูญอาเซียน.” องค์ความรู้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic

Community: AEC). สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2558. จาก <http://www.thai->

aec.com/%e0%b8%81%e0%b8%8e%e0%b8%9a%e0%b8%b1%e0%b8%95%e0%b8%a3%e0%b8%ad%e0%b8%b2%e0%b9%80%e0%b8%8b%e0%b8%b5%e0%b8%a2%e0%b8%99-asean-charter-%e0%b8%ab%e0%b8%a3%e0%b8%b7%e0%b8%ad%e0%b8%98%e0%b8%a3%e0%b8%a3#ixzz3yEvjEdLc.

Electronic Media

- “Civil code of Vietnam 2005”. Accessed Aug 20, 2015. from <https://binhdinh.eregulations.org/media/vietnam-civil-code-2005.pdf>.
- “Civil Code of The Philippines 1949 (Republic Act No.386)”. Accessed Aug 30, 2015. from <http://www.gov.ph/downloads/1949/06jun/19490618-RA-0386-JPL.pdf>.
- Coca-Cola Bottling Co. V. Hagan. 750 So.2d 83 (fla. 5th DCA 1999). Accessed Sep 4, 2015. from <http://www.5dca.org/opinions/opin2002/031102/5d98-1463.op.pdf>.
- “Contract Act 1950 (Malaysia)”. Accessed Aug 20, 2015. from http://psasir.upm.edu.my/1109/1/LG_173_S45_S981_no.59.pdf.
- “Commercial Law 2005 (Vietnam)”. Accessed Aug 20, 2015. from http://vipatco.vn/uploads/file/Luat%20tieng%20anh/9_%20Commercial%20Law%202005.pdf.
- “Consumer Protection (Trade Descriptions and Safety Requirement) Act 1975 (Singapore)”. Accessed Dec 20, 2015. from [https://www.mti.gov.sg/legislation/Documents/app.mti.gov.sg/data/pages/345/doc/Consumer%20Protection%20\(CGSR\)%20Rg%206%20\(2\).pdf](https://www.mti.gov.sg/legislation/Documents/app.mti.gov.sg/data/pages/345/doc/Consumer%20Protection%20(CGSR)%20Rg%206%20(2).pdf).
- Elsroth v. Johnson&Johnson, 700F.Supp. 151 156-57 (S.D.N.Y 1988), Accessed Sep 4, 2015, from http://www.prenhall.com/divisions/bp/app/phblaw/html/cases/cases_html/CASE21_2.html
- Eulogia M. Cueva. “Philippine Law on Products Liability” Accessed Jun 4, 2015. from <http://plj.upd.edu.ph/wp-content/uploads/plj/PLJ%20volume%2055/PLJ%20Volume%2055%20second>

[%20Quarter/PLj%20Volume%2055%20second%20quarter%20-05-%20%20Eulogia%20M.%20Cueva%20-%20Philippine%20Law%20on%20Products%20Liability%20p.%20205-236.pdf](#)

“Indonesia Consumer Protection Act 1999”. Accessed Aug 31, 2015. from <http://www.bu.edu/bucflp/files/2012/01/Law-No.-8-Concerning-Consumer-Protection.pdf>.

Liebeck v. McDonald’s Restaurants. No. CV-93-02419, 1995 (N.M. Dist., Aug. 18, 1994). Accessed Sep 4, 2015. from <http://abnormaluse.com/2011/01/stella-liebeck-mcdonalds-hot-coffee.html>

“Law on Quality of Products and Goods 2007” (Vietnam): LoQPG (Law. No 05/2007/QH12). Accessed Aug 20, 2015. from http://www.moj.gov.vn/vbpq/en/lists/vn%20bn%20php%20lut/view_detail.aspx?itemid=3024.

“Law on Food Safety 2010 :LoFS (Virtnam)”. Accessed Aug 20, 2015. from [http://seafood.vasep.com.vn/pic/files/law-on-food-safety-55-2010-qh12_\(17-3-2014-1415\).pdf](http://seafood.vasep.com.vn/pic/files/law-on-food-safety-55-2010-qh12_(17-3-2014-1415).pdf).

“Law on Pharmacy 2005 (Vietnam)”. Accessed Aug 20, 2015. from http://moj.gov.vn/vbpq/en/lists/vn%20bn%20php%20lut/view_detail.aspx?itemid=6838.

“Law of Malaysia Act 67 CIVIL LAW ACT 1956”. Accessed Aug 20, 2015. from <http://www.agc.gov.my/Akta/Vol.%202/Act%2067.pdf>.

LEMON LAW FAQ. Accessed Dec 20, 2015. from <https://www.case.org.sg/pdf/Lemon%20Law%20FAQs.pdf>.

“Malaysia Consumer Protection Act 1999”. Accessed Jun 4, 2015. from https://mystandard.kpdnkk.gov.my/mystandard_portal2014/document/akta_p_erlindunganpengguna1999.pdf

Naemah Amin. “Product Liability under The Consumer Protection Act 1999”. Accessed Jun 4, 2015. from http://irep.iium.edu.my/6354/1/Product_liability.pdf

- _____. "Strict Liability for Defective Products: Balancing of Interests between Consumer and Producers". Accessed Jun 4, 2015. from http://irep.iium.edu.my/6279/1/Macfea_journal.pdf.
- Nutrimix Feeds Corporation v. Court of Appeals and Spouses Efren and Maura Evangelista. Accessed Aug 30, 2015. from <http://sc.judiciary.gov.ph/jurisprudence/2004/oct2004/152219.htm>.
- "Pharmacy Law 1969 of The Philippines (Republic Act No. 5921).. Accessed Dec 25, 2015. from <http://www.fda.gov.ph/attachments/article/29044/RA%205921%20-%20Pharmacy%20Law.pdf>.
- "Republic Act No. 3720 of The Philippines (Food, Drug and Cosmetic Act 1963)". Accessed Dec 25, 2015. from <http://www.fda.gov.ph/attachments/article/29044/RA%205921%20-%20Pharmacy%20Law.pdf>.
- "Sale of Goods Act 1957 of Malaysia". Accessed Aug 31, 2015. from <http://www.agc.gov.my/agcportal/uploads/files/Publications/LOM/EN/Act%20382.pdf>.
- "Sale of Goods Act 1999 of Singapore". Accessed Dec 20, 2015. from <http://statutes.agc.gov.sg/aol/download/0/0/pdf/binaryFile/pdfFile.pdf?Complid:414f397a-7e80-4290-8f21-7efea64f61cd>.
- SANTIAGO GOCHANGCO, ET AL. vs. R.L. DEAN. Accessed Aug 30, 2015. from http://www.lawphil.net/judjuris/juri1925/mar1925/gr_l-23109_1925.html.
- "The Consumer Act of The Philippines 1992". Accessed Aug 25, 2015. from <http://www.bu.edu/bucflp/files/2012/01/Consumer-Act-No.-7394-of-the-Philippines.pdf>.
- "The Consumer Protection (Fair Trading) Act 2003 of Singapore". Accessed Dec 20, 2015. from <http://singaporelegaladvice.com/unfair-sale-practices-cooling-periods-right-cancel-contracts-consumer-protection-fair-trading-act/>.
- "The Indonesian Civil Code 1847". Accessed Aug 31, 2015. from <http://www.kuhper.com/Trilingual%20Indonesian%20Civil%20Code.pdf>.

- “The Law on Protection of Consumer’s Right 2010 of Vietnam: LoCP (Law. No 59/2010/QH12)”. Accessed Aug 20, 2015. from http://www.itpc.gov.vn/investors/how_to_invest/law/Law%20No.59_2010_OH12/mldocument_view/?set_language=en.
- “The Limitation Act 1953 of Malaysia”. Accessed Aug 20, 2015. from http://www.hba.org.my/laws/limitation_act_1953.htm.
- “The Philippines Civil Code”, Accessed Jun 2, 2015. from http://www.wipo.int/wipolex/en/text.jsp?file_id=225740.
- TV Media Pte Ltd. v. De Cruz Andrea Heidi and Another (2004)3SLR543. Accessed Dec 20, 2015. from <http://www.singaporelaw.sg/sglaw/laws-of-singapore/case-law/cases-in-articles/negligence/1594-tv-media-pte-ltd-v-de-cruz-andrea-heidi-and-another-appeal-2004-3-slr-r-543-2004-sgca-29>.

Paper present at meeting

- Lim Chee Wee. *Product Liability in Malaysia*. Paper presented at International Conference on Product Safety and Product Liability Laws in ASEAN, Bangkok, Thailand.
- Patricia-Ann T. *Product Safety & Product Liability in The Philippines*. (Unpublished paper presented at meeting). Paper presented at International Conference on Product Safety and Product Liability Laws in ASEAN, Bangkok, Thailand.
- Pham Thi Phuong Anh. *Product Liability in Vietnam*. (Unpublished paper presented at meeting). Paper presented at International Conference on Product Safety and Product Liability Laws in ASEAN, Bangkok, Thailand.
- Riza F. Buditomo, Amd., Ak. & S.H. *Product Liability & Consumer Protection Law*. (Unpublished paper presented at meeting). Paper presented at International Conference on Product Safety and Product Liability Laws in ASEAN, Bangkok, Thailand.

Rodyk & Davidson LLP. *Product Safety and Product Liability in ASEAN (Singapore)*.

Paper presented at International Conference on Product Safety and Product Liability Laws in ASEAN, Bangkok, Thailand.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาวศศิธร นิลสวิต
วันเดือนปีเกิด	07 เมษายน 2532
วุฒิการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (วิทยาศาสตร์การแพทย์) มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีการศึกษา 2555 นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีการศึกษา 2555 เนติบัณฑิตไทย สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ปีการศึกษา 2557
ประสบการณ์ทำงาน	พ.ศ. 2556 - 2558 ตำแหน่ง นิติกร สถานที่ทำงาน สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2558 – ปัจจุบัน ตำแหน่ง นิติกร สถานที่ทำงาน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ